

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Thit Jensen.

Titel | Title:

I Messias' Spor : Nutidsroman fra Island

Udgivet år og sted | Publication time and place: København ; Kristiania : Gyldendal, 1911

Fysiske størrelse | Physical extent:

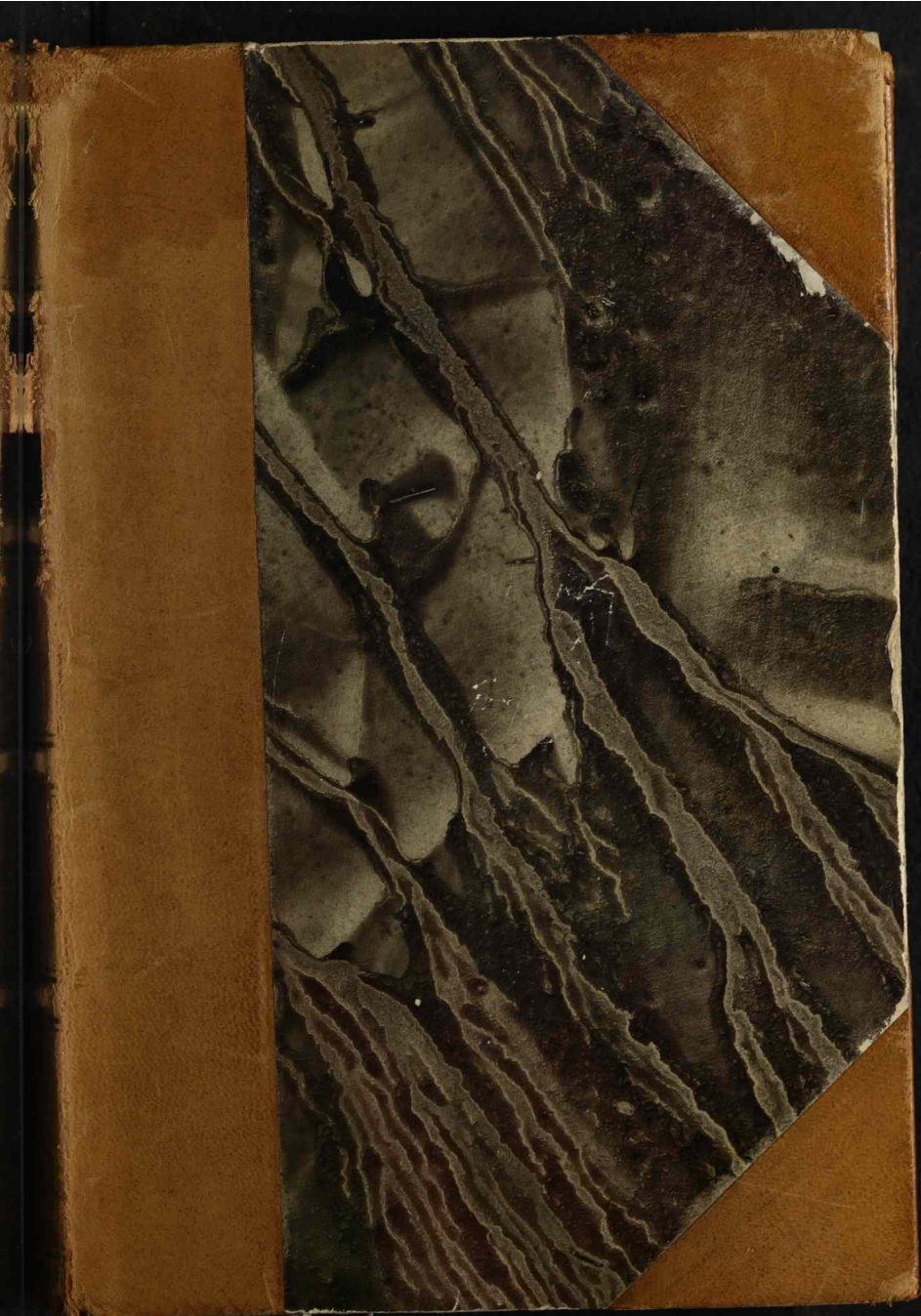
229 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

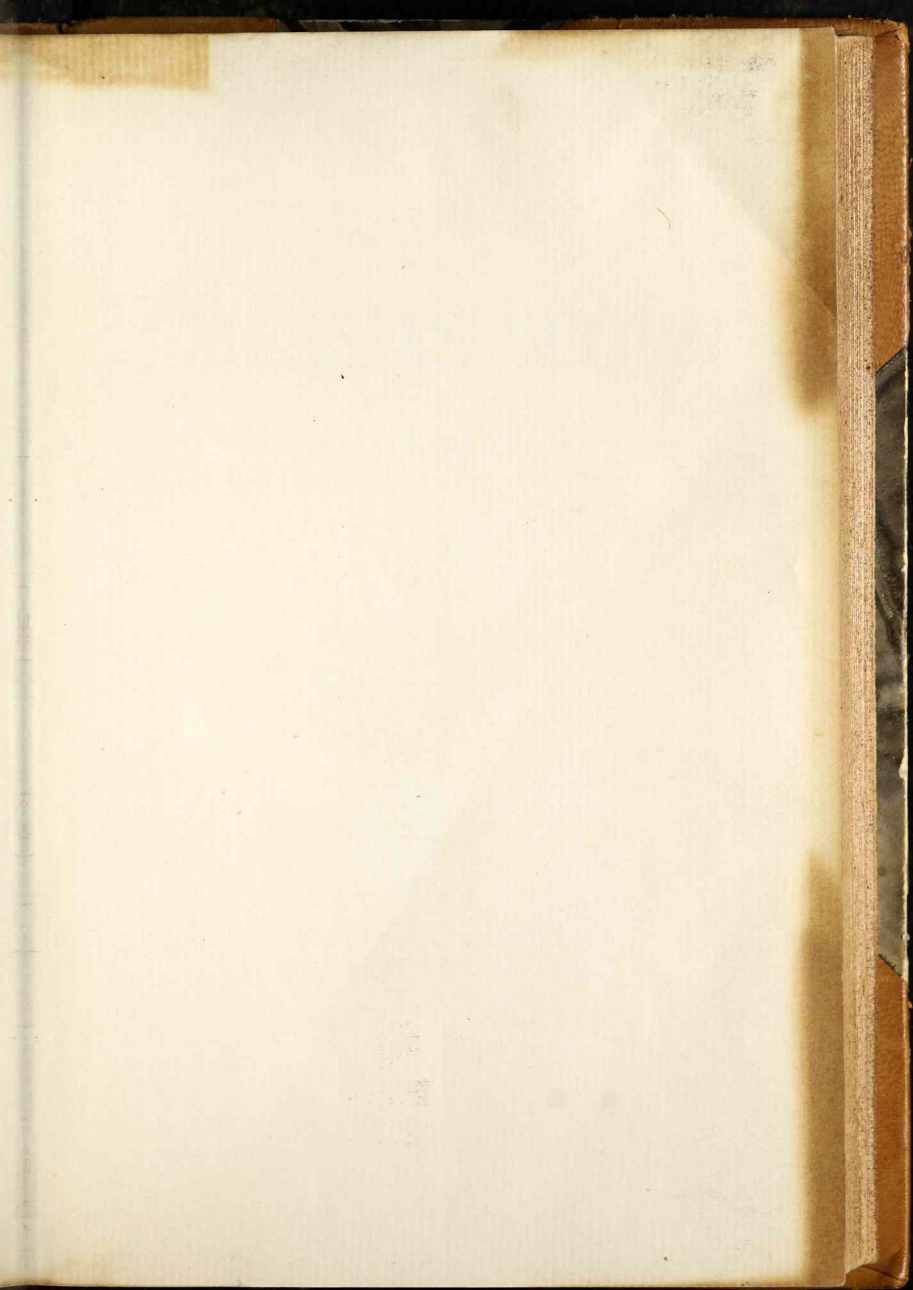
57, - 775

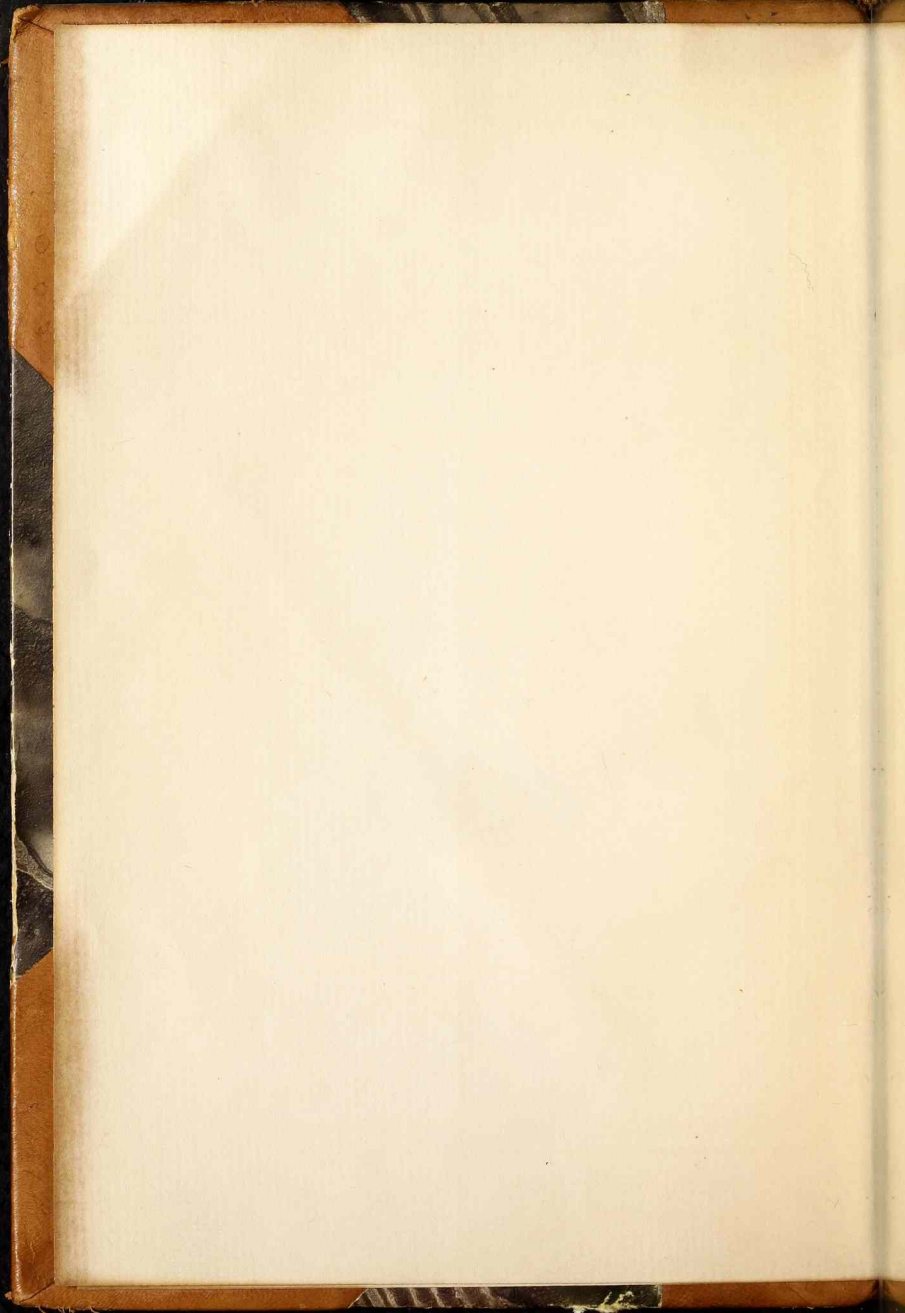
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021863931

THIT JENSEN

I MESSIAS' SPOR

NUTIDSROMAN FRA ISLAND

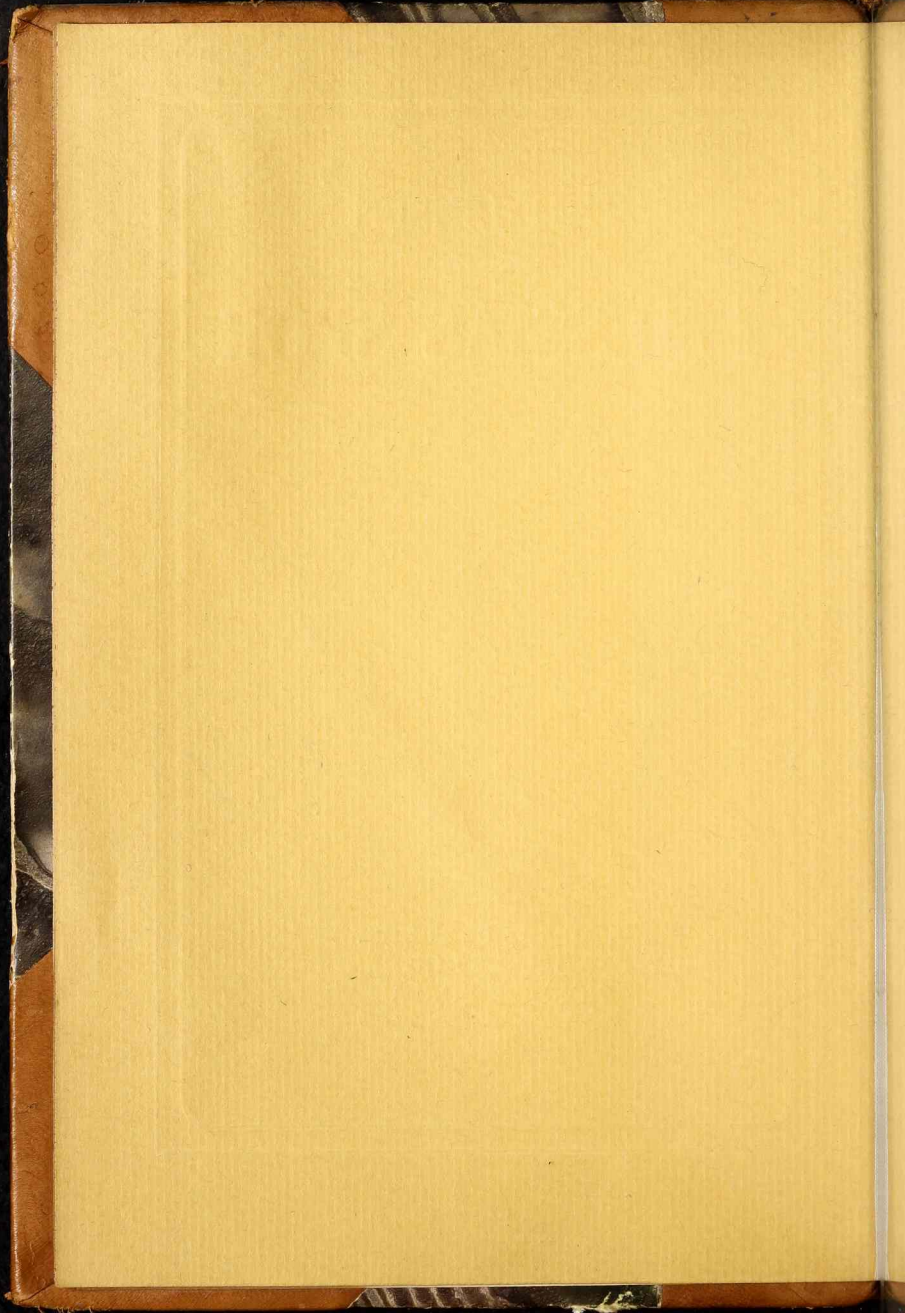
1911. N. 3442

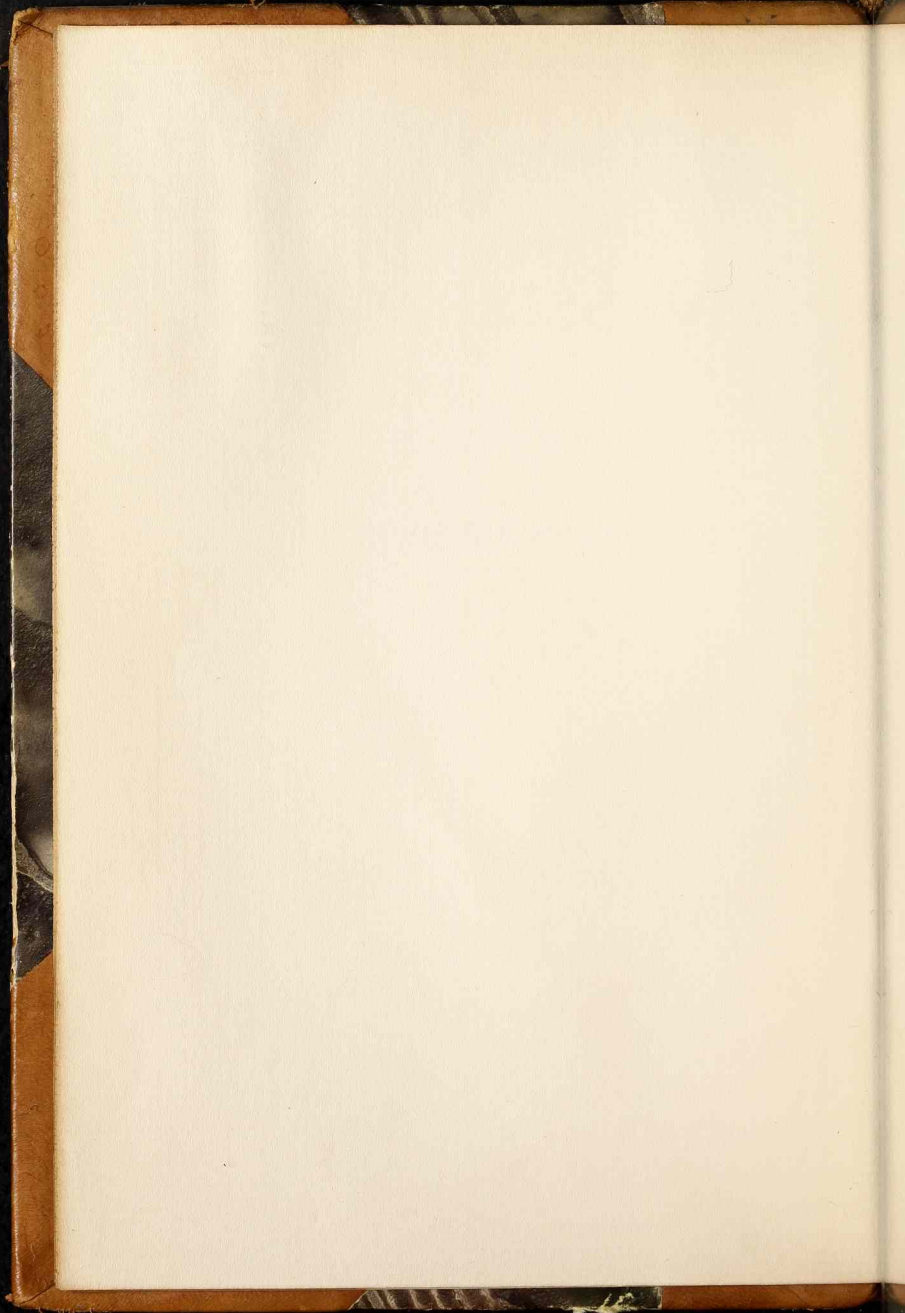
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

FR. BAGGES KGL. HOF-BOGTRYKKERI

1911

I MESSIAS' SPOR

THIT JENSEN

I MESSIAS' SPOR

NUTIDSROMAN FRA ISLAND

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI

1911

Copyright 1911
by
Thit Jensen, Copenhagen

Dig Mor tilegner jeg denne Bog.

*Du gav os i din Energi og din
Selvopofrelse et Eksempel paa
en helstøbt Moder.*

1. KAPITEL

SIMON Bonde hang Polsk Bok op mod Kirkens vestlige Gavl.

Paa selve den hellige Juleaftensdag.

Godsejer Langenbeck, den naadige Herre til Fleisborggaard i Thy, havde ladet ham hejse op. For Simon havde sagt ham imod. Ja, mere end det. Simon havde haft den usømmelige, hartad ugudelige, Dristighed at sige Naadigherren *sin* Mening: „I synder, Herre Langenbeck! I plukker den usle Bonde for hans sidste Faar, og I paa-lægger den fattige Fisker en Afgift, saa han knap faar Skællene engang af den Fisk, han med Livsfare bjerger! I raner, og I tager med Vold, alt mens I ager til Kirke med hele jert Hus! I döder al Livsens Glæde milevidt om jer, alt mens I synger yndeligt for Herren . . .“

Det var Simon Bondes Forseelse. Han havde raabt det med høj Røst udenfor Kirken i alt Folkets Paahør, og nu hang han her.

Og om de rev ham Lever og Lunge blodigt og legemsvarmt af hans Liv, han maatte sige det endda: „I synder, Herre Langenbeck!“

Han skulde hænge her — i sin onde Stilling og alene — til Sol gik ned. Tre Timer blev det.

Tre Timer!

Han syntes umulig, han kunde leve én.

Han svedte alt af Pine. Hans store, kraftige Krop stred som en svær, nedbunden Gren for at komme tilbage til sit naturlige Leje. Den svære Egestav, der laa ham hen over Nakken, den Stav, han var hængt op i, skar ham des dybere i Kød og Knogler, og de op over Staven trukne Knæ trykkede des tungere ned, fast som skulde han langsommeligt, i Helvedes Pine, halshugge sig selv.

Men tre Timer var tilladt efter Loven, og Herremanden agtede saavist ikke at spare nogen af de tre. „Polsk Bok“ var ikke for Dødsstraf at regne, én maatte altsaa kunne overleve det, tyktes det end aldrig saa haardt.

Glansløs flød den runde, blege Vintersol paa den tynde Himmel som en viserløs Uhrskive, ubemærket synkende nedad. Kirkedigets dunkle Skygge sneg sig frem fra Grav til Grav. Saa langsommeligt, aa saa langsommeligt kom den ham nærmere, saa tøvende nødigt som var det Herremanden selv.

Thi den Skygge var Forløsningen — hvor nødigt den vilde, i samme Stund den naaede ham, var Solen nede. De tre Timer, Lovens fulde Streghed, var sket Fyldest, den Lov selv en Langenbeck varede sig for at bryde.

Og han skulde slippe fra sit Helved.

— —
Svimmel af Pine, med svidende Øjne og brændende Bryst, bukket sammen som en Bue, fulgte Simon Ross Uhrskivens dvælende Synken imod Havet. Imellem Klitternes skarpe gullige Tænder skimtedes dets blaa Tunge, og Simons Tanker flød ad Havet til ud i en afmægtig Gru — Evigheder skulde gaa, før Solen naaede den Tunge, gik ind bag Havets og Nattens Mørke og skænkede ham Befrielsens Lise, idet den gik.

Saa hastløs hang den der, saa gavnløs møet med

vidtløftige Smil over Verden. Stirrende ham imod som én, der har „set for meget“, og derfor intet mere ser, men ikkun smiler taaget! Og det fo'r gennem Simon Ross' forpinte Hoved, at havde den set Verdens Synd og Sorg og Smerte ifra den første Dag, Mennesket blev til, da var det sikkerlig alt lange Tider siden, dens Blik blev blindt, og dens Smil som de Aandssløves, dem for hvem alt er bristet. . . .

Decemberaftenen kom kold og tynd og stille, Fleis klinede Lerhytter med de høje Tofter laa tæt ind om Kirken. Røgen krøb og krøb evindeligt, som Snogeunger, op af Huller i de tilsneede Lyngtage; al Verden laa rundt om hvidnet, kun Lavningen i det gamle Fjordleje laa lunt mellem Brinkerne og aandede blaa Em.

I den Lavning laa Fleisborggaard med sine røde Taarne og Lader saa lange som onde Aar — onde Aar havde det visselig været for de Hovbønder, som Langenbeck satte til Arbejde der. — Den mægtige Have svulmede, bugnende af Sne, op af Lavningen, med Solnedgangens Rødme paa Topgrenene. Simon Bonde stirrede som skulde han stirre sig Livet til, fra Vejen, der løb ned gennem Haven til den gamle Gaard. Digets dunkle Skygge var ham ganske nær nu, hans Pine skulde snarlig faa Ende — gik det ellers efter Loven.

Men der kom ingen, og ingenting rørte sig, Gaarden laa dernede i Emen som i en blaa Dyne, Herskabet fejrede Frelserens Fødsel.

—
Det skete! Skete endelig!

Skyggen naaede ham! — Forløsning bragte den ikke.

—
Ross Bonde fornam ikke længere Stavens skarpe

Kanter som skærende Flammer i Nakke og Knæ, han var ikkun et eneste levende Bundt Pine. Ingensinde vilde hans rundbøjede Ryg, endsige hans Lemmer, faa deres Førlighed igen, ingensinde skulde hans Hænder magte saa meget som et Bibelblad.

Men Livet!

Livet kunde de dog unde ham. Han havde sin Hytte dernede, den eneste det ikke røg fra i den sene Juleaften, for Hanne laa syg, og de Smaa — aa, hvad skulde de arme elendige smaa uden ham? Den hældende Hytte saa ud, som faldt den taalmodig sammen i sin Nød og slukkede sine Haab om bedre Tider. Simons Øjne brændte som Salt i aabne Vunder, Blikket skulde ligesom bryde sig Vej gennem Ild for at fastholde Gaarden, hvorfra Forløsningen skulde komme.

Men aldrig kom den. Skummel og sort rugede Fleisborggaard dybt i Lavningens Bund som i en Rede. Der saaes intet og hørtes ikke Trin fra noget Bud. Det susede langt og vissent, naar Senaftenbrisen fo'r hen over Digets lange, tørre Græs, det sylrede mat og forfrossent i Søen under Kirkebrinken, og ude fra Havet anedes dets tunge og dumpe Støn efter Støn, der fyldte Natten med hulkende Kummer.

Der gik et Brag af Rædsel gennem Ross Bondes sønderbrudte Legeme — det de havde bukket sammen forover som en Haand, en med Vold knyttet Næve og hængt højt paa Kirkemuren! Med Forfærdelse slog det ham, at man havde glemt ham.

Glemt ham!

Vist ej! Hvor turde selv en Langenbeck det? Han vilde slaa Tanken ifra sig, hans Pine var stor nok endda. Men langsomt erkendte han, at hvad

der for ham gjaldt Livet, gjaldt for den rige Herremand ikkun et Greb i hans Lomme, en Bøde han knap kunde fornemme.

Jo visselig, man havde glemt ham!

—
Der var forlængst ingen Skygge fra Diget mere, alting var Skygge, Nattens mørke Haand over Sneens hvide Ansigt. Frostkulden lagde sig som et Lag af ætsende Is over hans Hud! Indenfor rasede Smertens Ildhav, glødede og sved som var hans indre Dele, aabne og blodige, hængt over Baal. Hans Hoved var en flammende Kugle, Øjnene sprang vidt op som blødende Saar.

I Vildelse lagde han Hovedet tilbage og brølte.

Og kom til Live ved Brølet og troede vaagnende, det var et Slagtekvæg, der havde faaet Kniven i Nakken og et Steds gurglede Livet ud i et Skraal.

Glemt ham — glemt ham i Helvedes Pine.

—
Natten var over al Maade kold og stille.

Med eet blev det Simon Ross bevidst, at han hængte her — Julenat — ene paa Kirkemuren i Midnattens Time. Den Time, de Døde ejer Retten til Jorden. Han hørte Græsset slege sig op imod Muren og sukke, han hørte Sneens og Flyvesandets HviSSL, hvor Vinden fo'r om Hjørnet og altid lod Jorden nøgen og bar. Han hørte i Svimle den tunge Munkesten med det lange Tvekors skure mod Jorden, han saa den skubbes til Side og et Hoved rejse sig vejrende af Graven. Fra Kirkedøren, hvorover det lille Spædbarn, født i Synd, sagdes at være levende indemuret, hørte han Klynken og Graad, og under ham skjaly Kalk, og Murbrokker ramlede ned, den store „Nonneport“, Kir-

kens Vartegn, med de fire udhuggede Hoveder tog til at vakle.

De Døde kom.

Ikke de alene, der selv havde syndet, men og de, som Brøden var begaaet imod, rejste sig som uforgængelige Vidner. Der blev en hviskende Leven omkring ham, en sukkende Anklagen — som var der op gennem Tiderne fast ikke nogen tænkelig Brøde ugjort selv paa denne afsides Egn. Kun tilsyneladende havde den faaet sin endelige Afslutning paa al Tings jordiske Afslutningssted, paa Kirkegaarden! End levede Brøden, de Døde havde ikke glemt, vé dig, du som syndede

Der løftede sig et Mylr af Forurettede fra Kirkegaardens Skød — som Taageslam over den kolde Jord, hævende sig i lange, vredne Skikkelser med udbredt opadstrakte Arme og løftede Ansigter. Fra de hule Øjenbrønde stod Skriget lydløst mod Himlen, Skriget om Uret, Vanrøgt, Mishandling . . .

Som i et verdensomspændende Syn saa Ross Bonde alle Jordens Kirkegaarde i denne Nat! Utallige Summer af Brøde, uoverskuelige Mængder af Forurettede — det brast i hans Hoved, han sank, faldende som en skudt Fugl i en sortnende Afgrund

—
Skyerne drev.

Hele Himlen drev, Natten havde givet Blæst.

Simon Ross løftede de smertetunge Laage og saa sig vaagnende ud. Han rørte sig lidt — uafvidende — i sin træhaarde Spændetroje. Bevægelsen rev hans forpinte Legeme op af dets Dvale, han fornam sig selv som et Skrig. Smerten kom i Kog igen og bruste ovenover hans Vid og Evne, hans Hoved bøjedes, hans Lemmer slappedes, i et Gisp forgik Sans og Samling ham, han hørte kun

en fjern, hæs Røst, der rallede hen med Vindens Sus:

„Christ hjælpe mig og staa mig bi en Nat saa lang. . . .“

Simon Ross fornam noget levende nær sig. Idet han saa op, blev han vaer en Mand i en blødt flagrende, sort Kofte, der sad saa let som et Fugledun paa den fremspringende Murkant. Og sagte som Græssets Sukken, som Sneens og Flyvesandets HviSSL lød en sløret, febermat Røst sagtmodig gennem Natten:

„Min Tid er omme! Min Tid er omme.“

Han saa ikke paa Ross Bonde, den Kofteklædte, Nakken var lagt tilbage, Øjnene var store og brune, som Hjortens saa fromme, som Kilder af Taarer. Hans Ansigt var hvidt, Haaret var brunt og blødt, en Krans af Torne var det sørgelige Smykke om hans unge Hoved. En uendelig Højhed, en Verden af Vémod sad der paa den kolde Sten og stirrede ud over al Jorderigs Kirkegaarde nær og fjern.

„Hvem er du?“ spurgte Simon Bonde.

„De kaldte mig Verdens Frelser.“

Det kom saa blødt og stille som fra én, der for længe siden resigneret har givet sig hen i Døden, Forglemmelsens bitre Død. Det skønne, hvide Ansigt med de sorgfulde Øjne var som Solens falmet af Sorg.

„Du gjorde dit Arbejde daarligt,“ sagde Simon Ross, Smerten havde gjort ham haard.

„Og ingen har gjort det bedre siden,“ lød det tungt til Svar.

„Du faar have Lov at sige det,“ sagde Simon formildet, den monotone Røst var fuld af Dulmen.

„For Sandhed er det for Gud og Mennesker.“

Mig kaldte de for „Fundér-Simmon“, formedelst min Hang til at fundere, mest over Bibelens hellige Bud, og Folk, som myrder Budene i dens Navn, som gav dem, som holder dem udvortes, men svigter dem indvortes. Jeg kom for Skade at sige Herremanden Sandheden, skal du vide, at han var en haard og ugudelig Hund, en Tyv og Ransmand, der rendte med Regimentskassen ifra Rendsborg og købte sig Fleisborggaard for kongelig Majestæts Penge. Han glemte mig til Døden, saa mindelig mine smaa Børn end bad, ja tiggede ham i dit Navn, i *dit* Navn, du hans og Verdens Frelser“

„Min Tid er omme,“ svarede det uskyldigt, sagte som Græssets Sukken, som Sneens og Flyvesandets Tisken med den øde Jord.

„Saa du dem, som nys var her?“ spurgte Simon Bonde tyst ind mod den Fremmedes hvide Ansigt, mens han sky lod Blikket som en Rundkniv omfare Kirkegaarden og sidst fæste sig paa den lange Munkesten med Tvekorset. „De, som kom i Midnattens Time? Der var Munken, de dræbte med Stene, de sagde, han dyrkede Djævlen og læste Messer af Sortebogen. Han vilde lave Guld — de røde Sten fra hans Kammers ligger endnu spredt hist over Hedebakkerne — han vilde *købe* alle Folk til at være gode! Han var ingen dum Mand, du! Kanhænde han var naaet videre end du, havde han faaet leve.“

„Han kunde købe dem til at gøre det gode,“ aandede den sagtmødige Røst ud i Natten. „Han kunde aldrig købe dem til at være gode i deres Hjerter. Og da baader det intet.“

Vinden sukkede omkring Kirkehjørnet og slæbte Havets Graad i klamme Gus henover Gravene.

Sne og Flyvesand lagde sig ind under Diget eller krøb sammen i Tuernes Læ.

„Jeg gav dem mit Hjerte,“ hviskede Guddoms-sønnen med sin kummerfulde Stemme. „De klædte det i Ordenes Klædebon, Lag efter Lag, dulgte det bag Former, de selv havde skabt, og som var sine Skabere lig. De skabte sig Stand og Stilling paa det — for Formerne, for Stand og Stilling byggede de Templer, for dem myrdede de, for dem begik de frem gennem Tiderne hver tænkelig Brøde —

Mit Hjerte brugte de aldrig.“

Simon Bonde glemte sin Kvide for den andens, saa dyb den var, saa uendelig. En Smerte, der var høj som Himlen og dyb som Syndernes Hav.

„Du vilde dem det bedste, ingen tror andet indtil denne Dag,“ trøstede han.

Christus nikkede, stirrende ud mod Havet, der laa som et sort, fjernt, bævende Menneskemyr under Nattehimlen. Og med ét højnede hans kosteklædte Skikkelse sig, Øjnene blev lysende og myndige, som saa han ud over en umaadelig Forsamling, der hyldede ham.

Og han talte og sagde:

„En Mand, som drog udenlands, kaldte sine Tjenere til sig og overgav dem alt sit Gods. En fik én Talent, en anden to Talenter, men sin mest betroede Tjener gav han fem, det største og kosteligste, han kunde give: Herredømmet over Sjælene, Ledelsen af det Guddommeliges Røst i hvert Menneskes Hjerte.

Og tvende Tusende Aar efter kom han tilbage. og *han*, som havde faaet den ene Talent, gik frem for ham og sagde: „Herre, du betroede mig at dyrke Jorden og mætte de mange Munde. Se, jeg har arbejdet flittigt med din Gave, Jorden bærer

tusendfold af, hvad den før gav, og tusendfold er de Tunger, som nu prise dit Navn.“ Og Herren sagde: „Vel, du gode og tro Tjener.“

Og *han* gik frem, som havde faaet de to Talenter, og han sagde: „Herre, du betroede mig Kendskab til Naturens Kræfter, se, jeg har arbejdet flittigt med din Gave. Jeg har givet Menneskene Viden om de naturlige Love, at de ikke skulle skade hinanden af Overtro og Uvidenhed. Jeg har lært dem om Sygdommes Aarsag, at de kunne værge sig. Jeg har lagt Veje med Vind og Damp Verden over, at de kunne erkende hinandens Nytte for hinanden i Stedet for at myrde og bekrige hinanden. Jeg har vist dem Universets Grænseløshed, at de kunne hvæsse deres Tanker skarpe paa uendelige Muligheder!“

Og Herren svarede: „Vel, du gode og tro Tjener, du har været tro over lidet, jeg vil sætte dig over meget, gaa ind til din Herres Glæde.“

Men den mest betroede Tjener gik frem og sagde: „Herre, jeg vidste, du var en haard Mand, der høster, hvor du ikke saaede, og samler, hvor du ikke spredte, derfor gik jeg hen og nedgrov mine Talenter i Jorden.“

Da sagde Herren: „Du onde og lade Tjener, hvem jeg betroede det kosteligste, jeg ejede, Herredømmet over Sjælene, Ledelsen af det Guddommeliges Røst i hvert Menneskes Indre, den Røst, der alene er Vejen til Retfærd og Lykke. Du grov min Gave ned, nu skal den fratages dig, og du skal kastes ud i det yderste Mørke, i evig Udslettelse af mine Tjeneres Tal, og min Gave skal gives til ham med de to Talenter, han, der var sin Herre og sin Gerning tro.“

„Amen!“ hviskede Ross Bonde som i Kirken. Det sukkede over Græsset, det slegede om

Diget, Ordene løb bort med Vindens Hvisken omkring Kirkehjørnet, med Flyvesandets øde Rend ind over Land. Christus skutrede sig igen forkomment sammen i sin Kofte, Vemodet kom flydende som en dybtliggende Sorgens Aare tilbage til hans Blik.

„Intet Spor er tilbage af, hvad jeg lærte! Intet. Intet! Mine Tjenere er Herrer, min Tid er forbi.“

„Og min,“ sukkede Ross Bonde.

—
 Klitternes gullige Tænder gnavede sig én for én frem af Natten, Morgenguserne kom i Hold, i lave Skyer hastende fra Havet, som gik de paa Arbejde inde i Land. Ross Bonde løftede endnu en Gang sit Hoved og saa Landet langsomt løfte sig af Emens blaa Bolstre. Han hørte den gnirrende Knækken i Træværket, der bar hans forstummede Legeme — gnærk, gnærk — og Lyden blendedes med den vaagnende Dags Lyde, den flittige, fjerne Syslen fra hellig Thøgers Kilde, Havets dumpe Gungren mod Kysten og dæmpet skinger Galen fra indelukkede Haner!

Paa Vejen til Fleisborggaard skimtede han Folk, der ilsomt kom, en brøsig Skikkelse paa en usadlet, sort Hest forrest . . . saa faldt hans Øjne for stedse til.

En sidste Smerte fornam han, da han gled, skurede nedad og naaede Jorden med et Stød. Han sansede de kuede Stemmer fra Bønderne, der saavede Egestaven fra hans i Døden stivnede Lemmer.

I Kildens svindende Syslen, i Vindens Sus, der blev fjernere og fjernere, svandt ogsaa den sagtmodige, hendøende Røst:

„Min Tid er forbi!“

2. KAPITEL

Paa Island

HUAHUU — Huahuu!
Det var den evige Nattens Sang ude fra
Odden. En Hund der tudede for Lig, utrættelig.

Den havde tudet det halve Aar, uden at nogen
havde kaldt det en Varselsang.

Men i denne Nat stod det paa Liv og Død med
Mona Ross, en sneløs Juleaften med tør Frost. I
Faktorgaarden var der ingen Fest, det var opsat
paa ubestemt Tid — om det skulde blive en Be-
gravelsesfest eller en Genopstandelsesfest.

Det vidste ingen og ingen turde tænke.

Fru Ross gik til Vinduet for at rulle ned. Bag
sig hørte hun Imba Køkkenpigens gamle Mor nusle
med Lampen, Glasset slog Klirr mod Kuplen —
fra Sengen lød den hæse, ru Aanden.

Vidt ud saas kun Havet, det store blødt og tungt
duvende Atlanterhav, og en Vej der i Mørket løb
ad Odden til — som et langt, blegt Spor efter et
ondt Spøgelse.

Derude fra var Døden kommen.

Der var ingen Mildhed i det Blik, hvormed Fru
Maria Ross saa ud mod den jammerlige Rønne,
som Sygdommen kun halvt havde tømt for Børn.

For det var vitterligt, at de tiloversblevne en Dag havde holdt Raadslagning og udført deres skønne Ide. Den gamle „Distrikts“, en døv og halvblind stavrende Masse af løst, fedladent blegt Kød, der ikke havde beholdt andet tilbage af fordums Aandens Evne end sin uforgængelige Arrighed, havde givet Børnene den strengeste Torden-Instruks om ikke at nærme sig andre Børn paa en halv Mils Afstand for ikke at faa den ondartede Smitte bredt over hele Reykjavik! Der havde i sig selv ingen Fare været, for Ungerne havde levet i evig Stenkast-Fejde med alle, og da navnlig Faktorgaardens stridbare Dreng. Saa var det, de havde undfanget den vidunderlige Idé — Gud ved, hvordan den var opstaaet i deres smaa, forhungrede Fiskerhjerter — de vilde være rigtig flinke imod Faktorbørnene, aa saa flinke, være Venner med dem, være rigtig længe sammen med dem.

For at smitte dem.

De havde gjort deres Ting flinkt — været Faktorbørnene lydige, blide og underdanige i en heltemodig lang Tid —

Og Smitten gik over Byen som en stor og blind Barnemorderske, der lagde saa mangen et Hjemms Glæde i Kiste. Den fede, gamle „Distrikts“ var i megen Ulejlighed, han stønnede, skældede og smældede og lod raadløs staa til.

Huahuu — Huahuu!

Den Tuden havde lydt for Fru Ross' Øren Nat efter Nat — siden den Aften, Elisabeth havde kaldt paa hende og sagt: „Mor, jeg tror, Mona er syg.“

Hun var bleven siddende op i Sengen forholdsvis længe, hun som ellers var ude af sin Seng som en Fugl af sin Rede, saasnart noget stod paa med Børnene. Hun havde i et eneste Nu loddet

lige til Bunden det fuldkommen forfærdelige, det absolut uoverkommelige at Mona kunde dø.

Mona.

Det var kørt fast i hendes Tanke — en Art altings Ende! Monas Død vilde lukke for alt, Tavshed og Mørke laa bag det, at Mona ikke var. Hendes Tanke var et Nu løbet løbsk — til alle Mødre i Verden, der havde en stor Pige paa 13 Aar! Hvad vilde de sige til at miste hende.

En Pige som Mona.

Der havde været Sygdom i Huset før — og set farligt ud. Da havde hun knappet sig sammen i fast og tavs Energi om den syge og følt, hvor en Moder med sine Børn er et Hele, er som et Legeme, der samler sin Kraft om det angrebne Sted, trækker hele sin Styrke sammen om netop det. Udenfor levedes da Livet, Forretningen lededes af første Indenbords-Assistent, Huset af Imba, Børnene af Barnepigen. Men som et vaagende Øje over det hele satte hun sin gammelkloge Pige, Mona!

Et Barn kun — men hende selv op ad Dage, som alle Mennesker begejstrede raabte op om. En kraftig og resolut Pige.

Og nu laa Mona mat og febevild der henne.

Huahuu — Huahuu! hujede Hunden derude.

Fru Ross huskede sin lille Piges klare, graa, melankolske Øjne! — Øjne som de har, der er beskikkede til at bære tunge Byrder, havde hun altid før tænkt. Var det i det Sted „dødsmærkede“ Øjne, som de havde det saa meget med at se her paa Island. Hun vidste det ikke. Hun vidste blot, og det havde hun forstaaet i samme Nu den Aften, Mona blev syg, at det Barn var hendes Stjerne i Fremtidens Mørke. I sit daglige Stræb siden Ross døde, med en Vrimmel af Børn om sig, med Forretning, Tømmerhandel, Hus og Folk, med Efter-

véeer fra store Sygdomme efter Børnefødsler, saa hun endnu maatte gaa med den Jernbandage, der støttede hendes brudte Rygsøjle — i al den døgnlange Kamp var Mona den eneste Hvile, hendes Tanke ejede. Allerede nu var det Mona her og Mona der, om faa Aar vilde Mona være Hovedkraften i det store, travle Hus.

Huahuu — Huahuu!

Fru Ross havde følt det, som om Gud gav hende Mona til Bod for de mange og tunge Byrder, han havde lagt paa hendes Skuldre helt fra hendes forældreløse Barndom. Hun havde følt Mona som en ekstra Ryg, en Støtte for sig og sine, saa langt ned i Fremtiden hun kunde øjne.

Og lige i sin Vorden skulde det altsammen briste.

Hun vilde ikke finde sig i det.

I de faa Minutter, hun den Aften sad op i sin Seng, havde hun fyldt sig med Modstand lige til Tænderne. Og aldrig vilde hun glemme Blikket i sin lille Piges melankolske Øjne, da hun kom hen til hendes Seng — et bekymret, voksent Blik, der rummede hendes egen Angst og hendes egen Vilje til Modstand, et Blik der sagde op i hendes: „jeg vil ikke dø for nogen Pris, for hvordan *skal* du saa klare dig!“

Huahuu Huahuu — haanede Hunden derude. Mona laa nu for Døden.

„Distriksen“ havde den første Morgen sagt, det var ikke saa slemt — og glemt sin Patient i to Dage!

Ganske og aldeles glemt.

Da han tredie Dag saa Mona i Halsen, sagde han blot: „Død og Pine!“

Saa havde Fru Ross forstaaet. — Og da hans gamle rystende Hænder omhyggelig fulgte Monas

Hoved helt tilbage til Pudén, hvor han slap det, som noget, der ikke mere kom ham ved, da sidste Fru Ross sig alene i Kampen. Helt alene.

Og Kampen havde ikke undt hende et Kvarter Hvide Døgnene igennem. Hun havde faaet et hemmeligt Middel, som bag Lægens Affældighed sneget sig fra Hus til Hus. Det var Belladonna. Fru Ross havde inddelt Tiden i Kvarterer — hun penslede med Karbol — pustede med et tyndt Gaasefjerrør et fint Snevejr af Helvedesten ned i Monas Hals — gav hende Medicinen — og sidste Kvarter Belladonnadraaber paa Sukker. Taalmodig rejste Mona sig hvert Kvarter, hostede, glippede med de svimle, feberblanke Øjne og lagde sig igen.

Og ude tudede Hunden. Det blev for Fru Ross, som om Verdens evige Kamp om at rive ned og bygge op kæmpedes ud mellem hende og den tudende Hund.

Hun havde ikke et Øjeblik tabt Skygge af sin stejle Modstand. Hun havde ikke lagt sig paa Knæ og sagt „Ske din Vilje“. Nej, hun havde taget Jerntag i Sygdommen og stundom set op: „Hende *kan* du ikke tage! For jeg *vil* ikke miste hende. Og du skal respektere min Vilje, for jeg er Moder som du, Skaber som du. Ser jeg en udpræget og maalbevidst Vilje hos et af mine Børn, bøjer jeg mig for den, retleder den, men knækker den ikke. For de fik den af mig . . .“

Nej, hun havde ikke opgivet en Tøddel. Og det til Trods for, at der ikke havde været et Minut Vaabenhvile i de lange, lange Døgn. Den evige Kvarter-Inddeling havde gjort Tiden saa lang, Fru Ross syntes, hun havde levet hele sit Liv i Kvarter. For hver Gang hun saa ned i Monas Hals, saa hun ligesom ind i et Dødens Gab, der lukkede

sig — ubarmhjertigt — mere og mere. Naar det Gab lukkedes helt, var det ude med Mona.

Nej, hun havde ikke opgivet. Hendes Trods, hendes stridige Modstand var vokset med Faren. Hun havde følt sine Nerver som Flint! Hendes hele Sind var et eneste staalhaardt Nej.

Denne Eftermiddag havde den kvabbede gamle Læge sagt, at der var gaaet Koldbrand i Halsen, ingen Videnskab i Verden kunde redde Barnet.

Fru Ross stod ved Vinduet og talte med Gud. Angst og Spænding og Mangel paa Søvn havde slidt paa hendes Hjernes Ædruelighed; at se til var hun den samme som altid, ukuelig i sin Kamp Kvarter efter Kvarter. Men i hendes Indre var der en stigende Vildhed, der gik i Rette med Gud:

„Tager du hende, maa du tage mig med. Jeg øjner ingenting andet, at du véd det. Her ligger 8 Børn rundt om, som sover i Tillid og Tro paa dig, de skal blive moderløse — faderløs *har* du gjort dem — de skal faa det ondt — og blive onde!

Kan du forsvare det, Gud?

Forstaar du mig! Jeg vil slide, handle, skabe og slaas for det skabte.

Miste vil jeg ikke.

Ved du, Gud, Folk har kaldt mig en Energi-Kilde, hvorfra 9 smaa lovende Energier er sprudlede ud? — Ved du, at Havet er mange Favne dybt lige her udenfor min egen Baadebro . . .“

Fru Ross tog sig sammen, den gamle Doktor havde aabnet Døren bagerst i Stuen og kom stille pustende ind. Hun rullede Gardinet helt ned og stod stille ved Sengen, mens den rystende Gamle undersøgte Monas Hals. Han rokkede og rokkede — ja ja — ja — være forberedte maatte de jo, Katastrofen vilde komme i Nat en Gang — eller —

Han føjede det eller til ved at se ind i Fru Ross uhyggelig skinnende Øjne.

Saa gik han.

Og der blev saa stille.

Børnene sov, Pigerne hvinede ikke i Dunkelheden mellem Skurene, Tømmerkarlene sneg sig med de tunge Vandstøvler i Hænderne ud fra Folkestuen. —

Mona tog Vejret i smaa, ru Knøk, men laa stille.

Fru Ross lagde Hovedet tilbage i Stolen — tidligere havde hun altid kunnet blunde fem og ti Minutter mellem Kvartererne, men nu var ogsaa det forbi. Lukkede hun Øjnene for at hvile, sprang Laagene straks op igen, som Gardiner med slap Fjer, og hun stirrede med vildt og vaagent Blik op i Loftet. Hun tvang med Magt Laagene ned — under dem følte hun Pupillerne jage, flyve frem og tilbage som skræmte Svaler, der ikke kunde falde til Ro.

Paa den tapetserede Kasse ved Kakkellovnen sad gamle Groa Vaagekone og græd.

Monas Aanden blev hæsere og mere besværlig, men hun laa stadig stille. Hun havde ikke talt i flere Dage, og Blikket var slukket i hendes Øjne. Det svage Lys under den grønne Skærm ynglede Stilhed. Igennem al Tavsheden hørte Fru Ross Hundens Tuden derude — Dødens Trompeter, tænkte hun, det sank i hende i smaa Stød, hendes Træthed var saa stor, at Pupillerne end ikke evnede at flyve mere — og langsomt sank Laagene helt til, køligt dulmende over de hede Øjne.

Hun saa i Drømme den blege Vej derude i Mørket — der kom nogen, en ranglet Vagabond frem paa den, standsede udenfor Indgangsdøren og krummede Skelethaanden efter Laasen. Maanen saa

forskrækket ned fra den vilde Himmel, hvor Nordlysene rakte deres hvide Tunger helt op og slikkede Zenith. De nøgne Grene flettedes sammen i hinanden, som naar nogen vrider Hænderne i Fortvivelse, saa Fingerleddene knager. Og i et Nu laa Havet stille — saa stille som et tungt Fløjelsklæde over en Kiste.

Paa en Gang havde Billedet skiftet. Hun saa sig sidde i Folkestuen, ligeoverfor hende sad Døden. Paa det hvidskurede Træbord imellem dem var opstillet hendes Mands Skakspil.

„Vi spiller,“ sagde Døden.

„Hvad om?“ sagde hun.

Døden slog karlfolkagtig Benet over Bænken.

„Om Livet.“

„Om Livet ja. Jeg begynder.“

„Naturligvis,“ grinede Døden. „Livet maa jo blive, før jeg kan komme til.“

Hun trak ud.

Døden slog.

„Ja, det kommer du jo ingen Vegne med,“ sagde hun, „for jeg trækker ud igen.“

„Ja, det er det forbandede ved det, det gør du altid,“ sagde Døden misfornøjet og trommede sig paa Skallen. Brættet stod helt fuld af Brikker, Dødens Bønder slog enkeltvis hér og dér, en pest-sort Løber fusede ned over en skraa sort Linje, en krigsklædt Springer sprang frem saa et Sted, saa et andet og mejede ned om sig. Dødens sorte Dronning væltede en hel By af Brikker. — Men ufortrøden garderede hun sine hvide, førte nye frem og lod dem beskytte hinanden, den pestsorte Løber blev trængt tilbage, hvor den kom fra, den krigsdraperede Dødens Springer fik hun langsomt klemt inde mellem hvide, alvorlige Taarne.

„Vi kan vist ikke overvinde hinanden, vi to,“ sagde Døden.

„Forliges kan vi heller ikke,“ sagde hun rapt.

„For du er Døden, og jeg er Moderen. Jeg er den, der fra Evighed af gav Liv, du er den, der fra Evighed af slukkede det. Vi to kommer nok til at kæmpe i al Evighed.“

„Vi gør nok det,“ sagde Døden.

Hun løftede en lille, levende Brik højt i sin Haand.

„Kan du se, du fik den ikke. Den kæmpede vi ellers længe om.“

„Ja, du er en haard Nejl,“ indrømmede Døden og lettede paa sig. „Ja saa er vort Spil vel forbi for denne Gang.“

„Det er det — lad det endelig vare længe, inden du kommer igen.“

„Du er rigtig venlig,“ sagde Døden og lo. „Men du spiller flinkt, det maa jeg lade dig.“

„Ja,“ sagde hun og rullede Brikken kærligt i Haanden. „For jeg skal sige dig, Moderen er ikke alene den, der skaber — men ogsaa den, der slaas for det skabte, saa længe hun er til . . .“

Døden grinede.

„Den *var* nu egentlig min — men lad gaa. Des tungere bliver Dagen dig, da du frivillig giver . . .“

Gamle Groas ydmyge Fingre krøb om paa hendes Ærme, Fru Ross fo'r op, Kvarteret var gaaet.

Huahuu — Huahuu! hørte hun derude. Og Mona havde forandret sig. Der var kommen en stønnende, forpint Uro over hende, Fru Ross lagde sig frem over Sengen og fulgte hver mindste Trækning i det feberblussende, pinefortrukne Ansigt. Hendes Sanser var skærpede indtil det forfærdelige, hun huskede alle Ting i sit Liv, saa alle Ting, hvert Træ, hvert Ansigt, hver Situation, hun havde

set. Mindernes Kar var sprunget læk, det forbigangne flød sammen med Nutiden.

Men frem — frem i Tiden?

Lægen havde sagt: „eller“. — Enten kom der en Morgen, hvor Mona sov fornyet Sundhed i Møde.

Eller der kom ingen — ingen for nogen af dem.

Fru Ross havde fjernet ethvert Uhr fra Stuen. Hun havde mistet sin Mand og mærket sig Tiden. Mærket sad i hendes Hjerne og vilde staa der til hendes Dødsdag. Viserne paa et Uhr kunde aldrig staa paa et Kvarter før ét, uden at hun huskede et Par smertepregede, bekymrede Øjne, der langsomt drog Blikket ind, til det forsvandt.

Mona løftede Brystet, det skurede rustent op gennem Halsen, hun trak Luften ned i besværede Hasp, Ansigtet mørknede under Anstrengelsen — Fru Ross saa for sig Havets dybe mørke Vand under Baadebroen. Hun sagde ikke mere: „du *kan* ikke tage hende,“ hun havde sagt sit sidste Ord i den Sag.

Hun sad kun med Monas Haand i sin, den var bleven saa slap og lille.

Og i det Haandtryk, Pore mod Pore, kobledes hun dem sammen, Sjæl til Sjæl. Hun havde vel hørt Ross fortælle om de Stærke, der kan holde Livet oppe i de svage, blot ved deres Viljes, deres Sundheds Kraft. Hun havde forsøgt det, da Ross døde, men da var hun selv syg — og det gik saa lammende hurtigt, hun fik kun Tid til et forvildet, kraftløst: jeg prøver.

Men dette *var*.

Sjæl med Sjæl. Liv med Liv.

Ingen Akkord.

Hun havde givet Mona hver Times Liv i 8 Døgn, hun havde ikke mere at give. Og bøjet over

hende, lagde Fru Ross hér og dér Haanden paa hende til Hjælp og Støtte i den sidste Kamp. Gamle Groa kom snigende og tørrede varsomt Sveden af Monas Pande.

Kampen stod paa i en Time.

Den tog én til.

Fru Ross lukkede sit Ansigt stenhaardt sammen, hun vilde ikke se det sky Haab i Groas erfarne Blik. Selv det mindste Haab kunde blive et haardhændt Brud paa den tynde Spindeltraad, der flimrende bandt Mona til Livet, en Slappelse af hendes egen urokkelige Vilje. Den Ro, der var kommen over det pinte Barn, kunde være Dødens Mathed.

Bedst ikke at tage Haabet i Haanden, før Visheden fulgte med.

Bøjet over hende gik det op for Fru Ross, hvor lidt *Tid* i Virkeligheden lystrede de vedtagne Inddelere, Uhrets Visere og Solens Gang! I denne Nat fyldte Tiden ud for et Aar.

Og for slet intet.

Var ikke Lægen lige gaet, Gaarden falden til Ro — og nu slog Uhret derinde fem.

Tusende Aar er som en Dag, og én Dag som tusende Aar.

Mona slog Øjnene op og saa sig vaagnende om efter Moderen.

„Hvordan har du det, min Pige?“ hviskede Fru Ross.

„Jeg har det godt, Mor,“ — De havde det ikke med Kærtegn i den Rosske Familie, i deres Øjne laa al deres dybe Ømhed for hinanden. I Monas Blik, da hun saa op, laa hele hendes forgudende Kærlighed til Moderen og hendes nyvaagne, dugfriske Glæde over den Trøst, hun vidste, hun gav hende.

Da knækkede Fru Ross endelig sammen, hendes Hals snøredes til, Taarerne kom piblende, mens hun lagde sin Pande ned mod Monas Pande, det højeste hendes undselige Ømhed kunde drive det til.

I Ugerne derefter spejdede hun ængstelig. Den gamle Læge havde ymtet om, at en saa ondartet Difteritis undertiden satte sig livsvarigt Mærke, Mona kunde blive blind eller miste Mælet. Men ingen af Delene skete, kun klagede hun helt ud paa Foraaret over en blank, lynagtig Skytte, der blev ved at jage og smutte frem og tilbage i hendes Hoved. Fru Ross trøstede hende med, det var nervøst og nok gik over af sig selv.

3. KAPITEL

DRENGENE havde noget for. Noget ondartet. Den Tisken — og laasede Døre — jovist havde de noget for! Det var noget med Skolen, hvor der nu i lang Tid havde været Krig mellem Lærerne og Eleverne. Blot de nu ikke gjorde en eller anden frygtelig Ballade, saa de blev vist fra, hvad *skulde* saa Moderen gøre. Hun kunde jo umulig faa Raad til at sende alle de tre lange Drengene til Danmark, og paa Island var der ingen anden Skole.

Mona sad paa Køkkenbordet og klippede Papirstrimler til Spisekammerhylderne. De udklippede Papirbitter flød som en hvid Confettiregn ned over hende og ud over det slidte Cement-Gulv, hvor de underliggende Sten hist og her stak Hovederne frem. Renvadskede og knitrende af Stivelse løb „de smaa“ forbi og ud, Stegen spruttede og slog Blærer inde bag den lukkede Ovndør, en fin vel-smagende Em fordelte sig ud fra Ovnen over hele Faktorgaarden — Pigerne løb travle, for i Anledning af Søndagen at blive „tidlig færdige“, deres Trin i de tynde islandske Skindsko lød duppe som Kattepoter gennem den store Købmandsgaard. Den gamle Del og de nye Huse var forbundne ved uendelige Korridorer, smaa underlige Kroge, Tapet-

døre og Trapper. En engelsk Turist, der en Tid spiste i Faktorgaardens Pensionat, havde døbt det „Islands overjordiske Katakomber“, og Navnet var bleven hængende ved.

Udenfor det aabne Vindue, i Strandgadens Sol og Støv, laa de to store Brødre Torrild og Janus og klistrede en Silkepapirballon sammen. Hagbarth stod ved Siden af og spejlede sig i Køkkenvinduet. De saa saa fredelige ud, maaske betød den Hvisken alligevel ingenting.

Paa den anden Side Oplags- og Tømmerskurene laa Atlanterhavet, dovent rullende, med skiftende Smutblink over de smaa, sitrende Bølger. Men under dem kom de svære Dønninger, der i fraadende Tunger løb ind mellem Strandens Sten, hvor Skumblæerne sprang som Millioner af Øjne, der lukkedes. En Flaade af Edderfugle lod sig magelig fløte paa Dønningens Ryg ind mod Land. Tværs overfor laa Esjafjældet som en kæmpemæssig Lagkage med sine mange vandrette Stenlag bagt af Sol.

Moderen kom løbende for at dryppe Stegen. „Bli'r det til noget, Imba?“ — Kokkepigen tog sig sammen som en Hoppe, der har faaet et Piske-tjat over Lænden. Moderens løbende Skridt tabte sig ad Butikkerne til — hvor hun kom, gjorde det en Virkning som stod et tungt Skib for fuld Damp op i Dødvande. Det tog Tid, inden det igen faldt i Dvale bag hende.

Ude kom Asger, Konsul Hjaltalins Søn fra Nordlandet — med sin evige Cigaret hængende ud af den smallæbede, blodrøde Mund. Staaende halvt med Siden til, hørte Mona ham haane Ballonens Flyveevne og — hun var aldeles sikker paa, det var med Vilje — idet han gik, borede han sin skarpe Hæl ned i Janus Haand.

Janus fo'r op, og Asger tog Flugten, vadende gennem Ballonen. Torrild gjorde et Spjæt som en Fisk og satte efter ham. Den vilde Jagt gik gennem hele Huset, susende ind og ud af de lange Korridorer, spektaklende over Loftet og Trapper, væltende ud af Kolonial-Butikken, hvor Kaffe-kander og Gryder som i Jordskælv regnede ned fra Loftet, og en lang Tarm af Svampe paa Sejl-garn ringlede ud over Strandgaden, hvor den laa og saa ud, som om Indvoldene var flaaede ud af Bugen paa et stort og underligt Dyr. Videre fo'r det vilde Stod, indom Hestestalden, over Tømmer-lageret, hvor Lægtetable ramlede bragende sammen bag dem, ned ad Baadebroen og tilbage igen over Kaagene, der sprudede Vand op ved det pludselige Overfald og gyngede længe efter i Fortøjningerne. . . . Tilsidst forskandsede Asger sig bag Spisekammerdøren, Pigerne skreg, Janus hang hvæsende fast i Haandtaget, mens Torrild med Neglene gravede store Sten ud af den murede Grukedel og rabaldrede dem i blind, blodskudt Iver mod Døren.

Mona smed Saks og Papir og styrtede til for at lukke Døre — men i det samme var Moderen der, uformelig i den svære Bandage. Hun tog løbende Kosten, Mona holdt sig om Hovedet, blink blink, blink blink, lynede Skytten inde i Hjernen, frem og tilbage, mens Kosten gjorde sin Virkning, de tre lange Drengene kom ud mellem hinanden som hvirvlede ud af en Orkan. . . .

Middagsklokken ringede. Fra alle Døre kom Husets Folk og Pensionærerne og fandt under Stoleskramlen deres Pladser. For Bordenden sad Moderen. Hendes fine Ansigt var opsvulmet af Komfurvarme, det graanede Haar var kortklippet og stod som en Børste op fra Panden, det var

faldet af i en Mælkefeber og var aldrig blevet til noget siden.

Sidst kom Rektor Finnbogason, bredstammet og sort med en tyk flad Næse og dybe Øjenhuler med brune, alvorlige Øjne. Modstandere af ham havde kaldt ham „Urang-Utangen“. Sammen med ham kom Adjunkt Gissur, der var teologisk Kandidat og hed „Andrikken“, fordi han havde Kløesyge og altid nevrede og kneb sig over hele Kroppen.

Rektoren havde en lav, dyb Stemme, der fik Mona til at tænke paa store, mørke Vandmasser indenfor en Dæmning, og kun en ganske lille Del slap behersket ud af en Sprække i Dæmningen. Han beklagede sig over Elevernes Respektløshed, der ikke var til at faa Bugt med, fordi Byen holdt med dem. Dels var de allesammen i Slægt med dem, dels fandt de det heltemodigt og „sagaisk“ at nægte Lydighed — aldeles blottede for Forstaaelse af, at et Lands Fremtid afhang af dets Ungdom. — Sprænge Døre med Krudt, brænde Protokollen, købe sig Sygeattester for 25 Øre af den gamle Distriktslæge, var de flere, fik de Rabat, det var ikke den Slags Ting, der skabte kloge og ædle Statsmænd

Rektoren havde en ulykkelig Kærlighed til Ordet ædel, Torrild løftede sit skarpe Syttenaars-Ansigt og skulde lige til at slaa sin spidse Klo i „Ædle Hr. Rektor“, da hans Blik i et uvilkaarligt Sidspring mødte Moderens — han lukkede sig kølig sammen om sin hvide Sagosuppe.

Rektoren kundgjorde lavt sin urokkelige Beslutning; hver eneste, der ikke adlød paa Minuttet, vilde herefter blive vist fra Skolen, uden Naade. Der skulde en anden Aand ind. Han saa under de dybe Bryn advarende ned til de store Latin-

skoleelever, Fru Ross havde i Pension fra de forskellige Dele af Landet.

Mona følte, mere end hun saa, alle Drengene veksle Blikke. Janus saa ned og kneb et Smil med sine smaa, skælmske Musetænder, Asgers Øjne, der var som støvet Metal, blaanede op i Triumf, den store, racekrogede Næses Fløje sitrede nervøst. —

Saa Moderen det da ikke — at Drengene havde noget for! — Aa Gud, hvad skulde hun gøre, Mona følte sig tynget af et byrdefuldt Ansvar, de *maatte* ikke gøre Moderen den Sorg

—
Asger drev om paa Skolepladsen, aandende i svimmelt Velbehag. De store Drengene stod i Klump, svedige paa Panderne af Spænding, imellem dem stod Janus og fik Instrukser.

Asger havde ikke følt sig saa klar og let siden den Dag, han ved Borgarnæs saa den tætfyldte Baad trækkes ned i Strømmen. Hans Bryst løftede sig, hans Tanker blev saa frie og stærke, eftersom Spændingen steg, til Baaden endelig satte Næsen svimmelt ned i Koget, og Vandet som en skumbræmmet, blaa Kappe svøbte sig om den. Den samme Spændingens Lyst og Sødme havde han følt, da han havde instrueret Ungerne ude paa Odden, og Epidemien stigende brød ind over Byen Asger saa hurtigt lurende til Drengene, hans Næse trak foragtelige Folder, eftersom hans Blik løb over de forskellige Ansigter — fejge Pjetur Landshøvdingens søn — forfængelige Hagbarth — hid-sige Janus — Torrild! Han ligesom knyttede sig sammen og kneb Brynene til, igennem de sænkede Øjenlaags vibrerende Frynser saa han Konturerne af Torrilds store, graaklædte Drengeskikkelse, en hvilende Næve, der udbølgede Kraft. I Ansigtet lignede han Mona! Tænk for en svim-

lende Lyst — Asgers Sans gled bort i en Verden af bløde, usynlige Puder — langsomt, under stigende, velafpasset Marter at dræbe Torrild Ross og saa vise Mona det, tvinge hende til at se paa det — og saa tage hende med Vold

Han maatte vikle sin Sans ud af en sød Troldbundethed, et underligt blødt Fantasteri af seksuelle Kampe, idet Klokkerne ringede ind

Det var Rektorens Time i Fysik. Drengene sad paa Plads og saa uhyggelig ærbødige ud — Asger var klam paa Hænderne, han følte sig som i en Arena, om lidt sprang Gitterportene op

Foreløbig gik Janus artig op til Tavlen, Fysik var hans bedste Fag, han plejede at tage det i Spring som en Laks op gennem en Fos. Han laa todt og gabede. Al Finnbogasons Hjælpsomhed til Trods gabede han uforstaaende, som stod han første Gang i sit Liv overfor Fænomenet Fysik, uantastelig opmærksom, men ukristelig tirrende. Et enkelt Nu gled Pupillerne, glimtende af Snedighed, ned mod Kammeraterne. De sad bøjet frem over Bordene, Benene fimrede nervøse, fra hver enkelt udspandtes en fin Traad, og alle Traadene løb sammen i Janus.

Minut gik efter Minut, Rektorens store Hoved blev halvt saa stort til af svulmende Aarer. Her stod denne lille Køter og gabede af himmelraabende Frækhed og *vilde* tirre ham til at slaa.

Drengene stod halvt op fra deres Pladser, deres Rygge saa ud som en Række spændte Buer.

„Sæt jer!“ — Rektors Stemme stod som et Løvebrøl ud af de aabne Vinduer, og Drengene satte sig halvt — som Katte paa Spring.

Endelig — Rektors store, af Vrede rystende Arm, løftede sig til en ordentlig Ørevask! I samme Sekundt lød det som Regn over Bordene, Sko og

Støvlers klappe klap, idet Drengere satte over under Kampskriget: Slaar du?

Kun ikke Asger. Han glemte det — uden at gøre sig det bevidst, følte han sig som Tilskuer! Hans Gerning var at arrangere Festen og saa nyde den — Udførelsen paalaa de lavere Klasser, Slaverne. Han sad og kneb Øjnene op og i og krummede Fingrene, gennem Øjenfrynsernes fine, sitrende Barde saa han Rektoren væрге sig i en Malstrøm af skummende Dreng, mens han inde i sig saa andre Billeder — skiftende — uklare — som i et gammelt og daarligt Kalejdoskop — Folk der brødes paa Ørkensand under blændende Sol — underlige Erindringer stred for at bryde igennem en Hinde, men kom kun i løsrevne Glimt — da Rektoren blødende og kæmpende trak sig ud af Døren var det, som dukkede han op af et grumset og lunket Bad, et Bad i Blod —

En kejserlig Lyst!

—
Mona jog gennem Stuerne — Skole-Revolten! — hvad *vilde* Moderen nu gøre! Vrøvl med Forretning og Huset og alting, aa Gud, Gud, det tiggede inde i hende — „hjælp du, Gud, jeg *kan* jo ingenting!“

Inde fra Sovekamret hørte hun Moderen tale højt med sig selv i sydende Hvislelyde som altid, naar hun var forbitret. Hendes nye Tøj laa fremme paa Sengen, hvad skulde nu det betyde. Hun var ved at rede sit Haar, Kammen huggede igennem, mens Hovedet med Feberkast fulgte hver af Rykkene. Chemiseærmets smalle, hækledede Blonde rundede sig om den smukke, buttede Overarm, Bandagen lignede en umaadelig svær Sadel paa hendes Ryg . . .

„Ja, nu kan I triumfere, I koldhjertede Hule-

padder, nu tror I, I har faaet Bugt med dem — og med mig. Men I kan forlade jer paa, det er Løgn! Nu skulde de i Almueskolen og ud at tjene — hvor de hører hjemme, mener I! Ja vent, I skal faa at se! Har jeg ladet mig mure inde i en raadden Krog af Verden, taalt og døjet og slidt, saa min Ryg gik i to Stykker, og jeg maa gaa med det Dyr paa Ryggen hele min Levetid, I kan dø paa, det er ikke for at mine Børn skal høre til Almuen. I har været mig paa Nakken, lige fra jeg satte Foden paa jeres elendige Jord, ned *skulde* jeg, fordi jeg var dansk. Men I er Herren lynemig for smaa til at bakses med mig! Jeg skal skaffe Penge, om jeg saa skal grave dem op med Neglene! Hvad nytter det, om der maaske bliver et Par Ører efter min Død, det er *nu*, de skal have dem, det er *nu*, de skal have Grund under Fødderne. De skal ikke krykke i Krogene, og ses over Hovedet, fordi de ikke har Kundskaber nok til at skabe sig mellem andre — I *kan* bande paa, har jeg sat dem i Verden, skal jeg ogsaa være Mand for at sætte dem i Vej“

Moderen vidste det — og græd ikke! Mona følte en pludselig skamfuld Lyst til at kysse hende, men hun havde aldrig gjort det! Hun elskede sin Moder — det gik med Graad igennem hende, en Bølge af hed, offervillig, fanatisk Kærlighed — men kysse — nej, det brugte de slet ikke, hun maatte finde paa andre Maader at vise Moderen det paa. Først vilde hun tale alvorligt med Drenge

Hun fik spurgt sig til, at de var ude med Kaagene.

Aftenen var saa fjerlet og stille. Midt ude paa Vandet kaldte en Mandsstemme, fra den yderste Rand til højre svarede en anden, og Ekkoet kom

igen fra den yderste Rand til venstre. Det lød saa rent og saa klart, som kunde det høres Jorden over, fra Horisont til Horisont. Hun kunde høre Brødrene tale helt derude, hvor hun knap kunde se Kaagene. Himlen rundede sig saa skyløs og stille som et gennemsigtigt, blaafarvet Glaslaag, hvorunder Luften var pumpet ud. Esjaen var saa nær, som var der kun et Stenkast over Vandet. Grønsværen under Fjældet gik smaragdskindende ud i Havets blaa, Fjældene rundt om var saa nære og tydelige, hver Revne var synlig, Sneen paa Skardsheidi var et hvidgyldent Brystsmykke — en ganske fin blaa Aande sank stille mørknende ned om Fjældets Fod, saa fin som om det var Himlen selv, der fordelte sig velsignende ned over Jorden.

Hun blev siddende stille paa en Sten. Havet kom med blød Hvæsen løbende op mod hendes Fødder og gled paa sin Bug tilbage, som en stor Kat, der vilde lege. Mona glemte Dagens tunge Bekymring og stirrede ud, hvor Hav og Himmel mødtes i en rundtløbende Søm — hendes gamle Tanker kom igen, dernede hang hendes Oldefader, Simon Ross, endnu uforløst paa den hvide Kirkevæg og saa op imod hende. Aldrig kunde hun blive det Syn kvit, siden hun én Gang havde hørt om det — han hang der og ventede paa hende . . .

Fru Ross kom ved Midnatstid ind i det store Sovekammer, hvor hun sov med de fem Smaapiger. Hun satte sig træt paa Sengekanten.

„Tror du, du kan læse med de Smaa, Mona?“

„Jeg er jo ikke konfirmeret!“ Mona satte sig op og saa fornuftigt paa sin Moder. Det var i den Slags fortlørlige Nattetimer, Mona undertiden følte sig ligesaa gammel som sin Moder.

„Det er dyrt at holde tre Drengene i Danmark,“

sagde Fru Ross sukkende. „Men der er ikke andet at gøre, de *er* vist fra. Nu har jeg rejst Laan — men Afdragene, ja Herren maa vide det, men det gaar vel. Naar jeg saa sparer Skolepengene her og en hel Del indendørs Hjælp“

„Jamen du slider dig op, Mor!“ Mona vendte undselig sine taareblændede Øjne bort.

„Vi Kvinder er vel til det samme!“ sukkede Moderen og sank træt i Skuldrene. „Naa, men det er jo *mine* Dreng, saa jeg . . . men du kommer jo ikke til at studere saa, min Pige.“

„Bryd dig aldrig om det, Mor,“ Mona havde endelig nævet Graaden ned og saa glad paa Moderen.

„Ja Gudskelov, jeg har dig, ellers klarede jeg den ikke!“ sagde Moderen og rejste sig tungt for at gaa sin Aftenrunde. Mona blev siddende op i Sengen, stirrende sanseløst ind i Lampens skarpe Flamme. Hun kunde altsaa hjælpe! kunde virkelig gavne — hun fik et pludseligt indre Billede af store, hvide Fugle, der med vældige Vingers Styrke tog til at lette fra en Mark, hvor de havde ligget

Fru Ross gik tungt gennem de mange nye og gamle Stuer. — Hun vilde ikke taget Mona fra Læsningen — men Drengene *maatte* jo gaa først, — saa kunde de vel ogsaa senere gøre noget for Søsteren. Hvis Ross havde levet, havde hun ikke behøvet at lægge sin Fortroligheds Tyngsel paa Mona, helt fra hun var lille, og bruge hende til Barnepige, næsten fra hun kunde gaa. Forresten gjorde hun sig ikke nogen Samvittighed af at lade hende bestille noget, men — det gik tungt igennem hende — hun var ikke glad ved at tage BARNET fra det, hun havde Lyst og Evner til! — Hun skulde aldrig tilgive Vorherre, at han tog Ross fra

hende — hvad havde de saa ikke været nu, og hvad kunde de ikke gjort for Børnene! Saa utrættelig stræbsom han var! Aaret efter at de var komne til Island — med en Sengs Klæder, et Bord, et Par Stole og et lille Barn — byggede han store nye Butikker ud til Strandgaden, og hun indrettede de gamle til Pensionsstuer. Ikke en Tomme stod gavnløst — undtagen Panelstuen, den fine, gamle Stue med svære Loftsbjælker og rigt udskaarne, høje Paneler med Hylder — Fru Ross gik i det samme gennem Korridoren forbi den og dæmpede uvilkaarlig sine Skridt! Den Tavshed, der laa inde bag den Dør, var ligesom en anden, fremmed og ensom og ildement Tavshed end bag de andre Døre. For Tiden var der halvt Pulterkammer, halvt Oplagsrum. —

Alting var lukket og slukket, og enhver Glød dræbt i Komfuret, den lange Dag var omme. Fru Ross gik tilbage — takket være Bandagen kunde hun gaa oppe og passe alting, hvordan var det ellers gaaet Børnene! Hun huskede nok Præsten, der ved Ross'es Begravelse sagde, hun skulde sætte al sin Fortrøstning til Vorherre! Ak Gud ja, alt det Sludder, der var i Verden — Vorherres Nytte havde hun ikke set meget til, men Bandagen, det var til at tage og føle paa

Da hun kom tilbage sad Mona endnu med aabne, skinnende Øjne, Lampeflammen spejlede sig skarpt, som et Lilleputlys i hver af de sorte Pupiller, de fire Smaapiger sov, to og to sammen, Elisabets ravgule Krøller mødtes over Pudens Mellemværk med Grethes kastaniebrune, de to mindste, Cæcilie og Dagmar, var glatte og blonde som Mona.

„Du skulde ogsaa lægge dig til at sove, min Pige“! Fru Ross begyndte at tage sit Tøj af.

„Mor, jeg sidder og tænker paa, at de vist ikke var rare imod dig, da du kom herop“!

„Jeg var saa uheldig at sige „de Indfødte“ — Fru Ross smilte træt ved Mindet — „men hvad, da havde jeg jo din Fader. Værre var det, da han lige var død, da kan du tro, det gik haardt til. De var jo bange, jeg skulde falde Landet til Byrde med mine 9 Børn — og de kom saa „velvillige“ for at udparcellere Børnene, hjælpe mig Forretningen solgt, for hvad der kunde faas for den saadan lige paa en Studs og sende mig med de mindste Børn hjem til Thy. Men mig „sender“ man ikke, du kan tro, de fik Velvillighed. De første Maaneder den Gang var de forfærdeligste mit Liv har haft, ukendt med alle Ting i Forretningen var jeg jo, udsat for Snyderi her og der, frugtsommeligt og fortvivlet og syg, min Ryg var, saa jeg ikke kunde krybe for Smerter. Naa, over det, kom jeg jo — men det vakte en Forargelse, at jeg ikke vilde tage mod „Hjælpen“ — og dansk det var jeg, og det er jeg den Dag i Dag, saa kan de lægge mig for Had saa meget, de vil.“

„Hvorfor kom I egentlig herop, Mor“?

„Din Fader var jo heroppe, da han aftjente sin Værnepligt, og da han saa Forretningen averteret senere hen, fik han Lyst til den — han var ikke saa glad for at være hjemme, skal jeg sige dig. Jeg kunde ikke saa godt med hans Slægt — og han selv forresten heller ikke. — Men nu skal vi sove, min Pige, der er en lang Dag i Morgen“!

Hun lagde sig paa Ryggen og aandede langt ud. — Der blev saa stille derinde, Gardinkappernes hvide, snoede Fryndser hang stive ned som Istappe langs et Tagskæg, svagtfarvede gennem Natlampens grønne Kuppel. Sølvuhrets Tikken paa Natbordet lød som Løben, sanseløs travl Løben

efter òn, der er langt forude og med Tiden løbes ind. Havets Kogen lød ind til dem, en blød og langelig Svulmen derude — som et stort og underligt Væsen, der snøftende gik ene med sig selv i Natten og ledte paa Bredden efter sine Døde.

„Saa røg nok min Drøm i Lyset,“ sagde Fru Ross med òt, dæmpet.

„Hvilken Drøm, Mor.“

„At alle mine Børn skulde vokse op og sætte sig fast paa Island, blive en Slægt her, som Langenbeckerne var hjemme i Thy. Egnens Honoratiores og Egnens Politi, Præster og Provster, et Magtnet over det hele. Saasart Navnet Ross blev nævnt, skulde det lyde: „Aa ja den Slægt kender jeg, saa er han sikkert dygtig og stræbsom.“ Men I udvander saamæn hver evige òn.“ — Hun sukede lidt resigneret. — „Naa, her er maaske heller ikke Stedet for stræbsomme Gemytter, Folk her er forsærede af Fjernliv og Udskillelse, Drenge passer ikke her, de ligner mig.“

„Havde det ikke været morsommere for dig, Mor, hvis de lignede Fader — jeg mener, saa du ligesom kunde blive ved at se ham“? spurgte Mona sagte fra sin Seng under Vinduet.

„Saa kan jeg jo bare se paa dig,“ Fru Ross laa stadig med Ansigtet opad og Bagsiden af Haanden over Øjnene. „Nej, Drengene de ligner ham ikke. Og det er jeg nærmest glad over, Ross var for Indendørs, han elskede alt det, der var stille. Og det er ikke det, der giver Magt. Folk tror altid, at Kafeer og Nattekommers og al den Slags er højeste Grad af Nydelsessyge. Men sidde hjemme og skulke fra Verden og bare nyde sit eget indenfor sine egne stille Døre, det er sandelig ligesaa meget Nydelsessyge. Det andet det kan Folk da blive kedede af, men Sigselvlivet, det forfalder den

mere og mere til, som en Gang har faaet Smag for det. Og saa er det, Verden løber fra Æn. Magten kommer ikke trippende ind ad Døren som et Flaskelam, den maa Folk selv gaa ud og ta', vil de ha' den.

Ja Godnat da, min Pige,“ hun vendte sig om paa Siden og aandede dybt ud, Dagens Stræb og Jag ebbede ud saa smaat, og Nerverne faldt til Hvile. Ude rallede Havet, blødt og bugnende — det var galt med Baadebroen, den *burde* fornyes, kom der en Nat en Storm, røg den og alle Kaa-gene

„Du, jeg hørte forresten et Rygte nede i Byen,“ sagde hun saa med ét ind i Stilheden. „Landshøvdingen vil uden videre afskedige Rektoren for Myndighedsmisbrug.“

„Jamen Mor, var det ikke ogsaa forkert af ham at slaa. Jeg hørte, de talte om det inde ved Bordet i Aften, da du var nede i Byen. De sagde, det var det mest forkerte, han *kunde* gøre,“ Monas Stemme lød endnu klar og vaagen, en gammelklog, rolig Kritik.

„Ndturligvis var det uklogt — man skal jo ikke knalde ned i en Følflod, naar man vil have den til at staa stille. Men det er saamæn slet ikke det, nej Landshøvdingen kan maaske finde en Lejlighed til at blive af med en Modstander. De er jo ikke anderledes heroppe, de ødelægger glad en Mand i hans Næring, hvis han hører til et andet politisk Parti.“

„Tænk Mor, om Drengene igen kom ind paa Skolen!“

„Tro aldrig det,“ haanlo Fru Ross sagte. „De værste Urostiftere, Ophavsmændene, skulde væk, men de undersøger ikke, *hvem* der er de værste.“

Det kunde jo nemt vise sig at være en af deres egne.“

Saa blev der igen stille. Fru Ross laa hen og tænkte paa Rektor Finnbogason, den underlige, skumle Mand med de dæmpede Skridt og store, gyldenbrune, tavse Øjne. At han gik med sine egne Maal og Drømme var vist og sikkert, en fanatisk Islænder, der elskede sit Land som en Guddom. Men hvorfor Manden *stjal Brød*, det havde altid været hende en Gaade. Han havde en Gaard ude paa Landet og var ret velhavende — men han gjorde det. Hun, som sad ham saa nær ved Bordet, saa det daglig — smaa Stykker Brød, som hverken kunde gøre fra eller til. Men hun skulde nok tie — det var den eneste Maade, hvorpaa det var mulig at omgaaes saa mange Menneſker. Forleden havde Imba fundet en tømt Konjaksflaske i Asgers Seng, hun maatte sværge hende til aldrig at sige et Ord. Hun havde ikke Raad til at miste Asger som Pensionær — og desuden — man kunde aldrig vide — Asger hang Mona i Hælene ved enhver Lejlighed, det kunde blive til baade det ene og det andet, naar de voksede til. Og Asger var eneste Barn af den rige Konsul Hjaltalin, „Kongen paa Nordlandet“.

Idet hun glippede med Laagene, saa hun hen mod Mona, der laa med Ansigtet imod hende og Øjne, der saa stift og anspændt grundende frem, Pupillernes kulsorte Glans skar gennem Halvmørkesløret imellem dem.

„Hvad ligger du og tænker paa, min Pige“?

„Jeg tænker paa Oldefader, der hang nede paa Kirkemuren — kan du fatte, Mor, de kunde være saa haarde imod ham“?

„Han kunde jo have passet sig selv. Der var ingen, der havde bedt ham gaa i Rette med Herre-

manden, det hørte sig ikke til i de Tider. Forresten ligger det ikke til Menneskene at være anderledes.“

„Jeg troede kun, det var her paa Island.“

„Aa, det er vist saa temmelig ens overalt!“

„Hvad kom da Kristus for, Mor“?

„Naae — hvad — for sin Fornøjelse var det vel ikke“! Fru Ross var søvnig nu, alting i hende laa i Leje til at hvile. Halvt sovende hørte hun hvert Knæk i Træværket, hver Vindueshaspe der skreg, Natlampens sagte Fræsen som ensformig Baggrund til Uhrets løbende Tik tik, tik tik, hørte Børnenes sovende Aanden, Vandets Murren, og Trin — der ikke skrev sig fra Tyve — hvileløs frem og tilbage i Panelstuen.

—
„Det skal blive Landshøvdingen en dyr Fornøjelse,“ sagde Redaktør Egilson Dagen efter. Han skrev, saa han ikke havde Tid at se op, mens han talte. „Nu lægger Finnbogason Sag an imod ham, og den skal forfølges lige til Højesteret!“ — Høj-e-ste-ret — skrev han spruttende.

„Og saa Kandidat Gissur,“ sagde Redaktions-Sekretæren, der stod og ventede paa Manuskriptet, „han maatte dyrt betale sine Oppositions-Lyster, Afsked paa graat“

„Andrikken! det fordrukne han er jo umulig.“ — — — Redaktøren rejste sig og gav Sekretæren det vaade Manuskript. „Værsaagod. Er det ikke godt“!

Sekretæren gennemløb de beskrevne Blade, først et langt Ramaskrig om Rektor Finnbogason, saa et til om Kandidat Gissur, denne flinke og afholdte Lærer gjort brødløs for sin politiske Overbevisning

„Jamen jeg synes,“ sagde Sekretæren, „jeg synes, De sagde“

„Ja, hvad Fanden, det er privat.“ — Redaktøren tog med et Ryk Frakken paa — i Døren vendte han sig. „Spids-Artikkel naturligvis.“ Han nikkede selv, og gik, der var Musik paa Østervold, hvor Thorvaldsens Statue stod midt paa Pladsen.

Derude — i den stærke, lyse Majsol gik gamle Landshøvdingen langsomt Tur, nydende Musikken og Pladsens lune, indelukkede Varme. Udenfor Kvindeskolen mødte han sin noget yngre Fætter, Konsul Hjaltalin fra Nordlandet, der var nede at se til Asger.

„Ja, jeg synes, du har handlet *umaadelig* eks-pedit“ — naturligvis talte de straks om det eneste, Byen talte om, Skole-Opgøret. Det saaes paa de vandrende, hviskende Grupper, at det var Dagens eneste Emne.

„Men jeg forstaar ikke,“ sagde Konsulen bekymret, „hvorfor du nu overlader Tryggve Gisla-son Stillingen! En af vore værste Fjender — er det for Synets Skyld, mener du“ ?

Der gik en sleben, fin Muskeltrækning hen over Landshøvdingens glatte, vise Njal-Ansigt.

„Aa, han kan vel ogsaa købes.“

—
Brudstykker af Melodierne trængte op til Torrild Ross. Han stod paa „Øversteloftet“, den taarnagtige, gamle Del af Faktorgaarden, hvor der i Monopolets Tid var kgl. dansk Handel. Der var store Luger ud til alle fire Vindsider, i fordums Tid havde der været Hejseværk. Endnu løb der fra Luge til Luge, hele Bygningen rundt, en gammel, smal Træbro, saa raadden, at den hist og her var regnet ned i Stumper og Stykker. Fru Ross

havde Aar efter Aar besluttet, nu *skulde* den rives ned, før der skete Ulykker.

Torrild var gaet ud paa den Bro for at dø.

Den hele lange Nat havde han grædt af Raseri og Skam — til han saa endelig var kommen til at tænke paa Træbroen! Blot gaa ud paa den, saa besørgede den gode Vorherre Resten.

Der var ikke Tale om, at han kunde leve, han var udskammet til Døden — han var vist fra! Og hans Moders Øjne gik hen over ham, hun saa ham ikke, han kunde have hylet, men satte naturligvis i Stedet for Næsen i Vejret. Hun maatte hellere have slaet ham ihjel, end se saadan hen over ham!

Hans afmægtige Raseri imod Asger, den elendige, skindmagre Lus, hvor der ikke engang kunde ligge en Dragt Klø — sad ham i Brystet som store Knytnæver, der æltede kvælende op mod Halsen. Skønt det egentlig var Pjetur, der som Landshøvdingens Søn var nærmest til at holde de Løfter, han i Faderens Navn havde givet, saa faldt Raseriet umiddelbarest paa Asger, der havde undfanget Planen, lokket og sprunget som en Killing for at faa Ross'erne med, svoret paa, at de skulde staa Last og Brast — som i Sagaerne — „ens Lod skal gaa over os alle“! Han brød sig ikke engang om at klø dem — om han tævede hver af dem saa flad som en Tegnestift, var Skammen den samme!

Broen, det Dyr, gav sig ikke engang. Der var store Huller, hvorigennem han saa Strandgaden dybt nede, Huller saa store, at han kunde ryge lige igennem. Men han vilde, den skulde briste under ham. Det skulde se naturligt ud.

Musikkens Bom Bom og Karnevalsklinger naede op til ham. Folk gik rundt og rundt om Thor-

valdsen, der stod som en Lampe midt paa Pladsen og blot manglede Flamme i Næsen!

Broen, Broen — han sparkede fortvivlet, den vilde ikke briste, og Skammen kom han aldrig over, den gode Vorherre hjalp ham ikke.

„Du vil fortryde det,“ græd han, en Graad som om Knytnæverne endelig kom knoflende op gennem Halsen. „Jeg siger dig det“!

Aa, de to — han kunde ikke finde Skældsord, der udløste blot en Hundredepart af den Foragt, han følte — Asger, den sjofle Libertinerdreng, der skrev anonyme uanstændige Breve til Byens unge Piger og som rendte ude om Aftenerne for at se, hvad Imba og Andrikken tog sig for! Og Pjetur, der fejgt „krøb“ over Tunet til Skolen for ikke at møde ham jo de var et Par nette Kammerater!

Og med èt strakte han sin store, stærke Drengeskrop, rakte sig helt paa Tærne for ligesom bedre at naa, og med tre udspilede Fingre svor han: „Jeg *skal* ramme jer tifold igen saa vist, som jeg hedder Torrild!“

4. KAPITEL

IMBA hentet af Politiet — det stod endnu ganske stille i Monas Hoved efter Katastrofen. Betjente — blege Piger, der stirrede paa den fredelige Imba som paa en forvorten Lyst- og Masse-morder. Betjentene spurgte Fru Ross — hun var netop kommen løbende ud i Køkkenet for at sige, at en af de ny, store Servietter var bleven borte i Vadsk og *skulde* findes — om hun havde vidst noget om Imbas Tilstand?

Fru Ross vidste kort og godt aldrig noget om sine Pigers Tilstande, det kunde hun ikke passe — Imba nægtede.

Men hendes Øjne!

De flakkede, fra Pigerne til Fru Ross, og fra Fru Ross til Mona, de bad, de tiggede om Hjælp, om Raad og Redning, om ikke at lade hende ene, ikke slippe hende i hendes Nød. Og Mona nikkede til hende — lovede — hun vidste ikke selv hvad. Men Imba saa ud, som vidste hun sin Sag i en sikker Haand, nu kunde de godt gaa med hende.

Saa fo'r Mona ind til sin Moder i Kontoret, de blege Piger slog sammen i en tiskende Kværn bag hende.

„Mor, hvad tror du?“

„Ingenting, min Pige“ — Fru Ross lagde Penne-skaftet til Leje i Bogrillen og saa op. „Det gør man bedst i med den Slags Ting.“

„Hvem tror du, kan have været saa lumpen at angive hende?“

„Det er ikke godt at vide“ Fru Ross rakte hende en af de lange, smalle Regnskabsbøger — „aa, tag og læg de Sider sammen for mig, hvad!“ — Mona dirrede endnu af Snakkelyst, men Jule-travlheden sad allerede i Moderen, og Mona forsøgte redelig at overvinde sine oprevne Tanker med tørre Tal. Men idet hun gav Bogen tilbage til Moderen og tilfældigt kiggede ud over Skurene og Bredden, hvor Baadebroen rakte sig ud som en smal Gulvflade hvilende paa Havet, saa hun Betjentene. De var kommen tilbage og luskede søgende om ved Tømmerhuset.

„Mor!“ hviskede hun.

Fru Ross saa spejdende ud — mellem de rim-pudrede Skure laa en sløret graa Aande, som om Vinterdagen ikke helt havde faaet Bugt med Næt-ternes Mørke; der var bleven lidt, ligesom Skyggen af Natten tilbage, og ventede stille, til Natten kom igen. Inde i den lommeuldsgraa Dis saa Betjentene ud som et Par snusende Pladshunde. Havet vuggede mørkegrønt og tungt med smaa Skumkapper hist og her paa et Bølgehoved

„Hvis de finder noget, Mor, hvad saa?“

„Saa kommer Imba i Tugthuset.“

„De skulde lade „Andrikken“ følge med saa.“

„Mona!“

Men Mona laa med Ansigtet fladt mod Ruden og saa ud. — Fra hver Side nærmede Betjentene sig Baadebroen, mens de langsomt og nøje undersøgte Breddens Sten og de brune, fugtige Tang-dynger. Under Broen var der et Gemme — hun

vidste i et Nu, følte det — dér, i det Gemme, mellem Broen og det Stykke Bred, den strakte sig op over, dér

Mændene kom langsomt Broen nærmere — hun slap sanseløs Karmen og saa paa Moderen, tog sig uvilkaarlig til Hovedet — Skytten — —

„Mor,“ sagde hun pludselig, „jeg løber ned og byder dem ind paa en Kop Kaffe — fra dig — det er saa koldt?“

Fru Ross nikkede — skjult bag Gardinet holdt hun Øje med Betjentene, der nu var hinanden saa nær, at de raabte sammen over Broen. — Og der kom Mona, hun brugte nok Benene, den tynde blaa Kjole slog Smut helt op om Læggene.

Fru Ross havde Blik som en Glente — *det* ene havde hun da bevaret — ellers var der ikke meget tilbage af Skønheden fra Thy. — Hun glemte rask Vémodet for at se paa Spillet i Betjentens gamle Ansigt — det rynkedes i galante Takkesmil, saa gabte han for at raabe sin Kammerat til. Den anden kom stavrende over Broen — Luftningen fra Havet legede med Monas Haar, der var snoet om i en lys Hjælm langs op ad Nakken. Det gjorde hendes Hoved saa smalt og lille. Paa Bevægelserne og paa Genskinnet i Betjentenes Ansigter kunde det ses, hvor hun sludrede og fjantede og lo — nu tog hun Dansetrin tilbage, Betjentene fulgte hende — saa standsede den Yngre, han vilde aabentbart alligevel afsøge Broen først. I det samme gjorde Mona et Spring bag om dem og tog én under hver Arm. I stort Optog kom de op imod Huset, Betjentene galante og fornøjede, Mona forfrossen i den tynde Kjole, smilende, opstemt, midt oppe i den lykkelige, smittende Granatregn af Vid og Vrøvl, som hun var saa berygtet for. I den

uldne, graa Taage lyste hendes unge Ansigt som en lyserød Kamelia

Fru Ross stod næste Formiddag, endnu med Overtøj paa foran sin Seng og sorterede Jule-Indkøb. Den Jul, den Jul, det var en ond Tid — men nu var der vist ogsaa til alle. Sengen bugnede helt op som et Gærde. Mona — hun havde ikke rigtig noget til hende! Underligt nok, men de der ydede mest, fik næsten altid mindst, man var saa tilbøjelig til at tage deres Ydeevne med i Regnestykket ogsaa dér. Idet hun strøg en suk-kende Tanke ned til de tre lange Pengeslugere i København, kom Mona hemmelighedsfuldt smuttende ud fra Skolestuen, hvor alle de yngre læste højt, saa det summede.

„Værsgod, Mor —“

„Servietten!“ — Fru Ross greb den med Kærlighed. „Hvor var den?“

„Under Baadebroen.“

„Men den er jo helt tør.“

„Jeg vadskede det værste af den og strøg den.“ Mona saa nøje spejdende ud ad den lange, tørre Vej ad Odden til, hvor der ingen Verdens Ting var at se. Fru Ross laasede tavs den noget mørkskjoldede Serviet forsvarligt inde. Over Skulderen saa hun skarpt og stjaalen til Mona — hun stod stadig og saa ud, Munden var lukket med det strikse Pres af Læberne, som Fru Ross kendte saa nøje fra sig selv, naar hun var i Gang med noget, der var paa Trods af alle Magter — ja ja, det kunde bero foreløbig da.

Men da Mona efter Middagen kom ind til hende paa Kontoret, bad hun hende laase Døren.

„Ser du, den Slags Ting er ikke helt rigtige, min Pige,“ sagde hun og undersøgte omhyggelig

sine Negle, der var horngraa og flade og ru i Kanterne af Arbejde: „Et er at tie, et andet at gribe ind.“

„Jeg har ikke gjort andet, end hvad jeg kan forsvare overfor Gud!“ sagde Mona — en Nuance for næsvis, Fru Ross skærpedes i Trækkene.

„Ja, det er de underligste Ting, et Menneske kan forsvare overfor Gud — hvilket jo nok kommer af, at han er for luftig. Kunde Gud give en regulær Endefuld, vilde det forandre meget.“

Hun tav lidt, saa sagde hun langsomt:

„Ser du, Mona, jeg har aldrig været videre glad for din flittige Gaaen i Kirke — og jeg skal sige dig hvorfor. Din Faders Slægt i Thy var saa mørk religiøs, at den egentlig hørte hjemme i Galehusene. Din Faster døde dér. Og altid var der Strid mellem dem, de havde det ikke godt hverken med sig selv eller andre. Jeg maa sige, jeg har aldrig forstaaet det, *for Herregud, det kommer jo Livet saa lidt ved*. Men hvad jeg forstod, det var, at din Fader blev aldrig lykkelig der; og ikke heller blev han til noget, for alting gik op i Møder og Religionssnak — og saa satte jeg en Lunte under ham, og saa havnede vi her. Her vidste jeg, de kunde aldrig naa ham.

Og saa vil vi ikke tale mere om Imba. Men du skal mærke dig, min Pige, at Lovene er til for at vise de Gærder, man ikke maa gaa over. Gør man det, bliver man ulykkelig. Kommer Imba fri, skal hun være velkommen. Men lykkelig, det bliver hun ikke.“

„Lovene er Menneskeværk, dem bryder jeg mig ikke om!“ Mona stod parat til Kamp, jo Tusend Tak, Fru Ross saa genopstaaet for sig de hede Kinder og Øjnenes blinde Ild, naar Rosserne

hjemme i Thy forsvarede Tro. Hun saa fra Øjenkrogene hen til Datteren, stift.

„Menneskeværk! aa ja! Men Lovene er det borgerlige Uddrag af Skriften, de to udgør en Art dobbelt Bogholderi i Staten.“

„Skriften skulde være nok saa, synes jeg.“

„Ja, *skulde* — men de begge to i Forening kan ikke engang holde Menneskene i Ave, de har i de senere Tider maattet tilkalde en Hjælpetrop, som hedder Moralen.“

„Jamen Mor da, dermed siger du jo, at Biblen, Guds hellige, inspirerede Ord, ikke er moralsk!“

Fru Ross sad med Hovedet lidt paa Skraa og saa vist paa hende — granskende — med lukket Mund og kolde Øjne.

„Det er netop det, den ikke er, min Pige. — Kan du finde nogen Moral i for Eksempel Mathæi Evangelium: „Men en Broder skal forraade den anden til Døden, og en Fader sit Barn, og Børn skulle sætte sig op mod Forældre og aflive dem“ „thi jeg er kommen at tvistiggøre et Menneske mod sin Fader, og Datteren imod sin Moder“

Mona stod med sammenkneben Mund, det arbejdede nervøst i hendes Ansigt, indenfor den blussende Hud stod Kindbenene skarpe frem, saa haardt havde hun bidt Tænderne sammen. Alligevel lukkede hun Døren efter sig, stille og behersket — det kunde ikke falde nogen af Børnene ind at smække med en Dør, naar de gik fra deres Mor — og Fru Ross nikkede hen til den og kneb et skarpt Smil.

„Nu kan du gumle lidt paa det, min Tøs.“

—
Mona sad om Aftenen ude paa Kong Jørgensens Batteri, der med sit rimede Græs lignede en selv-

lysende Sølvklippe. Aftenen var saa klar, med Nordlys som hængende Palmeblade under hele den taageblaa Himmel. Maanen kom svømmende i en fliget Krave af brune Skyer, dukkede under de store kreppeede Skybanker og stak pludselig sit skæve Narrehoved frem i et lysende Galgensmil midt imellem Nordlysens blege svajende Kroner. Lysene fra Reykjaviks Huse paa den anden Side Bugten stod som arabiske Skrifteegn, skrevne med Ild paa Nathimlen, Spejlbillederne i Vandet saa ud som lange, gyldne Noder. Det røg fra Skibene i Havnen, fra Postskibet „Laura“s Skorsten stod den hvide Damp op og randt stille, i en lang, svindende lys Strøm hen under de kreppeede Skyer.

Mona sad og græd. — Hvorfor var hun ikke som andre? Hvorfor maatte hun altid fjante viltet op, saasnart hun var sammen med andre, og naar hun blev alene som nu, syntes hun ikke, Livet var til at leve. Hvor let havde det ikke været, hvis hun virkelig havde hængt sig den Gang, hun var ved det — det brød i dæmpede, stødvise Hulk igennem hende ved Tanken — men det var jo godt alligevel, Moderen havde ikke stridt og vaaget Nætter igennem i den Difteritis-Tid, for at hun saa skulde gaa hen at hænge sig. Moderen havde Stræb og Sorger nok — nu vilde Hagbarth være Søofficer, det vilde holde haardt at skrabe saa mange Penge sammen —

„For Herregud, det kommer jo Livet saa lidt ved!“ — det var saadan, Moderen havde sagt. — Troen! Kom ikke Livet ved! Det var til syvende og sidst det, hun sad her i det stille, kolde Maaneskin og maatte græmme ud alene.

Og saa det med at „tvistiggøre“! Skulde Troen sætte sig op imod hendes Beslutning at være sin Moder en god Datter først og fremmest i Verden!

Hun kunde ikke give Slip paa Troen — endnu mindre paa sin Mor! Hun snøftede træt ud og sad med Hovedet hvilende i Haanden og saa ud paa Lysene fra Skibenes Køjer, lange Guldbaand, der ligesom var fæstede til Skibssiden og løb legende et Stykke frem over Bølgerne.

Moderen havde vel nok Ret i, at dette med Imba var imod Loven. — Men Imbas Øjne havde mindet hende om de Øjne, hun altid saa for sig, naar hun tænkte paa den ulykkelige Oldefader i Thy. Det sansede hun ganske vist først bagefter — og Loven! ja, hun var vel ikke nogen Lovens Haandhæver, hvad hun sidst i Verden vilde være; hun var — ja, hun vidste det ikke, det græd, hulkede igen op i hende, fordi hun ikke vidste det.

Tænk, om hun nu havde været inde paa *sin* Vej ligesom Brødrene, kunde stride sig igennem et stort Studium og naa *sit* Maal: at blive Præst. — Men nu var hun 17 Aar, hun var snart en gammel én, og alting var for sent — —

„Tvistiggøre“ — „Datteren imod sin Moder“ — der kunde ikke staa saadan, Kristus var ikke kommen for at tvistiggøre, Moderen maatte huske fejl. Hun vilde selv se Biblen efter. Den saa smaatypet og kedelig ud og tyk og ensformig, men nu maatte hun have fat i den, den maatte redde hendes Tro. Hun vilde laane „Urang-Utangen“s, han var troende og mødte hende saa ofte i Kirken.

Hun havde grædt ud og blev helt let til Mode, Bibelen vilde hjælpe paa det altsammen, Tungsindet, Forvirringen, alt det i hende selv, hun ikke forstod.

„Vi har jo én selv,“ sagde Fru Ross misbilligende, da Mona en Aften i Julen forsøgte at smugle Biblen ind paa sit Værelse, det hun havde arvet efter Brødrene.

„Den har jeg aldrig set, Mor!“

„Nej, for jeg har gemt den. Ross og jeg havde ogsaa en Gang faaet den Idé for Alvor at læse Bibelen. Vi læste sammen om Aftenen — men det blev ikke til meget.“

„Hvorfor — blev I søvnige af det?“

„Naa-e, det just ikke.“ — Hun fik et hurtigt, forlegent Smil om Munden og gik.

Mona satte sig godt til Rette, som skulde hun igennem alle de 1300 Sider, inden hun igen rejste sig. Der var ganske stille i Huset, Folkene havde fri, de fleste af Pensionærerne var til Juleselskaber. Den lille Stue føltes lukket og hyggelig indenfor de graa, med Knappenaale sammenheftede Gardiner. Dens Aande var fuld af Fred og Smil, Mona havde beboet den nu i 4 Aar.

Hun slog det terrakottafarvede Læderbind tilbage og begyndte.

Den avlede den, og den avlede den — det var foreløbig trættende og kedeligt, men hun læste jo heller ikke for at more sig. Eftersom hun vendte hvert graanet, ligesom sovende Blad steg noget, hun ikke rigtig opfattede hvad var, hende tonende til Hovedet. Halvt flov, halvt lysten fulgte hun de smaa tætte Linjers Tale fra en fjern Tid, som Skrift paa en gammel Sarkofag. — Hvor de Mænd kendte deres Koner! Der var ikke en Side, hvor det ikke stod angivet næsten med Tal, hvor mange Gange. „Og Adam kendte ydermere sin Hustru, og hun blev ved at føde“ — og Adam blev halvfjerdsindstyve Aar og flere hundrede Aar og kendte utrættelig!

Det var ikke med en Tanke faldet hende ind, at Bibelen befattede sig med den Slags Ting. Hun havde troet, det var altsammen fine Ord om Gud, og om hvordan Menneskene skulde være for at

tækkes Gud, en halv mystisk udtømmelig Kilde, hvoraf Præsterne kunde øse og øse til Bedste for Menneskene. Og i det Sted: „vorder frugtbare og mangfoldige, vrimler paa Jorden og værer mangfoldige derpaa.“

„Og Noah drak Vinen og blottede . . . Hvad var nu det? — hendes eget flove Smil sagde hende det, hun rejste Hovedet og saa ind i Lampen — et sært sløvende Pres gik hen over hendes Pande. Uvilkaarlig saa hun sig om, jo, hun var ene — saa læste hun igen.

Det *var* da vel umulig — Abraham! Guds udvalgte Mand var *saa* fejsk og beregnende, at han lod sin smukke Hustru bole med Ægypterkongen, bad hende selv om at udgive sig for hans Søster, for at *han* kunde redde sit eget usle Liv! Og Gud fandt det ganske i sin Orden, velsignede ham endog; var det til at fatte! Herren lod sin Vrede ramme den ganske uskyldige Ægypterkonge, som jo ikke godt kunde ane, at den skønne Sara var gift med selve den Mand, der havde ført hende til hans Leje. Var det ikke den Slags, man i vore Dage kaldte Rufferi og straffede . . .

Hun blev siddende længe, inden hun kunde komme over sin Forargelse og læse videre. Hvert Øjeblik maatte hun løfte Brystet for at faa Luft, hun blev saa underlig bispændt. — Stirrende ind i Lampen faldt det hende ind, at Folk i Almindelighed vist ikke kendte stort mere til Bibelen, end da den var skrevet paa Latin. For gjorde de det, maatte den forlængst have været forbudt. — Lot gav selv begge sine Døtre til Pris for Pøblen: se, jeg haver to Døtre, som ikke have kendt Mænd, Kjære, jeg vil lede dem ud til jer“ . . . og ingenting stod der om, at det var forkert! Herren vrededes ikke her, det maatte altsaa være god Moral.

Men da hun havde læst om de to Døtre, der drak deres egen Fader til og besov ham, den ene efter den anden, lagde hun sig frem over Bordet og sad stift stirrende, uden at se, ligesom indspunden i et Slør, der gjorde hende svimlere og svimlere — inde i sig, paa Tankens Scene, saa hun den sovende Mand i Klippekløften og de to hvidarmede Døtre i løse Draperier over fyldige, fløjels-hvide Legemer — de tiskede sammen, de to — den Yngste nikkede, og den Ældste gik til Hulen

Forkoglet, med halvlukkede Øjne og lydløst, besværet Aandedræt fulgte hun hele det bibelske Skuespils Gang — Munden blev tyk, gennem Øjenvippernes Frynser skimtede hun Bogstavernes Vrimmel paa det graanede Papir, hun rørte sig ikke, hun var som brændt fast, læste og drømte og drømte og læste. Klokken blev et, og den blev to, uden at sanse det, hørte hun Pensionærerne komme hjem og gaa i Korridorerne. Hun slap ikke, hun drak et ukendt, urfrodigt Liv ind med alle Sanser og løftede kun engang imellem Hovedet for at indspindes i Driftens Slør og leve en af de læste Scener igennem i sin Tanke. Hun læste om Leas og Rachels Kamp om hvem Manden skulde ligge hos, Lea der solgte ham en Nat for Rubens Dudaim „der Jacob kom af Marken om Aftenen, da gik Lea ud imod ham og sagde: til mig skal du komme ind, thi jeg haver tinget dig for min Søns Dudaim.“ — Hun læste Juda Roman med Thamar, hans unge Sønnekone og straks efter om Josef og Potifars Hustru. Der kom Ting, hun ikke forstod, men kun anede med sanseligt Instinkt og grundede over, mens Kinderne blev hedere og hedere og Fødderne koldere og koldere.

Midt om Natten rejste hun sig, brudt i alle Lem-

mer — staaende slog hun op paa maa og faa, kunde ligesom ikke slide sig løs. I Dommernes Bog læste hun om Leviten, der udleverede sin ulykkelige Medhustru til Pøbelen for at de skulde lade *ham* i Fred: „og de kendte hende og handlede skændeligen med hende den ganske Nat indtil om Morgenen“ — da døde hun.

Hun rev Tøjet af sig, Tænderne klaprede i Munden, mens Kinderne bulnede blodrøde som i Fieber — i Seng, bare i Seng — dybt under Dynen sank hun slapt i alle Lemmer. Sov og sov alligevel ikke, hun kommanderede sig selv, du skal *sove* og fulgte bevidst sine Drømme mens hun blev ved og blev ved at gentage løsrevne Sætninger. Hendes Hjerne kunde ikke gaa i Staa, den blev ved at hakke Smaastumper op af det læste — „og han kendte hende og hun undfik, og han kendte hende — du skal sove — „og han kendte hende“ hold da op med det Sludder — „og han“ aah! Hun vendte sig stønnende og laa med Ansigtet dybt ned i Hovedpuden, det skulde vare noget, inden hun læste Bibel igen — „thi jeg haver tinget dig for min Søns Dudaim“ thi jeg haver Sludder — „jeg haver“ Hun slog haardt ned i Puden: jeg vil ikke høre — — og langsomt, genstridigt som en Clown: „thi jeg haver tinget dig for min Søns Dudaim.“

Hun overgav sig fortvivlet, og Sætningerne kom som et Brus ind over hende. Den store Hær, der var marscheret gennem hendes Hjerne kom i spredt Fægtning tilbage: „Og Herren sagde til Moses, se jeg har forhærdet Faraos Hjerne — og naar en Mand ligger hos et Dyr skal han visselig dødes — og Øje for Øje, Tand for Tand — men er dit Offer et Madoffer kogt i Kedelen — een Gedebuk til et Syndoffer — Isaschar skal være et

stærkbenet Asen, som ligger mellem tvende Bylter — fører hende ud den utro Hustru, udenfor Stadens Port og blotter . . .

Hun vaagnede om Morgenens, utilpas og varm og svedig. Hjertet slog mat og tyngende efter den lange plagsomme Nat med uklare Drømme om Levitermedhustruen, som hun selv var. — Hun faldt hen i den samme sære Trance som om Aftenen for at følge Drømmen tilbage, hvor Leviterhustruen blev skændet. — Men det var Dag; hun brød, med et Spring ud af Sengen, igennem Synerne, indædt forbitret og skamfuld som havde hun været Genstand for Vold.

Men nu havde hun ikke Tid at tænke, først senere paa Dagen, maaske først i Aften. Det gik som en Strøm af Gru igennem hende, hvad hun vilde faa at tænke over. — Hun kunde høre Moderens kendte Halvløb i Korridoren, de lange, hurtige Skridt, der satte Farten op, saa langt de blot hørtes. Mona knappede og bandt, hendes Fingre løb som Edderkopper — færdig.

„Godmorgen, Mor!“

„Godmorgen min Pige, du ser mig noget sløj ud, har du nu igen siddet den halve Nat og læst?“

„Ja“ — hun betænkte sig et Øjeblik. — „Jeg sad og læste i Bibelen.“

„Naa“ sagde Fru Ross, hun spurgte ikke, hver gik til sit.

Om Aftenen løb Mona ad Batteriet til, Kulgruset knasede under hendes Fødder langs den tjærede Kystvej. Hun løb som ventede hun derude en hun holdt af — Ensomheden var der! Den hun elskede og savnede mere end noget andet i Verden. I det store, travle katakombiske Hjem, hvor Folk kom og gik, var det ikke at tænke paa En-

somhed. Havde hun et Øjeblik gemt sig ind i sit Værelse, bankede al Verden paa hendes Dør. „Aa Mona kom nu ud og vær morsom.“

Hun satte sig forpustet paa Batteriets Græsbanke — saa sansede hun Stilheden først — saa Kulden — og saa Byens tindrende Krans om Vandet som en Ring indlagt tæt og uregelmæssigt med Diamanter. Under Himlens Mørke funkede et stille Stjernenæt, som Millioner af Øjne, der tystnende saa ned. Havet sugede og gurgede hult, naar Bølgerne trak sig tilbage fra den stenede Bred og sank dalslugtagtig, som trak det sin Mave ind — for saa at bruse kogende op og i en stor Bølge vælte sig ind mod Bredden, saa det gungrede i Jorden, hvor hun sad.

Hun maatte altid sidde lidt stille, inden hun fik foldet sig sammen, fik Hjemmets Travlhed og mange Bekymringer udskilt og blev ene i sig selv. Og hurtig, som havde de ligget parat, kom de graanede Blades Indhold tilbage, sammen med Tanker, der havde skabt sig i Dagens Løb ved Underbevidsthedens Arbejde. Hvor turde nogen vove at sige, at alle de Uanstændigheder og bevislige Ulovligheder var inspirerede af Gud! Der var naturligvis ingen Gud, naar det kom til Stykket — „Menneskeværk“ altsammen — Digt — en Bømand, opfunden af Lærere og Præster, der samvittighedsløse fyldte en med Snak om det gamle Testamente, hvor Gud gav sig selv, i det nye gav han sin Søn, og naar den hellige Aand kom til som Trediemand, var de først for Alvor én!

Aa, hvor hun havde været dem et taknemligt Faar mellem de mange andre Faar, der troede uden at undersøge. Bibelen var hende fra denne Stund en død Ting, kunde aldrig blive andet. Det var med den som med et Menneske, hun en Gang

havde lukket ud af sit Hjerter, fordi det havde skuffet hende, der blev aldrig Adgang mere. Det hele var forbi, hun havde ikke længere nogen Gud.

Hun følte sig saa tom — en Skal, der frøs i Vinterkulden. Stjernernes Blinken gennem den klare Aften gjorde saa kold. Langs hele Himmeleranden laa lave mørke Skybanker, det saa ud, som var Jorden en Kurv, hvor Laaget var løftet af, og fra det lyse, aabne deroppe flød Kulden uhindret ind fra Universet. Havets plumpe Gungren mod Bredden løb som lydløs Torden gennem Jorden, hun kunde føle den under sig.

En Tid efter prøvede hun sondrende at føre sin Tanke dybt ind i sig selv for at se, om alt nu var dødt og udryddet — dybt derinde sad Gudstroen endnu og trykkede sig, til Stormen var forbi. Hun kunde jage den saa dybt, hun vilde, der var stadig dybere ind — som i en stor Konkylie. Hun kunde ikke følge en Brøkdæl af, hvad hun anede der var, en Uendelighed hun ikke vidste, hvor førte hen. Mon det egentlig ikke gik ethvert Menneske saadan, hvad det saa end sagde eller mente at tro — dybest i Sjælens Konkyliegang sad Udødelighedstanken, for stille at skyde frem, naar Tidens Fylde var.

Hun hadede sig selv, foragtede sig selv, hun knyttede Hænderne og strakte sig paa Maven i det rimede Græs som paa en Sølvkappe. Der laa hun og sparkede med Støvlesnuderne og gloede rødt paa Havet og de sorte Skibsskrog, der laa for Anker i Juledagene. Lyset fra Køjerne sank og slukkedes og tændtes igen efter Bølgeslaget. Var hun da virkelig saadan et Trug, der tog for gode Varer en Gud, der inspirerede uanstændige Anekdoter, en Gud der forhærdede Faraos Hjerter Gang

paa Gang for at faa Lejlighed til at vise sin Magt og Vælde, plage alle de uskyldige Ægyptere og myrde deres stakkels smaa, endnu uskyldigere Børn.

Nej — Uanstændighederne, lad gaa! hvislede hun ud mod Vandet — men alt det Onde, Myrderierne! nej jeg gør det ikke! Du skal ud, Gud, om jeg saa skal pille dig ud Stump for Stump!

Saa laa hun stille og følte, hvordan Jorden drak, sugede Varmen fra hendes Legeme til sig — Gud give, den vilde blive ved, til den kolde Død kom — og de fandt hende i Morgen, frossen ihjel. Hun kom til at græde, saa sørgelig var det. — Efter denne Ballade med Vorherre vilde hun blive hjemløs i sig selv — humørsyg og raadløs. Det hele laa i det frygteligste Roderi, hun endte vel med at blive gal ligesom Fasteren. Blink blink rendte Skytten opskræmt frem og tilbage i hendes Hoved som en fangen blank Fugl i et Bur. Der var ingen Glæde i nogen Ting mere — hun laa og lyttede sig hen i Havets langelige Blæsebælgvæsen, sløvedes af Skyttens Flyven og Trætheden efter Graaden. Hun laa godt nu, i en Ham af Kulde, her vilde hun blive liggende, til hun døde. — Lidt efter lidt, uden at hun sansede, hvordan det kom, blev hun sig bevidst, at hun ikke var ene. Der var Noget i Nærheden. Saasnart hun var stille nok, vilde det være hende ganske nær — det kom og drog sig tilbage igen og kom saa paany, eftersom Stilheden i hendes Sind var til. Hun hørte sine egne smaa lune Aandepust, saa bøjede hun Hovedet og lukkede Øjnene halvt — al hendes Sans strakte sig som en Haand ud mod det Fremmede. Og saa blev der aldeles stille, Verden og Verdens Lyde trak sig bort, hun følte sig som i et usynligt, dødsstille Lønkammer.

„Bibelen er Ord og Ord gør det ikke. Viljen til det gode er Gud, dyrk den, saa dyrker du Gud.“

Det var en dulmende klog Røst, en Stemme der — uden at være nogen Stemme — indbragte hende sine Meninger, lydløst, stille — som en underfuld blød Vinge kom ovenfra og lagde sig fredende ned over hendes forpiskede Sind. Saa rolig, saa faderligt, saa klogt og tillidsvækkende: kom til mig med alt det, du ikke ved, jeg er altid nær . . .

Esjaen saa i Mørket ud som et Kæmpespøgelse sejlene paa Havet. Hun saa det aandsfraværende, langsomt og forsonet saa hun op mod Stjernenættet — og fløv, men tryk alligevel, fordi hun vidste, hun var ene, gik det sagte, tillidsfuldt og alvorligt over hendes Læber.

Gud!

Hun glippede for Lyset, da hun kom ind i Sovekamret, hvor Fru Ross sad alene og benyttede Juledagene til at efterse alt Husets Tøj. Det, der kunde repareres, blev lagt over paa Sengen, det uhjælpelige paa Gulvet. Fru Ross saa op, da Mona kom ind, et køligt hvidt smukt Ansigt i Stuens sparsomme Varme.

„Naa, min Pige, hvor kommer du fra?“

Mona satte sig paa Stolen ligeoverfor Moderen; mellem dem stod den gamle slidte Trædemaskine.

„Mor, jeg kan egentlig godt forstaa, at du siger, det — Religionen — kommer Livet saa lidt ved. Men jeg synes, det er saa sørgeligt“ — Hun fik Graad i Halsen og tav.

„Lad vær' at tænke over det, min kære Pige.“

„Det er saa let sagt“ — Mona sad med Albuen paa Maskinen og Tindingen mod Haanden og saa hjælpeløs over paa Moderen. Skulde hun sige hende det om Stemmen — spørge hende, om det

var saadan, Galskab begyndte — Moderen sad rolig og glad, tilfreds med at deres lille Meningsforskel var jævnet, alt Tøjet var lidt efter lidt vandret op paa Sengen, hun tog fat paa at lappe altsammen over en Bank. — Nej, det med Stemmen maatte hun være ene om, Moderen havde nok endda.

„Ved du, Imba er kommen hjem?“

„Nej da Mor!“

„Jo. De kunde ikke faa noget ud af hende.“ Moderens korte skyndsomme Fingre rodede Garnruller frem af Maskinskuffen. — „Men hendes Øjne du, ja jeg vil ikke spaa ilde, men de huer mig nu ikke.“

„Jamen Mor“ — Mona saa med tunge, sorgfulde Øjne over Symaskinen paa sin Moder. Hendes Hoved laa endnu træt til Hvile i Haanden. „Naar du har Ret i, at „Religionen kommer Livet saa lidt ved“, kan da Imba gøre for — kan hun egentlig kræves til Regnskab for det, hun har gjort? *Loven* — den lærer man jo ikke — og den er ens Sind fremmed. Men Religionen *skulde* have været hende et Bolværk mod, at hun i det hele taget kom i den Situation. Er det da ikke Religionens Skyld — og ikke Imbas? Den har forsømt sin Pligt. Den har mindst af alt i Verden Lov til ikke at komme Livet ved! Hvis mine Elever kan deres Ting daarlig og er uartige, saa er det mig, der har pjanket med min Opgave eller ikke er den voksen.“ — Hun kæmpede med den bedrøvede Graad, der sad i hendes Hals og maatte hvert Øjeblik rive sin Stemme ren med smaa Host — „jeg kan ikke se bedre Mor, end at Kirken er den betroede Tjener, der fik Guds største Sum af betroet Gods at forvalte. Og kommer den nu ikke Livet ved“ — hun standsede og hostede

— „saa skal den kastes ud i det yderste Mørke, for saa har den gjort Verdens største Synd...“

Fru Ross ordnede Lappetøjet under Trykfoden, hendes flittige Fingre løb og fimrede med Traadene, mens hun samtidig kiggede Naalen ind i Øjet for at se, om den nu sad lige.

„Kirken min lille Pige, den skal man ikke røre for meget ved, for den stikker som en gammel Hveps.“

Trykfoden faldt med et Klep, hun traadte Pedalen og syede saa det tordnede fra den gamle Maskine.

Mona sukkede — og fandt saa sin Tanke paa Batteriet, i Færd med at vende sig til Stemmen. Gode Gud, gode Gud, var hun da paa Vej til at blive gal som de andre Rosser.

5. KAPITEL

ISEN var det brændende Spørgsmaal. Under Færøerne havde „Ingeborg“ hørt af en anden Damp-er, der kom Nord fra, at Polarisen som en grøn Bjergkæde laa skulende paa Havet udenfor Kap Horn. Den første den bedste Strøm vilde drive den ind mod Nordlandet. Alle Passagererne var paa Dækket og spejdede gennem Aftenens dagklare Stilhed ind mod Sydøstkystens første Tinder; hver havde sin Tro, eftersom de var Pessimister eller Optimister til. Gamle Loa paa anden Kahyt havde drømt om en Sædemand, der gik paa Havet og strøede om sig. Men alle Kornene sank, og det betød mange Døde. Hendes Tilhørere sad blege og repeterede alle de Historier, de havde hørt om Skibe, der skruedes ind i Isen og blev knust som et Æg mellem to Varde. Kaptajnen stod støt og saa lige ud, han havde faaet lidt Fred, siden han ved Middagsbordet fortalte, at han havde kendt en anden Kaptajn, der døde af Passager-spørgsmaal. Den gamle Traver havde gjort sin Virkning.

Passagererne var Folk af alle Nationer, en mystisk snehvidskægget Olding, russisk Minister og Fyrste, en fransk Pater, engelske Lorder og Ladies, en barhovedet Oxfordder-Student, en Hollænder-

inde, danske og islandske Købmænd og Inspektør Goos, der stod i Kaptajnens Pels, frysende sit blodløse, fine Stue-Ansigt i den tavse Kulde. Han var høj og smalskuldret og mager i Ansigtet med tyndt, sort, kruset Skæg. Øjnene var saa tynde blaa. De lange, sakssmalle Fingre mindede om skoldede Fuglefodder og saa ud, som om mange Generationers Arbejde med stille fornemme Bogblade var kulmineret i dem.

Fjordindløb ved Fjordindløb som gled Damperen ind mellem en uhyre Kams Tænder, de mægtige Fjældkæder, der rækkevis traadte ud i Havet med det havdybe Vand imellem sig. Fra Atlanterhavets store, fuldvoksne Bølger gled det ind over en stille, diskret Flade, glat som Is, kruset her og der i fine Striber, stod glidende frem som en stor tam kulsort Svane i et Stenbruds Bund. Pragtfuldt. Men forfærdelig koldt — midt i Juni Maaned. En stille, tiende Kulde, en Isaande, som om de stumme, skyombæltede Klippe kæmper ovenfra sendte deres Vejr ned over den fremmede.

Det forekom Goos, at hans Legeme, saa indsvøbt det var, stod isstivnet stille paa en vildene Snemark, hvor Kulden hvert Minut frit kunde lægge et nyt Lag Æts paa hans Hud. Til begge Sider denne himmelmægtige forstenede Pragt, en stortskaaren Klippeverden, han nu var paa Vej at gæste, Fjæld ved Fjæld, stejle Svende, der Haand i Haand var traadt frem i Havet, og ugæstfrie, tavse spærrede Vej til deres Verden. Endeløse Skarer hvor langt han saa, en uordnet Naturens Hær af trodsige stumme Protester mod Liv og Civilisation. Herregud hvor der egentlig var lidt Harmoni mellem denne moderne Damper og de kantede Klippekolosser! Her hørte et Drageskib selvskrævet til, bemanded med Naturens vilde re-

flektionsløse Børn, haardføre, halvnøgne, med Spyd og Pile, med glubske Ulvøjne og frygtløse Miner, med haarede Arme og Hænder, der førte de tunge, ru Aarer og skød Dragesnekken ind mellem Klipperne.

Mellem de vældige Mure løb den smalle Eskefjord som en Rende, umaadelig dyb, midt ind gennem den stod Skibet nu langsomt og høvisk som det sømmede sig fremmede Folk. Højt oppe glimtede den udslyngede Dobbeltspat fra den forladte Mine som Blokke af Diamanter. Himmelstolt — sneklædt — død Majestæt, hvorhen Blikket faldt! I Kæmpeskaale højt oppe, i Dale af Form som store Hjertemuslinger laa den aldrig smeltende Sne, graa og haard som Kalk.

Langsomt tætnede en iskold Rimtaage, Solen blegnede svindsottig hen, til den gennem Taagen lignede en Skive bleg frossen, farvefattig Gulerod — saa sænkede Taagen sig forude over Vandet, lagde sig som et tungt, dræbende Kuldeslør over Bølgekrusriben forude, over de silkebaandssmalle grønne Skrænter under Fjældenes Fod! Som om et hvidpelset, ondt Dyr laa paa Lur foran Skibet — afventende — kom an! Men Skibet gik uanfægtet, langsomt og høvisk, men selvbestemt som det sømmede sig Menneskeværk imod det — igennem det — det hvidpelsede Dyr klamrede sig vaad og kold omkring hvert varmt og levende Væsen, til de en efter en sneg sig fra Udsigten ned i de lune Kahytter.

Ind og ud gik Skibet — dybt til Fjordenes Munding, hvor de smaa bitte Byer laa, og ud igen mod Atlanterhavet, svingende om gigantiske Klippehjørner og dybt ind i nye Fjorde, bundløse som Himlen, milelangt ind mellem Kæmpekammens stenkolde Tænder, under hvilke Husene saa ud

som Nøddeskaller over Skovens Mos. Goos stod og saa ind mod de smaa Vinduer, milde Vinduer, der uden Længsel stirrede mod ham igen. Folk kom ned til Skibet, naar det laa ved de smaa, interimistiske Broer, fik sig en Toddy, spurgte Nyt og gik igen. Mon de slet ikke kendte til Længsel, til Udvé, var der ikke Gnist af hvileløs Drift i det gamle Vikingefolk mere. Anede de intet om den Uro, der fortærede de rejsende Mennesker paa Skibet, den der fik dem til at jage fra Sted til Sted, til de, som den russiske Olding ikke vidste noget andet end Island, den Higen der som en Plante i Menneskets Sind avlede tusendfold, til det en Dag styrtede, jaget til Døde af sig selv, af sin egen gaadefulde Drift? — Kom de mætte og gik mætte og blev mætte siddende derinde, naar Skibet gik med sin levende Fragt?

Kandidat Gissur kom om Bord i Seydisfjord. Ved Middagen — det var blevet lunere, de sad for aaben Skylight — interviewede han paa det velvilligste Goos. Han rodede med den ene Haand oppe i Haaret, spiste fimrende Suppe med den anden, vuppede urolig i Stolen, pillede sig i Næsen og sugede sine Tænder. Han krassede sig langt ned under Flippen, som han aabenbart var ganske uvant med at bruge, fingerrerede sig paa Benet, stangede sig med Tommelfingeren langt op i Gannen, snusede, nøs og snorkede Slim op, hver Gang han begyndte en Sætning. Goos talte om sin Fore-drags-Forening, Ringen, der helt hvilede paa privat Tilskud fra Mennesker, der, som han selv, troede paa almen Lykke gennem almén Viden. I vor demokratiske Tidsalder var det dobbelt nødvendigt. Skulde Mængden regere, maatte Mængden, for Livets Lykke og Skønheds Skyld kvalificeres til at regere. Her paa Island vilde han holde en Række

Foredrag om Kunsten som Bro mellem Nationerne.

Gissur gnubbede med sin Gaffel gamle Skæl løs i Hovedbunden og anbefalede Goos hellere at tale om Forholdet mellem Island og Danmark. Det trængtes — Danmark maatte snart til at gøre noget, ellers —

„Mit Felt er den alméne Folke-Oplysning,“ sagde Goos. „Udenom den gaar jeg ikke.“

Han mødte i det samme Mona Ross lyse Ansigt med de graa faste Øjne — det faldt ham ind, hvor de kulsorte, store Pupiller gjorde de Øjne modige og glansfulde og dybe. Hun var kommen om Bord i Faskrudsfjord, var hjemme paa Skibet som i sin egen Stue og kendte alle, der hørte til paa Ølandet. Hun spillede Whist i Rygesalonen, saa Lattersalverne foragede alle de stive Englændere. — Det skarpe hungrige Blik gik næsten øjeblikkelig om bag en fin Sky af Latter

Vopnafjord — Midfjord — Der blev længere mellem Kammens Tænder. Skibet huggede sig op langs den rødlige Melrakkaslette, drejede om Islands nordøstlige Hjørnetand Rifstangi og styrede i stille Midnatslys ind mod Husavik.

„Vi slipper nok ikke igennem,“ sagde Mona Ross, der stod ved Siden af Goos foran Rælingen og saa paa Havet.

„Vilde De gerne skrues ind i Isen, Frøken Ross?“

„Rædsomt“ —

Langt ude over Nordishavet stod Solen paa Horisontens Rand, en lille Del af dens gule Hoved var dybbet i Havets fjerne Taagelag. Og tværs-overfor sendte Maanen en blidt vibrerende Sølv-stribe hen over Vandet, den mødte Solens stærke Gyldenbaand og Haand i Haand hilste Sol og

Maane hinanden i Midnatten, over Nordishavets nynnende Bølger.

Goos saa paa Mona Ross — middelhøj og spin-
kel og lys tonede hun bort mellem saa mange
andre. Men Øjnene, en naaletynd graa Ring om
de store glødende Pupiller, forraadte hedt og bal-
styrigt Sind, en indre mørk Verden for sig.

Med Blikket viste hun hen mod Kahytsdøren,
hvor en bredstammet sort Mand stod og saa lige
ud i Luften, mens en glatansigtet Olding gik op
og ned og studerede Nathimlen. Hun trak Over-
læben ned med Tænderne for i Trækningen at
skjule sit Smil. Saa hviskede hun ironisk:

„Den Gamle er Landshøvdingen. Den Sorte er
Finnbogason, Urang-Utangen som han ellers hed-
der. De er Høvdinge for hvert sit Parti, Fjen-
der til den bitre Død, de ligger i Proces nu paa
syvende Aar! De er som Shere Khan og den ædle
Panther i Kiplings Junglebog.“

Hun lo, en lille stumpet kaad Latter — der
kunde ligesom ikke blive Raad til mere!

Goos nikkede forstaaende. „Naa saadan. Jeg bad
Landshøvdingen præsentere mig for Hr. Finnboga-
son, men han slog stort ud med Haanden. „Alt
andet Hr. Inspektør, *det* kan jeg ikke tjene Dem i.“

„Husker De Vandfreden — da vi nu er ved
Kipling?“ hviskede hun smilende. „Her er Vand-
freden — og her er alle Junglens Dyr. Vi har jo
Skibet smækfuldt af Altingsmænd. De gaar her og
snuser og vejrer og viger for hinanden, samler sig
i Grupper og snøfter og tisker og spyr ilde Blikke.
I det Øjeblik Portene slaas op for Altingshuset i
Reykjavik er Vandfreden forbi, saa æder de hin-
anden, Shere Khan og den sorte Panther farer
sammen om Telegrafan, de smaa Dholer fra Nord-
landet kaster sig imod de mere civiliserede Syd-

lands-Ulve. Lille Gissur-Tabaqui“ — hun viste med et Hovedkast hen til Theologen, der i Lunte-trav fordelte sig over de forskellige Grupper — „faar en lille Bid af hver og forraader iøvrigt hvemsomhelst, naar Lejlighed gives. Og forresten hvisler og sprutter det med „Landsforræder!“ — Islandsfjende — Fadermorder — Storbedrager.“

„Aa, det er vel ikke saa ondt ment,“ sagde Goos godmodig.

Hun spærrede Øjnene op.

„Ondt ment! Jo, det er ondere ment, end det er sagt. De ødelægger hinandens Næring, Hjem og Lykke, hvis de kan komme til — Jo, De kan tro, det er ondt ment, saa kristne de er.“

Det slukkede med ét i hendes Øjne, der gik som et falmende Pust over de blanke Pupiller — saa vendte hun sig ud mod den rullende Midnatskugle, der begyndte at hæve sit Hoved dryppende fra sit vaade Leje. Prust prust lød det et Stykke ude, en Springflod skød op, idet en Hval gik forbi.

„Der gaar store Hvaler under den glatte Flade,“ tænkte Goos og saa paa det myge, tyveaarige Ansigt, der var vendt mod Solen.

Saa smilede hun ud for sig. — „Tænk Dem nu, hvor alle de Dholer og Ulve og hele Ynglen vilde blive fromme og fredelige i det Øjeblik, en isgrøn takket Kæmpe lagde sig foran os — og én bag os — og vi laa i en kølig fornem Nordpolsforsamling af mægtige skarpe Isbjerge — Døden til alle fire Sider — og Loa Gamles Drøm i frisk Minde. Jo, De kan tro, de vilde blive fromme og minde den gode Gud og Barn Jesus, og den hellige Aand med, om de faa Mærkedage i deres Liv, da Religionen har haft noget med deres Handlen at gøre — kan de ikke finde en eneste, faar de

nok lavet et Par Stykker! — Jeg ser lille Gissur nevre sig foran Vorherre og tilbyde at gifte sig med den Pige, han“ Hun lo lidt, saa trak hun paa Skuldrene og viste over den brede Bugt, der kransedes af tusende Fjælde. Sneen laa blød og glinsende hvid deroppe, det funkledede blødtgyldent fra Takkerne, det kogte skumhvidt ud af Fjældenes Side, bølgede ud i svulme hvide Taager, idet Skyerne lavt gik forbi. Saa besynderlig forgrenet, fint og æventyrligt saa det ud derovre, en underlig Kulissepragt med en Rigdom af Former og Farver, hvidt og rosa, violblaat og gyldengrønt, og over Havet vuggende, smidige Flager af Aftenguld. Goos stod betaget — derovre var jo Félandet — var han endelig naaet til sin Barndoms Æventyrverden! med kun Bugtens Brede mellem den og ham. Aladdins Lampe glitrede i Midnatssolens Trylleglød, Paladstindernes grønne Lyn spillede Glimt i Glimt mod Himlen! Fantasiens farverige lyse Verden, straalende som Kølnerdomens Glasmalerier, blødt blændende i Nattesolslys.

Stille gled Skibet indad — som gennem et levende Næt af gnistrende Sølvfisk, der sprang som Millioner Skytter over Pladeguldets Væv i den solbløde Nat. Der hørtes kun Fiskenes Smæld og den sylrende natlige Lyd fra Vandet, der skummende løb fra Bougen — en dagklar Himmel der udskilte hele en maanelys Nats tyste, hemmelighedsfulde Trolddom

—
 Det drønedes saa Skibet rystede — bumm — Isen! — Goos fo'r op, overalt hørte han febrilske Stemmer, og Mennesker, der skrabede lidt Tøj om sig og løb. Han fik det nødvendigste paa, et Kjøjetæppe om Skuldrene — Isen! Mona Ross!

Et Mylr af fromme — det fløj igennem ham i det Nu, han tog Kahytstrappen i Spring.

Han fandt hende paa Dækket — rundt om saa han halvpaaklædte Passagerer, der snakkede, febrilske endnu af Skrækken. Under hendes Regnfrakke saaes en indiskret Søm af den hvide Natkjole.

„Kanonsalut“ — hun smilte imod ham. „Vi hilste hans Majestæt, Kap Horn. — Og der ligger Isen!“

Langs den nordlige Horisont, et Par Mil ude, laa noget som et stort skraatlagt Knivsblad, skinrende skarpt i Solen.

„Der ligger den jo rigtig hyggelig, mens vi lusker forbi,“ sagde Goos og saa til den anden Side, hvor Kap Horns vældige, til Himmels knejsende Forbredde løftede sig en god Huslængde fra Skibet. Store, flade Isskodser drev for Strømmen, tæt tilprikkede med Alke, der sad paa Halen og lod sig sorgløse bugsere, hvorhen Strøm og Lune gad, Midnatssolen var blot synlig som et mat Lys, et blødt, kølig diskret Lys over den graa Kongemur og Ishavets tunge Klædeblaa.

„De fik ikke Deres Ønske opfyldt,“ sagde Goos, idet de sammen gik ned igen. Og Mona Ross saa skuffet ud, da hun svarede: „Nej, jeg havde endda saadan glædet mig til at se Vranken af Gissurs Sjæl — hvor mange Dele Fromhed og hvor mange Dele Kunstgødning!“

„Kunst“ . . . han saa forbavset —

„Kære, Præster har da ogsaa et Slags Interesse for Kunst.“ Hun nikkede „Godnat, sov godt — Loa Gamles Drøm var nok blind Allarm, skønt hun ellers plejer at være sanddrømt. Men man ved jo aldrig“ . . .

Det blev ikke i den Tid, de sejlede mod Syd,

det lykkedes Goos at faa ud af, hvad Mona Ross var. Af Kaptajnen fik han at vide, at Kandidat Gissur redigerede et Landbrugsblad og var ivrig Fortaler for Kunstgødning, var lidt fordrucken og nødig gik af Vejen for en god Pige. Men ondt var der ellers ikke i ham. — En Formiddag lagde „Ingeborg“ Anker foran Reykjavik, der laa med røde Tage, varme i Solen, som en Halvkrans om Vandet. Det grønne Bytun skraanede nedad, saa saftigt og stærkt, som flød en grøn Farve fra en væltet Malerpotte langsomt ud i Havet. De tre Baadebroer strakte sig som Følehorn ud mod Havnens Fremmede.

Som en urolig Fluesværn stod Baadene ud imod dem. Mona Ross viste paa én, der blev roet af en Flok større og mindre, lyshaarede Børn, hendes yngre Sødskende. Saa viste hun ham Faktorgaardens spredte Komplex af Huse og Skure, den fordums Monopol-Handel. En af de gamle Bygninger stod endnu.

Goos roede ind med dem. Saasnart de havde naaet den Rosske Baadebro, var Mona en lille selbestaltet Hersker. Goos gav sig med et lille skjult Smil ind under hendes hjemmевante Herredømme. Hun sørgede for hans Rejsegods, anviste ham Værelse før nogen af de tilstrømmende Altingsmænd, gav ham Instrukser om Blade og Redaktører og tilsidst sin Standplads ved Bordet. Det morede ham at se det tyveaarige Barn skalte og valte, før hun næsten var indenfor Døren, han hørte i Løbet af Dagen hendes karakteristiske raske Løb i smaa Sko paa hundrede forskellige Steder i Huset. Hun installerede stadig nye Altingsgæster, tog smaa Svip ind i Sovekammeret til den syge Moder for at konferere, han saa hende i Butikkerne tale med Assistenterne, glimtede hendes

Kjoles Flagren mellem Tømmerhusets Skure og saa gennem Kontorvinduet den blonde, glatte Hjælm bøjet over lange Regnskabsbøger, som han lidt efter saa hende slæbe ind til Moderen. Han huskede paa andre Tyveaaringer, han kendte — Livet formede saa forskelligt!

Der var dækket i de to store, gammeldags lave Stuer af de fordums Butikker — Mona havde i Forbigaaende hvisket, at Dholer og Ulve jo ikke kunde placeres sammen — Goos sad og blev svedig paa Panden saa mange Spørgsmaal fik han ind i hinanden, ingen ventede til Sidemanden havde talt ud. En lille Præstekone oppe fra Landet fandt ikke hans Begejstring for Island varm nok, hun fik et vulkansk Udbrud lige op i hans forbløffede Ansigt. Begyndte paa Dansk om Tyvepak og Kæltringer og danske Hunde — slog i Farten om til Islandsk — Danske kom kun til Island for at fordærve og ruinere Landet, havde aldrig gjort andet, stjaalet, undertrykt og gid den Onde vilde hente dem alle til Hobe, det ønskede hver evige Islænder i sit Hjerte.

„De hader os jo!“ sagde Goos umaadelig forbavset til Mona, som han traf efter Middagen i den lange Korridor. „De hader os jo med en Inderlighed, der er uden Grænse!“

„Ja, Inspektøren kan tro, de hader!“ Hun sagde det hviskende, midt i en Hvepserede af Islændere. „Mens de nede i Danmark gaar og fjaser og ler og driller Islænderne med Skindbukser“ og holder Lejlighedstaler om „vore kære, tro Islændere!“ Jo, jeg vil nok sige det. Hvis de Danske kunde eller gad læse islandske Aviser, vilde de ellers faa deres Skudsmaal at se — en Tugthusjournal vilde være en ren Bønnenbog ved Siden af. Jo, de kan tro, „Skindbukserne“ kan hade, og de venter som

en bunden Lænkehund paa den Time, de slipper fri. Mor hader dem forresten ligesaa inderlig til Gengæld; hun kan ikke glemme den Smædevisse — en Parodi paa Hyldingshymnen de med høflige Lader sang for Kong Christian den 9ende, da han var heroppe — Parodien blev sunget paa islandsk og var saa sjofel, rentud noget Griseri, saa det er ikke til at fatte, at nogen vilde synge den — De morer sig forresten med den endnu, det er ikke for det“

Hun slog Døren op til en lille underlig Stue, et Oplagsrum midt i Huset med et enkelt Fag Vindue dybt i en svær Mur. Der var skummelt og grønligt derinde. Goos stod i Døren, mens Mona fandt sine Krukker. Rigt udskaarne, næsten sorte Egetræs-Paneler gik højt op paa Væggene, under Loftet løb svære Bjælker, paa de brede gamle Hylde stod Rækker af Daaser, Fade og Gryder —

„Her paa Island maa man jo have saa meget staaende henkøgt — foruden i Ishuset,“ forklarede hun.

„En underlig Stue!“ Goos stod derinde og saa sig vejrende om. „Ægte hundredaarige Paneler, min Sandten!“

„Det har i de gamle Tider været Kontor“ — Mona stod ventende i Døren, hun havde travlt. Goos gik med ud og holdt de tunge Krukker, mens hun laasede omhyggelig.

„Nu haaber jeg blot, De maa faa Fornøjelse af Deres Foredrag,“ sagde hun venlig, inden hun løb. Goos grundede over Tonen, den lovede ikke det bedste — og hun kendte Forholdene bedre end han.

—
Søndag Eftermiddag bankede Mona paa Inspektørens Dør og stak Hovedet ind.

„Jeg lovede Dem en Ridetur til Havnefjord — Hestene staa derude.“ Hun løb igen, han hørte en Ridekjoles Raslen ned gennem Korridoren.

Goos saa ud gennem Vinduet. Ved Siden af en adstadig graa Ganger, holdt Karlen en ung rød Hingst. Blank og velpasset og fjedrende i alle Muskler traadte den Dansen i Strandgadens Støv. Den kunde ikke staa stille, dens skinnende mahognibrune Hud sitrede ømfindtigt, Bagkroppen vuggede, den slog Hovedet i nervøse Kraftkast op og ned, op og ned. De fine smalle Ben traadte og traadte, som dansede den paa sine egne Kræfters Naale! Dens store Øjne spillede i sky, ubevidst Lidenskab, buede og brune som Kastanier i de nysprængte hvide Kolber.

Goos gik udenfor. Mona kom i det samme fra Laagen, der førte til det lille forkælede Haveforsøg i Gaardens Læ. Hun kom smilende, med den lange Ridekjole slæbende over Stenbroen, knappende sine gule Ridehandsker og med Pisken under Armen. Under den hvide opkrammede Boerhat krusede det lyse Haar sig over Panden. Hun var ru i Huden, men frisk og levende rød af den lange Sotur rundt om Landet. I det hvide Trøjebryst sad en Blodbirkgren og en crémeifarvet Spirea — de var valgt med Omhu — for hans Skyld tænkte Goos med et lille gyldent Smil inde i sig selv.

„De vil da ikke ride den?“ — Han saa fra hende til Hesten, der traadte og traadte og lyste med sine sky, saare og vilde Øjne.

„Jeg er jo født her,“ sagde hun med sit lille, elskværdige Smil, idet hun svang sig op. Hesten huggede Hovedet ned mellem Forbenene og sprængte af Sted, som om Fanden sad den i hvert Ben — et lille Stykke kun, saa stejlede den, dansede mod-

villig, trippede og traadte Runddansen i Støvet og kom saa snøftende, med blafrende Næsebor og uvillig baskende Hoved tilbage.

„Sæt De nu ikke kunde standse den?“ sagde Goos.

„Saa rendte den, til den styrtede,“ sagde hun med Overbevisning. „Det gør enhver god islandsk Hest.“

De red gennem Reykjaviks ubrolagte Gader og kom ud paa det frie Land. Den røde Hest syntes at bestaa af lutter levende Fjedre, og Mona Ross sagde, at hun kendte sig saa vidunderlig i Slægt med den Kræfternes Musik, hun følte under sig.

Sten og atter Sten, smaa og store, forskelligt formede, uryddelig spredt. Det samme, det samme til alle Verdenshjørner, afbrudt hist og her af lave strømmende Elve eller en lille grøn Oase som et ensomt Tegn paa Liv, en Eremit i Ørkenen. Og gennem Ørkenen en Sti, ikke banet og ryddet — en løbende, krummet Rende skabt af flinke Hestes Hove. En Gang imellem tittede Solen frem, ikke ganske klar over, om den gad skinne eller ej, den ligesom tog Jorden i Øjesyn i smaa dovne Blink og gemte sig bag Himlens graa Skodde igen. — De red længe — tilsidst førte Mona ham gennem „Havnefjord“, den sære lille Kystby halvt kilet ind i Lavaen — og saa endelig ind i sin „Stenskov“, en kvart Mils Strækning af Lavabrokker, høje og brede, i alle Former, forvredne, spiral-snoede Skikkelser med stivnede Næb, en underlig uhyggelig, fantastisk Verden, hvor de bandt deres Heste og satte sig.

„En underlig Skov,“ vil jeg nok sige. Goos saa sig om. Mona saa flygtig rundt, saa sagde hun tøvende:

„Hvor vilde De holde Foredrag i Aftes — for de fem-seks Mennesker?“

„Jo — Folk var gaade efter det. Men de andre har jeg aflyst, Betingelserne er jo saa helt anderledes, end jeg havde tænkt. Her er kun Sans for Politik.“

„Ærgrede det Dem ikke frygteligt?“

„Naae. Det er de Uheld, der følger med — Ellers er der intet, der kan sammenlignes med at holde Foredrag for Folket. Deres sunde Glæde over at høre Ting videnskabelig paavist, som deres primitive Sans har anet, for Eksempel at Gud er skabt af Mennesket og ikke Mennesket af Gud, det er en Glæde at se. Det er nyt Land — for mig morsommere at erobre end et Par kolde Mil mere ad Nordpolens Ismarker.“

„Hvordan er De egentlig kommen paa det?“

„Ens Længsel, Frøken Ross, er som Regel inkarneret i ens Anelse helt fra Barneaarene.“

Hun sad stille og saa tænksomt ned.

„Inkarneret Længsel! — Min var at blive Præst!“

„Præst! — Er De Kristen, Frøken Ross?“

„Nej, jeg har aldrig troet paa mere end én Gud. — Jeg troede en Gang, at jeg var det og gjorde min yderste Flid for at samle alle de tre Guder under en Hat, naar jeg vilde bede. Men jeg havde saadan et Mas med at holde dem sammen — saa opgav jeg Tronfølgeskiftet i Himlen og holdt mig til . . .“ Hun saa ihærdig ned og pillede med den vege Piskespids i Lavagruset. Spinkelt Græs som smalle grønne Stoppenaale skød enkeltvis op af den golve Bund. Han havde Kinden og Profilen og de korte blonde Vipper for Øje, de var vege som Piskespidsen, lyse og barnlige mod den sorte Lava rundt om. Idet hun saa paa ham fra Siden, hurtigt, undersøgende, stengraa Øjne med Pupil-

lernes Gløden i Midten, svandt i et Nu alt det barnlige. Det var Øjne uden Alder, han kendte dem igen fra Hesten før, sky, kaotisk vilde, uden Humor, blot fulde af uklar lyssky Tænken og hede, gærende Kræfter, der løb løse uden Maal.

Hun havde gransket ham nok og saa igen ned.

„De sagde i Deres Foredrag, at Kunst var for Livets Skyld, Kunst for Kunstens Skyld var gold. Jeg kom til at tænke paa, at det, Kirken kræver, jo netop er det golde, „Religion for Religionens Skyld“ i Stedet for Religion for Livets Skyld. Og deri ligger hele Verdens Ulykke.“

Han nikkede forstaaende.

„Det var det, der var mig saa uoverkommelig gaadefuldt, hvordan *kristne* Mennesker kunde være mod hinanden, være saa hadefulde som jeg allerede i min Barndom saa dem her paa Island. — Og mod min Oldefader — og saa langt ned i Historien man vil se! — „Religionskrige“, hvor de aad hinanden værre end Kannibaler, martrede og spiddede Børn! „Tempelherrer“, der for klingende Mønt solgte den stakkels Emirsøn til hans Fjenders Mishandlinger! Pizarro, der myrdede Tusender af godtroende Indianere i „Religionens“ Navn — og den vanvittige Mængde, der blev brændt. — Har Religionen nogensinde haft med Livet at gøre, var det altid i det Ondes Tjeneste.“

„Ja, der ser De! Det er der jo ingen dannede Mennesker, der i vore Dage tør benægte.“

„Jamen det *burde* ikke være saadan.“ Hun lynede af Heflighed imod ham. „Og jeg vil ikke have, det skal være Religionens Skyld — for jeg tror paa Religion. Jeg tror, der er Religion i alle — godt i alle.“

Det flammede af Forvirring i hendes Øjne og

Minespil, hun vilde ikke kunne forsvare sin Paa-stand og vidste det.

„Det vil sige, De tror, at det Gode i et Menneske er hans Religion?“

„Ja — ja!“ Hun saa sugende paa ham.

„Og det Gode er avledygtigt — fremfor det Onde, hvis det blot kommer under den rette Ledelse?“

„Ja“ — han læste hendes Taknemlighed over at forstaa sig selv i hendes Øjne, der glødede sort helt ud til Randen, den kaotiske Ulmen hen mod et Maal, en Opgave, der blot endnu laa som Smerte i hende.

„Vær glad, De ikke blev Præst da, Frøken Ross, Kirken kan kun bruge . . .“

„Gissurer,“ indskød hun — et Smil — et Glimt i Alvorens Mørke.

„Kløesyge *behøver* de nu ikke at have. Men ellers er netop det Kvantum Aand og Intelligens det brugbare Stof, hvoraf Kirken faar Bisper og store Prælater . . .“

„Tror De slet ingenting paa?“ spurgte hun lidt efter.

„Kun paa Viden. Enhver ny Religion er en Forgyldning af Menneskenes slette Metal. Naar Aarhundreder er gaaet, er Forgyldningen slidt af. Sekter opstaaer vel, som opfylder en Part hist og en Part her — men *Viden* er den gennemgribende grundige Bearbejdelse af selve Metallet.“

„Tror De, at *Viden* kan faa Menneskene til at gøre det gode — og gøre det af Kærlighed? Ofre sig for dem, de elsker?“

„Ja, saa langt det er fornuftigt.“

Da smilte hun — et lille fint sødt klogt Smil.

„Hvad ved vi om „fornuftigt“, saa længe vi endnu ikke véd, hvad der følger efter Livet her?“

Han havde hørt noget om Mona Ross' Betydning for Hjemmet, ældre og yngre Søkende, der læste i København, mens hun blev hjemme. Af Samtaler ved Bordet vidste han, at hun lige var rejst en Tur til Nordlandet og blev kaldt hovedkuld's hjem igen, fordi Moderen blev syg. . . .

De red igen, fulgte den gamle „Vej“ gennem Lavaskoven, forbi Bjerge af hvidgraa, tørret Fisk, der laa paa den flade Strand, hvor Koner og Drengene løb og dækkede Fiskedyngerne med store Sejl og Presenninger. Mona viste med Pisen ud over Bugten.

„Nu faar vi alligevel en Byge, kan De se det?“ Bugten tumlede i Nuancer efter Skyerne, mørkeblaa med spredte hvide Knapper af ilende Skum. De holdt ind i Havnefjord By, mens Regnen faldt som Millioner af væltede Spande.

„Regner det altid saadan her?“ spurgte Goos forbavset.

„Ja, Naturen her, skal jeg sige Dem, den har det paa sin egen Facon, det den gør, det gør den grundigt. Regner det, *saa* regner det, og stormer det, *saa* velbekomme!“

Udenfor Reykjavik stødte de sammen med en Kavalkade af Ungdom, der ogsaa red hjem. Luften var tung og varm og holdt de forskellige Parfumer sammen om Kavalkaden, Jord-Emen fra den fugtige Vej, det vaade Ridetøj, de sveddampende Heste og Rytternes Aande! En sær varm tyk Luft, hvorigennem der trængte mangestemmig Sang, bløde islandske besynderlig sølvsprøde Stemmer, en skinger Melankoli, som Goos ikke kunde finde ud af, hvad var. Det mindede om Metal, det tonede af Sjæl, det lød som et melodiest Skrig fra en Fugl, der, ladt alene i Ørkenen, fandt langelige, blidt klagende Lyde for sit smertelige Vanvid.

De red forbi de varme Kilder, stortuede Enge strakte sig vidt paa begge Sider af Vejen. Nede over Engene flød de blege Dampe som Fantomer, der hysterisk kastede sig frem over Græsset og grød bort. Løsgaaende Heste og Køer stolprede om mellem de store Tuer, Tusmørket kom saa smaat.

Og stadig lød Sangens blidt skingre Klagen, faldende og stigende, en Sjæls sælsomme afstumpede Vildhed.

Saa laa Reykjavik foran dem, Havet og Esjaen. Ovenfra red de ned imod Byen med de skønne Solnedgange. Brandstærke Farver glødede over Himlen og glødede svømmende paa Havet, et farvemættet, paletflammende Slæb om Esjaens Fod. Paa Snefjældsjøklens Top laa Solen som et Guldhoved, Luften blev et glastyndt Væv af stille, gylden gaadefuld Aande, gennemdrukket af opløste Straaler.

Sangen blev ved — et Tungsindets Fugletræk ned over Byen, en vild og drømmende Sorg som fra én, der aldrig har fundet hjem.

Goos sad næste Eftermiddag ved Vinduet og saa Fru Ross' Tømmerfolk lægge Varp ud. Det blæste stærkt, Havet gik tungt — som et oksyderet Metal-dække, der, en Gang kommen i Bevægelse, var for tungt til at stoppe op igen. Solen skinnede stærkt paa Skumbræmmerne, som trak den Bølgens Læbe op og viste DyretsTænder. Postskibet laa derude, det havde tudet første Gang og osede tykt af sin røde Skorsten. En Fiskeskonnert kom udefra og skar flot, som en Skøjte, over Metal-dækket.

„Ja, nu er Baaden klar,“ sagde Mona og kom et Skridt ind. „Men jeg er rigtignok meget ked af, at De skal rejse saa hurtig.“

Hun saa saa ærlig fortrydelig ud, han følte en sær ukendt Varme igennem sig og blev forlegen over det.

„Jeg sinkede Dem jo kun, Frøken Ross.“

„Ikke Spor! Jeg har været *saa* glad for at tale med Dem!“

„Hvorfor kommer da ikke *De* til Danmark?“

„Der er saa mange Ting herhjemme, de andre ikke kan. Drengene skriver sommetider de frygteligste Hylebreve og tager det i sig i næste Brev! Torrild er bleven radikal og Kvindehader, fordi en Susanne et eller andet hellere vil have Landshøvdingens Pjetur — Landspjetur! Om jeg kan forstaa det! Men Mor kan da i hvert Fald ikke gøre for det. Alle den Slags Breve maa jo brændes, før Mor ser dem.“

Men jeg ved, at jeg kommer — jeg *maa* jo!“ Hun saa ud gennem Vinduet med sit sorgfuld kaotiske Blik, det maalsøgende ængstelige — som løb Livet et Steds fra hende, uden at hun fik gjort *sin* Gerning.

„De vil ned og tordne Kirken tilbage til sin af Gud betroede Opgave: forvalte Menneskenes Hjerter! Ikke sandt — det er det, De vil?“

Hun nikkede — blev stille straalende ved at nikke! Som gik en Verden op for hende.

„Men kom saa til os,“ sagde Goos. „For nok er vi kun den kolde Videns Repræsentanter, men vi gør os Umage for at forstaa hver levende ideel Stræben — selv om den hører til vor Arvefjende, Troen! Vi, hvor kolde vi saa er, vil jo nemlig det samme: forvalte Hjerterne, men ud fra Forstanden, hvor De vil den instinktive Godhed. Men kom ned til os, lille Messias-Kim, lad os gaa Haand i Haand og se, hvem der sejrer.“

Vi er kun den anden lille Tjener, der fik Herrens to Talenter, men vi har dyrket dem vel. De er et lille Vildskud paa ham med de betroede fem — maaske kan De genføde den onde og lade Tjeners sunkne Liv og Virke. — Men det kan ogsaa blive Dem en baade bitter og tidlig Død, De vier Dem til! Nok brænder Kirken ikke mere de Formastelige, der søger at løfte den ud af dens Dødvande — den gjorde det gerne, hvis den turde! — I vore Dage kvæler den dem langsomt, hungre dem ud, det vækker mindre Opsigt. Tror De ikke, jeg kender mere end én stakkels Præst, der i Fortvivlelse prædiker højere og højere for at overdøve sin egen bedre Erkendelse. Men han har Kone og Børn, vé ham, om han saa blot tvivler paa det 6 Dages Skabelsessagn, det er Landevejen for ham og hans.“

„Jeg skal da ikke sidde som Præst med Familie,“ sagde hun med et lille Smil.

„Nej, men et eller andet skal De dog leve af. Og Kirken er en gammel Kæmpe-Eg i Samfundet — hul i Stammen, som det gerne er Tilfældet med Kæmpe-Ege — men dens Rødder borer sig ind, hvor man næppe skulde tro det . . .“

Skibet tudede for anden Gang. Goos samlede sine sidste Ting sammen — Baaden laa parat ved den lille forfaldne Bro. Hele Stimer af Baade vuggede ud mod Skibet, der tog sig ud som en And under Esjaens sribede Kæmpeflanke. — Hver Gang et Aareblad løftedes stod Vandet ned fra det som et langt, buet Krystalskaar, hvori Solstraalerne sprang som indbrændte Guldflisk. — Paa Skibet var Trængselen tæt, Rejsende og Rejsendes Slægtninge, Bekendte og helt Uvedkommende stod i et Mylr fra Ræling til Ræling, et Skib i Havnen var jo som en Art Teaterforestilling.

Goos gik op paa Kommandobroen ovenover Mylret og stod ventende og saa sig om — Esjaens farvede Stenlag og Skardsheidis svale, hvide Smykker, Akrafjældets Okseryg ombølget af Skyer, en forstenet Jættetyr, der svedte sin Protest ud af alle Porer, saa det svulmede hvidt ud omkring den. I den franske Hospitals-Have var Høet sat i Stak, mange smaa i Solen gyldne Fingerbøller stod paa græsgrønt Fløjl.

Han fandt sidst sit Blik paa Faktorgaarden — stod en Tid og vidste ikke, at han drømte — saa tog han sig sammen. Vist ikke nej, hun var ikke Hustru for ham — eller rettere han var ikke Mand for hende. Et saa hyperreligiøst Naturel fandt kun Lykken, den blive saa krank den vilde, i Kampen for sine Ideer

Skibet tudede Afgang, og Baadene sværmede ud fra Skibet som Fluere fra en Sukkerskaal.

I det samme lød der et Hyl, et samlet Forførdelses-Skraal over Vandet! Fra Skonnerten, der før kom ind, var en Baad firet ned — og ikke fem Alen fra Skibet hældede den til Siden, rullede sig om i Vandet som en besværet Griseso og 15 Mænd plumpede ud som Sten. Baadene, der var paa Hjemfart, Baade fra Land og Baade fra alle Skibene i Havnen skød, som trukne ind af en Malstrøm, sammen om Ulykkesstedet, men ikke en af Mændene kom op. Tungt Olieøj og svære Søstøvler trak dem ned — en eneste viste sig flygtig under Vandskorpen, en Arm fra en anden strakte sig op og klamrede sig til hans Ben; inden nogen hjælpende Haand kunde naa dem, var de igen nede — og nede for bestandig.

Langsomt kom Postskibets Baad tilbage, alle Passagererne stod tæt omkring Rælingen og spurgte i Munden paa hinanden, gabede og lyttede — der

var ingen anden Besked, end hvad de selv havde set, 15 unge Fiskere, i Alderen mellem tyve og tredive Aar, var paa Havets Bund nu, i Stedet for hjemme hos deres unge Koner og Forloveder.

Goos talte med Postskibets Kaptajn om Ulykken. Den store, graa Kæmpe trak uvillig paa Skulderen. „Det er fordi, Islænderne ingen Disciplin har. Gudbevares, de er af kongelig Herkomst allesammen lige til den mindste „Skosmidur“, stolte Folk, der er hævet over noget saa simpelt som Lydighed. Her fortæller Folkene mig, at Skonnertens Kaptajn havde beordret 8 Mand ned, flere kunde Baaden ikke bære — og saa sprang 14 — foruden han selv — og fulde var de. Nu ligger de dér“ — Han pegte ned. — „Og det er sku Løn som forskyldt, vi kan nu en Gang ikke være Konger allesammen.“ Han prikkede til Kasketten og gik.

Goos stod alene og saa tilbage til det svindende Land. Han havde mange forvirrede Indtryk af Sagaøens Befolkning. Det sikreste var, at de ikke havde en Blodsdraabe tilfælles med Danmark. Et Fænomen, han intet andet Sted havde set, var det besynderlig naiv ublufærdige Krav paa at blive rost. De *vilde* smigres — gjorde man det ikke frivillig, fordrede de Smigeren ud

Naturen var en Rigdom, en Aabenbaring af Skønhed over al Maade. Luften var vidunderlig, fuld af stille, gylden Lægedom, hele Øen som et Tempel, et Gudernes Kæmpehjem. Mennesker hørte ikke til der — og de følte det uden at forstaa det. De blev saa smaa. De sang det ud i langelig skinger Klagen en Solnedgangsaften imod Havets og Himlens Farvebrand. Et melodøst, ubevidst Længselsskrig. En stakkels vingebrudt Fugl, Stormen havde slaæet ind paa en øde Ø og

som uden at vide det længtes tilbage til de Veje,
hvor Fugletrækket gik

Mere og mere svandt Landet — det Vældige —
Skønne.

En svømmende Krone.

En Stormdag var Ligene af de unge Fiskere
skyllet op. De skulde begraves i Fællesgrav.

„Nu kommer de!“ hviskede Dagmar, Monas
yngste Søster.

Og langsomt drog det store Ligfølge ind gennem
Kirkegaardslaagen, flød som en sort, vedvarende
Strøm langs den brede Kirkegang, en femten Kiste
lang Stribe, smykket med Moskranse og Stue-
blomster — ved hver Kiste en søndergrædt ung
Kvinde, slæbt frem af Venner og Slægt. Kaptajns
unge Forlovede kom rokkende, flyttede Benene
mekanisk, blind af Graad — jamrende — klyn-
kende. — Hendes hjælpeløse Barneklynk havde
smittet Følget, et eneste grædende Gisp løftede sig
fra de dukkede Rækker. Sidst kom gamle Loa,
hun havde skudt Skuldrene op og gik i Blinde
med de korslagte Hænder over Øjnene, fortabt,
brudt, skyldtyngtet, fordi hun havde drømt det,
som det kom.

Det begyndte at støvregne. Solen blev ved at
skinne gennem Regnen, og over Kirkegaarden, fra
Digets Hjørne til langt ud i Havet hvælvede sig
en stor, skinnende Regnbue.

Mona og hendes Søstre stod bag de store, gult
blomstrende Regnfan paa Faderens Grav. Taarerne
løb ned over hendes Kinder og faldt paa Trøje-
brystet. Aa, havde hun nu blot været Præst! Hun

vidste, hun kunde sige noget til de unge Piger, som kunde hjælpe dem i deres Nød. Hvor kunde en Mand det. Hvor gerne han vilde, hvad forstod han sig paa unge Kvinder! Det tog som med Fingre snærende om hendes Hjerte, hun saa efter Regnbuen, der taestraalende løftede sig af Skyernes Mørke. Hvorfor greb Præsten nu ikke det, der laa saa lige for, Regnbuelinjen fra Kirkegaarden til Havet, gjorde den til Broen mellem Levende og Døde, den straalende Bro af Tankers Troskab.

Kaptajnens Forlovede fik Krampe. Der blev en Flænge i Følget, da Folk veg til Side for dem, der bar hende bort. To unge Piger trængte sig med hinanden i Haanden hen til den store Fællesgrav, bøjede sig helt frem og sank klagende, med de foldede, fremstrakte Hænder udover Randen! Deres Graad løftede sig til en sanseløs fortvivlet Hulken, der gik som Krampe gennem det grædende Følge.

Mona sneg sig alene ad Batteriet til. Det var umulig andet, der maatte komme en Dag, hvor hun *var* saa meget, at hun turde gaa lige hen til et sørgende Menneske og række sin Haand ud til Fællesskab i Sorgen.

Uvilkaarlig saa hun ud over Havet. — Der var saa mange Ting, hun ikke havde faaet talt med Goos om, før han sejlede ned. Sin Religion — nej, den kunde hun ikke fortælle ham om, „Stemmen“, som hun hørte Aften efter Aften, snart paa Batteriet, snart hjemme i sin Stue. Hun kunde ikke fortælle ham om sin Gudstro, hun vilde jo omkomme af Flovhed, om han for Eksempel hørte hende bede — bede sin hede, evige Bøn: Gud, hjælp mig til at blive et helt Menneske, et godt og et klogt og et retsindigt Menneske.

Men hun vilde gerne fortalt ham om sin Humørsyge — forresten anede han det vel — hendes rent haabløse Humørsyge og Lyst til at dø. Hun kunde være aldrig saa kaad sammen med andre eller bedrøvet alene, aldrig kunde hun se om bag sig selv, at ikke Lysten til at dø sad der stille og ventede. Saa sikkert som to og to var fire, vilde hun ende med at begaa Selvmord. Men der var en Tid til, og den . . . du gode Gud!

Hun begyndte at halvløbe frem og tilbage. Der brusede en Uroens Flod igennem hende. — Derude, bag Sømmen imellem Hav og Himmel laa jo hendes Mark, hendes Menighed. Hun vidste det jo nu — det hun vilde — holde Foredrag ligesom Goos, skaffe sig et Navn — som Frimenighedspræst. Hvor stor den Menighed skulde vokse sig, kom an paa hendes Kræfter!

Hun løb hidsigere — feberhed — svimmel!

„Et Menneske uden Maal er som en herreløs Hund,“ tænkte hun. — „Jeg er ikke herreløs mere, dernede svømmer min Menighed som en Rose paa Søens Bund. Aa, kunde jeg hæve den nu“

Bøgerne! — Hun kunde aldeles ikke rejse foreløbig, hun maatte altid være ved Haanden, hvis hendes Moder blev syg, at ikke nogen Fremmed skulde faa Indblik i Regnskabsbøgerne og se, at Forretningen gik paa langsomt stigende Underskud. De Unger kostede saa meget netop i disse Aar — nu var Alexander og Elisabeth jo ogsaa dernede. — Hun kunde ikke rende fra det, hun selv havde sat igennem. Elisabeth var paa Hospitalet i København, hun vilde være Sygeplejerske. Hun selv kunde vel nok klare sig uden fast Grund, uden at have lært andet end lidt af alle praktiske Ting,

men Søstrene kunde ikke. „De smaa“ var bleven meget mere forkælede end det store Hold.

Hun sukkede standset — saa flød Urofloden igennem hende paany, hun gik og gik, stirrende ned over Havet.

Hvor èt Menneske alligevel kunde hjælpe et andet — som Goos havde hjulpet hende, vilde hun hjælpe andre. Aa, i denne Maaned siden han rejste, hun havde været undertiden, som rørte hun næppe Jorden. Og hun havde arbejdet udenfor Tid. Det var noget af det forunderligste. Der var Dage, hvor hun tog fat paa et eller andet, og hun vidste af ingenting, der gik Tider som i Drømme, hun havde læst hele Bøger eller skrevet lange, glødende Udkast til Foredrag, eller blot løbende gennemtærpet hele Bedriften — saa greb hun vaagnende til Uhret — rystede det — det maatte jo være gaet i Staa! Men nej, det var blot hende, der var løbet forud for Tiden.

Og intet var saa vidunderlig som det. Du Verden, hvor hun da var levende! Hendes Hjerne arbejdede med tidobbelt Hurtighed, Klarhed og Kraft, Tankerne løb som lysende Strømme igennem hende, hvert Øjeblik maatte hun fare meningsløst frem og tilbage, give Kraft-Henrykkelsesspark i Gulvet, nynne, ryge, bare mange Ting paa en Gang — Nætter igennem — Søvn var overflødig i hendes Liv — Emerson, Max Müller, Comte — Torrild var forsaavidt flink, han skaffede hende alt, hvad hun vilde have

Der var Mennesker nok, hun følte det i sig, som Religionen kunde betyde det samme for, som den betød for hende, Troen paa den evige, altomspændende Gud med sine talløse Centraler at vende sin Bøn om Hjælp til. Troen paa de talløse Liv, der èt efter èt, som Dage i et Aar, fik *sin*

Sum af ny Viden, ny Opdragelse. Hver Dag gjorde rigere, hver Dag gav større Kræfter til at kunne mere — i det uendelige kunne, vide og ville mere! Og i Kontakt med Gud, altid det gode.

Tænkt at se Verden skifte Ham og ville det gode — som Himlen her for hendes Øjne — den ligesom krængede et helt graat Skylag af sig dybt nede fra Horisonten — de graa Regnskyer drev bort — Ingen skulde synde mere, ingen tankeløs drikke sig fulde og drukne fra deres sørgende Kære...

I pludselig vild Lyst rakte hun Armene ud mod Havet — prøve Kræfternes Kraft — ride Stormløb mod al Verdens Ondt og al Verdens Onde.

6. KAPITEL

MONA sad i sit Værelse og saa gennem det aabne Vindue Strandgaden ned, til Nabohuset lukkede for Udsigten. Fru Ross stod med Haanden paa Laasen — halvt i Spøg foreslog hun Mona at gifte sig med Finnbogason. Nu da han havde vundet sin Proces, blev han og hans Parti det dominerende paa Island. Og fireogtyve Aar var en passende Tid . . .

Mona saa stadig ud, hun rystede smilende paa Hovedet.

„Urang-Utangen! Nej, Mor, jeg vil i det hele taget slet ikke giftes.“

Moderen slap Laasen. „Ja min Pige, *nu* kan du sagtens sige det — for nu kan du yde og har Sødskende og Venner om dig. Men den der ikke længer kan yde, den har ingen Venner.“ — Hun ventede lidt, men da det ingen Virkning gjorde, sagde hun forsigtig:

„Det vilde være et svært godt Rygstød for de Smaa, om du var godt gift.“

„Mor, synes du, jeg har flere Pligter mod de Smaa?“

„Nej, det ved Gud — og naar denne Altingsommer er forbi og . . .“

„Og Grethe er voksen nok til Bøgerne,“ sagde

Mona leende. „Jamen Mor, for dig er alle „de Smaa“ Børn endnu, men Grethe er 18 Aar og halvt om halvt forlovet. Jeg kan ikke vente, til de allesammen er gift og er bleven Oldemødre, før jeg faar Verden at se. Nu er Forretningen til Nød, saa den balancerer, og til Efteraaret lille Mor...

„Ja ja da“ — Fru Ross nikkede og gik.

Mona sad med en sød og besynderlig Hjertebanken og saa igen ud. Asger Hjaltalin skulde komme til Middag, han var nylig kommen hjem, boede ude i Byen og spiste som i gamle Dage i Faktorgaarden. Hans Bryst var ikke stærkt, han vilde gaa paa Græs en Tid. — Aa men det var en hel anden Asger end i Barndommen, en fornem gaadefuld Asger, en alvorlig interesseret Asger, der ikke evig gik og pønsede paa Ondt. Hun anede en Verden af Mistrøst indenfor det bidske Panser, og — hun var ikke klar over hvordan — men hun syntes, hun maatte kunne gøre ham saa meget godt —

Derude kom hendes lille Veninde Loalil op paa Gaden fra Kælderstuen, hvor hun var sat i Pleje hos de gamle Fiskerfolk. Imba havde ingen Fader opgivet — saasnart Gissur kom ned til Altingsstævnet, vilde Mona snakke et alvorligt Ord med Manden, han skulde ikke faa Lov at svigte for anden Gang. Kunde han ikke være Præst saa, fandt han vel andre Udveje. Imba gik om Dagene og nynnede, som var hun halvvejs gift. — Uvilkaarligt smilende saa Mona efter Loalil, der trillede hvert eneste levende Væsen i Møde ude paa Strandgaden og lo af sit fulde, toaarige Barnehjerte, fulgte et lille Stykke med og blev staaende mellem spættede Perlehøns, smaa blaa Killinger og Gadens øvrige Ungdom. — Nu opdagede hun Mona i Vinduet og udstødte ustandselige Henryk-

kelsesskrig som smaa Eksplosioner, sang og kastede sin Hue frem og tilbage paa sit lyse, nøgle-runde, lille Hoved. Saa trippede hun over en Rendesten, nøjagtig som den lille blaa Killing, én Pote forsigtig først, og saa den næste — saa løb hun, hendes lille runde Krop trillede en halv Omgang rundt for hvert Trin.

Der var saa velbehagelig søndagsstille rundt om — den blaa Killing listede frem efter sin spættede Papa og stirrede lystent efter sit Ophavs prægtige Hale. Men den turde ikke. Den fik Klø i Gaar. Hønsene sloges om en lille Plet Jord at baske sig i, og Hanen galedede febrilsk, den var stumphalet og havde Farver som et fransk Sjal.

Hun kunde fra sit Vindue se over et Stykke Hav indtil Esjaen, der lagde sit stribede, solbelyste Bryst aabent frem i Solen. En stor, gul Turist-damper kom glidende ind som en Kæmpeskytte over Vandets svulmende Bolstre. Det osede tykt fra dens sorte Skorsten, og Skyggen fra Osen bugtede sig og rullede over Havfladen som en umaadelig Søslinge. — Oppe paa Genbohusets Tag kom en Malerdreng til Syne, fingerrørende med et Tov. Klasch, der drev hans Malerpotte ned ad det stejle Tag, som han netop havde tværet en rød Klat udover — skvæt skvæt, hop, Kolbøtte! der laa den nede mellem Kartoffeltoppene, den røde Farve strintede i lange Slanter som Blodsprøjt fra en Halshugget. Mens Drengen spekulativt saa efter den nedfaldne Potte, rutschede hans Pensel bagefter — ned i Kartofflerne, værsgod. Han grundede, spekulerede, flyttede Kasketten tre Gange og kløede sig i Nakken; men det saa ikke ud til, at hverken Potte eller Pensel af sig selv vilde komme kravlende op igen — saa satte han sig stolt

paa sin Hale og rutschede selv ned i Dybet. Sejersstolt svang han Potten og gik...

Der kom Asger — hurtigt. Det fø'r igennem hende, han bar ond Tidende, det store Ansigt lyste.

Snakken gik ivrig inde ved Bordet, da hun kom ind — Stemmerne fø'r imod hende; Landshøvdingen død ude paa sin Landgaard, af et „Hjerteslag“ — Finnbogason blev almindelig udpeget som hans Efterfølger, indtil den nye Forfatning kom i Orden. Saa vilde Finn blive Islands første Minister!

„Du lovede at definere mig!“ sagde Asger Hjal-talin efter Middagen inde i Monas Værelse. Men Mona var endnu rystet af den gamle Landshøvdinges bitre Død — *drevet* i Døden af det fjendtlige Oppositionsparti . . .

„Et Hoved mer' eller mindre — lad os holde os til os selv,“ sagde Asger.

Mona var kold paa Hænderne og hed i Kinderne. Siddende i Gyngestolen saa hun ham smilende an, fra øverst til nederst. Han var sortklædt med hvid Vest og hvide Gamasker paa Lakstøveler, enhver anden vilde det gjort latterlig, ham gjorde det forfinet, rendyrket. Han var høj og utrolig mager, Ansigtet var stort og blegt med en blussende stor og stiliseret, elegant Mund. En sortgrøn Skægskygge fremhævede dens Form og Farve. Næsen var stor og racekroget, bleg og med tynde Fløje, der laa tæt indefter som Vingerne paa en vaad Natsværmer. De mægtige hvide Dyretænder rundede stærkt frem i Gebisset. Øjnene var brune, som Rovdyrøjne — idet han vendte dem mod Lyset blev de metalblanke, som et Afgudsbilledes Guldøjne noget slørede af Støv. Laagene var langagtige som Munden, rødlige og tungt sæn-

kede, Brynene sprang som sorte, sammenbyggede Hvælvinger frem over Øjnene. Et Ansigt af sort og hvidt, Guld og Blod.

Naa altsaa — hun rømmede sig. Han smilte forventningsfuldt, Ansigtet ligesom aabnede sig lysende, betagende.

„Din Næse er som en Illustration til den kolde Lidenskab,“ sagde hun leende. „Kvinde — Grusomhed — Vellyst — og *noget* Dreng — det synes jeg for min Del bedst om. Dine Tænder minder mig om en Lyd, jeg en Nat hørte under min Seng — en Kat der bed en Mus det første, halvt bløde, halvt dræbende Knog, der sønderbrød hvert Ben i den. Elsker du, saa piner du.“

„Ah“ — han trak Overlæben op i et Smil der viste de omtalte Tænder, lange kraftige — som hos et stort Dyr, der gabede langt.

„Saa er der din Gang — jeg sad og saa efter dig, da du gik i Gaar. Din Gang er præget af Vilje og Selvtændighed, men ogsaa — det er ikke paradoksalt — af Viljeløshed, Ufærdighed. Du gaar egenraadigt og uden Harmoni, hvilket er rimeligt nok, eftersom du tror ét og lever et andet.“

„Bevis det.“

Mona gyngede og nød ham smilende. Asger nød bevidst hendes Nyden og forraadte det i et Smil, en ganske fin, grusom glad Trækning i Mundens Muskler. Der var noget besynderlig nervespændt over Situationen — som om to forskelligartede Kræfter trak op mod hinanden og beredte sig til Kamp.

„Du siger, du er Buddhist.“

„Jeg siger kun, at Buddhismen er en fornem Religion mod Kristendommen, der er skabt af Pøbel for Pøbel og aldrig kan blive andet end en Pøbeltro.“

Hun saa paa ham som paa et uendelig kært, men sygt og uartig Barn, der overbærende skulde snakkes til Fornuft.

„Du haaber paa Nirvânas stille, tavse Majestæt over Sjælene tilsidst, ikke?“ — Han bøjede sig indrømmende. — „Jamen du maa da vide, at Buddhismen forlanger Medlidenhed, Beskyttelse for alle, lige til det mindste Dyr.“

„Ja Dyrene! hvem gør et Dyr Fortræd, *undtagen* Pøbelen“ — han vidste, han tirrede hende med sit menneskefjendtlige Pøbel. „Dyrene er ædle og nøjsomme, Menneskene raner fra hinanden, om de er ved at kvæles i Rigdomme.“

„Sæt dem ned, saa langt du vil, Ven Asger, de er lidende Skabninger, som du, qua Buddhist er pligtig at yde Hjælp, elske og beskytte. Du skal bekæmpe dine egne Krav, besejre din egen Attraa, udslette dit eget Jegs Lyst — for de andre! Paa det at din Sjæl, fri for noget jordisk Smuds, kan indgaa i det ophøjede Nirvâna. Gør du noget af alt det? — Nej — Altsaa er du Buddhist af Ord, men ikke af Liv. Nøjagtig som de fleste Kristne er Kristne af Ord, men ikke af Liv. For at naa deres Længsels Maal, Himlen, maa de gøre nøjagtig det samme som Buddhisten, elske sin Næste som sig selv, og det gør de ikke. I har ingenting at lade hinanden høre, I har samme Maal og gør intet for at naa det.“

Hun fulgte hans nervøse Minespil, mens han rolig sad og hørte efter, det røbede ligesom Ganges heftige Dønninger under den glatte Flade.

„Du kunde se mig ud til,“ sagde hun pludselig, „at være genopstaaet fra en Dekadence-Tid — den babyloniske for Eksempel — hvor en Konges Yndlingssøn havde uindskrænket Magt, var intellektuelt højt udviklet, men eksalteret grusom, begik Drab

for Drabets Skyld, martrede for at fryde sig over Rædsel og Kval...“

Asgers Nakke sank tilbage, hans Øjne straaledede som Guldstøv i Lyset.

„Saadan maa Fanden se ud, naar han henter en Biskop,“ sagde Mona og brast i Latter. „Og du kalder dig Buddhist! Himmel!“

„Har du læst Flauberts Salambó?“ spurgte han, stadig stirrende op. „Ellers har du *intet* læst!“

„Er du vild! Et modbydeligt, bloddryppende, firehundredesiders Tortur-Organ!“

„Jae — dejlig!“ Laagene sank, han saa tungt beruset ud.

Lidt efter gik han — men allerede efter Aftensbordet bankede han paa igen. Han vilde have Mona til at laase efter dem, hun nægtede det leende — „Sæt Mor kommer“ — „Vrøvl, jeg er da ingen Fremmed“ — „Nej, men du *er* alligevel et Mandfolk“ —

Han svarede slet ikke. Det var en af de Ting, hun syntes saa godt om hos sin nye Asger, han gik sky og undselig af Vejen for kønslige Emner. Hun som var vant til at tale frejdig om alle Ting, havde med Undren set ham vige ud, som én der ikke kendte Skjul nok for sine Øjne. — Hvor Kvinderne maatte være skredet langt ud, naar de skulde til at lære Blufærdighed af Mændene.

Han lagde sin kolde, klamme, skeletmagre Haand paa hendes Arm — der gik et sært Ubehag igennem hende, hun halvvejs blev flov.

„Mona“ — hviskede han — „da du var Barn, agerede du saa tit for os og fortalte os halvt i Søvn de underligste Ting, som vi grinede af, men alligevel beundrede dig for. Jeg tror, du var lidt Medium — agér lidt for mig, hvad!“

Hun saa velvillig paa ham. — „Jae, kan det

more dig, saa . . .“ hun lagde sig smaagyngende tilbage og lukkede Øjnene halvt.

„Du har nok været til for 3000 Aar siden — i Ninive — storslaaet i alt, i Aand, Kultur, Karakter og Stilling. Fyrstesøn, tror jeg — af en overkultiveret Kongeslægt. — Du havde hele en Yndlingsøns Magt — og Lyst nok til at bruge den. Du brugte den til at arrangere festlige Tableauer, Rædselsfester, hvor den Vin, du berusede dig selv og dine sindssyge Venner med, var Tusenders Skrig og rædselsfulde Kvaler — deres endelige Død var Festens Bærme, den overlod du Slaverne.

Og saa døde du da — du gjorde det selv — af Lede, Livet var presset som den sidste Draabe Blod af dine Ofres Kroppe i Vinpressen — I Døden havde du et sidste Raffinement — i den Mulighed, Døden aabnede dig for nye og ukendte Rædsels-Orgier. Midt i al din fine, men eksalterede Udvikling tog du Døden — og nu er du i Helvede.“

„Sapristi“ Asgers store Tænder skinnede i et hurtigt, tyst Smil.

„Du er i det Helvede, som hedder Forvisning. Udstødthedens Helved. Du lider Ensomhedens kvalfulde Selvfortærelse.

Derovre som her — i Livet som er, og i Livet som kommer — er Kærligheden, Sympatien, den eneste Vej fra Sjæl til Sjæl, fra Jeg til Jeg. Hvem der er uden Kærlighed er i Ørkenen. I tre Tusende Aar har du søgt Objekter for din Grusomhedshunger, Aartusend efter Aartusend er gaaet, uden at du har vejret et levende Pust om dig. Og mere og mere opfatter du Ensomheden, Døderiget om dig, Udstødthedens tavse Helvede. Der er ikke Lys og ikke Lyd og ikke Liv, der er øde, dødt og forstummet. Du venter hidsigt — et Tegn, et

lille Tegn til Liv, og du skal svøbe det med det opsparede Raseries Svøbe. I Anfald raser du ud, styrter dig hovedkuls frem, fraader — men Ødet er bestandig det samme, endeløst farveløst og stumt. Og det gaar op for dig, at du intet kan, du har sat dig udenfor det værende. Du lytter, haaber — et Vingesus blot, et Glimt! Du gennemfarer Afstande som Verdener, suser umaalelig dybt og stiger lodret over alle Himle — men selv Rum er ikke, Farveløsheden tier i en Uendelighed, der overgaar din Forstand. — Der kommer du imod mig inde fra Ødet, du ligner en stor, underlig Fugl, der skyder en Fart som et Skib for alle Sejl. Dine Øjne er som blodige, desperate Saar, du har vejret noget i Ensomheden, og du styrer løs paa det, vild af Angst for, at det skal blive borte.

For nu *kan* du alligevel ikke mere. Din Fortvivelse er som det Dyrs, der lider Sultens og Kuldens Pine paa den øde Sprengesandsvej, som den Fredløse, der afsindig gurgler sine Brøl op fra Odadahrauns gule Ørken. Det første Glimt af Ydmyghed er i dine hudløse Øjnes Angst — og *hans* Øjne som ser alt og ved alt, har sendt dig en af sine Forvaltere. Nu kan du begynde igen, i en *Afkrog af Verden*, født i en *Nation uden Initiativ*. De to Ting er Klemmer, der nødvendigvis maatte gives dig paa, for at du ikke skulde tage ved, hvor du slap. 3000 Aars Udstødthed har forandret dig *lidt*, du har lært Frygt. Og Frygten avler Hensyn. Men Udstødtheden er kun beregnet paa at bryde den yderste Spids af Trodsen, i Livet ligger Udviklingen. Du er stadig storslaet intelligent, din Aandskultur føles paafaldende i en Nation, der ikke glimrer med kompliceret Aands-evne. Din Grusomhedshunger er reduceret til Drømme — nu mangler du at arbejde, for at for-

staa dem, der maa arbejde, at kæmpe for at forstaa dem, der kæmper, at sørge for at forstaa dem, der sørger.“

„Vil du ikke sige mig,“ sagde Asger sagte, „hvordan skal jeg i en mulig næste Inkarnation blive fri for min Myrdelyst, naar den intet Afløb faar her?“

„I Tankerne faar man tit mere Afløb end i Handlingen.“

„Aa ja forresten. Men Mona“ — igen lagde de klamme Skeletfingre sig om hendes Arm — „hvordan saa der ud — i min forrige Inkarnation. Kæreste Mona, prøv om du kan!“

„Asger, vi pjanker“ ...

„Elskede Mona!“ ...

„Naa Herregud da“ — hun lagde sig igen tilbage, han saa hendes Laage sitre og hviskede: „Hvad ser du?“

„En mægtig stor Platform — halvrund — den hviler paa mægtige Taarnmure, der er en Del af et Palads. Der er Palmer og umaadelig hvidt — mine Øjenlaag er saa urolige, ellers vilde jeg se tydeligere. Der er dobbelte Kolonner af Krigere i hvidt Tøj — men de er saa smaa dernede — Der er ogsaa en Flod i sandgul Indfatning, men den har ingen Farve — De har underlige Ting paa Hovedet, de Mænd.“

„Er der nogen paa Platformen.“

„Nej.“

„Gaa ind i Paladset saa.“

„Det kan jeg ikke, der er jo laaset — med en ornamenteret Stendør fra Platformen og ind. Der er Skikkelser og Skrift hugget ind i Døren.“ — Hun sukkede, glippede lidt, som om Billeder skiftede — „Nu kan jeg se, hvad Platformen er til! Det er en umaadelig Baalplads, der bliver lang-

somt ophedet indefra. Der løber Folk nøgne om paa den — Gud i Himlen, hvor det ser ud! De løber og falder paa de brændte Benstumper, ruller krummede rundt og kryber og kaster sig bagover og springer som Fisk, Huden bliver siddende paa Stenen, eftersom de slæber sig frem.“

„Ah videre!“

Hun rejste sig i Stolen og tog en Slurk kold The. Hun havde Kuldegysen.

„Lidt endnu, aa gode Mona!“

„Nej, det er afskyligt.“

„Elskede Mona, naar jeg beder dig“ . . .

„Nej“ — Det var tilstrækkelig affejende, Asger føjede sig. Resten af Aftenen sad han og talte, hans Stemme var løbsk og feberhurtig. Han drak tre Glas Whisky og nød alt, hvad han tænkte sig, han kunde have gjort i sin fyrstelige Periode! Da han var gaet, gik det vaagnende op for Mona, at hun frøs og havde en dunkende Hovedpine. Hun saa fra Vinduet Asger gaa ned ad Strandgaden, sort og slangesvaj i den lyse, taageuldne Aften. Jo, han kunde nok se ud til at have haft en Periode, hvor alle Lidenskaber havde raset løsslupne, havde glødet og helvedet om sig og sat en Verden i Forfærdelsens Røre. Men han *var* noget for sig, aa han vilde blive pragtfuld, naar en Dag det gode i ham, Gudkimet, skød straalende op. Han skulde blot hjælpes lidt paa Gled.

Hun stod lidt med Albuerne hvilende i Karmen — saa strøg hun sig med ét, halvt smilende hen over Læberne, hun havde tænkt sig, hvordan det vilde være at kysse Asger.

Hun rullede ned, stod lidt og tænkte — det laa ikke i Planen for hendes Liv at gifte sig. Langsomt — tøvende — halvt satirisk over sin egen Overtro tog hun Papir og dyppede Pennen — fik

Hjertebanken og en sær Følelse af at paakalde de gaadefulde umaalte Atmosfære-Kræfter! — Saa skrev hun klart og bestemt et Navn, som skrevet *før* Tiden, aldrig kunde blive:

Fru Mona Hjaltalin.

Og med ét var hun træt — slap — sønderbrudt! En Bølge af Humørsyge skyllede ind over hende. Hun var saa alene — Taarerne listede sig frem i Øjnene, hun blev staaende, stiv og stille, med en Følelse af at hendes Hjerter klemtes sammen, og Blod og rødt knust Kød pressesedes ud mellem Jernfingre!

Mona kom ind til Kaffebordet næste Morgen og fandt til sin Forbavselse Asger der. Han plejede ellers ikke at staa op før ved Frokost. Han sad hovmodig og passede sig selv, hun passerede med Pensionærerne, som hun plejede — skulde nu nogen kunne se paa dem, at de drev Mystik? Og maaske var de ikke de eneste. Maaske mange af dem, som her sad pæne og „ædruelige“ famlede sig søgende frem i Mystikkens endnu saa dunkle Rige, naar de var alene. Men ingen talte om det, var Hensigten aldrig saa alvorlig. Intet var saa sky som Bestræbelserne for at finde *Beviser* paa Sjælens Eksistens og fortsatte selvstændige Liv. For intet var saa sikker paa at blive gjort til Latter — og lyst i Kirkens Band! Var der en eneste Præst iblandt dem, der havde erobret Forterne foran den store, for alle Mennesker saa betydningsfulde Fæstning: *Videnskabeligt Bevis for Sjæl*. Røntgen med sine X-Straaler, Reichenbach med sin Od-Lære, du Prell, Ægteparret Curie var blandt dem, der langsomt, famlende stred sig frem til at

kunne bevise et psykisk „Nogets“ Uafhængighed af den rene Materie. Elektricitet, Telepati, Hypnotisme var altsammen Overføring — men for at noget kunde overføres, maatte der være noget at overføre! Paatvang en anden sin Vilje, var Viljen da andet end et Stykke overført aandeligt Liv? — Det underligste af det altsammen var, at medens alle Videnskaber havde søgt — og det var blevet krævet af dem — at *bevise* sine Paastande, før de gjorde Regning paa offentlig Tilslutning, saa havde Teologien Aarhundreder igennem stenet og forkættret enhver, der arbejdede for at bevise dens egen Paastand, det den i det hele taget eksisterede paa, Sjælens Udødelighed . . .

„Ror du med ud til Papegøjeøen i Eftermiddag?“ spurgte Asger pludselig over Bordet. Hun nikkede venlig — Lige over Middag roede de ud fra den Rosske Baadebro. Vandet blinkede i smaa blaa Rynker og løb i Zig-Zag foran Stævnen, der skar sig frem igennem det, som en Saks gennem levende Moiré. Bagved trak sig en klar Stribe — som en enkelt Strygejerns-Fure over krøllet Klæde. En Damper havde netop lagt sig ind i Havnen, og Baadene mylrede ud imod den.

„Landshøvdingens Pjetur kommer hjem i Dag, ved du det?“ sagde Asger.

„Stakkels Pjetur — ligesom Faderen er død,“ Mona saa ud imod Skibet, Folk var saa smaa, hun kunde ikke skelne nogen enkelt.

„Aa hvad, han har jo sin kønne Kone til at trøste sig.“

„Kender du hende?“

„Fru Susanne! Aa jo Tak.“

„Nej, men fy som du siger det, Asger! Torrild har skrevet hjem, om vi vilde tage os lidt af hende,

de skal være saa uvenlig stemt imod hende i hans Slægt.“

„Ja den Torrild“ — Asger smilte giftigt — „Hans beskyttende Haand naaer sku til Helvede, hvis Fru Susanne skulde komme der“

Byens Huse trak sig længere og længere tilbage, Esjaen sank lidt i Knæene bag dem — foran laa Papegøjeøen, marguerhitehvid og græsgrøn og svømmende højt paa Havet, i tangbrun Klippestens-Indfatning og indenfor den en brændingehvid Skumkrans, hvorigennem Ternerne stak som Stenkast med deres skingre Kampskrig criæ-criæ! De tunge, sorte Søpapegøjer laa ude paa Havet som et tykt vuggende Dunsleb; med underlig fosteragtig ubehjælpsomme Bevægelser flaksede de paa deres korte Vinger til og fra deres Reder inde paa Land.

De gik frem over Græsbunden med de Tusender af skraatindborede, flaskeformede Reder. Hele Papegøjeøen var som en dunforet Kæmpe-Kube. Ovenover svajede Kæmpemargueriter i Vinden som en sagte rallende, mælkehvid Sø. Asger tog Fuglefængerens Stage med det udspændte ovale Net og rejste det mod Havet — Kvas, kvas styrtede de tunge, kluntede Moderfugle imod det og sank som Dunrøstere ned mellem Stenene.

„Saadan fanger de et hundrede Stykker i Timen — Øen er en god Indtægt i Rugetiden“, forklarede han.

„Jamen Ungerne“! Mona var ude af sig selv. „Millioner af Fugleunger ligger i Dagevis og gaber af Sult inde i Øens Indre, før de kan dø!“

„Gode Mona, dine Yndlingsdyr, Menneskene, er altid sig selv lig.“ Han viste ned paa de kolde, stive Papegøjer, der i hundredevis laa paa Bredden, væltede ud af Fuglefængerens Sæk som af et

Overflødighedshorn. Utøjet søgte forfjamsket og hjemløst, som smaa vandrende Perlegryn, helt ud i Vingespidsene — „Gud hvor det skulde more mig at se Jordan afkøles, og Menneskene, berøvede det rare Papegøjebryst, fjamsse saadan rundt for at dø mellem Stenene.“

De satte sig paa Strandbredden, der hele Øen rundt saa ud som utallige væltede Stenlæs.

„Du maa da synes om Comte,“ sagde Mona. De sad begge to og saa ud over Havet, der uden Skibe eller Skygge af Sky fødte sollyse Bølger i det uendelige. „Comte som har sagt, at i sin Helhed er Menneskene blot udstyret med Efterlignelses-Instinkt og kun et forsvindende Faatal med Intelligens?“

„Comte-Comte! Er det ikke en tredie-fjerde Rangs?“

Hun lo. „Asger, du har Aandens Store i Skuffer, du beundrer Navnet, men ikke Gerningen, der skabte Navnet.“

„Du beundrer ham altsaa ikke,“ sagde han ironisk.

„Naae — jeg synes blot ikke, det kan være rigtigt, at have sit respektindgydende Begreb *udenfor* sig, for det kan vige fra én. Det inden i én, viger aldrig. Instinkt for det rette, er ufejlbart. Tro ikke Asger, du gør noget forkert, at du ikke ogsaa véd det“

Asger fik igen et af sine pludselige Farvefald. Han kom til at se forgræmmet og anstrengt ud. Fra de sygelig røde Øjenrande stod de lange sorte Vipper ud som en fin Barde, der sænkede sig skjulende for hans Øjne. Hun vilde aldrig i Verden saare noget Menneske, mindst Asger — hvad havde hun da ramt ham med?

De blev tavse begge to — og langsomt kom

Øens forunderlige Stemning ind over dem, de sad og lyttede til Stilheden, der stadig fik nye Lyde, som et Kor, hvor de forskellige Stemmer lidt efter lidt trængte sig igennem. De hørte den blege Hvæsen fra Margueriterne, Havets Kogen og Vandets Pyrlen inde under den rustrøde Tangslim, Ternerne Hvinen og de Tusende Papegøjers monotone og mørke Korsang ude fra Havfladen, aae-aae-aae-aae.

„Hvad ligner det?“ Asger lagde Ansigtet opad, Munden stod halvaaben, som drak han Skriget ind. Aae-aae-aae-aae.

Uden at forandre Stilling hviskede han . . . „De Udstødtes Stønnen fra Ødet — hører du — saa haabforladt — De Ensomme, dem Gud og Livet har ladt alene“

„Hør“ — Mona løftede Hovedet. Langt ude begyndte en Klokkebøje sin lyse, kaldende, vemodig melodiose Klemten — som en Naturens blide Kirkehymne, der kaldte de Frafaldne hjem til sit kærlige Hjerte.

„Hører du, Asger — hviskede Mona og blev bleg. „Der er Bud efter dig, forstaa det“

Asger boede højt oppe i en Lejlighed, han havde forrykket og forskubbet, indtil han fandt den god nok. Siden begge Forældrene døde var han eneraadende over Islands største Formue — og han ødslede ikke, han var snarere paaholdende. Den forreste store Stue — egentlig to — gjorde et mægtigt og tungt komfortabelt Indtryk, de tre Fag Vinduer vendte ud til Søens lave blanke Vand med den lille Ø i Midten som en grøn Knap i en lys

Silkeroset. Dobbelte gule Silkegardiner, dybe Kurvestole med uforholdsmæssig store Puder, tyrkiske Smaaborde — og i Midten, paa Skraa fra Hjørne til Hjørne, hans store sorte Flygel. . . .

Han havde hentet Mona, havde anbragt hende i en stor Stol og sig selv, uden at sige et Ord, foran Flygelet.

Og hun vidste øjeblikkelig, hvor Asger var — Papegøjeøens Stemning var indgaaet i hans Sjæl og græd i Toner fra Flygelet. — En stigende vaandefuld Sorgens Hær, et smertebævende Kor af Udskilte, dem Kærligheds-Samfundet ikke anerkender for sine, rykkede i Toner ind i hans Stue — blev mere klagende — mere lidelsesmættet — mere skælvende angst — blev et Raab tilsidst, en fremstormende orkanagtig Fortvivlelse! . . . Sprang saa med ét over i Klokkebøjens blide, fjerne Klemten, der varierede i alvorlige Kirkeklokkers dybe malmmanende Klange og den indsmigrende Lokken af smaa vævre Bjælder. Mona syntes, hun i Tempoet skulde kende sine egne hurtige og lette Trin gennem Faktorgaardens Korridorer! — Tilsidst en hændende brudt Rasen fra de Udstødte, og Klokkebøjen, der svandt ud i fjernere, fjernere smaa vevmodige Klemt. —

Han blev siddende med Ryggen til hende, sort i sort med Flygelet.

„Naa“!

„Jeg synes, det er vidunderligt!“ sagde hun sagte. Hun nænnede ikke at sige, at hun alligevel manglede noget — det oprindelige, som griber om ens Hjerte, saa al ens Sans maa græde. Det var Kunst, langt langt mere end hun forstod, en Verden af Kunst, hun aldrig havde anet. Men det var ikke Kærlighedens myge og saare Tone, den *hun* forstod. Hun vidste, at Asger havde taget Musik-Un-

dervising alle de Aar, han studerede Medicin, og Konservatoriets Direktør havde sagt, han var intet mindre end et Fænomen.

„Hvad *vil* du her, Asger — der maa jo ligge Formuer til dig ude i Verden.“

„Omsætte min Sjæl i Penge — jeg er ingen Plebejer“ sagde han kort.

Han sad der, slank og sort, èt med sit kostbare sorte Instrument, og hun følte sig saa komplet uforstaaende overfor det Under: rejse *fra* Livet, naar man kunde rejse *til* Livet.

„Har du da ingen Ærgerrighed, Mand!“

„Det er saa besværligt at være ærgerrig.“

„Ja, der har vi det! Det er Initiativ, der mangler! Du vil nok naa store Maal, men de skal komme flyvende af sig selv. Men saadan er alle I Islændere, I tager ikke jeres Talent som et Kald, som en af Guddommen særlig velsignet Spire, der hviler ufuldkommen i Bevidsthedens Dyb! At Spiren skal plejes for at vokse, at der skal ryddes for at give den Plads, det forstaar I ikke. I tror, et Geni skyder fikst og færdigt op af jeres Sind, som Ilden af jeres Kratere — Jeg troede dog ellers, du sad inde med nogen Energi!“

„Hvis der kom noget for, jeg virkelig *vilde* — fordi det betød noget for mig!“ Han havde tændt en Cigar og røg langsomt.

„Jeg give Koncert, naar jeg ikke netop gad! Aldrig!“

„Sæt der ventede en uhyre Menneskemængde for at applaudere dig!“

„Pøbel-Allarm“ — han røg uanfægtet. „Nej, hvis de sad død stille, og en fra Dunkelheden rakte mig en Buket Jasminer, der ligner døde Børns Hænder og dufter af forborgens Elskov! — Men sæt jeg havde komponeret noget skønt og Plebs — Plebs

har bedst Raad — købte mine Billetter, fordi de den Dag havde sjakret særlig godt og bedraget hinanden for opløftende Summer, skulde jeg da være nødt til at spille for dem!“

Mona nikkede. „De fik et Kursus i god Musik.“

„Du vil lokke mig ind paa vor Tids Mode, at højne Proletariatet! Humbug, kære Mona.“ Han trak Overlæben haanlig op og viste Tænderne i al deres bidske, hvide Længde. „Jeg ofrer sandelig ikke et Fnug af min Selvstændighed paa Humbu-gens Alter.“

Mona rystede paa Hovedet. „Man kan ikke beskyldte dig for at elske din Næste som dig selv, Asger. Det er mulig, det er aristokratisk, men noget lykkeligt Standpunkt, tror jeg ikke, det er.“

Han fægtede nervøst, med Cigaren i den ene Haand. „Jamen jamen, hvad vil du da, jeg skal gøre? — Hvem skal jeg vise Venlighed — og hvordan? Jeg *forstaar* det ikke! Skal jeg læse Bibelen? Det tvang min Moder mig til, da jeg var Dreng, det skulde hun ikke have gjort.“ —

Han rejste sig, som om han derved kunde ryste noget ubehageligt af sig. Han fik igen det sky i Blikket, som vidste han ikke Skjul for sine Øjne. Og da gik det op for Mona, at det ikke var Blufærdighed altsammen. En sær hemmelig Skam var det . . .

„Du skal opgive Asger Hjaltalin, han er farlig.“

Det var „Stemmen“, der pludselig kom over Mona, da hun sad alene paa sit Værelse om Aftenen. Hun havde siddet med Hovedet i Haanden og tænkt paa det, der skete efter at Asger havde spillet. Han bad hende „fantasere“, trak Gardiner

for og gjorde det næsten mørkt. Og hun fantaserede, og lidt efter lidt blev Stuen levende, fuld af lydløs, uhyggelig snigende Gru.

„Mine Dæmoner rykker frem mod dig,“ havde Asger hvisket og smilet med sit tyste, hvidtandede Kraniesmil. Det saa saa frygteligt, saa ondt og lystent ud gennem Mørket, som glædede han sig paa Forhaand til at se gaadefulde Kræfter styrte sig over hende og martre hende.

„Og mine Venner rykker mig til Undsætning, mærker du det?“ havde hun hvisket i samme Tone som han. Og begge to havde de siddet ganske stille i Mørket og lyttet til et Leben, ingen af deres sædvanlige Sanser kunde opfatte. Stuen blev saa overfyldt levende, Luften saa tyngende foruroligende — som stredes hele Hære, bølgede frem og tilbage og fyldte tilsidst Rummet med en Gru, saa baade hun og Asger slog Vinduer og Døre op og flygtede.

Nu da hun bagefter sad og tænkte derpaa, forekom det hende jo ikke slet saa besynderligt — en mørk indelukket, foret Stue, fuld af Whiskydamp og Røg af stærk Tobak, med et Væld af forrykte Toner endnu sitrende i Luften og de to, hun og Asger borte i Fantasier . . .

„Du skal opgive Asger Hjaltalin, han er farlig.“

Hun saa sig hurtigt om — nedrullet og lukket, hun var ene som i en Æske. Saa knælede hun foran sin Sofa — og tænkte imens paa, hvor hun vilde forgaa af Flovhed, hvis nogen saa hende.

„Opgive Asger! — Jamen naar jeg er gaaet ind i hans Verden for at gøre det gode i ham frugtbart — skal jeg da fejgt gaa igen, fordi det er farligt?“

„Er du sikker paa, *det* alene er Bevæggrunden? sagde Stemmen med sin fjerne, lydløse Myndighed.

„Din brændende Trang til at krænge hver Menne-skesjæl — er det ikke ogsaa en Grund? — Og en anden, jeg ikke vil nævne? Lad ham være, siger jeg dig. Han har gaaet saadan hærdet i Tusender Aar — maaske vil han gaa Tusender til, det beror paa ham selv. Og hvad gør det? Tid *er* jo ikke. Kun for de Genstridige er Tiden altid lang, *vi* kan vente.

I siger altid, naar I filosoferer: „Derovre“ kan Sjælen maaske komme til at gaa i Mørket i uoverskuelige Aar, før den affinder sig med sin Skyld. Og saa tænker I jer den jordiske Form vandrende fremad i bælgmørk Nat. Men Sjælens Nat er anderledes end Legemets, den begynder ikke herovre, men *er*. Hans Sjæl kæmper i Natten, og det bliver ikke godt, før han selv stiller sig i de Ydendes Rækker og bevidst, selv villende, beder om Hjælp. Det er Loven. Ingen kan gøre noget før — for ingen kan naa ham.“

„Loven Loven — det lyder saa haardt!“ hviskede hun med Ansigtet begravet i sine Hænder. „Vis ham Naade da.“

„Naade“ — Der lød satirisk Smilen gennem Stemmen — „Jeres jordiske Begreb Naade hører ikke ind i de evige Love. En Brøde er et Brud. I tror altid, at en Brøde kun er en Brøde imod Ofret, Men Brøde er tveægget. Nøjagtig saa dybt som du saarer din Broder, saarer du dig selv. Nøjagtig den samme Sum af Velvilje du lader vederfares din Broder, vederfares dig selv. Det er Sjælens simple Ligevægt. Der er ingen Plads for Naade. Der er ved Brøden fjernet et Stykke af Sjælens Guddommelighed og kun en tilsvarende Godgerning erstatter det tabte og genopretter den guddommelige Ligevægt.“

Mona laa stille lidt, saa hviskede hun — uden Ord — ind i sig selv.

„Jeg ved, jeg vil en Dag angre, at jeg gjorde, hvad I raadede mig fra — men jeg gør det nu denne Gang alligevel. Der er gode Elementer i ham, jeg kan ikke lade dem i Stikken.“

„Som du vil“ — Stemmen lød fjernere — „Men fra Asger Hjaltalin vil dit Livs bitreste Skuffelse komme.“

7. KAPITEL

TORRILD ROSS, tilknapet i stramt graat engelsk Jakkesæt, fulgte med Fru Susanne Bjarnason omkring „Østervold“. Det halve af Reykjaviks Befolkning var i roterende Bevægelse omkring Pladsen. Foran Indgangen til Altingsbygningen begyndte der at samle sig en Art Prop i det langsomme Blodombløb, de der ikke havde Kort til Altingets Aabning tog Opstilling i Tide.

„Ingen særlig hyggelig Velkomst, De fik her!“
henkastede han haanligt.

Fru Susanne blev rød ved den blotte Tanke. Hun saa for sig det aabne Brevkort, hun fik sendt ud paa Skibet: gør Dem ingen Ulejlighed med at aflægge Visit hos Deres Mands Slægt, for De bliver ikke modtaget.“ — Den gamle Landshøvdingenke havde faaet et anonymt Brev med de geme- neste Beskyldninger mod den kommende Svigerdatter, der skulde have staaet i Forhold til Torrild Ross, allerede før hun blev gift. Og Redaktor Hedin Helgason, den smukke halvamerikanske Islænder, der var kommen hos dem i København før han startede Bladet „Islands Intelligens“ i Reykjavik, ogsaa ham — og flere andre — der var ikke sparet! Ingen Dame i Reykjavik havde aabnet hende sit Hus, hendes Ophold her havde været

en maanedlang Skærsild, hun fik Neldefeber af Blikke, blot hun gik udenfor en Dør.

Saa længe hun gik sammen med Torriid kunde det endda gaa. Hans Ansigt var saa stengraat, Folk trak uvilkaarlig Blikkene ind i Øjnenes Skede, hvor han gik forbi. Hans gode Stilling ved det danske Regeringsblad og hans Kendskab til islandsk Sprog og Sind gjorde ham ubehagelig at have gaaende netop et Altingsaar, hvor Luften var ladet med Opsætsighed, og det fra talløse Møder boblede op med ondartede Planer og hemmelige Forbund mod Danmark.

„Folk er vist bange for Dem her?“ sagde hun i Haab om, at han vilde lade det andet ligge. Hun var saa flov og saaret og fortvivlet, at hun ikke taalte at røre ved det.

Men han skød Bemærkningen af sig med et Skuldertræk.

„Jeg skrev ellers og bad min Søster“ . . .

„Deres Søster er sød og altid venlig. Hun kommer saa tit et lille Smut over til mig, naar jeg sidder alene . . .

„Naar Pjeter dyrker den kære Familie?“

Hun rødmede igen, paa Pjeturs Vegne.

„Hvordan gaar det med Bohavet, stakkels lille Susanne?“

„Bohavet?“

Han nikkede. Læberne kneb sammen om et Smil, mens han saa lige ud — eller hans store skarpe Pupiller bag Lorgnetglassene slog glafsende ud, naar en eller anden vendte sit Ansigt mod Susanne — Og det var med en almægtig Fart, vedkommende Ansigt igen fik sig vendt.

„Deres Bohave ja. Deres eget! De sagde en Gang, at var Deres Mand ond imod Dem, vilde De pakke ind, ganske stille, Styk for Styk efter

hver Krænkelser. Og naar det sidste var pakket, vilde De ubønhørlig gaa. Hvor meget har De altsaa igen?

„De store Billeder af mine Forældre“ — Men tirret af Satiren om de lukkede Læber føjede hun utaalmodig til.

„Jeg ved nok, at et forulykket Ægteskab er en dagligdags Ting, men netop morsomt er det da ikke!“

„Jeg sagde Dem det jo, lille Susanne — i god Tid! Jeg kendte jo Pjetur fra vor Drengetid, da vi lavede Skole-Revolve. Jeg har en aldrig glemt Gæld, dér, som . . . ja, jeg bliver aldrig hel igen, før jeg faar den betalt. Det er vist det, min kære Søster kalder Sjælens Ligevægt.

Men forresten“ — igen kneb Læberne Smilet sammen, som brast det i sin Fødsel, saasart det naaede hans Mund — som en Boble der glider op gennem et Glas Vand og brister ved at naa Overfladen. — „Forresten har jeg nu min egen Tro angaaende det anonyme Brev til Landshøvdinginden. — En islandske Passion forresten; da vi fik regulært Postvæsen, fik flere af Byens unge Piger Breve, som de jo i god Tro aabnede og læste — sjofle Breve uden Navn og med fordrejet Skrift! Det var saa altfor fristende fra Postkassens Baghold at vælte hele sin syge Brunst over i værgeløse Pigebørn. Naar jeg sammenholder, hvad jeg den Gang opdagede, er jeg næsten sikker paa, jeg ved, hvem han er. Og jeg siger ikke andet end Herren bevare ham, Herren holde sit Aasyn over ham og være ham naadig — hvilket forøvrigt ingenting hjælper, nu jeg har Færten!

Kan De huske, Susanne, hvor De var sikker paa, deres Ægteskab skulde blive saa langt lykkeligere end andres.“

„Er det da min Skyld?“ hviskede hun og fik blanke Øjne. „Var vi ikke saa lykkelige — De saa det jo, Torrild, De som kom næsten hver Dag. Holdt jeg ikke godt Hus med Pjeturs lille Kontorgage, skønt jeg var vant til helt andre Forhold. Jeg var saa lykkelig, at jeg hele Tiden gik og rystede for noget uventet, for det *kunde* jo ikke vare — saa stor Lykke! Og saa trøstede jeg mig igen med, at det var Romansludder. Kan De huske Torrild, De saa en Gang sagde, at var man ikke fra først af „instinktstryg“, saa blev man det aldrig — aa hvor en flygtig tankeløs Ytring kan virke som en Draabe Farve i et Fad klart Vand. Jeg gik og sørgede over, at jeg ikke var „instinktstryg“, passede saa nøje paa hver Betoning, hver lille Handling som Pjetur foretog sig, vis paa at nu var det der, nu skulde det vise sig, at vi ikke passede sammen. Og Pjetur blev saa kritisk — og fjantet — Kvinder skulde behandles saadan og saadan — og kan De huske, da De havde skrevet i en af Deres Causerier, at man kan lære at kende sin Hund, sin Kat, og sin Kanariefugl, hvis man har no'en, men sin Kone kender man aldrig. Den levede han paa længe — Men da han begyndte ligefrem at hundse mig, begyndte jeg at spille Komædie. Selv i hans Arme har jeg fortvivlet gottet mig over, at jeg gled Mile i Sekundet fra ham, og han anede det ikke. Og da han, fordi jeg blev køligere, fik et Tilbagefald af Ømhed, da blev jeg ond ligefrem, jeg tænkte: er to Menneskers Kærlighed da en Undervandskrig, en vekslende Fremmarsch og Retræte for at holde den i Live? Skal man aagre med sin Ømhedstrang for ikke at overfodre den andens, saa den dør af Fedme? — Men den Kærlighed jeg skulde halvhungre for at be-

vare, den brød jeg mig ikke om — og min egen kunde ikke leve af det, den døde.“

„Der er andre Mænd i Verden end Pjetur“ — Torrild fejede et Par Bachfische-Ansigter bort fra Susanne — det idiotiske Tøsefnis, internationalt Verden over, lød bag dem.

Susanne trak Brynene nervøst sammen, saa lod hun som ingenting.

„Jeg tror ikke et Menneske har tilstrækkelig dyb Bund til mere end én stor Kærlighed,“ sagde hun og forsøgte at holde sine Tanker fra de to Pige børns uartige Grin — „Knækker den i Stormen, vokser der nok en Del Rodskud op, større og mindre, men uædle er de alle, vege og spinkle. Den første den bedste Vind spalter og bøjer dem, den ene efter den anden.“

„Kunde De ikke skyde saadan et lille Rodskud for mig?“ Han saa stadig smilende lige ud.

„Var De tilfreds med det?“ spurgte hun lavt og forarget.

Han saa skraat ned og nikkede. Aa, det Smil! inde i hende skreg det af Smerte! Hvorfor fik alle Mænd det Væsen overfor hende! Alle! Undtagen Hedin Helgason fløj det hurtigt, ubestemt trøstende igennem hende.

„For jeg skal sige Dem, Susanne,“ bekvemmede han sig endelig til at mæle. „Livet selv er mere end Filosofier — om Rodskud og deslige. Det er Illusionerne De mener, man kun én Gang besidder — de *skal* væk, som en Fosterhinde, før man kan røre sig frit og vokse for Alvor.“ — Han bøjede sig lidt forover og saa hende ind i de brune, vigende Øjne.

„De bliver jo en Dag nødt til at elske mig, Susanne, skal vi være enige om det. Og Gud straffe

mig evig, om jeg ikke værner Dem af med at aagre“

Asger Hjaltalin i sit evindelige sorte Diplomatsæt kom imod dem og hilste. Han sluttede sig uden videre til dem og efterbæde „Islands Intelligens“ Hedin Helgasons nye Blad, viste rundt i Forsamlingen og talte hensynsløst højt. Se, der gik den berømte Sigfus, og der var den „geniale“ Geir Olafson og se der kom skam Verdens-Skønheden Svava Jonson. Han viste hen paa en ung Pige med interessant sænket Hoved og hængende Skuldre. De blaa lyse Øjne sprang stive frem, halvt udvæltede under Anstrengelsen for at se store og vidunderlige ud.

„Lidt daarlig Holdning,“ hviskede Susanne, den unge Pige var lige foran dem.

„Er De gal,“ Asger talte fripostig højt. „Hun synker under Vægten af sin Skønhed.

Svava Jonson gik blussende flov forbi, og Torrild sagde dæmpet. „Stakkels Bæst, hun optraadte sidste Aar ved en Velgørenhedsfest, og Hedin Helgason opreklamerede hende, saa hun Gudhjælpemig troede det selv og gik hen og gjorde sig saa latterlig, saa hun nu har maattet tage til takke med Gissur. Men det er Hedin Helgasons Specialitet, den Slags, det er saadan et fint, upolitisk og fædrelandskærligt Blad, „Islands Intelligens“!

„Jeg synes, det er et tolerant Blad,“ vovede Susanne at forsvare, blidt og forsigtigt. Asger og Torrild eksploderede i et raat Grin.

„Den Tolerance giver rigtig godt i Hedins Lomme, kan De tro. Han begyndte som Fjortendagespjecce og roste over en Bank alt hvad der var islandsk. Spillede de Dilettant-Komedie for Eksempel, var det Kunst som ikke præsteredes bedre paa nogen Verdensscene! Nu er det Islands største Blad.

Hedin „forstaar“ dem, Hedin bliver en stor Mand paa Island, se nu ad.“

„Jamen han er jo slet ikke med i det politiske Liv,“ sagde Susanne, heftigere i sit Forsvar. Hun saa lige ud, vilde tie og kunde alligevel ikke, skønt hun daarlig turde stikke den Brand ud, hun følte, det var for Torrild Ross. Men han havde angrebet Hedin, hun tog Mod til sig. „Redaktør Helgason har selv en Dag sagt til mig: De faa hæderlige deltager ikke i Politik.“

„De faa hæderlige deltager ikke i Politik,“ gentog Torrild langsomt og tav et Øjeblik, mens han gemte Sætningen.

„Alligevel er han Ministerens, Finnbogasons salte Fjende,“ sagde han saa. „For efter den søde Kløe taaler Folk jo daarlig, at han aabent siger, de er et dovent Folkefærd, der styrter sig over Politik allesammen, hvor Magt og Maal ligger lige for, og lader alle Landets andre Behov ligge. Her er ikke saa meget som et Smule Asyl for Sindssyge, de Gale bliver sendt op i Landet, hvor de tøjres som Kvæg paa Marken, naar Folk ikke har Tid at passe paa dem.“

„Magtbrynde har været Islændernes Fordærv lige fra de tidligste Tider,“ indskød Asger fuldkommen objektivt. Han tog om Susannes Arm og sagde højt: „Maa jeg præsentere Fruen for den islandske Folkerøst.“

I en tæt Klump lige ved Altingshusets Indgang stod en Forsamling af unge Studenter, der lige var kommen med Sommerskibet fra København. De drøftede hidsigt den kongevalgte Altingsmand Einarsons Tale fra Aftenen før: Det er nok saadan nu, at Danmark sætter sin Hæl paa Islands Nakke, men det burde være Island, der sætter sin Fod paa Danmarks, og det skal ogsaa nok blive saa-

dan en Gang“ . . . — Flokken hylede af Begejstring.

„De kvitterer for deres 5 Aars gratis Studietid i Danmark!“

De gik langsomt videre. Susanne saa ned, saa sagde hun med et lille tænksomt Smil. „Saa kan jeg bedre forstaa en lille Pige, jeg traf straks jeg var kommen hertil. Hun var vel en 5—6 Aar og sagde rigtig saa sødt og medlidende: „Er du ikke forførdelig ked af, at du ikke er en Islænder?“

Asger viste sine hvide Tænder i det tyste Kraniegrin, der forskubbede alting i hans store, blege Ansigt. Torrild smilte kort.

Mona kom imod dem tværs over Pladsen — de store sorte Pupiller lyste langt borte fra. Hun kom med begge Hænders Fingerspidser trykket ind mod Tindingerne og faldt med Døren ind i Huset.

„Indride vil sælge Island til Danmark straks, naar han saa maa blive Minister bosat i København. Einar et eller andet vil sælge Landet til Norge mod at blive Jarl, og Páll Jonasson vil borteskamotere hele Øen til England mod at blive Guvernør, men Steff vil fuld Løsrivelse for at kunne grunde det islandske Dynasti med Steff den første! Og forresten er den ene Rovmorder den anden Moderskænder og den tredie og den fjerde — puh!“

Hun viftede med de udspilede Hænder. — „I maa ikke blive gale, men jeg *maa* ud med det, jeg fulgte med lille Gissur hjemmefra, han skulde ind i det Fromhedens Tempel der“ — hun kastede med Hovedet over mod den store Kirke, der laa med Breddesiden til Pladsen, Folk var i den sidste Tid stimlet ind til Altingsprædikenen.

„Ak Gud ja, fordum stor Fromhed og meget smaa Kirker, nu almægtig store Kirker og lille-

bitte Fromhed. Gissur repeterede mig alt, hvad han havde opsamlet hos de forskellige Partier, han havde sin Prædiken i Lommen lige til at læse op, men han vidste ikke rigtig, hvilket Parti, han vilde slutte sig til. Der var det store, rare Præstekald ved Hvideaaen paa den ene Side, og nu er han bleven forlovet med Skønheden, maa der jo gøres noget. Men paa den anden Side, Bestyrer af den nye Mønstergaard med Kunstgødningsforsøg var skam heller ikke at putte i Næsen. Maaske slaa dem sammen? — Det var vist det, han nøjere vilde overveje, mens han læste Prædikenen op . . .

„Og har I hørt,“ faldt hun pludselig alvorlig ind. „De er saa forbitrede paa Ministeren, fordi han lod sin Udnævnelse underskrive af den danske Konseilspræsident i Stedet for af Kongen. Landet er nedværdiget, Finn er en Forræder, der skal styrtes — *Er* de da ikke gale — ligesom de har faaet Minister!“

Torrild gik og smilte — smilte stille.

„Kan du da aldrig blive gal over noget, din tørre Hund!“

„Jo, paa de passende Steder!“

Mona saa undrende, inkvisitorisk paa sin Broder. „Faar man saadan, ude i Livet, sin Indignation syet i forskellige Sæt, der kan bruges . . .

„I Partiets Tjeneste!“ Han nikkede „Ja!“

„Din Sjæl har taget Skade, min elskelige Broder,“ sagde hun pathetisk.

Det roterende Folk gik mere og mere i Staa foran Altingsdøren. Mellemmrummene skubbedes og gnubbedes ud, en kompakt sammenstuvet Masse stod utaalmodig og ventede. I samme Nu Ministeren med det lange Følge af Altingsmænd kom ud fra Kirken, og den sidste Mand var forsvunden bag Altingsdøren, eksploderede Mængden op fra

Grunden. Byfogden der holdt Vagt ved Dørene blev løftet op paa de Fremstormendes Skulder og baaret ind i den store Vestibule. Udefra saa det ud som var Mængden en kæmpestor Pude, der med Besvær, men alligevel lynhurtig, under Skrigen og Besvimelser blev stoppet ind gennem den forholdsvis snævre Dobbeldør.

„Nej, vil I se, hele Landet styrter ind i sin egen Mave!“ sagde Asger.

Torrild tog sit Adgangskort op.

„Pligten kalder!“ Han bukkede ceremonielt, og han og Asger gik i Ro og Mag ind, hvor Dørene hang sønderbrudte paa deres Hængsler.

8. KAPITEL

HANS EKSELLENCE red Side om Side med
Mona Ross.

Han havde været til Middag paa den danske Krydser i Havnefjord. Paa Tilbagevejen var han stødt sammen med Rytterskaren, der i den dagklare Sommeraften red syngende hjem. Forrest den purunge Grethe Ross med en Hærskare af Tilbedere, sidst Torrild og Fru Susanne.

Midt i Følget fandt hans Hest af gammel Vane Monas.

Siden den Tid de mødtes i Kirken og i Snak om Prædikenen fulgtes hjemad, havde de været saa gode Venner. Da Mona en Gang laante Bibelen af ham, skete der en Forandring. Hun blev borte for ham. Han havde tænkt sig, at hendes Religiositet var bleven endnu inderligere, var som Religionen burde være — hun havde selv en Gang sagt det — saa fin og kysk og stolt, at den ikke vovede sig udenfor Sjælens Dør af Angst for profane Blikke. Og han havde respektfuld trukket sig tilbage. Religiositet, hvis den var ægte, levede ligesaa usynlig i Mennesket, som Gud i Universet, gennemsyrede det indtil den mindste Handling, men lod sig aldrig til Syne.

Mona sad og lyttede til Sangen, en sjælfuld Sorg,

der skar i Luften, langttonende, skingre Drømmetoner — med ét vendte hun sit blonde Ansigt lige imod ham, de graa Øjne med de natsorte Pupiller var fulde af Alvor.

„Folk, der kan synge saadan, burde ikke hade, som de gør. De synder mod dem selv.“

„Vær retfærdig, Frøken Mona. Ser De nogensinde Islændere glemme eller svigte sit Fædreland, hvorhen de end kommer i Verden? Og sig mig, hører Skilsmisser til Dagens Orden her — findes de overhovedet? Er ikke den islandske Nation en sædelig og moralsk Nation?“

„Jo, men en hadefuld Nation,“ sagde hun paa staaelig.

„Hade, hade, ja de hader Danmark! Med Undtagelse af mig. Men jeg kaldes ogsaa „Islandsfjende“ og „Forræder“, som De nok har hørt, fordi jeg ikke i blindt Had blev ved at stille mig paa Bagbenene, men tog mod den Haand, den danske Regering rakte — for dog at komme et Skridt frem. Men eftersom det gaar op for Danskerne, hvor blindt og uudslukkeligt Islænderne hader dem, vil Forholdet blive stadig skarpere, og saa maa de have at vide, *hvorfor* Island hader. Det er ikke Afhængighedsforholdet, ikke Monopol-Handelen, Klostergodset, National-Forskellen, alle de gamle Travere

Nej, det er fordi, de lod os sulte ihjel — langsomt — skaanselløst. De ved det jo, Frøken Mona, at kun den danske Handel maatte indføre Levnedsmidler. — Der havde heller ikke været noget ondt i det, selv om den lammede Landets egen Handlekraft, hvis den havde passet sine Ting samvittighedsfuldt, skaffet hvad Landet skulde bruge og rakt en broderlig Haand ud, hvor der var Nød. Men det gjorde den *ikke*. Naar Danmark var op-

taget af Krige eller andre magtpaaliggende Ting, saa *glemte* de os. Man hører undertiden om en Fugl, der findes død paa Bunden af sit Bur, fordi Drengen eller Pigen, der ejede den, har glemt at give den Vand — og der er ingen Ende paa Indignationen.

Men her glemte de et helt Folk. Den islandske Ø var som et stort Bur, hvor det indestængte Folk i Pine og Hunger ventede — og ventede forgæves. Regeringerne i Danmark vidste maaske ikke altid, hvordan det gik til, de holdt Faktorer — og de Faktorer blev *altid* hovedrige.

Naar de onde Tider gik over Landet, naar Kraterudbrud med Askeregn forgiftede Græsset, saa Kreaturerne døde, Lavafloden aad Markerne, og Jordskælv slog Husene i Jorden, da maatte den forarmede Islænding for Bønner og Blodpenge tilkøbe sig midret Mel og fordærvet Kød, uspiselige og utilstrækkelige Levnedsmidler, der saavidt kunde holde det usle Liv oppe. Ejede han intet mere, maatte han og hans leve af Bark, og Træerne gik ud, Brændet hørte op, og Kulden kom til. Smaa, udpinte Børn slæbte sig syge mod Døden Uger og Maaneder igennem, Forældrene maatte gaa og se derpaa og kunde ikke hjælpe dem, de gik selv med Døden i Kroppen og fandt ikke nogen lykkelig Time før i Graven.

Men den Bitterhed, det Dødsens Had fra den Tid, Afmagten, Fortvivlelsen og Raseriet, det er den skjulte og glemte Kilde, hvorfra Hadet den Dag i Dag rinder. De har nok hørt Tale om „Sultefrygtsygen“ heroppe og tror vel som de fleste, det er et Sagn, en Fabel. Men det er det ikke. Sultefrygtsygen er til endnu, men de, der lider under den, skjuler det som Sindssyge. Velstaaende Folk kan gaa og liste Brød til sig, *stjæle* det og

gemme det i Kister, til det gror i Kager af Ælde; de ved det er idiotisk, men de kan ikke lade et Stykke Brød ligge, hvor de ser det“ Han følte selv at han blev mørkerød, såa i et Nu for sig de store Bunker af Brød, der laa nedgravet i Kuler udenfor hans Landgaard, saa skyndte han sig at spørge:

„Kan De forstaa, at hundrede Aar, Generation efter Generation, i stadig Angst for Hungersdød, det“

Asger Hjaltalin drev pludselig bagfra sin Hest ind mellem hans og Monas, uden Undskyldning eller Hilsen. Finn holdt fornærmet sin Hest tilbage og saa efter de to. De slog over i let, blød Galop og lignede dristige Stormfugle vuggende paa Ryggen af rytmiske Bølger. Mona i aaben, flyvende, sølvblaa Regnfrakke, Sydvesten i Nakken og Hænderne fremstrakte med løse Tøjler, Asger i kort, tangbrun Jægerkofte og høje Ridestøvler. — Hvor han lignede sin Moder! Finn havde kendt hende hjemme paa Nordlandet, hun var danskfødt og bigot og gav sine Folk Salmebøger og daarlig Kost Juleaften, var Filantrop og købte de „stakkels fattige Bønders“ gamle, uvurderlige Sølvting for en Brøkdæl af deres Værdi

Synd at den mægtige Formue nu laa død i Asger Hjaltalins Hænder; der var saa god Brug for den paa Island. Drive ham til at gøre noget, vidste han fra gammel Tid var umuligt. Dobbelt Synd om han virkelig løb af med Mona Ross! — Det kunde dog være Hans Eksellence rejste sig uvilkaarlig i Sadlen, han havde egentlig betragtet Mona som *sin* lige siden, de mødtes i Kirken, han havde blot ventet paa, hun skulde blive voksen.

Det laa i hans store Livsplan at beholde al den

dygtige Kraft i Landet, karrig vaage over, at hvert eneste brugbart Individ kom paa den Plads, hvor det gjorde bedst Fyldest. Kun det var Raad for hans Land, stakkels fattige, arme Island, der var saa armt, at det ikke en Gang selv evnede at se, hvor armt det var — paa Kultur og Flid og Vilje.

Men *Mulighederne* til det altsammen var her, han vidste det — dybtaandende saa han sig om, Esjaen laa svøbt i rosenrøde Slør af Solens Aftenaande, Akrafjældet gik fordrende frem i Havet med Islands øvrige Fjældverden i Ryggen. Nedenfor laa Byen, lille og beskedene, men i rivende Vækst. Aa jo, her var saavidt nok baade af aandelige og materielle Skatte, blot de fik Tid at vikle sig ud af Svøbet. Det var hans evige Angst, at Englænderne skulde faa Blik for Landets skjulte Rigdomskilder, træde „hjælpende“ til med luksuriøse Summer — og lægge sin mægtige Haand over Landet for al Evighed. Dansk Aag lod sig afkaste, saasnart Landet var økonomisk uafhængig, engelsk Aag aldrig. Blot ikke Islænderne i blind Hædfuldhed bekendte Kulør før Tiden! Blot de klogt vilde — som hans Plan var til — og hans Plan var den rigtige, han vidste det — dyrke Landets Værdier, Engenes Græs og Kullenes Lejer, Svovl og Guld selv om det laa dybt og var svært at hente, Vandfaldenes Kraft, og Kraternes Varme, her var nok baade for Fantasi og Virkelighed. En Rigdom af Musik og Kunst — blot den blev plejet — og Aand fra gammel Tid, der blot skulde kultiveres. Aa, han tvivlede ikke om, at Island gik en ny Blomstring i Møde, en straalende Renaissance, blot de var kloge nok til selv at arbejde den op og selv beholde Frugterne. Lokke og true overfor Danmark, slaa paa gammel Brøde, faa

danske Penge i deres Foretagender, hvor deres egne ikke slog til. Og saa en Dag —

Gud, Gud, Gud — han lukkede Øjnene og red frem i Blinde. — Et frit, selvstændigt Island! ikke en Sagø i Mindernes Glorie, men en frugtbar, aandfuld og egenartet Nation, der sang sin Stemme med i Nationernes vældige Kor

Asger red muggen ved Siden af Mona. Saa bleg, saa ene og stille saa han ud, saa saaret, Mona fik ondt af ham og spurgte:

„Hvad er der gaet dig imod, Asger?“

Han saa bister lige ud.

„Jeg synes, du er en Port. Alverden gaar igennem dig. Og du sigter ikke, de er dig allesammen lige gode.“

„Ja,“ nikkede hun fredelig. „Jeg holder egentlig af alle.“

„Den, som elsker alle, elsker ingen.“ Han saa haardnakket frem.

Hun blev ridende stille og loddede hans Dom. Kendte hun noget Menneske næsten, der ikke havde bredt sin Sorg, sine Haab, sine Brøst ud for hendes Øjne — og funden Forstaaelse. Saa hun nogensinde et Barn, det være saa snavset, det være vilde, hun maatte standse og snakke venligt med det. Men hvad vidste hun saa ikke! Hun forstod at tage et grædende, vildfremmed Barn paa Armene, saa det slog de smaa Arme om hendes Hals og lod sig hjælpe. Hun kunde lægge enhver andens Forviklinger til Rette, saa den kunde klare sig ud — hun kunde føle sig til det Væsen og de Ord, som var Trøst for et bedrøvet Menneske. Hun kendte saa meget, og kunde saa meget — praktisk — netop fordi alle var gaede igennem hende. Hun saa alvorligt paa ham.

„Fordi du befinder dig vel sammen med mig,

Asger, saa maa ingen andre have Lov til at befinde sig vel sammen med mig. Er det ikke for egoistisk?"

„Jeg har ingen anden Ven end dig,“ sagde han kort.

„Det vil sige, du hader Menneskene, og saa skal jeg ogsaa hade dem. Men det kan jeg ikke, Asger, du maa have mig undskyldt.“

„Bevares!“ Han bukkede let i Sadlen. „Jeg renoncerer gerne paa dit Venskab. Hold din Hest lidt an, saa naaer Urang-Utangen dig igen.“

Hun holdt Tømmen stram, Hesten stejlede og vrissede, og Asger kom et Stykke foran. Han saa saa forhærdet egensindig, tyrannisk ud, ikke én god Straale skød ud for at bede hende komme igen. Ja ja, han fik at skøtte sig selv da. —

Hans Ekscellence red op paa Siden af hende igen.

—
Der var et mægtigt Leben af alle de udflugtsfriske Mennesker ved Aftensbordet i Faktorgaarden. Det blev sent, inden de Fremmede gik, og Huset kom i Ro. Mona løb ind for at gøre i Stand hos sin Broder.

„Hvad er der i Vejen med Imba?“ spurgte Torrild, der halvt stod og halvt sad, med det ene Ben oppe paa Bordet og tændte en Cigaret.

„Hun har haft Hovedpine hele Dagen og ligger — det er jo Gissurs Forlovelse, forstaar du“ —

„Herregud, Andrikken!“ sagde Torrild og smed Tændstikken. „Er du allerede færdig — aa bliv lidt, jeg er saa vaagen.“ Han skød Cigaretterne hen til hende, hun tændte én, satte sig tilbage i den gamle, værkbrudne Sofa og løftede Benene hyggeligt op paa en Stol.

„Hvor mange Penge tror du egentlig, Harbarth

har fortæret nu?“ spurgte han, dinglende med Benet.

„Mange!“ nikkede hun afgjort, „flere end vi alle tilsammen.“

„Jeg angrer, jeg gik fra mine Studier.“

„Ja, var det ikke det, jeg sagde. — Men hvorfor gjorde du det ogsaa, Torriild?“

„Det skal jeg saamæn sige dig. Fordi jeg en Sommer, jeg var hjemme, saa Moder tabe en af sine Sutter — der var ikke stort andet end vaadt, hullet Papir til Saal. Saa gik jeg fra. Men havde jeg tænkt, Mor vilde gaa med begge Sutter i Laser om Benene for at Hagbarth kunde blive Dus med en Greve, saa havde jeg ikke gjort det.“ —

Han sad lidt og saa mut ud, saa sagde han igen: „Naar jeg bliver Minister, saa vil jeg indføre den lige Opdragelse for alle, som i Sparta. For naar Stræberne skal til at gaa paa Livet løs, da maa de — for at kunne tage Kampen op med de mere begunstigede — føre en haardere Haand, robustere Samvittighed, Krigsmetoder i det hele taget, der er Døden for Moralen. Samfundet skal i Tide udruste Dygtigheden, saa den staar med samme Vaaben som Middelmaadigheden — ellers udruster den sig selv, og det er værre; for frem maa den, det ligger i dens Natur.“

Han tav igen, mut, og Mona sad lidt og saa paa ham.

„Er det Sjælen, min Dreng?“

Røgen fra Cigaretten drev med Lufttrækket fra det aabne Vindue.

„Det er Sjælen!“ Hans Blik fulgte Røgens luftige Opløsning i Trækken.

„Rigtig aandrigt,“ nikkede hun, lidt spidst bifaldende. „Men du mener alligevel, at det er af Visdom, Naturen har forordnet *baade* en Fader og

en Moder! For en Fader repræsenterer Retfærdigheden, hvor en Moder kun spænder over Kærligheden.“

De sad stille lidt og røg hver for sig.

„Naar du ingen Sjæl tror paa, hvad tror du da, Tanker er?“ spurgte hun.

„Hjernens Sved.“

„Ja, det har jeg ogsaa læst om. — Men for at en Hjerne kan svede, maa den jo være et Legeme, der omsætter Næringstoffer i Varme, ikke? Paa den Maade bliver Tankerne jo Produkt af Næringstoffer — saa maatte man jo rationelt kunne opdrætte Genier. Man kunde give en af vore gamle Vandbærersker det samme, som en Filosof lever af, og straks maatte hun jo give sig til at udsvede Filosofi?“

„Det samme Raamateriale behandles forskelligt i de forskellige Fabrikker,“ sagde Torrild lavt, som gad han ikke rigtig.

„Jamen saa *er* du jo inde paa Skraaplanen, den bevidste Fornuft, der danner den ene Fabrik til det ene, den anden til det andet Formaal, Naturens Fornuft, Al-Sjælen, af hvilke alle de smaa Fornufter er udsprungne.“

Han smed den udrøgede Cigaret og Mona rejste sig. — Staaende i Døren sagde hun sagte, smilende:

„Hvad er det, du lever af i Danmark, siden din Hjerne udsveder Intriger mod stakkels Finn? Du skulde lade være, det vilde din lidt anløbne Sjæl staa sig ved.“

Han kom smilende hen imod hende.

„Du kunde maaske holde din lille Mund.“

Hun var ude — men stak Ansigtet ind gennem Dørsprækken og hviskede midt i et ustyrligt Smil:

„Og saa skulde du ogsaa lade være med at ud-

svede Forelskelse i Susanne, for hun er en gift Kone!“

Han kom nærmere, hun flygtede helt ud i den mørke Korridor.

„For nok er Sved et Produkt af Varme, men“

Han var helt uden for Døren, hun benede klukkende ned gennem Korridoren og slog sin Dør i efter sig. — Og saa — idet Stilheden kom — var det som om hendes Sind vendte sig. Hun satte sig foran Spejlet for at rede sit Haar — og mødte derinde et frysende, dødblegt Ansigt med Øjne, der saa imod hende som sorte Huler. Hun følte sig saa dagklar og nøgtern — som om hun havde medvirket ved en Æventyrkomedie i en duftende, lun Stue, med Æventyr-Dekorationer og dæmpet, rosafarvet Lys — og saa nu var kommen paa Hovedet ud i en kold og ensom, lygtelysende, stille Gade, hvor kun hun alene var.

Hun følte sig saa ene — og kom straks efter til at smile bedrøvet af sig selv. Hun alene! Alle i Verden var hendes Børn, der stod hendes Hjerter nær. Hun skulde være glad, hun slap saa naadig over en Fristelse, der kunde være bleven farlig nok.

Hun skubbede Asgers Ansigt ud af sin Tanke og satte sig til at læse. Hvor hun i Grunden havde forsømt meget for Asgers Skyld! — dejligt egentlig at komme hjem igen til sig selv. —

„Den store, vide Verden staar mig aaben,“ nynnede hun pludselig og kom til at tænke paa den norske Ingeniør, som sang den for hende. Ak ja, Gud ved, hvor han var nu. Hun havde en kort Tid tænkt paa at gifte sig med ham, fordi han var rig — og saa lidt hjemme — hun kunde faaet den dejligste sorgfri Tid til at forfølge sine egne

Maal. Men „Stemmen“ havde en Aften fejlet det hele væk: „paa den Maade faar du jo ikke alt det med, du skal bruge! kan du ikke forstaa, at ingen kan springe et Stykke af sin Udvikling over! Hvad et Menneske skaber, skaber det, paa ethvert Trin, i Kraft af, hvad det er blevet *selv*.“

Hun sad og læste en Timestid! — Efter Midnat, der var som en Skygge, læste hun ved Dagslys. Den dybe Stilhed var næsten uhyggeligere end om Natten, det var, som om Solen lyste over en uddød, stilnet Jord

Hun løftede med ét sit Hoved — op gennem Korridoren, der førte til hendes Værelse, lød det, som om en stor, vaad Hund kom sjappende — sjap, sjap sjap sjap gik det lige til hendes Dør, Haandtaget sank pibende, og Døren drejede langsomt ind i Stuen.

I et Sekundt følte hun sig lammet lige til Tungen. I Døren, mod Korridorens Halvmørke, med Stuens Sollys lige paa sig, stod en stor Skikkelse saa nøgen saa den lyste. De mægtige Bryster med røde Vorter i kastaniebrune Ringe hang som slappe Blærer, Haaret pjuskede ru og ubørstet ned om Skuldrene. I det underlig sløvt opstemte Ansigt stod Øjnene vidt aabne — tomme — med en ubevidst hjælpeløs Beden bag en uklar Hinde.

Sjap sjap kom hun platbenet tungt over Gulvet til Mona, hviskende uforstaaeligt, forpustet — varm, hun var saa varm, varm. — De underlig klamme, ildspyende Fingre krøb om Monas Hals, famlende kærtegnende — til Mona saa sit Snit til at komme udenom hende og sætte i vildt Løb ned gennem Korridoren. Sjap sjap lød det trolig bag hende.

Fru Ross satte sig forskrækket op, da Mona kom farende ind, Søstrene rejste sig søvndrukne i deres Senge og glippede spørgende. I det samme

var Imba inde. Hun gik lige hen til Grethes Seng og vilde op.

Grethe væltede sig flygtende over til Moderen. Saa vakkede Imba, hviskende og tiskende, over til de to yngste Pigebørns Seng. Mona vilde springe for, men med en Kraft som en Møllevinge fejede Imbas store Arm hende til Side. Idet hun satte Foden paa Sengekanten skreg Cecilie op, trykket ind mod Væggen, stirrende som var det Døden, der kom. Den lille, spinkle Dagmar gled ganske stille tilbage i Puderne og laa besvimet, hvidgrøn i Stuens dæmpede Lys.

„Ta' en Natkjole af mine og giv hende paa!“ hviskede Moderen, idet hun gled ud af Sengen og greb efter sit Tøj.

Imba i Natkjole var ikke nær saa afskrækkende som den store, nøgne Krop, der havde virket som et Skrig, et Stykke blottet, sygt Natur. Hun lagde sig føjelig i Grethes Seng, hviskede og pustede og krammede med Lagenet — indtil hun lidt efter lidt døsede hen. Dagmar, der var kommen sig efter Besvimelsen, lagde sig tæt ind til Moderen, og Grethe og Mona blev siddende oppe for at vaage.

Natten blev mere og mere stille. Det var begyndt at regne, den diskrete Duppen af store Draaber paa Skurtaget udenfor lød som mange Duers ivrige Trippen. Paa Kommoden stod Vækkeuhret med sit emaljehvide Ansigt, Viserne lignede en næsten lukket Passer, Klokkeren var 10 Minutter over 3. Inde i Panelstuen lød der Skridt, som én der gik og gik, i evig Grunden over et stort Problem.

„Hvad tror du egentlig, det er?“ hviskede Grethe fremadbojet.

„Finn fortalte mig i Dag noget om de gamle

Faktorer og Forholdet nu mellem Island og Danmark. — Jeg tror, han derinde gaar og grunder paa, om der virkelig i det evigt rindende Liv er en Lov, en Følgenødvendighed: den, der har be-gaaet en Brøde, slipper ikke ud af Brødens Væv saa længe, der endnu er Følger af den. Han derinde kan komme til at gaa lang Tid endnu.“

Grethe gyste i Nattekulden og gabede — lidt efter sov hun.

I Panelstuen gik det tydeligere, det knagede sagte i de gamle Gulvbrædder for hvert Trin. Mona sad med Albuen paa Bordet og Hovedet i Haanden. Hun saa paa Imba, der sov urolig, suk-kede tungt og trøstesløst og stadig famlede med Lagenet.

Tanken fra før kom tilbage. Hun havde forsømt saa meget i denne Maanedstid med Asger; det var ligesom Livet ikke kunde undvære hende. Se om hun havde faaet talt med Gissur! Jo, hun saa tydelig, hvordan det vilde gaa — som hun havde ladet Imba i Stikken, vilde hun lade saa meget andet i Stikken! Og græmme sig derover. Maaske en Dag gaa og gaa som han derinde og grunde over *sin* Brøde, at have ladet sit Kald, sin dybeste Trang ligge ubrugt hen. — Nu Grethe var bleven forlovet med Købmand Bryde vilde Moderen altid have én til at tage sig af Bøgerne, hvis hun skulde blive syg. Nu *maatte* hun kunne gøre sig fri og komme ned.

Asger!

Hun skulde forsage.

Skulde!

Lykken laa for hende kun i at forsage.

„Ja,“ sagde Stemmen pludselig. Hun havde ikke hørt den, siden den Aften, den advarede hende og trak sig ind.

Hun aandede dybt ud og saa frem.

Ærgerrigheden, Trangen til at paavirke, der var som Ild i hendes Blod, var alligevel ikke Ryg nok. Hun maatte se paa de Ansigter, hun havde kære, saa lagde hver eneste Trevl i hende sig i Sele for at hjælpe dem. Hun maatte se paa fattige Børn og af al Verden forladte Kvinder, saa trak hendes hele Jeg, al hendes Aand og Kraft sig sammen til en brændende, lidenskabelig Kamp for dem. Den Koncentration formaaede Tanken om hendes eget Jeg, hendes egne Ønsker, hendes Ærgerrighed ikke at frembringe.

„Nej,“ sagde Stemmen.

„Selv om hun undertiden følte Savn og Ensomhed i sit Hjerte, saa vidste hun dog, det var for intet at regne mod det Skrig, der vilde lyde fra hendes Indre, hvis hun ingen kunde hjælpe. Hvad hun var og hvad hun blev, det skete altsammen i Kraft af hendes stærke Følelse for andre, toges den bort, var hun intet.

„Nej,“ sagde Stemmen.

Hun sad saa stille og lyttede til Nattens Væsen — Uhrets Tikken som blev der slaaet med en lille Hammer paa Tin, smaa regelmæssige sprukne Klik klik, klik klik, Regnens Duetrip paa Taget, de Sovendes Aanden og Trinene derinde, som nu var ved at dø hen.

Hun følte sig saa underlig som noget for sig — og kom til at tænke paa hvor faa, der i Grunden kendte det mindste til hende. Goos, som aldrig skrev — Gud ved hvorfor — han havde kendt hende indefra! Næsten straks.

Hun strakte sig og lagde Nakken tilbage — blev siddende længe. — Du gode Gud, du gode Gud, tænk endelig at faa begyndt! Faa ud alt det, der brændte i hende

Kandidat Gissur besaa glubsk Tallerkenen med den søde, crémegule Sagosuppe; han spiste og saa ikke op en eneste Gang, mens Pensionærerne drøftede Imbas Sindssyge. Hun havde været Fru Ross' flinkeste Pige i mange Aar — nu var der ikke andet at gøre end sende hende „op i Landet“; noget Sindssyge-Hospital fandtes jo ikke

I Iveren slugte han en Svedskesten og tog sig uvilkaarlig til Struben, hvor den glidende rev Huden.

„Det skal man være forsigtig med,“ formanede Torrild uhyggelig bekymret. „Den kan glide ind i Blindtarmen.“

„Jeg har set mange Tilfælde paa Hospitalerne, hvor en elendig Svedskesten afsluttede et lovende og daadrigt Liv,“ filosoferede Asger, der med fint Instinkt vejrede Hudflettelse.

Gissur grønnedes i Ansigtet og lod Resten af Suppen staa. Han gjorde et Par Vrid med Halsen, men Stenen var gaaet for dybt i Kroen, den vilde ikke op. — Og Torrild fortsatte med sin Deltagelse:

„En af mine Venner, en ung Mediciner oven i Købet, kom paa Hospitalet og blev opereret straks — og døde inden Aften. Aa, han led saa forfærdelig, han bad og tiggede om noget at drikke, en Øl, rigtig kold, for Herregud, han kunde jo dog ikke leve, han vidste det jo saa nøje selv. Og endelig gav de ham den da, og han døde næsten øjeblikkelig.“

Gissur flaaede sig svedende i Flippen og gaflede appetitløs om i Lammekødet.

Asger huskede et Tilfælde, hvor en ung, kraftig Mand i Kandidat Gissurs Alder lige idet han vilde gaa over et Gulv, sank som han var skudt. Han

havde i længere Tid følt lidt Smerte, men ikke tænkt over det, saa Betændelsen var saa vidt frem-skreden, at Operation slet ikke kom for. Han døde under de frygteligste Lidelser, Betændelsen var jo som et glødende Baal i hans Underliv. Mærkelig nok, Asger maatte være i Besiddelse af den island-ske Evne til forud at se paa Folk, naar de var mærkede af Døden — han saa spejdende ind i Gissurs Ansigt — for flere Uger i Forvejen havde det slaæet ham: den Mand skal jo dø nu.

Gissur rørte neppe sin Mad — da Stolene skød tilbage, rejste han sig, svedig paa Panden, og spurgte Asger Hjaltalin, om det — det med Svedskestenen virkelig havde noget paa sig.

„Ja rigtignok.“ Asger saa sagkyndig ud lige til Panderynkerne. „Absolut dødelig kan det jo ikke siges at være, men en Fare“

Kandidat Gissur tog sin Hat fra Knagerækken før nogen anden, saa sig sky tilbage og fo'r i Løb ned mellem Skurene. Bag Tømmerhuset stod han stille, stak Fingren i Halsen — gylpede — og kastede op. Betænkelig bøjede han sig og undersøgte, saa rystede han modfalden paa Hovedet.

„Den kom ikke.“

9. KAPITEL

MONA sad i sin Gyngestol, behersket, høflig, kold paa Hænderne, med glødende Kinder og en sær, sitrende Feberuro indenfor Høflighedens Dæksel. Hun sad og saa elskværdig fremmed paa sin uventede Gæst, Asger, der med Tungeraphed forsøgte at lægge Bro over Gletscherspalten imellem dem. Alle hans maskerede Tilnærmelser siden Bruddet havde hun behændig afpareret. Tilsidst kom han altsaa.

Hun sad og saa ned paa sine Negle og hørte halvt efter.

„Du har ikke megen Interesse for det, jeg fortæller,“ afbrød han sig selv, krænket.

„Jeg er i daarlig Humør.“

„Er du?“ Han maabede som overfor et pludseligt Fænomén.

„Det skulde du kunne føle dig til.“

„Jeg har ikke det overudviklede Instinkt for andres Følelsesliv, som du, det har jeg jo sagt dig.“ Han blev tammere, saa sky til hendes Ansigtstype kølige Smil og blev nervøst ved. „Hvad skulde jeg ogsaa kunne hjælpe dig med, du som er saa selvstændig.“

„Hvor du er fattig, Asger.“

„Fattig! Kære Mona, jeg“

„Ingen er saa fattig som den, der ingenting kan yde.“ Hun blev ved at se ned paa sine Negle, stadig med samme kølige, konventionelle Smil.

Han saa syg ud — plaget af et Ubehag, et Mareridt, han ikke kunde ryste af sig.

„Ja, jeg ved jo godt, du anser mig for renlivet Egoist — men hvad bliver man, naar ingen nogen-sinde har brudt sig om én.“

Det kom saa ydmygt og drengagtig flovt, hun maatte tage sig sammen for ikke at lægge sin Haand trøstende over i hans, som hun ellers altid gjorde, naar noget var gaet ham imod. Og hun vidste saa godt, det var det, han nervøsere og nervøsere sad og ventede paa som Tegn paa deres Fredslutning.

„Du siger ogsaa, jeg mangler Initiativ.“

„Jeg siger blot, at i dig bor der Kraft, men ikke Drivkraft — et Fænomen, jeg ikke nærmere kan forklare.“

„Det behøves heller ikke — jeg kan godt selv.“

Hun saa med Undren den samme askegraa Bølge, hun før havde set, skylle al Farve af hans Ansigt, og den sære sky pinlige Skam i Øjnene. Hendes uvilkaarlige Trang til at redde en anden over et øjeblikkeligt Ubehag, fløj foran hendes Beregning om haardnakket at holde ham paa Afstand. Hun lagde sin Haand med et indtrængende Tryk over i hans og sagde hurtig, som om hun ingenting havde set:

„Jamen Asger du *venter* paa Marken, hvor dine Evner kan slaa ned. Men i vor Tid skal et Meneske med Evner sige til sig selv: *det* vil jeg, *det* føler jeg, at jeg duer til og saa maa jeg finde og erobre mig en Arbejdsmark. Tumblepladsen Marken kommer kun i de meget sjældne Tilfælde flyvende

af sig selv som en tam Due, den maa man kæmpe sig frem til.“

Al hans nervøse Irritabilitet var strøget af ham, hans benede haarde Haand lukkede sig om hendes, han saa paa hende med blid, forud nydende Triumf.

„Jeg har netop i Dag købt mig en Mark — bogstavelig. Jeg har købt Papegøjeøen. Og der vil jeg bygge et Sindssyge-Hospital. Det tror jeg, jeg duer til, og det har jeg Lyst til — og det trænges her til. Hvad mener du om det?“

„Hvad jeg mener!“ Hun bøjede sig frem og saa paa ham, straalende og glad og beundrende, stakels lille Asger, det var jo det, han higede efter.

„Jeg kan slet ikke sige dig, hvad jeg mener. Men jeg er nærved at misunde dig saa stor og dejlig en Ide.“

„Jeg var ogsaa ganske glad, da jeg havde faaet den.“ Han havde Raad til at være beskeden nu. Og stadig holdende om Monas Haand gav han sig til at forklare. Papegøjeøen laa tilpas isoleret, der behøvedes ikke stort Opsyn med de lettere Gale, hele Øen var jo ikke større, end den kunde oversees fra Midten. De kunde beskæftiges med Læbælter og Have-Anlæg. — Han vilde nok bygge det for sine egne Penge, men alligevel alliere sig med Staten, saaledes at den egentlig ejede Hospitalet og blot fik Pengene rentefrit af ham, mod at han blev Direktør.

„Du skal se, du ender med at faa mig gjort til Filantrop!“ Han var højt oppe i et stort, sangvinsk Smil, halvt haanlig mod ham selv — det tonede over i en bitter kort Stump Latter, der halvt lød som Graad. — „Og saa kan jeg sku forresten gøre som jeg vil, der er ingen, der kan fordrage mig alligevel.“

„Det kan jo jeg.“ Hun kunde ikke taale det forurettede, ensomme lille Træk om hans Mund.

„Kan du?“

De sad lidt stille — beklemt — indtil hun, følgende hans Fingres lette forlegne Dragen, sad paa hans Skød med hans Hoved ind mod sin Hals. Nøgende lagde han sine Arme om hendes Liv, ligesom samlede hende ind til sig, han vidste aabenbart ikke, hvordan han turde tage. Det fløj med en Art Rørelse igennem hende, at han vist aldrig havde omfavnet nogen Kvinde før. — Forlegen, ubehjælpssom kælen pressede han sin Pande ind mod hendes Kind, mens hun blev ved at klappe ham blidt og stryge ham over Haaret. Det var saa fint og nænsomt at kærtegne ham saadan og føle hele hans dybe, sky Hengivenhed. Der var saa vist ikke et Menneske i Verden, hun delte den med. Og Herregud, hans Godhed var vel ikke af den Art, der frodig og villende spillede ind i Livet, men det fejlede ikke, at *alt* kunde der faaes ud af ham, blot han blev ledet nænsomt og kærligt og netop saadan, som *han* skulde ledes. I hans Pandes kælnes Gniden var der hele et forsømt Barns søde, blufærdig forlegne Trang til Ømhed og Kærtegn.

„Hvornaar har du tænkt at realisere din Plan?“ spurgte hun sagte.

„Med det samme,“ sagde Asger ligesaa sagte og uden at flytte sin Pande fra hendes varme Kind. „Jeg vilde blot tale med dig først. Og siden vil jeg tale med Finn. Nu er det for sent at indgive noget Andragende til Altinget i Aar, og Mændene er rejst hjem. Men jeg begynder alligevel. — Først vil jeg have en Villa derude.“

Det lød saa nyt og beslutsomt. Mona lod blødt sin Haand glide ned ad hans Kind — og ganske

stille og ømt rørte hendes Læber hans Tinding. Langsomt gled hans Pande og Kind, uden at hans Hud slap hendes — til hans Mund mødte hendes i et hurtigt, blødt famlende Kys. — Det mindede i et Nu om, naar en Hest famlende med sin bløde Mule lukkede sig om et Stykke Brød — Asgers Mund var saa varm og fyldig og blød, hun følte hans Kys med en underlig Andagt, en tonende Højtidelighed som i sin Barndom i Kirken, hvor alting betog hende, Stilheden, Rummets Storhed, den svale tavse Luft . . . Hun havde ikke følt Sødmen i et Kys siden sin fjantede Tøsetid, hun lukkede Øjnene i et stille sitrende, blødt gysende Behag.

Og med sin Pande boret kælen ind mod hendes Hals hviskede Asger: „Er det ikke underligt, helt fra du var Barn, og jeg kom fra Nordlandet, var du altid den, jeg havde mest Respekt for. Jeg syntes, de misbrugte dig. Jeg syntes ikke, de paa-skønnede en Tiendedel af, hvad du faktisk var for dem allesammen. Og tidt vilde jeg sige dig det, men det blev altid en Ondartethed, inden det slap ud . . .“

Det var sent ud paa Aftenen, da Asger gik. Hun fulgte ham ud og laasede efter ham. Gennem Dørens Glasrude saa hun ham glide, mørkere end Mørket, det Stykke ned ad Strandgaden, til Nabo-huset lukkede for Udsigten.

Saa gik hun langsomt tilbage til sit Værelse.

Var hun forlovet med Asger — det var kommen saa bag paa hende — og det Kys! Hendes Bryst løftede sig uvilkaarlig i et stort Aandepust — det første famlende Kys! Der gik en fintvibrerende Vellystgysen igennem hende fra Hoved til Fod, hun aandede hurtigt op, hendes Øjenlaage sank

som trukne med Snorer, og Nakken gled i Svimle tilbage.

Halvt som om hun ikke vidste det, lyttede hun efter Stemmen — der var ingen. Og hun havde ikke Mod til at kalde. Hun vidste derinde i Atmosfæren stod et naadeløst Nej.

Hun begyndte at rede sin Seng paa Divanen — hvert Øjeblik maatte hun lægge Nakken tilbage for at lade en hjærtekildrende Velbehagsbølge gaa igennem sig, der var ikke et Atom i hende, der ikke drak og følte Vederkvægelse — som tusende tørstige og stærke Munde ved et Drikkested . . .

„Hvad sagde Finn saa?“

Mona stod og ventede, da Asger regnfrakkeskraslende kom til Middag.

„Hans Ekscellence var begejstret — Paddeøjnene flød i Saltvand siger jeg dig.“ Asger tog den vaade Regnfrakke af og hængte den op, de blev staaende lidt i Entreen, mens Pensionærer og Piger gik til og fra og kiggede stjaalent. „Du skulde hørt ham fable rørt om „unge Islændere der vil“ noget! og hele Historien om Regndraaben fik jeg repeteret. Den ene, der lod sig falde fra Skyen, og den næste fulgte Eksemplet og den næste og den næste igen, og Bondens Mark fik ny Grøde.“

„Jamen han var jo flink saa.“

„Ja, det manglede sku bare! han vilde strække sig saa langt, *han* kunde! Og han vilde indstændig raade mig til nu straks, mens Ideen var varm i mig, og inden Efteraaret vanskeliggjorde det, at tage en Tur rundt om Øen, til Hest eller med Skib, som Lejligheden bedst faldt og tale med Altingsmændene. Blot jeg sikrede mig de fleste saa . . .“

„Det synes jeg er en udmærket Idé“ — hun nikkede til ham, da han gik ind i Spisestuen.

Ude i Køkkenet stod Fru Ross travl ved Bordet, da Mona kom derud for at hente sin Lampe.

„Jeg synes, for din egen Skyld skulde du ikke lade Hjaltalin blive længere end til 10 — og saa længe kan I se uden Lys,“ sagde hun uden at se op. Hun stod og syede Rullepølser, der som smaa trinde, blankskindede Svinekroppe laa i Rækker foran hende.

„Hvorfor forlover I jer forresten ikke?“ Hun sagde det lavt, den nye Pige kom med tomme Fæde fra Spisestuen, Snakken og Gaffelklirren lød dæmpet derindefra.

„Fordi jeg ikke vil giftes Mor.“

„Og saa gør det ingenting, du øder dit Rygte?“

„Aa hvad Mor, Asger er jo som en Slags Plejesøn her i Huset,“ Mona skyndte sig at gaa.

Plejesøn — naa naa, Fru Ross syede den sidste Rullepølse sammen — Svigersøn, det kunde lade sig høre, Plejesøn skulde hun ikke have noget af, Hjaltalin var ikke af dem, almindelige Mennesker fandt paa at elske. Med Mona var det en anden Sag, hun havde altid haft sine egne Manerer. Hjaltalin havde vel paa det nærmeste en halv Million, saa Pengesorger fik de da ikke. De Nykker gik nok af hende. — Ikke giftes! — vilde hun maaske gaa og holde Manden i den Grad for Nar, at han gik og indrettede Fremtid og byggede Hjem, det vilde ikke ligne Mona. Nej, hun kom nok pænt til at neje sig, som alle andre Kvinde-mennesker maatte, naar Timen kom. Og Asgers Ansigt viste ikke heller for, at han ventede længere end højst nødvendig, det laa til Hjaltalinerne med stærke Lidenskaber. — Det med Selvstændighed og Blyanter i Bæltet og Mandfolke-Notérbog

var godt nok, men — Fru Ross fejede i et Tag alle Rullepølserne ned i sit store, blaatærnede Forklæde og lunteløb til Kælderen — men en Kvinde var til for at gifte sig, holde et Hjem sammen og opføde dygtige Børn. Hvis hver enkelt satte sig det alvorlig for, saa var Verden aldrig bleven den Skraldebøtte den var, Mona skulde nok komme til at høre her.

Hun tumlede besværligt ned ad Trappen og lagde alle sine Rullepølser én for én, i Saltkarret, Pres over og store Sten. En enkelt, der prøvede at stikke Snuden op, fik et kraftigt Puf, et Spækkebræt og en Sten ekstra, saa holdt den sig mellem de andre.

10. KAPITEL

MONA gik og gik, frem og tilbage, frem og tilbage, som hun havde faaet for Vane i den senere Tid. Gik med Hænderne for Øjnene, uroligt vuggende i Skuldrene.

Tilgiv mig, jeg skal nok blive mig selv igen, arbejde og handle som før. Ikke et Øjeblik havde det jo været hendes Hensigt — hun vilde sagt „virkelig at gifte sig med ham,“ men fik ikke fuldført for et tordnende „Skam dig!“ inde i sig selv. Hun sank som slaaget i Knæ foran sin store røde Stol, Asgers Stol.

Ja, ja, hun havde al Grund til at skamme sig! Nære hans Kærlighed, gøre sig ham uundværligere Dag for Dag — og saa intet „virkeligt“ ville ham!

Hun blev liggende — med en træt Følelse af, at rejste hun sig, var hun midt i Striden igen. Det var en af de behagelig stille Søndag-Formiddage i Hjemmet, de fleste af Pensionærerne var ude at ride eller paa Søen, og Pigerne holdt til langt nede i Køkkenet. Søstrene var gaet til Lakselven, og Moderen sad i Sovekammeret og lappede.

Hun maatte se at faa sig samlet — saasnart Asger var rejst. Hvis han overhovedet rejste! Han befandt sig altfor vel, stakkels Asger, han fulgte

hende i Hælene, hvor hun gik og stod. Hun „fantaserede“ for ham, fandt ham Motiver til Kompositioner, som han legede med, naar hun var optaget. Eller hun roede med ham ud til Papegøjeøen, hvor hans storstilede Direktørbolig var under Arbejde. — Herregud, han var saa uvant med Kærtegn og Omsorg, han kunde ikke slippe hende, han var som et stort Barn, hvis Moder har været rejst væk. Og hun havde ham saa kær! Der var ikke en Trækning i hans Ansigt, ikke en Bevægelse, naar han gik over Gulvet, at hun ikke fulgte den med øm og nydende Glæde. Hun spejdede efter ham med samme, sødt skælvende Hjertebanken som i Forsommeren, da han lige var kommen hjem.

Hun rejste sig, lidt stiv i Knæene af at ligge. Med Albuen paa Karmen og Hovedet støttet i Haanden sad hun og ventede at se ham komme frem om Nabohuset.

Mon Asger vilde sørge, naar hun nu rejste? Vist ikke meget. Han var vist — forhaabentlig — for haard og hovmodig til at kunne sørge. Aa, men hun vilde sørge. Hun havde følt den saare Smerte igennem sig, hver Gang hun havde besluttet: *nu* vil jeg sige Asger, som det er.

Aldrig havde hun tænkt sig, at indre Kampe kunde undergrave legemlig Sundhed saadan. Hun havde Kvalme og kunde ikke spise, hele Nætter laa hun søvnløs og var mat og febertræt hele den følgende Dag.

Nu Asger var bleven villende og ny, hvordan *skulde* hun: Hvor kunde hun forsvare at lade ham ene tilbage med hele et nyvækket Sinds rige og stærke Længsel, med hele sin ensomme Sjal hængt til hende.

Men hun kunde heller ikke dø fra sit eget. Det

der udgjorde hendes hele Jeg, Kampen for Religionens nye Liv i Kirke og Sind. En Religion, der ikke støttede sig til Staten, men til Hjerterne og stolt beviste sin Eksistens-Berettigelse ud fra sine Resultater. En Religion, der turde røre sig frit, vokset fra Statens Gangstol.

Og paa den anden Side Asger!

Uvilkaarlig tog hun sig til Tindingerne. Det gik anende igennem hende, at hun først stod ved Begyndelsen af Kampen; der forestod noget saa Dødens alvorligt, at alt hvad hun ejede af Karakter vilde kaldes frem. Hun vilde falde paa dette, hvis hun ikke tog sig forfærdelig sammen og gjorde Vold paa alle kvindelige Drifter i sig selv. — Hun sukkede langt og dybt, ak Asger, Asger, hvis du vidste, hvor fint og yndefuldt, jeg holder af dig, hvor sitrende rørt, jeg kan blive bare ved Tanken om dig.

Og i det samme rakte hun begge Hænder foldede højt op i Vinduet og knugede dem sammen.

Gud Gud, bevar mig for at svigte!

Der, frem ad Strandgaden, kom Torrild — og Asger. Underligt at ogsaa Asger lod sig imponere af Torrilds engelske Væsen og var smigret, naar Torrild saa til den Side, han var. Kunde han da ikke se, at Torrild aldrig undte sig Raad til at have med andre at gøre end dem, han havde Brug for.

Asger saa overhovedet nødig andet end det, der passede ham. Han vidste lidt om hendes Kaldsfølelse, men at det skulde kunne foraarsage en Konflikt faldt ham ikke ind. At hun kæmpede — kæmpede Dag for Dag, Time efter Time, tilbage til sig selv og bort fra ham, det vidste han ikke. For det brød han sig ikke om at vide.

Hun saa tungt op til den skygraa Himmel —

og derfra langt ned over Havet — dernede laa Verden, som var *hendes* Mark.

Hun vilde sige ham det nu — saasart han kom ind — at det altsaa ikke kunde blive. Og i det samme følte hun, hvor snærende ondt, det gjorde! Hvad om hun beholdt ham, til han rejste! blot til han rejste! Ikke en Dag, ikke en Time skulde hun da opsætte det mere, han skulde vide, naar han red ud, at hun var borte, naar han kom tilbage. Aa, hun kunde godt se, hun var ussel og lille, men Herregud, hun var da bare et Menneske.

Asger slog en Kno mod Døren og kom ind.

„Du Mona, nu rider jeg i Formiddag, nu med det samme.“

„Gør du — det var en pludselig Beslutning . . .“

„Nej, men Mona, du faar jo Taarer i Øjnene.“

Han var helt stolt over at se det, tog hende i Armene og kyssede hende varmere end ellers. „Ja, hvis vi skulde skilles for bestandig, vilde det jo være forfærdeligt! Men det er da kun en 3 Ugers Tid, det drejer sig om.“

Hun slog Armene om hans Hals for at begynde med det, der nu skulde siges — i hans Øjne saa hun noget fremmed, Planer der optog ham stærkt, og som hun altsaa ikke skulde kende. Det stod hende klart, at hun ikke havde Ret til at spørge, hans Liv skulde jo ikke mere komme hende ved.

„Ved du hvad!“ — Asger holdt hende ud fra sig og saa med store, lysende Øjne paa hende. „Vi gaar lige ned til Byfogden og bliver viede, og saa følger du med. Tænk dig en Tur vi kan faa sammen!“

Hun stod ganske stum — det var svimlende svært at staa for — noget saa vidunderlig hovedkuls! Og ride i Dage med ham! — Hun tog tungt efter Vejret. „Nej, Asger det . . .“

Hun saa hjælpeløs op i hans Ansigt, klar over at forfulgte han sin Sejr, vandt han helt. Hendes Modstand var kun den uvilkaarlige Reaktion, hun havde i Øjeblikket ingen Vilje, kun et svagt Skin af Vilje.

Men han forfulgte ikke. Den samme grumsede Tankefuldhed som før flød ind i hans Blik, han saa i det afgørende Øjeblik slet ikke paa hende. Saa lo hun Forslaget hen.

„Jamen du vil skrive til mig hver Dag, ikke! Elskede Mona, det maa du love mig! Saa læser vi dem bagefter sammen og faar ikke den Maaned staaende som et udfyldt Hul i vort Samliv. Jeg skal skrive hver Aften til dig — lover du det?“

Hun nikkede. Hendes Arme laa foldede rundt om hans Hals.

„Og du, jeg talte lige nu med din Mor om noget Tøj, jeg maa lade hænge her — jeg rider jo ud herfra — saa sagde jeg hende, vi var forlovede, gjorde det noget?“

Hun rystede paa Hovedet. Igen et lille Stykke — det var nok saadan, at intet kunde staa stille. Selv om hun holdt igen, gik Tingene alligevel deres Gang, en skønne Dag var hun vel gift, inden hun fik sanset sig til at flygte.

Farvel elskede, elskede lille Mona!

Hun knyttede Armene fastere om hans Hals og vilde pludselig ikke slippe — et lille, lille bitte Minut endnu

Mandag 10—9—1904.

Saa, nu er du borte. Nu er du Gud ved hvor, blot en halv Time fra mig, og jeg synes, min Stue er bleven anderledes — og Stuerne der-

inde ogsaa. Og Luften omkring mig! Som om de sidste Tider havde været en lang Søndag, og nu er det Mandag, — Dagen derpaa — og alt søndagsligt er dødt. Pindene i Vindues-Jalousiet staar saa stive og gule og kolde, Gardinerne hænger saa hvide og stumme, som var de Liget af noget forbigangent besjælet. Blomsterne i Glasset staar saa tavse, og Bladene hænger slappe nedad. Rullerne i min Syæske ligger hen, som var de slaaede med Dødens Stilhed, og alle Bøgerne paa mit Bord sover. — Det er altsammen saa helt anderledes — eller ogsaa er det mine Øjne, der uden Glæde ser paa det altsammen. Fordi jeg sidder træt og foroverbøjet ved mit Bord og ser ind i mit eget tomme smileløse Sind, ligesaa tomt og smileløst og udeltagende og sløvt som alle Tingene i min Stue. Jeg tror, hele min aandelige Habitus er sunken sammen — fordi jeg i disse Dage har protesteret mod min egen Protest. Det er kulmineret i Dag, jeg er humørsyg og utilpas.

Hvorfor skulde jeg ikke have Lov at elske som andre?

Jeg *vil* beholde dig.

Men du er borte, og nu falder der Slappelse over mig, Slappelse efter Kampen, der dog intet Resultat gav. Uden den uomstødelige Vished, at jeg elsker dig.

Og saa sidder jeg med Albuen paa Bordet og drømmer. Drømmer at vi rask besluttet gaar ned til Byfogden — Papirerne er der ikke noget i Vejen med — Pause — saa tager Asger Hjaltalin sin lykkelige Hustru i Armene og paa sin Hest, og galopperer bort med hende som en Romer med sin besejrede Sabinerpige. Og saa rider vi solglade frem i den solløse Eftermiddag,

og ved Aftentid sent banker vi en tilfældig Gaard op, og jeg hører din stoiske Stemme: „Det er mig — og det er min Kone — har I Plads?“ — Og jeg ser i Aanden den stakkels Husmoders Befippelse, men vi skynder os at berolige hende, Mad behøver vi kun lidt af, og naar galt skal være, *kan* vi naturligvis godt nøjes med én Stue.

Farvel, nu skal jeg bestille noget.

Efter Middag.

Du var der ikke, der var bare Tomheden efter dig. I dit Sted er der kommen en ung Englænder, der kom nordenfra med „Laura“. Han sidder og luder med sin vældige Manke ned i Ansigtet og sine store, sløve, degenererede Øjne, der af og til fitser et Ildblink ned til mig.

Nu rider du — alene vel — derude i Regnen, og jeg vilde ønske, jeg red med. I Stedet for sidder jeg med det røde Kjoleliv — det du banlyste, fordi det fnuggede! — Nu kan det være ligegyldigt, nu kommer der ingen Glæde ind af Døren til mig, mellem mig og den Tid, Glæden igen skyder op som en luerød Kærlighedsblomst, ligger der Bjerger af Arbejde, Bøger jeg *skal* have læst, Ting, jeg skal have syet.

Jeg har kysset dit Billede, men det vil jeg ikke mere — ikke endnu. Det er saa umaadelig fattigt, og nu har jeg lige været saa rig. Lidt efter lidt bliver jeg nok nøjsom.

11—9—1904.

God Morgen du! — I Dag skal jeg bestille noget. *Meget*. Hele den lange Dag skal jeg ikke se dig! — og saadan frem i mange Dage. Det er, som om jeg simpelthen har skrinlagt hele

min lyse Glæde, ligesom man gemmer sit Søndagstøj bort til næste Søndag. Nu er jeg i Hverdagsstøj, hele mit Sind er iklædt en smileløs Arbejdsbluse — til du kommer igen.

Du sover nu — et eller andet Sted — og jeg bøjer mig stille ned og kysser din Pande og dine lukkede Øjenlaage!

12—9—1904.

Jeg har endnu ikke vænnet mig til, at du uvægerlig er borte; naar det gaar i Korridoren, rejser jeg Hovedet og kender efter Fodtrinene — men det er aldrig dine. Jeg har en ganske egen Sans for at kende Fodslag, ved du. Dine kendte jeg først og fremmest, for det var, som om hele din egen Kærligheds Længsel og Vissheden om min, og det glade Ansigt jeg vilde vende imod dig, gav dine Trin noget hurtigt og higende friskt. — Det er forbi nu. Men du kommer heldigvis en Dag igen, rask og glad og lige-saa længselsfuld, som jeg lytter mod Korridoren.

Og saa.

13/9.

Der er ikke et eneste Smil paa Tilværelsens Ansigt, siden min Mund blev Enke.

Og der er ikke en eneste Livsens Blomst, jeg bryder mig om at plukke, naar jeg ikke kan plukke den paa din Mund.

14/9.

Der er et lille Kvarter til Midnat, det lille Kvarter skal du have, saa føler jeg Glæden ved at rykke os nærmere hinanden. — Tænk, det er fem Dage kun, siden jeg kyssede dig til Farvel. Hvor jeg var fordringsfuld den Gang. I Dag

— eller i Aften — er jeg ikke nær saa fordringsfuld. Blot et eneste lille hurtigt Kys til Godnat, og jeg skulde være saa glad.

Vil du tænke dig, for lidt siden ringede Elisabeth mig op — du ved, som jeg har fortalt dig! Det klingrede for mit Øre, og jeg rejste Hovedet og sagde halvhøjt „der er Elisabeth! Jeg hørte hendes Stemme meget fjernt „vi er saa lykkelige, saa lykkelige, Mona!“

Jeg er ganske vis paa, Elisabeth har forlovet — maaske giftet sig. —

Og jeg synes ikke, det er Spor af underligt, at hun kan fortælle mig det, selv om det er lidt langt. Hun er jo i Danmark endnu. To Hjerner maa jo kunne træde i Stedet for to mekaniske Kraftstationer, naar de er saa ens indrettede, og de paagældende altid har holdt saa meget af hinanden, som Elisabeth og jeg. Jeg har hørt om Forlovede — eller en Moder og hendes Barn — hvor Breve krydsedes om den samme Ting, de samtidig har tænkt paa. — Jeg tænker mig, at man engang vil naa til at kunne opløse Stoffet, sende det gennem Æteren og opsamle det, som man nu opfanger et Telegram. Tænk hvor de til den Tid vil foragte og beklage os, der rider i Uger for at komme rundt om en Ø. —

Jeg har siddet længe nu og set paa dit Billede, og du har faaet baade et og to Kvarter, og nu faar du ikke flere.

Men jeg elsker dig.

^{17/9.}

Jeg har været syg i flere Dage — og er det forresten endnu. Jeg har ikke kunnet skrive, og

sort er det altsammen. Jeg har Hovedpine, og jeg er træt.

Du bad mig tænke over vort Forhold nu, da vi er skilte. Jeg har gjort det nu og da, og jeg flygter fra det igen. Det slider saa uudholdeligt. Jeg *kan* ikke — Det faar at ligge lidt nu, jeg kan ikke tage flere Kampe lige straks.

²¹/₉.

Det er grimt og surt Vejr — jeg har været en lille Ridetur til Elven med Steff og Grethe. Brav Mand, han fortjente at forkæles lidt — men han bliver det ikke! Maaske bliver han ogsaa fuldkommen saa lykkelig ved at faa Lov at forkæle Grethe. —

Asger, det er Livets allerudsøgteste Nydelse at forkæle dig og føle, du er glad derfor.

²⁵/₉.

Min, min! Tænk dig, nu jeg skulde hente noget Tøj inde i Panelskabet og smækker Døren op — saa staar du der lyslevende! Mor har hængt dit Tøj derind, uden at jeg vidste det. Tænk dig pludselig at staa overfor den samme Frakke, som jeg aldrig før har set, uden at du ogsaa var med, jeg blev helt underlig og stod og hviskede kære, kære! Og saa rædsomt et Barn er jeg, jeg rejste mig paa Taaspidserne og lagde min Kind ind til Frakkekraven, som jeg saa tit har gjort, og uvilkaarlig tænkte jeg „mon dog ikke den haarde Skæbne skulde lade sig røre.“ Det var ogsaa en af de glimtvisse Opdagelser, der virker som et Lyn og viser mig, hvor dybt og inderligt, jeg elsker dig.

Staa overfor næsten hele dig selv og ikke

kunne kysse dig, ikke se dine Øjne engang! —
Det var baade sødt og ondt!

²⁸/₉.

Asger, du maa le af mig, selv smiler jeg satirisk vemodig — tænk dig, jeg vandrer ud til Panelskabet blot for at se din Frakke, klappe den nænsomt og stryge kærligt over Kraven, som har bøjet sig om din Hals.

Ak Asger, mon jeg paa det nærmeste er Idiot!

Men det *ser* nu virkelig saa hyggelig og ægte-skabeligt ud, som dit og mit Tøj hænger fredeligt sammen, Side om Side. Hvis ikke det frister til Drømme og Fantasier, saa ved jeg ikke, hvad der skulde gøre det. — Jeg har min lille diplomatiske Mor mistænkt for, at hun tænkte sit, da hun hængte det netop der.

Din sorte Hat, som hænger paa Knagerækken i Entreen, faar et lille venligt Nik, hver Gang jeg tager Overtøj paa.

³⁰/₉.

I Dag holder min Mund 3 Ugers Jubilæum som sørgende Enke. Ak jeg har saa ondt af den. Jeg føler jo, hvor den stakkels lille Enke længes. Jeg *har* været inde at hilse paa din sorte Frakke, den ydede mig en meget reserveret Genhilsen.

Asger, jeg er vis paa, jeg holder 7 Gange for meget af dig, og jeg kan desværre ingen af Gangene tage tilbage.

Menneskets Forstand er en skrøbelig Ting. Jeg burde dog vide, at i Dag *kan* du ikke være her; men for lidt siden red en Rytter med to Heste i fuld Firspring frem for Døren. Og tror du ikke, mit Hjerte endnu sprætter, saa det

klukker helt op i min Hals. Manden var forresten Steff med en dejlig hvid Ridehest til Grethe.

3 Uger. — Saa maa du alligevel snart være her! Aa Asger, Asger

11. KAPITEL

”**N**U skal Grethe giftes i næste Maaned.“
Fru Ross sad med Hovedet ud af det aabne Kontorvindue, Mona stod paa Stenbroen udenfor, med Overtøj paa, parat til at gaa.

Det var vaadt og taageklamt Septembervejr. Der hang tæt med smaa Vandperler i Luften, som om den var broderet. Bølgerne kom store udefra, som bløde, graa Muler, der lukkede sig ned om Bredden, den ene efter den anden, mens den langelige fræsende Kogesang blev ved at lyde. Skurene laa og saa ud, som om de groede i Taagen . . .

„Jeg synes, du skulde holde Bryllup samme Dag, Mona!“

„Nej, ved du hvad, Mor, af to Onder vælger man da det tredie.“ Hun lo — fordi hun var saa vant til at le, naar hun talte med nogen. „Jeg rejser, at I ved det.“

„Ikke før Brylluppet, vel! Du maa endelig ikke, Mona, hvordan skal vi klare saadan en Hurlumhej, hvis du er væk. Jeg er netop ved at skrive til alle Børnene om at komme hjem, saa vidt de kan.“

Mona nikkede, hun skulde nok vente. Og forresten havde hun Hovedpine og vilde gaa Tur og „tænke over det“.

Fru Ross lukkede Vinduet og stod og saa efter

hende. Hun saa saa tynd ud i den nye sorte Dragt. Den blonde glatte Nakke var saa spinkel.

Fru Ross rystede paa Hovedet.

„Du har faaet Foden for dybt i, min Pige, du faar den ikke op igen — jeg vil se'et, før jeg tror'et.“ Hun satte sig paa Kontorstolen og slog Bøgerne op — Den megen Hovedpine, Mona havde i det sidste, hun kunde ikke lide den — det havde Ross ogsaa

Mona drev ad de varme Kilder til, hun havde paa Følelsen, at Asger kom i Eftermiddag, og hun maatte tænke færdig, inden han kom, saa hun kunde faa en Ende paa det. — Men hun følte sig trættet ud. Hendes Tanker veg ind paa Sidespor — i Støvet fik hun Øje paa to skarpe Ringe efter en Vandbærerskes Spande, Herregud, det stakkels Bæst, slæbe Vand helt herud; Gud ved hvornaar Island fik Tid for sit politiske Vrøvl til at faa civiliseret Vandvæsen, saa ikke hveranden laa og kreperede af Tyfus. — En ung Pige i Nationalskrud gik hende forbi, hun skulde formodentlig til Fotografen. Bedøvet af sin Pragt holdt hun Hænderne paa Maven og lod Munden staa aaben — som et kronisk Forundringsudbrud under det kongelige Diadem ombølget af hvide Tyllslør. Guldkniplinger kantede Kjolelivet, der stramt og med halvkorte snævre Ærmer saa for smaat ud. Alle Islænderinder saa ud, som om de var voksede fra deres Kjoleliv for de stramme, smaa Ærmers Skyld. Et svært, kvarterbredt, ægte Guldbroderi løb tungt og stift langs Klædesskørtets Kant, det hvide stearinstive Broderi-Indlæg gik brætglat ned over det flade Bryst. — Jo, hun kunde have Grund til at forundre sig over, hvordan hun var kommen i Familie med al den Pragt! Formodentlig hed hun

Hreþna eller Gudrun Usviffsdotter og troede, hun var en Sagastump.

Hvorfor i al Verden var hun saa gnaven? — Fare frem imod en uskyldig Dragt, der baaret af en stor, repræsentativ Frueskikkelse var noget af det skønneste —

Saa, nu var hun der med at græde igen. Lige pludselig. Hvorfor var Asger der langt ude og ikke her, nu hun trængte til at græde hos ham. Og netop nu kunde fortælle ham alt det, der pinte hende — Stemmen der haardnakket tav, og i sin Tavshed var en uomgaaelig Protest — Trangen i hende til at kæmpe for det, hun troede paa, Religionens Genfødselse i Hjerterne, naar den slap Staten. Alene Tanken om hendes Livs Kald og Lyst fik hende til at løfte Hovedet og hæve Brystet i et stort glad, kampberedt Suk, og de store hvide Fugle ind i hendes Sind løftede prøvende og længselsfulde de stærke, hvide Vinger. — Om lidt, om lidt saa skal I

Aamen for første Gang var hun lige ved at ønske, at de aldrig havde set eller truffet hinanden. Ikke for hendes Skyld, men for hans. Hun kunde maaske gøre Vold paa sin egen Følelse, tvinge sig selv til at lide. Men saa snart hun kom til at tænke paa, at *han* skulde lide, skulde sidde ene og længes, brød Graaden overmægtigt igennem, hun kunde ikke, *vilde* ikke — andet end elske ham glad.

Hun syntes, hun havde bunket saa meget Uret sammen, gjort saa meget forkert til alle Sider. Og altsammen var det bleven saa spaltet og gensidig fortærende, fordi hun ikke havde fulgt Stemmens Raad, fordi hun som religiøst Menneske havde svigtet sine egne Bud, den absolute Lydighed mod det, hun *følte* var rigtigt. Nej, hun vilde tilbage til

det, hun vilde tilbage. Men bag ved det altsammen sad den fejge, trætte Lyst til at dø, som den letteste Maade at slippe ud af det hele. Hun turde ikke give den det mindste los.

Hun drejede fra Vejen og gik ned til de varme Kilder, der laa søndagsøde og stille. Hun vadskede sit forgrædte Ansigt og sad en Tid paa en Tue og saa paa de blege Dampe, der lydløse og vingeskudte sank slørende hen over Engen. — Skulde hun ogsaa en Dag vingetræt og lydløs synke . . .

Nej, hun rejste sig med et skarpt Ryk. Nej, nu skulde det have Ende, hun gik til ellers . . .

Hun gik tilbage til Vejen og spejdede — gik længere udad — hun tog ikke fejl, Asger der havde langt skarpere Blik end hun, kom i strakt Galop paa sin store blaablommede Hest —

De stod længe og vuggede sig sammen, urolige af nervøs Fryd, Mund imod Mund, til Asger endelig pustede dybt ud og holdt med begge Hænder om hendes Kinder. „Jeg vidste jo, du kunde føle dig til, at jeg kom i Dag, og gik mig i Møde; jeg siger dig, jeg red som en Gal!“

Han gik med Tømmen over Armen og saa paa hende, snublede og traadte forkert, men slap hende ikke med Øjnene.

„Hvordan gik det hos Altingsmændene?“

„Udmærket,“ sagde han ligegyldig. „Gud, hvor er det godt at se dig igen, Gud, hvor er det godt . . .“

Nede paa Bagerstien gik en gammel, svær Kone værkbruddent rokkende og spærrede Mona det snævre Fortov.

„Kom dog forbi det monstrøse blaa Bjerg der!“ raabte Asger utaalmodig ude fra Gaden, hvor han gik med Hesten. Den gamle gav befippet Plads.

„Fy, Asger, hun hørte det.“

„Det skulde hun sku ogsaa,“ lo han kynisk, det stolte, triumferende selvglade Hestemil, naar han havde saaret nogen.

Mona sagde ikke mere — der var mange af den Slags utallige smaa Hjerteløsheder, hun havde opgivet at vænne ham af med.

Torrild hørte Asgers Stemme inde fra sit Værelse og kom ud i Korridoren. Og Mona, der havde sin Styrke i at se og opfatte, halvt mystisk føle sig til Minespil og Betydning, vidste at Torrilds Øjne igennem Halvmørket spurgte, og Asger løftede Laagene, hans Øjne blev en Glans-Nuance klarere, de sagde Ja. Saa gik de begge ind til Torrild, og Mona gik ind til sig selv for at tænde Lampe, Asger vilde straks være der.

Hun blev staaende og lagde uvilkaarlig sin Haand fladt paa Hovedet. Der var kommen en sær spids Smerte deroppe, en Brænden som om en lille skarp Flamme var i Færd med at gnave sig lige op af Issen. Og halvt ubevidst bad hun sin stadige Bøn: „Gud, Gud, bevar mig for at svigte.“

Fristelsen var saa stor, Hvile, Beskyttelse, Kærlighed, Tilfredsstillelse . . .

Hendes Bøn var et Forræderi mod Asger, men den skulde bedes. Stakkels lille Asger, der stolede saa blindt paa hendes Kærligheds sejrende Magt. Og Gud skulde vide, de elskede hinanden, mere vist end de fleste Mennesker, der indgik Ægteskab — desværre. I fordums Tid vilde en saadan Konflikt slet ikke kunnet opstaa, hun vilde slaaet Rod hos ham og revet sig løs fra sit. Og det kunde gaa den Gang, fordi en Kvindes Personlighed ikke var saa udpræget, hendes Bevidsthedsliv ikke saa gennemtænkt. Nu kunde det ikke. Hun vidste, hun hørte til dernede i Verden, blev hun hos ham, vilde det hævne sig paa dem begge.

Hun *skulde* gøre Uret — til den ene eller den anden Side — hvor nødvendig hun vilde.

Stakkels Asger, ensomme, kærlighedsløse Asger, der havde fortalt om sine dræbende lange Aftener i København, og hvor han ellers havde været. Ingen brød sig om at se ham, Teatre og Gøgl havde han snart set sig træt paa — tilsidst gik han af Lede ind i Circler og blev ogsaa ked af det. Saa laa han Aften efter Aften Aaret rundt og drømte om, at „hun“ kom og, Livet blev. —

Og hvad havde han andet end hende — Hospitalet var saa som saa, det havde hun opdaget. — Det var saa sørgelig, men saa sandt, han brød sig ikke om andet i Verden end hende. Ikke fordi han hverken var særlig lidenskabelig eller kærlig anlagt, men han levede saavidt mulig hver Time klynget til hende, og han undte ikke nogen, der ikke absolut kunde gøre Fordring paa det, hendes Selskab et eneste Minut. Hun var blevet halvt en Fremmed for alle sine fordums Venner, han bed dem af, blot de nærmede sig hende

„Du vil „fantasere“ i Aften, ikke?“ var det første, Asger bad om, da de havde spist til Aften og sad paa hendes Værelse, Mona med sin kolde The og Asger med sin Whisky. Han skænkede, med sine rystende Hænder spændt om Flasken, Glasset halvt fuldt og lod Sodavandet sprude skummende efter.

Mona satte sig tilbage og Asger foreslog „Fremtiden“ — hun afsøgte ellers altid Fortiden.

Hm! knøkkede hun sagte, lidt efter.

„Hvad er der, ser du noget?“ Han sad ivrig helt hen over hende, hans benede, haarde, unaturlig magre Haand laa paa hendes Haandled.

„Det er et sært Billede,“ sagde hun med sin sløve, søvntunge Stemme. „Det maa være her fra Island.“

„Jamen hvad — hvordan er det — elskede Mona, jeg dør af Spænding!“

„Det er en stor, svær Klippesten, højere end et Menneske, en Blok — og skraat for den er der en til, ligesaa stor, og graa — og se der, strakt ud imellem dem ligger der et Menneske — det er en Kvinde — smidt forover, eller bumpet ned højt oppefra. Den ene Sten er overflydt med Blod, det er den til venstre — i lange røde Flammer ligger det stivnet ned ad den, sammen med noget hvidgraat, grødet — Ansigtet kan jeg ikke se, hun ligger nedad —“

Hun rejste sig, men Asger greb med Haanden ind mod hendes Bryst for at faa hende ned igen. „Hvem er det — se dog efter, hvem det er — om du kender hende.“

Hun lagde sig uvillig tilbage. „Jeg kan jo ikke se det — og det Blod ser saa hæslig rødt ud.“

„Jo, se nu efter, kender du hende?“

Mona tav lidt og sad stille, Øjenlaagene sitrede — saa rejste hun sig pludselig med et Sæt.

„Det er jo mig selv.“

Hun saa aldeles forstyrret paa Asger. „Det var mig — det *var* mig selv, Asger. Kan det tænkes — saa store Sten kender jeg kun i Havstokken ved Papegøjeøen.“

„Snak!“ Asger var heftig interesseret i Fænomenet som Fænomen, ikke saa meget, fordi det var hende. Og han havde graadigt Mod paa mere.

„Jeg har saadan en Hovedpine, Asger“ — hun strøg sig forsikrende hen over Panden.

„Drik lidt, saa gaar det over,“ han holdt beredvillig Whiskyglasset hen til hendes Mund, hun nippede lidt og skar Ansigt. Hun nænnede ikke at sige ham, at hun var saa ked af den Fantaseren. For det første blev hun saa træt af det. For det

andet fandt hun det saa uvederhæftigt — Det kunde være farvet af fremmed Indgriben, men det kunde ligesaa godt være hendes egen Underbevidsthed. Altid var det jo Ord og Love, der ligesom var fødte for at indvirke paa Asgers forhærdede Sind. Og var det ikke for hans Skyld, gjorde hun det ikke. Men hvad regnede han Ord, der kom fra hende, først naar de fik Mystikkens besnærende Orakeltone, var der Haab om, at han vilde tage sig dem til Indtægt! Men hun vilde saa nødig gaa den Vej — det var som at gaa ud paa fremmed Is, aldrig vidste man hvor, eller hvor bundløst dybt man sank i! Hun maatte finde andre Stier til Asgers Modtagelighed.

„Naa, hjalp det?“ Asger ventede utaalmodig.

„Vi vil hellere sidde stille lidt og snakke,“ foretog hun og puttede sig dybt ned i Stolen.

„Kan du huske, jeg vilde en Gang saa gerne været Præst?“ Hun vilde dog prøve at se ham overfor sine Interesser.

Han nikkede. „Ja, jeg gad vidst, om der ikke sidder lidt kristne Skover paa Bunden af dig endnu?“

„Jeg tror paa *Bøn!*“ sagde hun stirrende frem. „Jeg tror, Bønnen er Passagen til den anden Verden, de ukendte Kræfters Verden. En Bøn er egentlig den alvorlige Villen i Løndom. Den har ikke Spor med den specielle Kristendom at gøre, den er fælles for al Religion — Jeg er vis paa, mange saakaldt irreligiøse Mennesker beder deres Bøn, naar noget gælder. De taler blot ikke om det. For ingenting er saa blufærdigt som „irreligiøse“ Menneskers Religiositet.

Hvis et Menneske satte sig det Maal — for sin egen eller for en andens Skyld — at blive bedre, dygtigere, virkelig ydende — saa kan det opnaaes

ved Hjælp af Bøn. Man skal tage en lille Ting, man holder hellig, fordi den paa en eller anden Maade staar i Berøring med én, man har kær — lukke sin Haand sammen om den og bede. Det lyder nok fjollet, men jeg tror, det er saadan, at idet man lukker Haanden sammen om Tingen, lukker man samtidig sin Vilje sammen om sin Sjæl, og da først er man præpareret til at skyde en Bøn ud i Atmosfæren. I gamle Dage havde man Amuletter, det var slet ikke dumt. Hvis Folk blot samtidig havde forstaaet, at det ikke var i den, Kraften var, men i dem selv; den paavirkede kun den mystiske Magt, Mennesket har i sin Suggestion eller Selvsuggestionsevne. *Hvad* saa Suggestion er, bliver et andet Spørgsmaal.

Vor Tids Materialisme og Rationalisme har kastet Barnet ud med Badevandet. Fornægtet blankt alle mystiske Kræfters Eksistens, skønt Elektricitet kun er mystiske Kræfter i bunden Form. Tankelivet har sine undersøisk virkende Kræfter, de er ikke bundne til Kabler, men det var Elektriciteten heller ikke for hundrede Aar siden og eksisterede dog.“

Asger sad og fimrede med hendes Lampe, som han forsøgte at skrue op og ned. Om han hørte, hvad hun sagde, kunde ikke ses.

„Jeg tror“ — Monas Tone var uvilkaarlig lidt mindre indtrængende — „at der i Bønnen ligger Værdier til menneskelig Opdragelse, som ingen kan overskue. At de Aarhundrede efter Aarhundrede gaar tabt i større og større Maalestok vil blive Skændselsskriften paa Statskirkens Ligsten.

Var jeg bleven Præst, vilde jeg lært Folket at bede, ikke i Jesu Navn, men i deres eget Navn, fordi en Bøn er at sætte Vækst og Styrke i sin Vilje, en Uddyben og Oparbejden af sin Person-

lighed. De Kristne skal altid traske i Uvidenhedens Pløre til Hagen, ellers er det ikke *Tro*. Men Folk skal naturligvis saavidt mulig lære *Aarsagsloven*, ogsaa i en Bøn — at Tanken er en Kraft, der gennemtrænger og virker med en Styrke, der svarer nøjagtig til den Bedendes egen Styrke. Det er naturligvis ikke det, at man pjatter en vedtagen Lektie, saa lidt som det er det, at man trækker i en Buestreng, der rammer et Maal — en Pil er sendt ud, og den rækker saa langt, og rammer saa godt, som den Skydendes Kraft og Evne var til. — Jeg tror, der var noget om gamle Tidens Heksekunst. De kendte Viljelivets mystiske Styrke, kendte til ligefrem at slynge en Hypnose ud i Atmosfæren og se den virke. Men fordi det var saa fuldstændig ovenover den daværende Forstand, vakte det blot Rædsel og tilsvarende Forholdsregler. De tænkte ikke paa, det var en Kraft, der kunde gøres positiv, vendes indefter — at man kan bede sig selv baade bedre, værdifuldere, taalmodigere, stærkere . . .“

Asger havde skruet — og skruet, set op og set ned.

„Du skulde instruere jeres Piger bedre, se hvor elendig din Lampe er gjort i Stand,“ sagde han midt ind i en Sætning.

„Det var Imbas Arbejde, den nye Pige duer ikke,“ sagde Mona blidt og følte noget i sig lukke sig smertelig sammen.

„Nu kan du godt „fantasere“ lidt igen, ikke?“ Han satte sig godt til Rette, og Mona føjede ham med et træt Smil.

Men da han var gaaet, og hun sad alene, huskede hun ingen af de senere Fantasier, hun huskede kun Stenene og Blodet. Var det en Advarsel — „Stemmen“? — Var det et Blik ind i det

uundgaaelige? — Eller blot et Slags Febersyn, fordi hun havde saa ustyrlig en Hovedpine. Aa, en Pine saa hun kunde græde! Det trak i Neglene for at grave den ud gennem Øjnene — hun strøg sig ned over Hovedet, det var som om Haarene groede op af en Byld, i den Grad var Smerten slaaet igennem.

„Men hvordan er det dog, du ser ud, Barn!“ Fru Ross sad under Sovekammerlampen og stoppede Duge, da Mona kom ind.

Under tunge, halvnedfaldne Laage saa Mona paa hende og mumlede forpint: „Har du ikke lidt Antifebrin, Mor?“

Fru Ross rejste sig straks, Mona saa sig træt om. Søstrene sov alle tre, Grethes lille brunlige Haand laa paa det hvide Lagen, Forlovelsesringen skinnede blank og ny. Cæcilies lange røde Fletninger hang stramtflettede udenfor Sengekanten, som to kobberblanke Rebstumper, Dagmar sov med sit lille gode, skarpt markerede Ansigt vendt lige mod Loftet.

Pludselig bughede Gulvet op under hendes Fødder — hun tænkte et Nu paa Jordskælv — men følte saa pludselig sit Hoved svimlende ebbe ud — opløses — kvalmende tabte hun sig selv og sansede kun halvt, at Moderen sammen med Grethe, der fløj op af sin Seng som en Fisk af Vandet, bar hende hen paa en af Sengene.

Hun laa med lukkede Øjne og kunde ikke være for Kval, gabede og aandede i tunge, søsyge Pust. Det svage Lys var ved at dræbe hendes trætte Øjne tværs igennem de lukkede Laage, og Pinen aad sig videre ind i Hovedet. Det var ikke egentlig Smerte, det var en Dødskval som paa Randen af et Liv, der ikke kunde slippe og en Død, der

ikke kunde faa Magt. Der var intet i hendes Sans uden Kvalme, Kval, Udsugethed . . .

„Vil du ikke have Doktoren?“ Moderen stod bøjet over hende, Stemmen rystede af Bekymring. „Du er jo iskold lige til dine Knæ.“

„Lad mig være, Mor, jeg maa ligge helt stille, ellers dør jeg.“ Hun blev liggende tvungen stille — halvbevidst — ængstelig ventende Døden i næste Minut. Kun Laagene sitrede under Anstrengelsen for at holde dem nede. Hver Gang Moderen flyttede paa sig, kaldte hun, angst for at dø alene.

Søstrene fløj til og fra Køkkenet, Mona fik kolde Omslag paa Hovedet og dampende varme Haandklæder paa Fødderne. Saa hjalp det, hun sov næsten straks.

Fru Ross blev siddende alene oppe og syede videre paa sine Duge. Hun havde flyttet alt Sytøjet hen til Sengen, saa hun kunde sidde og se paa Barnet. Hun skulde ikke have hende til at dø mellem Hænderne paa sig, som i sin Tid Ross. Han havde ogsaa gaaet i lang Tid og set daarlig ud og klaget over Hovedpine, og saa døde han saa hurtig af Hjerneblødning.

Asgers Hjaltalin var da knap inden Døre, før han begyndte, hvor han slap. At han misbrugte Pigebarnet var givet, men hvordan? Altid kom hun om Morgenerne ind med store, hule Øjne og blege Kinder, hun som før var saa frisk og stærk. Og hendes boglige Arbejde, det, hun før var saa nøje-regnende med, forsømte hun aldeles. Og spise noget gjorde hun aldrig.

Noget mystisk Skidt var det naturligvis, som Asger havde faaet Smag for i Skotland og nu lokkede Mona med paa. Og Gud hvor det kunde ligne hende at være dum nok til at gaa ned i Vanviddets sorte Helvede for at fiske en andens Sjæl op.

— Hun skulde ellers ingen Ulejlighed gøre sig. Hvis hun bildte sig ind, hun kunde presse én god Tanke af Asger Hjaltalin, saa forregnede hun sig. En der som lille Dreng kunde sige til sin mindre Kammerat: „stik din Finger derind, skal du se noget morsomt,“ og Kammeraten stak Fingren ned i den nye Kødmaskine og jo mere han skreg, jo mere drejede Asger, og da var han kun 7 Aar. Den der kunde gøre det, og som nu i sit niogtyvende Aar saa sin Kæreste blive blegere Dag for Dag og vide, hvoraf det kom og alligevel ikke holde op med at skrue paa Maskinen, ham var der ikke stort at stille op med.

Fru Ross lod Sytøjet synke og saa længe paa Monas Ansigt, forgræmmet og hvidt som en Uhrskive laa det lidt til Siden paa Pudren. Hendes Tanker løb tilbage helt til de Difteritis-Nætter, hun ogsaa sad og vaagede over sin store Pige, hun saa Mona i Aarene derefter, enkelte Situationer steg frem — som da Mona hentede smaa gule Barnekopper og sad ved en Kasse og legede Fremmede med Elisabeth og drak Kaffe. — Naar der var store svømmende Levertrankringler paa *begge* Kopper fandt den kirtelsyge stædige lille Djævel til Elisabeth, der ikke ellers var til at tvinge noget i, at det var saa umaadelig morsomt, at drikke Levertran. — Paa den Maade havde Mona altid taget de Smaa, naar hendes egen Taalmodighed langt fra slog til, hun var mere tilbøjelig til at give dem en Dragt Klø — Altid hjælpsom overfor alle, saa fuld af Husraad som et lille vandrende Apothek, og parat ved Nat og ved Dag . . .

Inde i Panelstuen begyndte Nattevandreren — Trip Trip — Trip Trip — Godt at hun én Gang for alle havde faaet al Snak om Gengangeri slaaet ned — med Haan og Latter — Det *var* Rotter,

enhver i Huset vilde sværge paa Rotter! Og det skulde aldrig blive andet end Rotter, for Ejendommen vilde jo tabe betydelig i Værdi, hvis den fik det Ord paa sig at det spøjte . . .

Mona vendte Hovedet — hun begyndte at græde, uendelig trøstesløst og kæmpende. Fru Ross troede først, hun var vaagen og vilde lige til at spørge, da hun opdagede, at Mona græd i Søvn. Hendes Øjne sløredes af Taarer, hun lagde sin Haand over Monas, der laa ovenpaa Dynen.

„Du har'et ikke godt med dig selv, min stakkels Pige.“

Hun løftede Naalen for at træde den imod Lampeflammen, hendes langsynede Øjne var med Aarene bleven saa svage paa korte Afstande, hun maatte holde Naaleøjet en hel Alen fra sig, før hun fik det indenfor sin Synsevne. Saa syede hun stille igen — slog hvert andet Øjeblik Vipperne op og saa paa Mona — Det var saa meget godt med al den Lyksalighed, men det var vist alligevel bedst, hun tog et Tag i Harpen med . . .

Mona og Fru Ross sad et Par Dage efter i Kontoret, paa hver sin Side af det store Bord. Fru Ross havde udtrykkelig bedt Mona hjælpe sig hele Formiddagen, hun var nødt til at se efter, hvor langt hun turde strække sig med Grethes Udstyr og Bryllup. Ind af Vinduet stod en stærk Hav-aande af Fisk og Tang.

Fru Ross løftede Hovedet og saa over Pulten imellem dem. „Det er rigtig rart at se dig en Gang igen sidde med lidt Fred over dig“ — Asger var taget over at se til Villaen paa Papegøjeøen „for

at slaa Tiden ihjel“, mens Mona var paa Kontoret.

„I har meget at udsætte paa Asger,“ sagde Mona skrivende, hun vidste saa godt, hvor Moderen vilde hen.

„Jeg har ikke det mindste imod Hjaltalin, hvis han blot ikke slaar dig ihjel.“

„Naae“ — hun smilte beroligende „saa galt er det vel heller ikke.“

Fru Ross slap hende ikke med sine brune, paa-gaaende Øjne. „Det var ikke meget langt fra at være saa galt forleden Aften, vil jeg sige dig.“

„Aa, lidt Hovedpine!“

„Ja lidt Hovedpine,“ vrængede Fru Ross. „Lidt Hovedpine, det sagde din Fader ogsaa. Men en skønne Dag sagde han ikke mer’ — for saa var det gaaet i Smadder, Hovedet.“

— Og det gør dit, med Guds og Hjaltalins Hjælp, saamæn ogsaa.“

„Du spaar rart for mig, Mor.“

Fru Ross dyppede sin Pen og holdt den ovenover Blækhuset, mens hun iltert saa over paa Mona.

„Naar I bliver gift, saa faar I i Guds Navn selv om, hvordan I vil bære jer ad. Men saa længe du er her hjemme, hos mig, er du *min* Datter, og han har at holde sig paa Maatten, for ellers kan han blive herfra. Jeg vil ikke paa nogen Maade kommandere med dig, jeg siger det alene, fordi jeg kan se, du gaar til.“

„Det er ikke det, Mor, det er slet ikke, som du tror.“ Mona sukkede.

„Jeg tror ingenting, min Pige, jeg bare ser, at du hænger som en Siklud og ingenting bestiller. Og det er kommen med Hjaltalin. Men jeg raader dig til, baade for Asgers og din Skyld, at sætte

din Kno i Bordet — ved Siden af hans. Og det straks. For ved han, den er der og bliver der til din Død, saa kan I leve i Fred, for saa forgriber I jer ikke paa hinanden. Jeg vil ikke sige no'enting om Kærlighed, men jeg ved, den varer længst, naar den fra Begyndelsen stives af med en god Besked.“

Saa gik hun med ét sin Vej, og Mona sad med Haanden under Kinden og saa efter hende.

Det var saa sandt, hvad Moderen havde sagt — hun fik ingenting bestilt.

Fordi Asger plagede hende, som alle Mænd havde plaget hende. Plagede, plagede den hele Dag fra Morgen til Midnat, slæbte hende ud paa Ride- og Roture i det uendelige eller tiggede hende om at fantasere. Dersom hun endda kunde tale fornuftigt med ham en Gang imellem, men han gabede sine Kæber af Led. Han vilde blot udklække de samme Planer for deres Hjem, han havde udklækket de hundrede Gange, og som aldrig skulde blive. Nynne en Melodi, der havde fanget hans musikalske Øre, citere Brokker af Tusend og een Nat og ellers ligge paa Divanen og drikke Banco, fransk Akvavit eller Whisky — ja, det var kommen saa vidt, at han havde faaet hende til at drikke Absint, fordi han selv elskede det.

Og hun hadede den Pælen Sprut til alle Døgnet's Tider. Ikke af Afholdshysteri, men fordi hendes Hoved aldeles ikke kunde taale det. Og hun kunde ikke udstaa, han lugtede af Absint, naar hun kyssede ham.

Vist havde Moderen Ret — hun var saa irriteret, saa det lynede i hende. Et Steds følte hun det, som om „Stemmen“ smilte triumferende, fordi Manden var saa dum at komme dem til Hjælp —

I Stedet for at komme, naar Dagens Gerning var forbi, saa de hyggelig og tilfredse kunde hvile ud hos hinanden! Det Overhænger kunde hun ikke holde ud! Det var lige saa det dirrede i hende, naar hun sad i hans Arme; hun vilde arbejde, hun kunde ikke leve uden at arbejde, hun blev rasende — ondartet — og saa en Mand med saa mange Evner, du gode Gud, hvor han sløse sig hen. — Lukket inde med ham paa Papegøjeøen, hun vilde blive gal paa mindre end en Maaned!

Hendes Vrede groede vildt og ubehersket op — hun bøjede sig igen over Bøgerne, men igennem Tallenes tørre Ro, slog Vreden i Flammer igennem.

Var Manden af Træ da! Han lod hende jo i Stikken, han rørte sig ikke, han kæmpede ikke med — for kæmpede han med, vilde han sejre. Og i Sejren var Fred — for dem begge. „Gi-ider ikke,“ var hans Svar paa alle Ting, isch — rende Panden imod og stadig rende Panden imod det „Gi-ider ikke“, det var hun snart træt af. Aldrig lod den Mand sig trække op! Hun havde Lyst til at bøje hans Hoved tilbage med et rask forsorent Ryk, kysse hver Pore i hans Ansigt de hundrede Gange, slaa Armene om ham og kysse hans Bryst indenfor Vesten, ruske i ham, lege med ham i forpustet Iver som en stor Hundehvalp med en mindre, vælte ham om og sidde frydefuld paa hans Hals og kysse ham i Nakken —

Men aldrig lod han sig tømpe op — ubehjælpelig — med dumme „Kyssetraner“, der varede halve Timer, hvor hun midt i Kysset aldeles glemte, hvor hun var og beskæftigede sine Tanker med alle mulige praktiske Ting.

„Jeg kan ikke holde det Driverliv ud!“ hviskede hun nervøst og rodede om mellem Bøgerne, af

Drift og vild, meningsløs Flid. Han fordrede Glæder af hende paa *sin* Manér, han, som alle alle andre fordrede Glæder af hende. Uden saa meget som at sige Tak — hun vilde slet ikke tale om at gøre Gengæld, søge hende i *hendes* Verden, for det var der aldrig nogen, der havde tænkt paa — undtagen Goos! De holdt nok af hende, Gudbevarer, saa længe hun kunde yde, altid yde!

Indenfor Raseriet var der noget, der søgte at komme til Ørenlyd, trænge gennem den hidsige Brusen — Var det ikke det, hun vilde! hun vilde jo bare yde — ikke fordre noget for sig selv andet end Glæden ved at yde — Hun pustede tungt ud og følte sig gaa af Kog, en mat Flovhed kom efter.

Stakkels Asger havde vel ikke de tusende smaa, omsorgsfulde Maader at vise sin Kærlighed paa, som Mennesker der fra Barnsben var vant til at regne med andre, de havde kære. Blot en lille Opmærksomhed her, et Blik der, en Haandsrækning, en nok saa værdiløs lille Gave, der blot viste Giverens Tanke! Ikke for det, Asger vilde saamæn gerne, men han var bare ikke vant til det, han sansede det slet ikke.

Og nok plagede han hende, men Herregud, hun kunde saa godt forstaa, at en Mand, der var forlovet med hende, *maatte* blive saadan. Det var hendes Skyld, hun besatte en Mands Sind og Sans, gjorde ham det hyggeligt, smilte ham i Møde, udtænkte hvad han skulde bestille, underholdt ham, læste for ham, gav ham Ideer til Viderebehandling — var det saa sært, at han gik i Staa som sit eget Flygel i samme Øjeblik, de spillende Fingre slap.

Hun saa paa sit Uhr og fik travlt — om lidt var det Middag, og hun havde lovet at tage imod

Asger ved Batteriet. Hun skyndte sig at tage Tøj paa og gaa.

Nede fra Havet stod en dump, tung Kogen ind over Byen og varslede Efteraarstorme. Luften var saa søndersplittet og nøgen, og Solen gjorde forfjamskede Tilløb til at bryde sine Straaler bag om Skyerne og ned. Mona gik hurtigt — det lille bitte Øjeblik, mens hun ventede derude, kunde hun faa alene, og du gode Gud, hvor hun trængte til det!

For nægtes kunde det ikke, at hun blev tomere i det daglige Samliv med sin Elskede. Hun visnede i sin Sjæl. Hendes egen Frodighed gik i Staa, tænk om hun en Dag blev doven! — — — Nej hendes Aand vilde hun bevare, hvordan det saa gik med hendes Kærlighed.

Aa, hun sagde saa meget Sludder nu — Bevare — bevare — naar Sandheden var den, at hun længtes, saa hun var ved at forgaa, blot Asger en enkelt Dag havde noget at blive paa Øen efter. Ak Gud, hvor hun lignede sig selv lidt fra Foraaet, da Asger kaldte hende et Kuglelyn.

Hun vilde nu en Gang ganske nøgternt prøve at flytte det evig halstarrige „du faar ham ikke“, til Side og se, hvordan det vilde gaa, hvis hun giftede sig med ham. Hun vilde angre det, angre forfærdelig, hun følte det — hun vilde forlade ham endnu mere saaret og oprevet, end hun var nu. Den Fortræd hun vilde komme til at gøre ham nu, var for intet at regne mod den Fortræd, hun senere vilde gøre ham ved at gaa. Et Ægteskabsbrud var værre end en hævet Forlovelse.

Hun spejdede allerede fra den tjærede Kystvej, der knitrede af Kul under Fødderne. Asgers Baad kom ikke endnu. Havet saa ud som tunge blaa Dynere, der svulmende væltede frem over hinan-

den og paa utallige Steder brast og lod de skumhvide Dun hvirvle ud af Sprækkerne.

Hun satte sig paa Græsvolden og spejdede, omblæst af den klamme Havluft. Hun længtes efter det første Glimt af Baaden, længtes efter ham som efter sin Ægtefælle, sin Ven, sin Kammerat, sin Glæde paa Jorden — alt det, hun skulde miste for bestandig.

Før hun vidste af det, sad hun med Hovedet nede mellem sine Hænder og græd — Aa saa taabeligt at tro, at man kunde græde sig Klarhed eller Hjælp til, man græd sig kun mere og mere uklar og træt og modstandsløs. Hun havde grædt mere i den sidste Maaned end i hele sit Liv, og hun øjnede dog ingen Udvej. — Hvor turde et Menneske dræbe et andet Menneskes Glæde? Var det ikke moralsk Synd? Og naar hun tænkte paa Asgers Glæde over hende, over alt det, han eksotisk drømte om deres Kærlighed, deres Hjem og deres Samlivs originale og dybt private Indendørslykke, deres mystiske Hagen sig Sjæl til Sjæl og evige, edelige Sammenhold — aa Gud Gud, hun virrede haabløs med Hovedet — Skulde hun bevidst myrde alt det, Lyset i ham, det eneste gode! Hun syntes formelig, det varme Blod steg hende op i Munden, nede fra Hjertet, saa hun maatte knibe Læberne til for at holde det inde.

Hun var naaet dertil, at hun *skulde* gøre ham Fortræd, hvordan hun saa end bar sig ad. Giftede hun sig med ham, vilde hun en Dag forlade ham, enten det nu blev ned til Livet, eller i et Spring fra Papegøjeøens Klippebred til Døden! Hun saa i et Gys sin blodigrøde Fantasi — Og giftede hun sig ikke med ham, maatte hun bryde alle de sødt forgiftende Drømme, hun selv havde tryllet frem i hans Sind.

Ak Herregud — hun strakte de foldede Hænder frem over Vandet — „Jeg kan jo se, jeg har syndet, men jeg har ikke kunnet gøre andet. Jeg vil paatage mig enhver Bod, kun ikke den at gøre ham Sorg.“

Svigte ham nu, hvordan skulde hun! Hendes Handlemaade vilde lamme hende, hun vidste det. Hun vilde ikke kunne komme over Følelsen af begaaet Uret, hun kunde ikke leve som før, naar hun bar paa et Mord! Hvordan, hvordan i Herrens Navn skulde hun komme fra det, som hun burde . . .

Baaden — alle Tanker sank tilbage, hun kunde se Asger. Med Sydvest og gul Oliefrakke, et forkomment vaadt Ansigt, og Øjne, der hungrende slog sammen om hende.

De kom paa Hjemvejen i Møde med Torrild og Pjetur Bjarnason, der rygende slentrede ned mod Pjeturs store Varehus.

„Tror du, det bliver til noget med hans Hospital?“ spurgte Pjetur misundelig og saa efter dem.

„Nej, du skal aldrig være bange“ trøstede Torrild spottende til begge Sider. „Hvorfor forsøger du forresten ikke at blive engelsk Konsul — „Konsul Bjarnason“, det lyder ganske flot.“

„Ja, kan du hjælpe mig?“ Pjetur skævede til ham.

„Tal med Mr. Crossford og Redaktør Helgason om det.“

„Hedin Helgason — du mener vel Finn, Ministeren?“

„Jeg mener Helgason“ — Torrild saa lige ud. „Jeg kan ikke sige dig andet.“

„Jasaa“ — Pjetur saa stadig umaadelig snedig paa ham fra Siden. Han havde en ustyrlig Lyst

til at spørge, men fandt det mest diplomatisk at lade være.

„Jasaa — Hedin! Men han gør Kur til Susanne.“

„Saa meget des bedre! Hvad har man en køn Kone til — selv om hun ikke er noget Begavelses Lys ellers!“

Pjetur sundede sig lidt. „Du har forresten altid været en ferm Ven til at aabne hendes og mine Øjne for hinandens Fejl og Skødesynder,“ sagde han saa.

Torrild slog en lille Stump tør Latter op.

„Hvad har man en god Ven til?“

Pjetur lo lidt fjollet med — De var kommen ud for Hovedbroen, det kanariegule Karantæneflag foldede sig ud i Vinden som en farveskrigende Advarsel.

12. KAPITEL

DER saa rodet ud i Susanne Bjarnasons Entré. Store Rørkufferter, Skibsstole og Plaider spærrede Vej til Stuerne, midt i det stod Fru Susanne og saa op med saare Øjne, der brændte af Beslut-somhed. Torrild Ross hilste fra Indgangsdøren.

Hun skaffede saavidt Plads, at de sammen kunde gaa ind i den store tæppelagte Stue, der vendte ud til „Østervold“ med Thorvaldsen-Statuen. Ved Vin-duet blev hun staaende og saa paa ham, som om hun vilde sige: ja, saa skal det altsaa være —

„De har nok pakket, Susanne — Resten?“

„Min Mand bad mig „være venlig“ mod Redak-tør Helgason, fordi han vil være engelsk Konsul.“

„Det fortalte han mig allerede for en Maaned siden. Hvornaar rejser De, Susanne?“

„Jeg gaar om Bord nu, inden Pjetur kommer hjem til Frokost, og rejser i Aften.“

„Saa kommer De til at sejle sammen med mine Brødre. Jeg skal instruere dem til at være flinke imod Dem.“

„Tak“, sagde hun ironisk.

„De tror mig ikke engang,“ sagde Torrild le-ende. „Hvornaar er det kommen dertil, at De ikke længer tror paa mig?“

Hun virrede med Hovedet og slog sine Øjne

ned. „Hvor vi alle gaar i Blinde, Ross — stoler paa dem, vi aldrig skulde stole paa, og tvivler paa dem, vi ikke skulde tvivle paa. Som ypperste Skabning“ — hun smilte bittert — „er vi kun kummerlig udstyrede.“

„Er det Helgason, man „aldrig skulde tvivle paa?“ Han havde sat sig halvt paa Sofaarmen og slog Overfrakken sammen om sig. Susanne sad paa Sybordstolen og saa ud gennem Vinduet. Han havde Profilen og den smukke, brune Haarkrone lige for.

„De tror, *han* elsker Dem, Susanne?“

„Ja“, sagde hun, ganske sagte, uden at vende Hovedet.

„Over alt?“

„Ja.“

„Jeg skal ved Lejlighed bevise Dem, at han ikke gør det. Vil De gifte Dem med ham her paa Island?“

„Aldrig! Det ved han godt.“ Hun trak sig uvilkaarlig lidt fra Vinduet, ude fra Promenadepladsen havde tusende Øjne gjort hende Helvede hedt, hun var lykkelig for at rejse, jo før jo hellere.

„Der er *intet*, en Islænder ikke svigter for Magten — mærk Dem det, Susanne! Tillader De?“ han løftede en Cigar, Susanne nikkede.

„Skal vi indgaa et lille Væddemaal?“ Han saa ned og svøbte omhyggelig med vædede Fingre det løsnede Dæksblad fast. Om hans Mund laa det lille Smil, der krænkede hende ved sin alvidende Overlegenhed. „Hvis *De* faar Ret, skal jeg forære Dem mit Hoved paa et Sølvfad, hvis jeg faar Ret, skal De hjemme i København, snarest forære *mig* Dem selv.“

Hun nikkede trodsig.

Han tog nydende Drag af Cigaren og nynnede

„Jeg ser mig i Tanken
 Med Hjertebanken
 Bære min Brud til Senge
 Duftende sødt som et Rosenvænge.“

Hun rynkede uvillig de tætte, brune Bryn.

„Kan Mænd aldrig blive saa moralske, at de finder det samvittighedsløst, at tage enhver Kvinde de synes om, i Eje i deres Tanker?“

Han rystede smilende paa Hovedet.

„Nej. Aldrig. En Mands Tanke kender ikke Ejendomsret, hvad Kvinder angaar. En Mand ser — nyder — og beklager, det kun er i Tanken.“

Hun saa saaret paa ham. „Dersom jeg ikke kendte Dem saa godt, Ross, maatte jeg tro, De var den afskyeligste Libertiner. Men jeg ved, De er det ikke. De hører kun til den underlige Race af Han-Hysterikere som Nietszche er Fader til, og som skjuler deres for store Hjerte under en Brynje af skabagtig . . .“

Han sprang til og kyssede hendes Haand.

„Søde elskede, henrivende Susanne, De ved ikke, hvor jeg glæder mig til at komme hjem fra politiske Frasekampe og faa sund og ærlig Klø af Dem. — Men tro aldrig, De selv faar Lov til at stikke den allermindste Taaspids indenfor de politiske Døre.“

Hendes brune, redelige Øjne saa forbrændte, alvorlige paa ham.

„Aa nej, jeg er jo ikke noget Begavelsens Lys . . .“

„De er i hvert Fald nok saa „begavet“ som Pjetur,“ sagde han smilende. „Men det er slet ikke det. Hvis De vidste, hvad jeg ved, Susanne, saa vilde De ogsaa bede til, at Kvinden sent maa komme ind i det politiske Liv. Det er ligesom den eneste Pille, Samfundet endnu hviler trygt paa. Politik er Samfundenes mest ondartede og

mest smitsomme Immoralitets-Bakterie — og hvad den ikke var før, har Parlamentarismen da gjort den — Saa længe vi kan holde Kvinden klar af den, er Samfundet da i hvert Fald kun halvt Helvede! Forstaar De mig?”

Hun nikkede og trak Blikket forskrækket ind. Der laa en pludselig Desperation løssluppen i hans skarpe Ansigt, som òn der havde kæmpet med Satan om sin Sjæl og tabt.

„Naar jeg véd,“ sagde han i sin gamle, lave Slendrian-Tone — „at min Ven sidder i et privat Møde og forraader mig, mens jeg sidder i et andet privat Møde og forraader ham, saa maa jeg i hvert Fald være vis paa, at min Kone ikke sidder i et tredie privat Møde og forraader os begge.“

„Ja ja Farvel — og paa *snarlig* Gensyn i København.“ Han rejste sig, Susanne gik med ham hen til Døren. Han vilde igen kysse hendes Haand, hun vred den ud af hans.

„Herregud“ lo han. „Jeg synes ellers, jeg er saa nøjsom. Vi har aldrig haft det med Kærtegn i min Familie, jeg var en Gang som Dreng nær eksperderet af Rædsel ved Tanken om at skulle kysse min Moder til Farvel. Heller ikke nu bruger vi det, hvor meget vi saa holder af hinanden, vi bliver flove blot ved Tanken. — Men faar vi saa først vort Offer for Livet!“ — Han saa paa hende med Øjne, der fik hende til rødmende at gaa et Skridt tilbage fra Døren. —

Der var dækket i Kontoret for Fru Ross selv og Børnene. Hun havde udtrykkelig bedt om det, Svigersønnerne var nok paa alle Maader gode og

flinke Mænd, Gudbevares — men „hendes egne“ var de nu alligevel ikke. Kun Janus og Aleksander var kommen til Brylluppet, Elisabeth kunde ikke slippe fra Sygehuset, og Hagbarth var paa Togt. Børnene havde anbragt hende for Bordenden, de holdt Taler og var vittige, selv den lille nygifte Fru Grethe kvidrede savnløs op i sit gamle Hjem. Torriid saa *næsten* ikke forstenet ud, han holdt Tale om, „naar Mor var gal!“ Saa var man ellers ikke store Ka'le! Saa var det at luske ind og tørre sine Strømper bag Kakkelovnen og fordybe sig i Karthagos Undergang. Men siden i Livet var det bleven ham en mægtig Støtte, at være „gal“, som Mor var det. Folk ligefrem kunde føle og i Tide trække Kløerne ind, naar de stod overfor et Menneske, der af sin Mor havde lært at være „gal“.

Janus holdt Tale for „Mors Regnskabsbøger“, Hymner i tørre Tal om èt Menneskes Kamp for sine.

Mona talte for „Bandagen“, menneskelig Vilje i Jernbøjler baaret af en Ryg, der nok var brudt i Stykker, men alligevel sejrende havde baaret baade Bandagen og dem allesammen.

Alexander var Clovn for hele Bordet, han snurrede det lille bitte Snapseglass rundt med Tungen — smækkede — „du er god du, Mor, du er en Kammerat.“

Der faldt Ro over dem lidt efter lidt, og andre Emner kom for — Hedin Helgason var nok ved at sælge sit Blad, skønt det gik saa godt, han vilde tilbage til Amerika, Island havde alligevel været ham for smaat. Janus begreb ikke, at Danmark vilde blive ved at øse Penge ud for den Ære at beholde Island, men Fru Ross vilde ikke høre Tale om at miste eller give Afkald. Island vilde saavist blive et ydedygtigt Land, der var værdt at eje.

„Jamen Mor“, sagde Mona der var paa Vej ud efter Kaffen. „Islænderne udgik aldrig fra Danmark og de ligner os ikke, de er en Nation for sig . . .“

„Det er jeg lige glad med“, sagde Fru Ross ildrød, hendes ømfindligste Sted var berørt, Islands oprørske Holdning imod Danmark! — „Naar Danmark har holdt det oppe i dets fattigste Aar, kan det forlange andet end Udkæld til Tak. Gudbevares, det vilde se saa umaadelig humant ud, om Danmark af sin Fattigdom — Islænderne selv er ikke fattige, de har Raad til alt, hvad de har Lyst til — forsynede Landet her med Broer og Havne og Jernbaner, beskyttede Fiskeriet og opmaalte Landet og saa en Dag sagde: Se saa, søde Børn, tror I nu I kan selv? — — — Hvad tror I, Islænderne vilde sige? — tror I Tak? — Nej, de vilde sige: „Giv os et Universitet, giv os ditten og giv os datten, I skylder os det, I stjal, I Tyvepak!“

Jeg ved godt, at I allesammen er saa „tolerante“ — for I hører til en Tid, hvor al sund Indignation er latterlig, det er „Forstaaelse“ altsammen. Tiden orker ikke Indignation skal jeg sige jer, for det skal der ogsaa Kræfter til. Nej Humanitet! — Labskovs af Svækkelse, Dovenskab, Blødsødenhed og *egen skit Samvittighed* — og saa lyder det jo saa dannet! Men jeg har hørt Danmark æreskænde i tredive Aar, det bliver man ikke tolerant af . . .“

Over alle Børnene kom den sære Undselighed, de skjulte under sænkede Vipper, naar Moderen blev saa heftig. Mona løb ud efter Kaffen.

„Nu skal I høre! raabte hun, da hun kom ind igen. „Susanne har forladt sin Mand og sejler i Aften med „Ingeborg“. Pjetur skal være saa vanvittig fortvivlet, han har været ude paa Skibet, men hun havde laaset sig inde i sin Kahyt.“

Janus gned sig i Hænderne. „Det har han Sa-
teme godt af! Naar jeg tænker paa, som han sveg
os i Skolen.“ —

„Ja ja“ — Fru Ross tankefulde Blik vovede sig
ikke længere end til Torrilds Skulder. „Det er nu
galt efter min Mening. Al den Renden fra sin Mand
det ligger i, at Konerne ikke gider *tænke*. De gør
sig det ikke i Tide klart, *hvordan* Manden er —
om han skal have det med det gode eller det
onde! Og ikke skal de jappe til at kysse ham eller
tude, naar han trænger til skarp Lud, saa lidt som
at se fornem og mut ud for hver en Smule, han
finder paa. Derfor har Vorherre givet os Eks-
emplet med Sol og Regn. Fru Bjarnason skal al-
drig tro, hun bliver lykkeligere med en anden
Mand, for Fejlen er hendes egen, og den flytter
med ligesom Nissen. Kan hun ikke sætte sig i
Respekt hos den ene Mand, saa kan hun heller
ikke hos den anden. Man har det, som man er
til.“

Torrild var med sin Kaffekop flyttet hen i den
haarde, glatbetrukne Slagbænksofa, han sagde ikke
et Muk. Umaadelig ligegyldig skar han Spidsen af
en Cigar.

Lidt irriteret føjede hun til. „Jeg vil aldrig haabe,
nogen af mine Døtre render fra deres Mænd, for
saa vil jeg synes, jeg har opdraget dem slapt og
elendigt.“

„Jeg synes, hun var saa køn,“ sagde Mona mæg-
lende. „Hendes Haar var saa dejligt og Øjnene —
de underlige Snegleøjne med den kroniske Taare-
glans.“

„Hvad mener du med Snegleøjne,“ spurgte Tor-
rild og saa op i Loftet.

„Lagde du aldrig Mærke til, hvor de kunde
trække sig ind — Blikket naturligtvis. Det ligesom

gik tilbage ind i en brun Glanstragt. Egentlig saadan et ensomt koldt bedrøvet Blik. Men det saå saa kyskt ud, naar hun saadan trak sig ind — jeg kom altid til at tænke paa Adrienne von et eller andet i vores tyske Roman fra Trediveaarskrigen.“

Torrild saa stadig op i Loftet og røg stille.

„Du har forresten Ret.“ —

Frokosten var forbi, Grethe skyndte sig hjem, Alexander og Janus skulde pakke, saa blev Torrild og Fru Ross alene tilbage i Kontoret. Han sad stadig i Slagbænkssofaen og røg, Fru Ross stod foran sit aabne Pengeskab og regnede ud, hvad hun kunde undvæse til de to, der skulde rejse.

Gennem Vinduet saa de Asger Hjaltalin, der kom nede fra Baadebroen. Mona løb ham i Møde, hun saa mager og tynd ud. Sammen kom de op mod Huset Asgers blege, langagtige Ansigt med de store hvide Tænder mindede om et Hestekranie. Den eneste Farve var den ømfindtlige blaa posede Hud under Øjnene.

„Tror du egentlig, Hjaltalins Lunger er paalidelige, Torrild?“

„Nej. Men det turde ikke være saa helt ufortjent saa.“

Hun drejede sig lidt til Siden og saa paa ham.

„Mener du, han saadan har levet for stærkt?“

Torrild rystede paa Hovedet. Han blev ved at sidde og se ned og svingede sin lille Pibe uden at kunne bekvemme sig til at tænde den.

„Han er jo en underlig en — det kan da ikke tænkes, at han — med Mænd, forstaar du?“

„Nej Mor“ — Torrild løftede sig i Sædet for at naa Tændstikkerne paa Skrivebordet — „Asger har nok i sig selv — i enhver Henseende.“

„Hm hm“ — Fru Ross talte Sedler og bereg-

nede. „Jamen retter det sig ikke altid, naar èn bliver gift?“

„Sommetider — sommetider ikke.“

„Hvordan kommer saadan noget, Torrild?“

„Det kommer fra Kammerater i ens Drengetid, Mor — eller hvis man faar for meget med svin-ske Bøger mellem Hænder.“

Der gik en Tid i Stilhed. Fru Ross blev færdig og laasede Pengeskabet. „Skulde jeg tale til Mona om det, synes du?“

„Nej. For vil hun have ham, tager hun ham alligevel, og saa er det bedre, hun ikke ved det.“

„Drikker han ikke ogsaa for meget?“ spurgte hun lidt efter.

„Jo, sølle Bæst, men det er han vel født med. Bedstefaderen, den gale Amtmand drak jo Floder og var gal til.“

„Det bliver vist en krank Lykke for stakkels Mona,“ sukkede Fru Ross.

„Enden er ikke endda,“ Torrild rejste sig, strakte sig i sin fulde Højde og rakte velbehagelig Armene vidt ud. — „Jeg har ogsaa en lille Gæld dør fra gammel Tid.“

Fru Ross saa stolt paa sin ældste Søn.

„Du er jo hævn-gerrig, min Dreng.“

„Jeg Mor!“ — han lo — „Jeg er den vandrende Retfærdighed.“

„Jamen du staar dig altid ved Retfærdigheden, ikke?“

„Jo, det er Kunsten, Mor — bruge Retfærdigheden til at køre sin Nyttes Vogn frem med. . . .“

—
Men Sorgens tunge trælsomme Aag
venter en dog, naar man standser.

Ja hver Gang, hun standsede, kom Sorgens tunge Hjul rullende ind over hendes Hjerter og Sans.

Mona sad om Aftenen sammenkrøben i sit Værelse. Der var kommen saadan en Stilhed over Huset siden Brylluppet; og nu rejste de to kaade, støjende Brødre, nu var det, som om det hele kom drivende tungt ind over hende igen.

Hun saa sig haabløs omkring mellem sine Bøger og Udkast. Som hun havde forandret sig. Hun kunde ikke samle sig om noget Arbejde, hun var slap og led og viljesløv; der var noget i Vejen med hendes Hoved siden den Aften, hun blev syg. Hun taalte ikke en Lyd. Hun var saa syg for Lyde, saa hun kunde sidde spændt og vente, stigende febrilsk, paa, at en eller anden vedvarende Lyd, Klokkeklemt eller Sang skulde holde op. Hun kunde gabe og gabe hvert Minut, saa Vandet perlede hende ud af Øjnene, og over hendes Bevidsthed laa der en slørende Mathed, hun ikke kunde faa Bugt med.

Der maatte være noget, der hed *Ulydighedens Onde*.

Mest var det gaet ud over hendes Beslutnings-evne! Hun som før kunde faa et Indfald, beslutte og handle ud i samme Andedrag — og saa nu — aa Herregud.

I en Stilhed som nu, hvor hele Huset sov, kunde der falde en saa uendelig Hvile over hende. Men nyde den i Fred, med en Følelse af Lægedom ud i hver en Nerve, kunde hun ikke mere. Den jagende Skytte, der blank smuttede frem og tilbage, tvang hende til ligesom at følge bevidst med, den trættede hende pinligere og pinligere og hindrede hende samtidig i at hvile.

Det var hende en sørgmodig Trøst, at hun var den, der led mest under Kampen, Asger var for passiv. Det eneste, han havde faaet virkelig Interesse for, var Villaen ude paa Papegøjeøen „vort

graa Palæ“ som han kaldte det. Det blev saamæn ogsaa palæagtigt, med tykke Mure fordringsfuldt højt paa Kampestens-Fundament og store Værelser med vældige Vinduer, der drak et umaadelig Lys ind fra Havet. De store gardinløse Ruder lignede set udefra et dødt Menneskes Øjne, ingen varsom Haand lukkede i Tide. I den store Stue mod Syd, der hvor Søpapegøjerne altid flød som Skurv paa Vandets blaa Ryg, der skulde han sidde ene ved sit store Flygel og spille til Papegøjernes sørgende Afgrundssang aae-aae-aae-aae.

Hun rejste sig urolig, hun kunde ikke holde Tanken ud.

Var det nu ikke i en Sag som denne, man havde Brug for en Præst? Hvor hun ikke vidste sine levende Raad mere, men blot vidste, hun vilde gøre det, der var rigtigt. Vilde hun vende sig til en Præst, ligegyldig hvilken i Verden, vilde han komme med noget Præk, saa hun var lige vidt, et Par Citater af Bibelen, som ikke kom Livet ved. Hun hørte det jo forleden Søndag, da Gissur prædikede, og Asger gik med for at gøre Grin. Hun var gaaet med et svagt indre Haab om maa-ske at faa fat i et eneste lille Ord, hun kunde hage sig fast i og faa til Hjælp — men Gissur talte om den Herre Jesus Christus, Verdens Frelser, der havde lagt en ny Sang i vor Mund og kun den, der sang den Sang og forstod den i sit Hjerte havde den Forret at kunne se Stien, hvor Lyset skinnede fra Himlen. — Hvor kunde det nu ogsaa være, at ethvert Stykke Hoved med særskilt Interesse for Kunstgødning befandtes at være god nok til at blive Præst — men Kvinder ikke! — Var der ikke længere i Verden Gran af Ærbødighed for den store betroede Stilling at for-

valte Menneskenes Moral — Ak Gud, det var jo det, hun vilde, det hun hungrede efter, rakte sine Hænder ud imod og ikke kunde naa, rejse den sunkne Kaldsfølelse i Kirken.

Hvorfor var Præster ikke som Goos — eller hvorfor var Goos ikke Præst? Hun vidste, han var gaaet fra Teologien allerede som Student. — Hvorfor blev den dog ikke reformeret, Teologien, saa de dygtige og intelligente Mennesker med Glæde kunde slutte sig til den. — Havde hun blot haft Goos her; for ham vidste hun, hun kunde forklare det hele og han vilde forstaa det og finde det centrale i Kampen, det hun selv havde mistet Blik for, fordi hun havde stirret sig blind.

Stakkels lille Asger — enhver anden end Asger, den i Forvejen saa ensomme, vilde det ikke være saa svært at gaa fra. Hun stod og saa efter hans Billede oppe paa Hylden, i Skærmens Halvmørke — saa hulkindet og mager, saa bange, at han ikke engang turde vedgaa for sig selv, at han var bange. I Iveren for at faa sit Hus færdig, løb han ligesom om Kap med sit eget Hjerteslag. Og hun vilde saa gerne kysse ham rolig, være god imod ham og føle Lykken ved at han saa glad kyssede hende. Stakkels lille Asger, stakkels vi to.

Alene hans Billede brød al hendes opstabilede Beslutningsevne ned, hun fik det aldrig, aldrig sagt, hun maatte se at faa det skrevet.

Staaende ved Servanten holdt hun Haandklædet for sit Ansigt og græd fortvivlet, brød ud i krampagtig Hulken Gang efter Gang og pressede det med Haandklædet tilbage igen. Tilsidst satte hun sig hen til Bordet, løftede Skuldrene op i et stort Aandedrag og skrev:

Jeg *kan* ikke Asger. Naar jeg har taget Beslutningen, at det skal være, er det som om hele mit Jeg derinde løfter sig og vælder ud, nej! Du *kan* ikke blive staaende paa Halvvejen, det koster dit Liv.“

Om jeg skrev hundrede Sider til dig, kan jeg ikke faa dig forklaret, *hvor* stor en Sorg, jeg føler derover! Hvor fortvivlet jeg er. Fordi jeg føler mig skyldbetyngt og dog ikke *kan* anderledes. Jeg er syg, jeg er svag og elendig af Sorg og alligevel maa jeg gaa, fordi det i det længste — i det lange Løb som gælder — er det rigtigste. Jeg vilde ikke engang blive dygtig som din Kone, Asger, jeg bliver lad og løjet, jeg véd det, jeg bryder jo mig selv i Stykker. Jeg bliver det værste, jeg ved, det jeg helt fra min Barndom har foragtet som det laveste, et Menneske kunde blive, udvendig dygtig — prangende — den i al *synlig* Filantropi medvirkende Mona Hjaltalin. Jeg kommer til at *synes*, det jeg gerne vilde have *været*.

Jeg har lovet Mor at gaa til Læge i Morgen. Det kan ikke blive ved at gaa saadan, jeg gaar fuldstændig til. Jeg tror, der er noget, der hedder Ulydighedens Onde — jeg maa prøve, hvad det giver at komme tilbage til mig selv.

Jeg skriver ingen Fraser om, at du ikke maa blive vred eller sørge over mig. For jeg ved, du bliver ulykkelig. Og jeg kan ikke hjælpe dig med andet end den fattige Trøst, at jeg er saa ulykkelig, som jeg kan blive.“

Hun lukkede Brevet og lagde det bort, Gravskriften over hendes og hans Kærlighed! Hun var som bedøvet — lammet —

I Stuen var der den frygtssomme Hvile som i et

Dødsværelse, hvor én ligger strakt i Sengen og lige er død.

Og langsomt flød Livet tilbage i hende, hun kunde blot ikke forstaa det, ikke forstaa — Det Brev saa' saa hvidt og stille ud som et Lig, det saarede hendes Øjne, hver Gang hun kom til at se paa det. — Saa klædte hun sig af, kneb Øjnene i for ikke at se paa hans Billede, som hun ellers altid gjorde i det Øjeblik, hun slukkede sin Lampe.

Hun kunde ikke sove — ud paa Natten rejste hun sig og satte sig i Natkjole hen paa den kolde Stol og saa paa Brevet. Uvilkaarlig vendte hun det — og følte sig som en Morder, der vender sit Offer om for ikke at se Ansigtet.

Saa sad hun længe og saa paa hans Billede — det magre, uregelmæssige Ansigt, det forsvarsberedt løftede Hoved. Hun tog Billedet i Haanden — og satte det fra sig igen! — Kunde hun da ikke forsage Livet for ham?

Nej.

Saa havde hun ikke Kærlighed nok.

Hun slog grædende Hænderne for Ansigtet, nej saa havde hun ikke Kærlighed nok! Stakkels lille Asger, som hun elskede, blot ikke nok. Naar alt kom til alt, var det jo dog haardest for hende, hun skulde give det onde, han skulde tage imod, og det var værre at gøre ondt end at lide ondt.

Aa, men hun vilde saa nødig.

Hvor hans lyse Øjne saa underlig nøgne ud — hudløst saarede — som kom de fjernt fra, angste i Blikket, higende mod noget bestemt. Hun havde set netop de Øjne med det Udtryk før, et andet Sted, men hvor?

„Aa, jeg kan ikke redde os, Asger!“ Hun tog igen Billedet og græd med Panden mod det kolde Glas.

„Jeg maa jo bøje mig for det rigtige, naar jeg klart og tydeligt hører i mig selv, at det er det.“

Hvordan, hvordan vilde hun komme ud af det med „Stemmen“, hvis hun gjorde den saa aabenbart imod. — Hvordan vilde hun kunne undgaa det blanke Vanvid, Aar efter Aar i lummer Mystik paa en Klippeø i Atlanterhavet med Afgrundenes aae-aae ind af Vinduerne fra alle fire Verdenshjørner! Hun hørte jo ikke hjemme i det — kunde *aldrig* komme til at høre hjemme i et usundt Drømmeliv, var det aldrig saa fornemt tilbagetrukket. Hun hørte til, hvor der levedes, krævedes og skabtes. Ellers brændte hun sammen.

„Sov godt lille Asger — jeg kan ikke sove“ — Hun saa længe, dvælende, paa hans Ansigt — flygtig undrende igen over, hvor de Øjne var fra — saa skruede hun ned, uden at slippe dem med sit Blik. Lyset løb fra Ansigtet, der tabte sig bebrejdede i Mørket. —

Hun stod i sit Værelse næste Morgen og vaskede sine Hænder, da hun gennem Vinduet saa Asger komme — som hun de hundrede Gange havde set ham komme dér ad Strandgaden. Brevet laa parat paa Bordet.

Han kom hurtigt — med Øjnene stift fæstede paa Faktorgaarden, som var han bange, den skulde gaa væk for hans Øjne som en Luftspejling.

Og pludselig greb hun med Hænderne op om Tindingerne — nu huskede hun — det hun ikke kunde huske i Nat, de hudløse, ængstelig higende Øjne, der spejdede frem! Det var jo hendes første „Fantasi“, den assyriske Kongesøn i Udstødthedens Helved — dér hvor han netop havde opfattet noget levende, der var trængt ind i Ødet og styrede

imod det, blind og døv af Angst for, at det skulde forsvinde igen.

Og hurtig vendte hun sig, greb med to vaade Fingre om Brevet og stoppede det ind i Kakkellovnen. Med Fodspidsen slog hun Jernlemmen i og hviskede: „Jeg begik jo Synd, som jeg ikke i Aarhundreder kunde faa Tilgivelse for.“

13. KAPITEL

FRA Sydlandet var Ravnene i de sidste Dage kommen i Flokkevis. De kredsede først paa Afstand og lignede tusinde Fnug under Himlen. som om en uhyre Lampe havde oset — saa trak de nærmere og nærmere, og der kom stadig flere. Det varslede Kulde. Store graahaarede Skyer kom drivende, helt nede fra Horisonten, det saa ud som om Himlen trak Pelsen op over Ørene og skjulte sin tynde sommerblaa Kjole for det, der nu skulde komme. I Havnen laa det Forenedes „Gefion“, der lige var kommen fra Nordlandet og skulde sejle igen næste Dag, ned til København. Tulinius forsinkede „Kong Sverker“ kom tudende øst fra — under Batteriet laa en rustrød skotsk Trawler, der provianterede sig for Hjemgaaende.

Og pludselig, lige over Middag, var Reykjavik myrende fuldt af Folk, der var kommen med Skibene, gaaende eller ridende i Horder. Med determinerede Træk erobrede de Byen, de var kommen for at „redde“ Island. Fra alle de smaa ensomme Gaarde rundt i Landet, der lignede Græsbanker foruden og Muldvarpebo forinden, var de kommen. Fra alle de smaa Byer ved Fjordenes Tungsuids, de mætte sindshvilende Folk, Goos

havde set, havde givet Møde, olme som Tyre, holdende sig sammen Syssel ved Syssel for ikke at fare vild i den store By. De fleste havde skægede Ansigter som en saltbleget Græsdusk, hvorigennem Øjnene skinnede som smaa hvide og lyserøde Snegleskaller. Imellem dem stod saa en eller anden tilfældig Bonde, der blot manglede en guldbroderet Skarlagenskappe, et Skjold, en gylden Hjælm for at staa der som den skønner Gunnar fra Hlidarende lyslevende.

Foran den gamle Landshøvdingbolig, hvor Finn havde boet, siden han blev Minister, samledes lidt efter lidt alle Sysler, en Menneskemængde der, for at faa Plads, strakte sig i Arme ind i de tilstødende Gader. Tavse stod de, blot parat til alt. Hidsede af de Reykjavikske Storpoliitikere, der i Aviser og paa Møderne ude i Landet havde viftet med det virkningsfulde røde Klæde: Danmark, Dødsfjenden, Arveslangen der slyngtet om Island pressede det for Saft og Kraft, fornedrede det, haanede det, kaldte det en „god Malkeko“ — og som nu havde faaet Finn i sit Sold. Højforræderen Finn, der havde bundet Islands Uafhængighed for uoverskuelige Tider!

Endelig saa det ud, som om Demonstrationen havde født — en Deputation med Gissur værdig i Spidsen skred ind gennem Jernlaagen, over Tunpladsen og forsvandt i det lange, lave Hus, med Landets skriftlige Mistillidsvotum mellem deres betroede Hænder. — Og Mængden ventede i tavs dump Spænding. Vilde Finn lyde Folkets Bud og gaa af straks?

Mona kom fra Lægen; hun standsede midt i Trængselen og saa ind mod Ministerboligen! Du gode Gud, hvor det maatte falde som et Dommegagsslag for den Mand, den eneste vist, der virke-

lig levede og virkede for sit Land. Hun kom til at tænke paa den indtrængende varme anbefaling, han havde givet Asger med til Altingsmændene — fordi Asger *vilde* noget, der virkelig trængtes i Landet!

„Hvordan er egentlig alle de Mennesker kommen her?“ spurgte hun en Skolediscipel, der spiste i Faktorgaarden og netop stod ved Siden af hende.

„Ja, det er det, ingen kan begribe.“

„Jamen hvorfor er de da kommen?“

Disciplen glødede af Iver. „Finn har jo forraadt Island! Da han lod sin Udnævnelse underskrive af den danske Konseilspræsident i Stedet for direkte af Kongen, lagde han den islandske Minister-Stilling sammen med det danske, saa hvis det gaar af“

„Det gjorde det jo en Maaned efter Udnævnelsen, og Finn gik *ikke* af.“ Hun virrede irriteret med Hovedet. „At der overhovedet *er* to Partier, begriber jeg ikke — ét der hader Danmark og skælder det ud, og et andet, der ogsaa hader Danmark og ogsaa skælder det ud“

„Jamen Finn er *næsten* Forbryder!“ sagde Knegten. „Allerede som Barn var han Skandalist, *stjal* et Stipendium i København, hans Fader gik fra Forstanden over hans usædelige Liv, han bankede sin Moder“

Deputationen kom tilbage — Mængden skruede sammen for at komme nærmere og høre. Udenfor Gitterlaagen stod Gissur op paa en Sten og talte, han brugte den samme Tone, som naar han begravede. Jo, Finn havde bøjet sig for Folkeviljen, han vilde gaa af — det løb som en Strøm af Tilfredshed gennem Mængden, helt ud i alle Arme — Finn gaar af.

I Skumringen gik Redaktør Helgason sin vante Tur ud ad Batteriet til. Koner slæbte Kul i tunge Sække, hist og her laa pjaltede Mænd i Klynger og diskuterede Dagens brændende Begivenhed. Der stod Stank af græsselig Tobak i Guser ud fra Klyngerne. Hedin Helgason knappede den lange Frakke tæt ind om sig og trak Silkehatten ned, det var saa koldt, Vinden kom i de krappe, løslupne Rusk, der gik forud for Storm. Havet saa saa forsultent ud, de hvide Skumtænder sprang glubske frem af Bølgenes Mørke — Herregudja, nu kom jo ogsaa den bitre Tid, hvor det krævede sine fleste Ofre. Susanne maatte allerede forlængst være i Sikkerhed i København — Og det gik sikkert i Orden, Salget af Bladet, han kom ikke tomhændet til Amerika som sidste Gang. Fine og yndige Susanne, tænkte han, mens han gaaende saa ud over Havet, som om der kunde være en ganske lille Morildstribе tilbage efter „Ingeborg“, hun sejlede ned med. Søde stille blide Susanne, en sjælfuld Citer mellem Verdens støjende Klaverer! Han havde lovet hende Hjem i Amerika, og hun havde lovet at komme . . .

Ude paa Batteriets visne Græs indhentedes han af Torrild Ross, der hilste med mere Intimhed, end der egentlig var imellem dem. Helgason hilste ligesaa venligt igen, han havde ikke noget udestaaende med unge Ross — Da Torrild satte sig paa Skrænten, satte han sig ogsaa.

„Jeg gik og saa paa den!“ Torrild Ross viste ud paa den rustrøde Trawler, et Jernskrog saa pillet for „Luksus“ som en Fork for Kød. Med Forstavn som en uhyre, storsnudet Hvalkæft nejede den sig i Bølgerne og ligesom drak Livfuld efter Livfuld af det salte Vand, som vilde den graadig drikke Havet ud. Der stod et halvnøgent Men-

neske derude og hujede mod Byen, sort som Satan, grinende og mere bestialsk end nogen middelalderlig Sørøver —

„Ved De hvad, Helgason, jeg synes, det er ganske flinkt gjort af Samfundet at holde saadan en Besætning i Tømme. Tvinge saadan et Stod Djævle ud paa Havet i smaa Forbund og holde dem i Skak der.“

Hedin Helgason sad fredelig og røg, Torrild Ross var i Grunden en flink og rettænkende Fyr. —

„Det er egentlig det, der har givet *mig* Lyst til Samfunds-Styre — i den Form, som kaldes Politik. Holde Trawlerne i Ave! — Ethvert Menneske er jo Trawler paa sin Vis, Helgason — — — Jeg tror ikke paa Fløjelshændernes Regime, Pøbelen slaar, hvad den ikke frygter.

Se nu Finn“ — det kom saa naturligt, saa følgenødvendigt. „Synes De i Grunden ikke, det var en Skam, at han maatte gaa?“

„Aae — han *var* jo ulden — og Tilliden, ser De! Folket har jo alligevel et sikkert Instinkt.“

„Folket!“ Torrild skar Ansigt. „Folket har sletningenting, udover Hunger og Drift. Finn faldt for et Folke-Votum, men De tror da ikke, et saadant opstaar af sig selv? Der staar altid en enkelt Vilje bagved, naar Folket „vil“.

„Ja saamæn“ —

„Det bliver svært at finde en anden,“ sagde Torrild Ross tankefuld. „For nægtes kan det jo ikke, at Fjældkvinden for Tiden er „mandløs“ — Hun kan takke sin Diciplin i Skolerne for det, alrdig lærte de Bengler at lyde.“

„Saavidt jeg har hørt, var Hr. Ross heller ikke videre lydig i Skolen,“ sagde Helgason med et lille venskabeligt Smil.

„Nej, men jeg var’et sku hjemme!“ Det kom

med en tilforladelig fortrolig Kraft og rykkede dem nærmere hinanden.

Torrild bankede sin lille Pibe ud paa en Sten.

„Jeg har egentlig tænkt mig Dem som Minister, Helgason?“

Helgason saa hurtigt til Siden — var det Spøg — Nej, Torrild Ross sad med det mest uigennemtrængelige Sten-Ansigt, han var sindig begyndt at stoppe Piben. Der kom Perspektiver saa vældige som Havet for Helgasons Blik, han anede, at det danske Regeringsblad stod bag Torrilds Tilbud. Nervøs smed han Cigarstumpen ned paa Stranden, en Terne kredsede i store Krumsabelsving over den og slog hungrig ned — og skreg sit arrige, skuffede Kriæ-kriæ bort over deres Hoveder. Steffs Motorbaad kom tøffende og osede Petroleumstank ind over Batteriet, idet den fisede forbi.

„Hvorfor egentlig mig?“ Helgasons Mistro stak igennem Perspektiverne.

„Fordi Deres Blads hele urbane Tone borger for en urban og tolerant Holdning overfor Danmark.“

„Ja,“ sagde Helgason blidt. „Jeg vilde naturligvis gøre mit til et bedre Forhold — hvad jeg heller ikke tror vanskeligt, blot Danskerne vilde komme Islænderne lidt i Møde“

„Kære, De vil da ikke putte *mig* Blaar i Øjnene!“ Torrild saa paa ham med et Blik der snertede som en flyvende Pisk. „Jeg ser jævnlig Artikler i danske Blade, skrevet af Danske, som har været et Par Ugers Tid heroppe — Og altid kommer jeg til at tænke paa noget, jeg saa i min Barndom, et Barn, der blev madet ved at Konen tog en Slurk Mælk, varmede den tilpas i sin egen Mund og spyttede den saa ind i Barnets. Nøjagtig den Fremgangsmaade er det, Islænderne bruger

overfor deres danske Gæster — som saa troskyldige spytter Mundfulden ud i en dansk Avis. Men jeg er født her, Helgason, jeg tager ikke den Mundfuld ind, jeg ved, at Islænderne vil hade Danmark, til det ikke mere staar i Afhængighed til det. Men blot det ikke kommer til noget Udbrud i vor Regering, saa lad kommende Regeringer om deres Byrder.“

„Ahha!“ nikkede Helgason.

„Vi kan jo snakke som fornuftige Mænd, ikke sandt Hedin Helgason? De kender Stillingen, og jeg kender den. Den Dag Island er rigt og selvproduktivt nok, giver det Danmark Fanden, det er grundsikkert som Esjaen derude. Og det er der intet at sige til, de betragter os som Usurpatorer. Den megen Snak om „Imødekommenhed“, „Sympati“, „Samarbejde“ — Fraser, kære, ikke andet end Fraser. Der er ingen Sympati, har aldrig været og bliver aldrig. — Jeg fremlægger blot Fakta, paa Grundlag af dem, er det, jeg vil se at faa en Ordning i Stand med Dem.“

Helgason nikkede. Han sad opmærksom og hørte og saa ned.

„Island er Danmarks Plejebarn — eller hvad skal jeg kalde det for ikke at saare Finfølelsen,“ begyndte Torrild igen. „Lad mig sige, den Stat Danmark betaler en aarlig Skat til, som det erlægges i Understøttelser. Det er forresten ikke noget at tale om, det er knap en halv Million. Men Islænderne føler paa sin Side heller ingen Taknemlighed for de danske Smaapenge, det er Danmarks forbandede Pligt“ —

„Jeg tror alligevel, en Del Islændere er i god Tro, naar de slaar paa Sympatiens Streng,“ sagde Helgason tænksomt. „Jeg tror det.“

„Nej, De gør ikke, Helgason. Og det gør ingen.

De kan ikke pege paa en eneste Islænder, som tror det. De vil allesammen, mere eller mindre aabenlyst, *fuld* Løsrivelse. Jeg siger det ikke for at forklejne Landet; stod Danmark i samme Forhold til Tyskland for Eksempel, med Følelsen af fordums Selvstændighed, det kastede Aaget af den Time, det saa sig i Stand dertil. — Naar Island ikke behøver Værn for sit Fiskeri, ikke behøver fri Undervisning for sin Ungdom, ikke behøver Hjælp til Postskibe og Telegraf, overhovedet ingen pekuniær Støtte har nødvendig. Naar det har anskaffet sig en Flaade til at beskytte sine Kyster mod fremmede Djævla — Torrild pegede ud paa den rustrøde Trawler — „tror De, den Slags respekterer andet end hvad der bliver sagt med Kanoner? — Naar Island har alt det, bliver der ikke mere slaaet paa Sympatiens Streng, da spiller Selvfølelsen op med fuld Musik. Det ved De ligesaa godt som jeg.

Men — ja, De forstaar Helgason, vi har for Tiden hjemme i Danmark Hænderne fulde med vort eget. Tidspunktet er saadan, forstaar De, at det vilde se godt ud — virke stabilt paa det danske Folk — om Regeringen fik en tilfredsstillende Ordning paa den islandske Forfatningsstrid.“

„Lidt Aske, saa Branden lige er dækket — det gør ikke saa meget, om Ilden breder sig derunder?“ Helgason smilte.

Torrild nikkede alvorlig. „Om vi nu kom med et Forslag — De kan jo se paa det, om De synes, det er acceptabelt — vilde De da som Minister forpligte Dem til at godkende det?“

Helgason saa paa ham — han saa ikke Torrild Ross, han saa kun Kortene, der var lagt op.

„Fordi jeg godkender det, er det jo ikke givet, at Altinget gør det,“ sagde han forsigtigt.

„Jo, hvis De har Flertal. Og fra De kommer

tilbage som Minister — nu maa De jo straks til Danmark — og til Forslaget foreligger offentligt, har De Tid at operere. Jeg ved, Gissur Magnusson ønsker at gifte sig paa Kaadal Præstekald, og ved sit Giftermaal faar han hele Svavas Slægt paa Sydlandet med sig. Og Pjetur ønsker at blive engelsk Konsul!“

„Jeg maa se det Forslag først!“ sagde Helgason, længe efter. De havde tiet og tænkt hver for sig.

„Det ligger i Udkast hjemme hos mig, hvis De vil se ind i Aften.

Og saa maa De rejse i Morgen Middag med dén.“ Han viste igen ud paa Trawleren. „Den er fuld til Randen med levende Helvede, men jeg rejser selv med den, jeg kender Kaptajnen, han er flink. Oddgeir Eggert rejser Kl. 2 med Kong Sverker og Páll Geirson med „Gefion“ Kl. 6 — i Morgen altsaa. Noget beror paa, hvilket af de tre Minister-Emner, der kommer først. Den derude skærer Vandet som en Haj — fra Skotland tager vi Resten af Vejen over Land.“

Det var næsten mørkt, Helgason sad og saa paa, hvordan Lysene i Byens Huse omkring Vandet tændtes som eksotiske Blomster, der sprang ud i et Nu og glødede i Natten. Han tænkte paa Susanne, men hun kunde ligesom ikke faa Plads, Uroen vuggede hans Sans fuld af Syner og Billeder og Drømme.

„Hans Eksellence Hedin Helgason.“

Langsomt gik han hjemad — Torrild sad med Snadden i Munden og saa efter ham.

„De faa hæderlige deltager ikke i Politik, Hr. Hedin Helgason.“

—
Mona vaagnede næste Morgen med Følelsen af en ond Dag. I Chemise løb hun hen til Vinduet

og saa ud. Vinden var saa snetør og bidsk og tog i Rusk Papirbitter, Hø og Sækketrevler ud fra Hjørner og Læsteder, hvor den fandt det. Et og ét Snefnug kom dryssende som smaa hvide Visitkort, der meldte Vinteren.

Da hun kom ind til Kaffen, hørte hun Asgers Navn — der blev saa flovt og fjollet stille, og den snøvle Vicekonsul Gudmundsen talte om Vejret. —

„Mor, hvad er det med Asger?“ Hun tog Moderen i Ærmet, da hun i Korridoren vilde smutte forbi hende.

„Aa, det er noget, Folk gætter paa — de siger, det er Hjaltalin, der har lavet denne Demonstration, da han var ude paa sin Tur om Øen.“ Moderen snøede sig fra hende, hun ligesom var flov paa Monas Vegne. „Spørg du Torrild, min Pige, han ved det.“

„Ja, det er der vist ingen Tvivl om,“ sagde Mona bittert. Men inde paa hans Værelse fandt hun ham ikke, alting, Gangklæder, Flipper og Linned laa fremme hulter til bulter, og hans Kuffert stod aaben. Af Pigerne fik hun at vide, at han allerede var gaaet ud. Straks efter Middag skulde han sejle med den skotske Trawler, han var kommen hjem med.

Hun kunde ikke holde Uvirksomheden ud — Asger var ikke kommen til Kaffe, kunde det tænkes, han allerede var taget til Øen? Tanken var absurd, men alting var løbet surr i hendes Hoved, siden hun hørte det om Demonstrationen — at Asger med Finns Anbefalinger i sin Lomme skulde have redet fra Sted til Sted og ødelagt ham.

Pludselig fik hun den Ide at løbe op paa Øverste-loftet for at se efter hans Baad. — Staaende i Lugen spejdede hun ud — gik helt ud paa den brystfældige Bro, skønt hun godt vidste, hvor livsfarligt

det var. Men hun var saa ude af alt dagligdags, hun følte Vejrets Uro i alle sine Nerver.

Asgers Baad var ikke at se — nede ved Kysten saa hun erfarne Fiskere trække deres Baade højt op paa Land.

Asger kunde da ikke med Finns Anbefalinger i sin Lomme have redet fra Sted til Sted og ødelagt ham — og svimlende gik det i det samme igennem hende, at Asger fra gammel Tid elskede den underjordiske Trafik — og hans og Torrilds Sammenhold

Mon Torrild ikke skulde være kommen? Hun sprang ned, men der var stadig ingen Torrild, han havde Forretninger i Byen og kom nok ikke, før han lige skulde sige Farvel. Der kom et stigende Tryk over hendes Hjerne, fordi hun ingen Steder kunde faa Besked, hver halve Time sprang hun op paa Øversteloftet for at se ud. Ja, Vinteren var i Opbrud, hun kendte det. Himlen holdt sig morgengylden til helt op paa Formiddagen, vilde ligesom ikke slippe Sommerens sidste Haandtryk. Luften var fuld af ung og skarp Kulde. Langt ude under Fjældene, under „Keglens“ Fod laa en grøn-gylden Dis, lys og let som om en uhyre Svovlmark stod i Støv.

Og Lyset fra Himlen flammed over Reykjaviks spejlblanke Sø. Alt var med ét saa stille som forud for Tordennejr — Naturens tavse Angst. — Den foldede sin Pragt ud for ligesom at formilde.

„Barok barok“ kremtede en Ravn og skyndte sig ud mod „Stenskoven“, og en Terne susede med vilde Fald forskræmt om i Luften — „hvor skal jeg fly, hvor skal jeg skjule mig?“

Der var Uro over Himlen, hele dens vældige blaa Øje flakkede i Ufred og Angst. Og alting stod i Farver af Blod, Orange, grønt og Guld.

En sidste straalende Oplussen af Sommerens Livskraft!

En Guldskov med Kroner og Grene af takkede Skyer hang hen under Himlen ret ovenover den intens gule Sø, saa blank, saa skinnende som et Lag af Bladguld. Og imellem Søen og Fjældene derude laa udstrakt visnet Tun — i den sælsomme Sol-Belysning saa det ud som orangegul, bævende Angst. Helt ude paa Alftanæs blændede Bessastaders Kirke, hvid som et Silkelagen.

Søens glatte Bladguld fik med et Rynker og Krus — og pludselig saa det ud, som om Mængder af smaa, skumhvide Lam kom ilsomt svømmende.

Mona greb uvilkaarlig ind mod Muren, hun stod ude paa Brogangen. —

Som en torndnende Kavalkade var Stormen der, Vinterens første Snestorm. Holdende sig i Lugens Karm spejdede hun ud — hvor var Asger i det Vejr!

Guldskoven drev — hurtigere og hurtigere — opløste sig, skiftede i Form og Farve. Den ruskende Storm jøg den, drev den, piskede den. Alle Tankens Former fo'r i Rædsel frem over Himlen, en Verden stod i Brand, alt levende var paa Flugt. Forrest en uhyre blaa Okse med Hovedet nede mellem Forbenene og efter den en Hund med strakte Bagben og fremadboret Hoved — fly — fly!

Og derude fra Nord kom langsomt og tungt væltende sorteblaa Skymasser. Som en overmægtig knugende Fjende væltede de sig over Farver, Former og Liv — skæbnesvanger — fuld af Truen og Død. Og Sneen hvinede frem, baaret af Stormen som en levendegjort Fortvivlelsens Hær paa Flugt.

Hun blev staaende som hypnotiseret. Solens Virkning paa den mishandlede, forpiskede Himmel

var fuld af Uhygge. Den var som en døende Majestæt, Magten var revet den af Hænde — men som en gigantisk, spejlglat Straalekegle holdt den endnu sit Hoved højt over Fordærvelsen.

Og hurtig — som ved Trolddom — forvandlede Sceneriet, Orkanen var en dygtig og rap Instruktor, Mørke rugede over Himlen, over Søen, Byen og Tunet.

Ude over Havet saa det ud, som om Himlen pludselig sank ned og lukkede sig graa og tung over den skummende Bølgevrimmel. Det var Sne. Hele Luften var Sne, Stormen var Sne! Det saa vidunderligt, æventyrligt, trolddomsagtigt ud — den levende, iskolde, fremstormende Snehær af Billioner Fnug! — Som en rasende Aandehær fra Jætternes Hjem — flygende fra Havet væltede den frem, ind over Land, ingen Sommerens mindste Spire holdt Stand imod den.

Og pludselig lysnede det — Guld, Orange og Grønt glimtede taareblændet her og der. Det graa Flortæppe splittedes i Traser, al Verden flaaedes og flængedes, Stormen selv fejede det altsammen væk. Og Solens Straalekegle stod endnu, blank og glat, bag det hele fra Jorden til Himlens Midte.

Og ligesaa pludselig var det mørkt igen. Alt fejedes væk; Sol, Skyer og Bjerge forsvandt i en ensfarvet graa Masse — en ny Snehær var i Anmarsch.

Asger, Asger! græd det bævende i hende! Var han i Robaad til eller fra Papegøjeøen nu, var han redningsløs fortabt. Hun saa de fortøjede Baade splintres som Brænde mod Stranden, den gamle Ross'ske Baadebro var færdig, den løftede sig som et døende Dyr, mens Tømmerfolkene sled i Kaagene for at bjerge dem paa Land. Orkanen

dundrede, saa det skjælv; mod Kysten stønnede Bølgerne graa og tunge som Bly. Ude et Steds brødes Bølgerne mod et Undervandsskær, kogende stod den hvide Skumdamp langs Skæret eller fislede op i vilde Spiraler.

Det fløj med en lynsnar Befrielse igennem hende: sæt Asger var derude, og Døden naadig sparede ham for den Sorg at miste — og i det samme saa hun ham i sin Tanke kæmpe med de fraadende, blytunge Bølger, blindet af Sneælte, halv-kvalt og forslaaet! Gud, Gud, hvor kunde hun tænke saa ondt. —

Der gik Baadebroen! Havet slog Gabet sammen over den og ruskede den fra Land, huggede den som i blindt Raseri ind igen, klemte og krystede den, nævede den mod Stenene, til Splinterne stod i Sprøjt blandet med Vand og grønt Skum op fra Havstokken. —

Nede i Korridoren mødte hun Torrild, der kom udefra.

„Nu gik sku Broen — fornuftigt at Mor i Aarevis har haft en Sparegris til en ny.“

„Hvor tror du, Asger er?“

„Hjemme naturligvis.“

Hun smuttede med ham ind paa hans Værelse, og han begyndte straks at kyle alting mellem hinanden ned i Kufferten.

„*Hvem* er det saa, der staar bag den Demonstration, Torrild?“ Hun saa skarpt, nervøst kampberedt paa Broderen.

Torrild svarede ikke, han smed og smed, laggede ud og fangede hele Bundter af Flipper ind — saa laasede han Kufferten og kaldte paa to af Tømmerkarlene.

„Bring den ned i Steffensens Motorbaad ved Hovedbryggen.“ —

Da de var ude, tog han sit Uhr op.

„Jeg har et Kvarter, og der er en Del, jeg vil fortælle dig“

—
Da Motorbaaden stod ud gennem Bryggens Skumsprøjt stred Mona sig igennem Uvejret, med Sydvesten bundet fast, og Aftenkaaben viklet om sig.

Asger rejste sig forbavset fra Flygelet, da hun kom ind. — Nej, nu havde han aldrig set Mage til Mod! . . . Han var eksalteret af Forlegenhed.

Der var lagt i Kakkellovnen og en Hede som i et Køkken, Gardinerne var omtrent trukne for, Møblerne saa saa skumle og spøgelsestore ud i Halvmørket. Paa et af de smaa Borde stod en lille tændt Lampe og hans Absint. Paa en lille Hylde under et stort Billede stod to Røgelsekar, hvorfra det ulmede op, som om to Slinger i Blinde søgte at sno sig om de ibenholtssorte Søjler, der paa begge Sider stod frit fra Rammen. Det hængte ligeoverfor hans Plads ved Flygelet, hun havde ikke set det før, Gardinerne havde dækket det. Saa hurtig hendes Blik fløj over det, saa hun, hvad det var, en nøgen forpisket Kvindekrop og en ligesaa nøgen Mand. —

Asger var nervøs hjælpsom, han vilde kysse hende og tage hendes Tøj, hun skubbede hans rystende Hænder af sig, strøg Sydvesten ned i Nakken og lod Kaaben hænge løs ned.

„Jeg har saa lidt Tid, Asger. — Jeg er kommen for at vise dig saavidt Retfærdighed — eller rettere, jeg *maa* høre, om du har noget at sige, der retfærdiggør din Handlemaade overfor Finn?“

„At han faldt? Kære Mona, var der nogen destruction i det!“ Han brugte Fremmedord for at stimulere sin Frimodighed.

„Havde du noget imod hans Politik?“

„Jeg! kære Mona, du ved, jeg er saa fri for“ . . .

„Var du jaloux paa ham da?“

„Jaloux!“ Han lagde Nakken tilbage og viste Tænderne i et Smil. „Nej, søde Mona, jeg har den blindeste Tro til din Retsindighed!“

„Altsaa ren og pur Ondskab — som da du brede Difteritis-Epidemien fra Odden ud over Byen — som da du fik mine Brødre ind i Skole-Revoltten for at faa dem vist fra — som da du skrev det anonyme Brev om Susanne, saa hun ikke havde en glad Time fra hun satte sin Fod her, til hun rejste igen! Havde du haft en Grund, vilde jeg ikke fundet det saa vanvittig haab-løst“ —

„Grund“ — han gik tilfældig forbi Billedet og trak med sin Arm Gardinet hen for det. „Jeg har den Grund, søde Mona, at du i den Grad ladede mig med Foretagsomhed, saa“ — han slog ud med Haanden, smilte som om han forgæves gjorde Forsøg paa at skjule, hvor ubetydeligt og komisk, det forekom ham — „det maatte da give sig Udslag tilsidst.“

Hans Maade at tage Anklagen paa irriterede hende, saa der trak Skyer af Hidsighed for hendes Sans. Hun følte Tungen tør klæbe til Munden som et Kødstykke paa en gloende Pande. Stemmen kom lav og anstrengt af glødende, møjsommelig behersket Vrede.

„Du koketterer med din originale Forbandethed! Du lider af den Sot, Selvforkælelse, og den ruinerer dig aandelig“

Han rankede sig længere henne i Stuen, hans Ansigt trak sit Hovmod paa, men Fingrene rystede, saa han knap kunde skære Spidsen af den Cigar, han i Forfjamskelse tog op af Kassen.

„Jeg bildte mig ind, du holdt af mig — fordi jeg havde saa ondt af dig, saa jeg ikke, hvad alle andre saa, du *drak* mig! Jeg var dig en Fornødenhed som Absint og Tobak. Aa, Islænder er du til Fingerspidserne, saa kan du sige, hvad du vil. Du vil beundres, roses, smigres, saa det driver af dig — og jeg gjorde det — jeg troede jo, det skulde stemme dig mildere mod dine Medmennesker, mod det Samfund, du levede i, jeg troede, der var saa megen ærlig Vilje i dig, at du for *min* Skyld vilde *forsøge* blot at komme i Kontakt med det levende, virkende Liv, som *jeg* hører til. Du sagde en Gang, at hvis du virkelig vilde, hvis noget gjaldt, da vilde du gennemføre med ubøjelig Energi. — Fraser, der dækkede over din hule Selvforkælelse, det er ikke nok at ville i Ord og Lader, man skal ville i Lødom.“

Stormen tog Livtag med Huset, saa det peb. Asger havde lagt sin Cigar paa Flygelet og taget den igen, om igen og om igen, til den var ved at smuldre mellem hans Fingre. Igennem sin Heftighed anede hun sin stigende Medynk med de stakkels rystende Oldingehænder.

„Torrild har pyntet mig for dig, lader det til.“ Han gav sig ikke — kunde vel ikke, Stakkell!

„Det er ikke Torrild, men *dig*, Talen er om. Jeg vil ikke engang prøve at bede dig se ind i dig *selv* efter Fejlene og ikke altid hos de andre, jeg ved, det er omsonst. Jeg vil blot sige dig, jeg har levet et Liv, du ikke vidste noget om, et Liv med mig selv, med min Religion — om jeg havde

adlydt den, saa havde meget været bedre baade for dig og mig. Men jeg var selvklog og troede, jeg bedre forstod end — naa, det er lige meget, du kan kalde det min egen indre Erkendelse. Den sagde mig nemlig, at det var umuligt at naa dig endnu. I min Selvklogskab og Forelskelse vilde jeg ikke se det. Du trænger til Ensomhedens Selvførtærelse en Tid endnu; naar du tilsidst ikke har andet, maa du vel til at tære paa din egen Ondskab. Jeg sagde dig en Gang, at Sympatien er den eneste farbare Vej til en Menneskesjæl, lukker han for den, lukker han sig selv inde.

Det er det, du har gjort, Asger — jeg har ondt af dig, men jeg har ingen Sympati for dig. Og jeg gaar fra dig med god Samvittighed, for jeg kan ikke hjælpe dig. Det kan ingen, før du selv vil.“

Han stod og saa ned paa sine lange Fingre, som han spilede ud og trak sammen igen som Kløer.

„Ja, du er vel klar over, kære Mona, at jeg kan sidde saa ensom som en Ørn paa sin Klippe i tusende Aar uden at have nogen behov.“

„Fraser,“ sagde hun, næsten før han havde talt ud. „Det golde, sindbilledlige Hovmod, som du engang imponerede mig med. Bliv siddende paa din Klippe i de Udstødtes Ørken i tusende Aar og tusende Aar til. Der er ingen, der savner dig. Og Evigheden er lang, du bliver træt før den.“

Og saa Farvel Asger. Jeg rejser med „Gefion“ i Aften. Du trak alle Traadene forkert i mit Liv, det er paa høje Tid, jeg kommer i Lave igen — hvis det ikke allerede er for sent.“

Asger stod ubevægelig med den plukkede Cigar i Haanden. Paa Tæppet foran hans Fødder var der brunt af Tobakssmuld.

Saa var det gjort. Hun standsede nede paa Trappen, og tog efter Vejret — skulde hun løbe derop og slaa Armene om hans Hals? — Du gode Gud, hvor vilde han blive glad.

Nej, han sørgede ikke! Han var for haard til at sørge. — Han sørger ikke! blev hun ved at herse ind i sig selv, mens hun løb. Kulden slog sig favnende om hende, der var faldet et tykt Lag Sne, og Luften varslede mere. Gennem Gaderne løb hun, med Ansigtet mod Vinden, de hede Øjne sved i Kulden. Inde i hende blev det ved at hulke: han sørger ikke, han sørger ikke — — —

„Ja ja, min Pige, ja ja da!“ Det gik kummerligt over Fru Ross Ansigt, da Mona kom farende ind paa Kontoret og sagde hende, at hun vilde rejse.

„Ja ja, jeg siger ingenting til det. Det er nok det bedste.“

Hun rejste sig straks for at hjælpe Mona at pakke.

„Men naar du er falden lidt til Ro igen, min Pige, saa kunde du jo godt komme hjem igen. Du kan jo saa indrette dig aldeles som du vil.“ Der var noget saa hjælpsøgende i Moderens Øjne, Mona forstod, at hun ikke kunde finde sig til Rette med den Tanke, at netop hun for bestandig forlod Hjemmet. Hun nikkede med klare, taarefulde Øjne.

„Jeg skal nok komme hjem igen, Mor — siden.“

Kom han slet ikke? — Hver Gang Mona hørte Skridt i Korridoren, løftede hun Hovedet, og Hjerter slog Bølger af Blod op i hendes Hoved, saa det dunkede. Aa, blot han ikke kom! Hun vidste, hun vilde fare ham i Møde, slaa Armene om hans Hals Asger Asger!

Hun saa ham sidde graa i sit magre Ansigt og famle om sine Pistoler — med Knoglerne som Knytnæver springende frem indenfor den stramme Hud og de lyse Øjne som grønne Pailletter i Skygge, stumme af Harm og Afmagt — og Angst! Angsten der snurrede ham i hver Fiber indenfor hans Skal af Haardhed, Angsten over igen at være opgivet, paany ladet alene i Ødet.

Hun slap, hvad hun stod med i Hænderne — følte sig allerede paa Vej til ham.

Nej.

I Mørkningen kom Dagmar ind med et Brev — hun tog det og følte sig blive hvid lige til Læberne.

Men Brevet var fra Finn.

Hun læste flygtigt, rystende endnu af Spændingen — og satte sig bestyrtet. Det var altsaa allerede en Kendsgerning ude i Byen, at det var gaet over Styr, Finn friede til hende.

Hun følte først en bedrøvet Vrede. Hvor kunde Finn være saa taktløs at fri til hende, før hendes Kærlighed endnu var kold i sin Grav? — Saa tog hun Brevet op og læste det langsommere.

. . . . Jeg har elsket Dem i mange Aar, Frøken Ross. Hvad der for længe siden fik mig til at sige til mig selv: „noget saa rent træffer du aldrig mere,“ var ved at se, hvad De daglig var for „de Smaa“ og den blinde ærbødige Hengivenhed, den grænseløse rørende Ærefrygt, hvormed De altid omtalte Deres Moder. Aldrig har jeg hørt et udatterligt Svar, aldrig har jeg set en Trækning, der forraadte Uvilje ved at gøre nogetsomhelst, *hun* bad Dem om!

Man skal se et Menneske i dets *Hjem* for at

vide, hvad det er værd. I Deres Hjem har De lige fra lille Pige været „Hjertet“ — og hvor De kommer, vil De altid være Hjertet

Hun satte sig med det samme til Bordet og skrev midt i alt Rodet:

Kære Finn!

Jeg vilde saa gerne skrive et godt Brev til Dem, men jeg faar ikke Tid, jeg rejser Kl. 6. De er et godt Menneske Finn, De rører mit Hjerte, fordi De er god og brav.

Men vi kan ikke leve sammen. Det umuliggøres om ikke andet saa af min urimelige og selvstændige Virksomhedstrang. Jeg er Slider af Blod, jeg elsker Arbejde, fordi det er Virksomhed, og Virksomhed er Liv. Og jeg tror paa, at Virksomhed strækker sig over Gravene — jeg kan aldrig faa nok af at virke.

Saa fortvivlet jeg er, saa elsker jeg Livet alligevel.

Men jeg vil aldrig blive noget lykkeligt Menneske. For jeg vil altid længes efter almindelige, stille, borgerlige Forhold — og jeg vil aldrig kunne finde mig til Rette eller falde til Ro i almindelige Forhold. Jeg er Hjemmemenneske og Vandremyre paa samme Tid, hvordan skal det kunne harmonere. — Om jeg kommer til at slaa mine Folder over den ganske Verden, vil jeg altid græde af Længsel efter Island. Men bo her kan jeg ikke, jeg bliver gal her.

Jeg hviler bedst i Arbejde. Jeg hviler ikke i Hvile, for da har jeg det som en Skibsskrue, der er løftet over Vandlinjen og snurrer meningsløst i Luften. Jeg kan aldrig huske, jeg har følt Træthed, før nu det sidste halve Aar.

Ser De Finn, jeg tror, vi har hvert vort, vi kæmper for. Og man kan ikke slaa Kald sammen. For Kald er et Menneskes ensomme Vækst, det blufærdige Samliv mellem Mennesket og Gud.

Vi maa kæmpe hver for sig, Finn, De for Deres og jeg for mit.

Deres altid hengivne
Mona Ross.

—
Skibet tudede til Afgang. Det lød gennem Mørket som et stort Dyr, der pludselig brølte under Slagterkøllen. — Lidt efter gik Mona alene ned i Kahytten, hun vilde lægge sig straks. Grave sig blindt ned fra Sorgen. Hun vidste saa nøje, at Asger sad sort og stenbilledstiv i Mørket foran sit Flygel, og hvert tungt Slag fra Bølgekoget mod Bredden vilde ramme hans Sans som et Drab!

For det var ikke sandt, at Asger ikke vilde sørge! Hun vidste det — hun havde hele Tiden vidst det. Helt Frasemageri var det ikke, da han sagde, han vilde sidde saa ensom som en Ørn paa sin Klippe i tusende Aar. —

Hun aandede tungt og trak Lagnet op over Ansigtet. Da Jomfruen kom ind, bad hun hende slukke Lampen, der oppe i Loftet svajede og blafrede utaalelig.

„Det er nok haardt Vejr?“

„Ja, det er da ikk' Vejr at gaa u' i“ sagde Jomfruen muggen og trak Portieren raslende for.

Saa laa hun i det dulme Mørke og hørte paa Larmen, hørte Kaptajnens vældige Brølerøst Time efter Time. Ting rutschede henad Dækket, og tunge, hurtige Trin lød frem og tilbage — Det rutschede igen! Tog Havet Bid efter Bid fra Dæk-

ket? — Maaske forliste de! De kunde ikke være klar af Kysten endnu.

Havde hun stridt sig fri med alle Kræfter for at dø her.

De faa Passagerer var gaaet til Ro, de laa vel, ligesom hun, lammede af Larmen, laa sløve hen og lod staa til.

Det var saa underligt at ligge og lytte efter, hvilken mægtig Kraft, der var i Havet. Hun laa med lukkede Øjne og drømte om, hvordan det vilde være, naar hun slyngedes ud og blev grebet af det tordnende, urolige Vand — en Bølgelab hul som en Muslingskal og af Højde som et Fjæld faldt kogende fra Himlen — plask — og det vilde være forbi.

Skibet rullede og duvede og knagede, som knyttes det mellem Næver. Paa Gulvet flød Kufferter og Klæder mellem hinanden, ingen kunde tage Vare paa nogen Ting. De som laa i Køjerne var glade til, om de kunde holde dem fast og blive der; i en Krog i Salonen laa Jomfruen, der havde drukket sig fuld og bad jamrende Brændevinsbønner. Ysssl, ysssl, hørte Mona Vandets Strømmen ned ad Kahytstrappen, og en Dør blev laaset.

Hun var beruset, forkoglet af Larm og Tummel, af Bragen og Brusen, hun gav sig hen i Følelsen af intet, slet intet at bryde sig om, døsede hen med en ligegyldig Fornemmelse af, at skulde hun dø, saa skulde hun dø.

Saa standsede pludselig Maskinens stridende raakkeraak, raakkeraak, og Bølgelarmen sagtnede. — Hvad nu — var de stødt paa? — Skulde hun springe op — Døren — laaset. — Men inden Angsten fik Tag i hende, sank hun, træt og sløvet, sank i smaa Stød og sov.

Lige i sin Vaagnen rejste hun sig, forskrækket over Dagen og Stilheden. Paa Knæ i Køjen saa hun ud af Koøjets lille grønlig Rude — blaat, roligt Vand og Mængder af Skibe! Skibe af alle Størrelser og alle Slags, Skonnerter og Trawlere og Dampere laa stille og vuggede i Morgensolen.

Hun kom i en Fart i Tøjet og kom op paa det glatbarberede Dæk. — „Gefion“ var sluppet ind i Læ af en Fjældpynt, som aabenbart var en kendt Redningsstation. Over et halvt hundrede store og smaa Skibe havde reddet sig fra Undergangen herind og laa og gnubbede sig paa Vandet af Velvære.

Ved Siden af „Gefion“ laa „Kong Sverker“ og lidt foran dem laa den rustrøde skotske Trawler — tre Væddeløbere standsede i Starten! Den røde Trawler stod ud først — som et rustent Kæmpesøm kløvede den Vandet og var ude af Syne, før nogen af de andre lettede.

Kaptajnen, den tykke Berg, kom hen til hende. Han var svullen, rød- og blaaflammet i hele sit store Ansigt og lignede en stor Bunke Betændelse med et indknebet Øje som et rødt Knappenaalshoved dybt i en Pude, saadan havde Søerne tilredt ham.

„Gomaaren! Fløjelsvær i Nat, Frøken Ross — Si-ilkevær! Var De bange?“

„Ih nej! i saadan et Damevejr, Kaptejn!“ sagde hun leende, hun kendte Berg fra alle de Aar, han havde ført „Gefion“.

Vejret blev ikke stort bedre de første Dage. Mona hang fastklamret til Kahyttens messinggule, kolde Beslag og saa ud. Et Tov var spændt fra Kahytsdøren til Rælingen og spærrede Passagererne ude fra Agterdækket. — Hvert Øjeblik slog en Bølge skummende ind over Rælingen og trak sig hvislende og knurrende tilbage; der var intet mere

at faa fat i. Graa Bølgebjerge løftede sig op ved Skibssiden, hendes Blik fulgte det betaget helt op — var det Vand! Vand altsammen! Hele det Bjerg! Eller Bølgerne svang sig om Skibet som kæmpemæssige Maagers vældige Vingeslag, løftede de glasgrønne skumkantede Vinger og slog baskende mod Rælingen, deres Kræfter var enorme, plask, plask, flød Vandet i pilende Strømme ind over Kahytsdørene.

Endelig en Dag sagtnede Vejret. Hun laa om Aftenen og tænkte paa, nu kunde hun have været hos ham, have ligget i en af sine nye, smukke broderede Natkjoler og set ind i hans Ansigt. Hun kunde med lukkede Øjne føle ham bøje sig over hende og kysse hende. Lange, bløde, dvælende Kys —

Og saa laa hun her, fattig og ensom i sin smalle Køje og nænnede ikke engang at bruge sine smukke Natkjoler! Aa, hun havde ham saa kær, hun havde ham saa stærkt og ærligt kær! Hvor var det ondt at længes efter en Mund, som hun vidste ogsaa længtes efter hendes. Og saa ikke kunne naa den. Ligge her og lide under nervøs Hovedpine og den trættende Skytte, der jog og jog frem og tilbage i hendes Hjerne. Mon hun aldrig skulde blive saa dygtig og arbejdsfrisk som før. — Hun kom til at tænke paa det lille Jødeland, der laa indknebet mellem to store Magter og gik til Grunde derved, hvad nyttede saa dets Udvalghed! Havde hun ikke ogsaa været indknebet mellem to Stormagter og gik saaret til Døden ud af Striden.

Aa jo, det kom nok. Organismen kæmpede selv for at læge sine Saar. Kunde hun ikke le og sludre med de andre paa Skibet, lade som ingen Verdens Ting — jovist kom hun snart over det!

Ud paa Natten vækkede den gamle Dame i Underkøjen hende ved at dunke med sin Børste op paa hendes Køjebært.

„De har vist allerede Hjemvé, saadan som De græder i Søvn, jeg kan saamæn ikke sove for det.“

Mona bad undskylde og laa lidt stille, til den gamle Dame sov. Saa satte hun sig op i Køjen.

Hun kom nok ikke saa snart over det alligevel. Hun følte godt den hemmelige Kamp, der udkæmpedes dybt derinde bag Bevidstheden. Før det holdt op, før hun ikke klagede og græd i Søvn, før var hun ikke i Orden igen.

Det forblødte derinde bagved — Snittet hun skar i sig selv den Formiddag sidst hos Asger. Spørgsmaalet var blot, om hun var kraftig og kærnesund nok til at holde Blødningen ud, til det langsomt standsede af sig selv.

Aa, hun længtes saa rent skærende her i Mørket med de sovende Aandedrag om sig og Skibets ensformige Raakkeraak Raakkeraak! — Hun havde et af de Anfald, hvor hendes hele Jeg græd, bad, skreg efter Kærlighed, hvor noget indefra trængte sig frem og vejrede i brændende Tørst efter Tilfredsstillelse. — Med Hænderne for Ansigtet vuggede hun stille Overkroppen frem og tilbage, vuggede og vuggede for at dulme Skriget i sig selv.

Den Aften „Gefion“ gled ind i Sundet var det stille, en ganske stille, fin mørk stjerneglimtende Aften. Hun stod paa Dækket og saa Lysene paa begge Sider af Sundet, som sejlede Gefion fredelig ned gennem et Stjerne-Espalier, forbi de to fjerne Sole, Helsingør og Helsingborg.

Og forude København — som et Mylr af Glimt

og Lys, et stigende Baal, en straalende Port til den Verden, hun vilde tilkæmpe sig som Arbejds-mark.

Hun drejede uvilkaarlig Ansigtet og saa mod Nord — og hørte i Mørket sit eget tunge Suk. Deroppe laa et Hjem med store, blanke Ruder, med Havets og Søpapegøjernes lige sørgelige Sang ind af alle Sprækker. Og i Villaen stod han, syg og forladt og afmægtig forbitret.

Aa Gud hvordan skulde det gaa! Alting i hende kaldte pinlig paa ham. Hver Mand hendes Øje faldt paa med en eller anden tilfældig Lighed vilde minde hende blodigt om ham! —

Men det fik ikke hjælpe, hun havde gjort rigtig mod dem begge. Ganske vist havde hun ikke adlydt straks, men hun havde heller ikke givet tabt, hun havde holdt ud Time efter Time. Hun vendte sig og saa ind mod Byen — i hendes Liv havde Religionen spillet den Rolle, den skulde, den maatte kunne gøre det i andres med. Religionens Tid var ikke forbi.

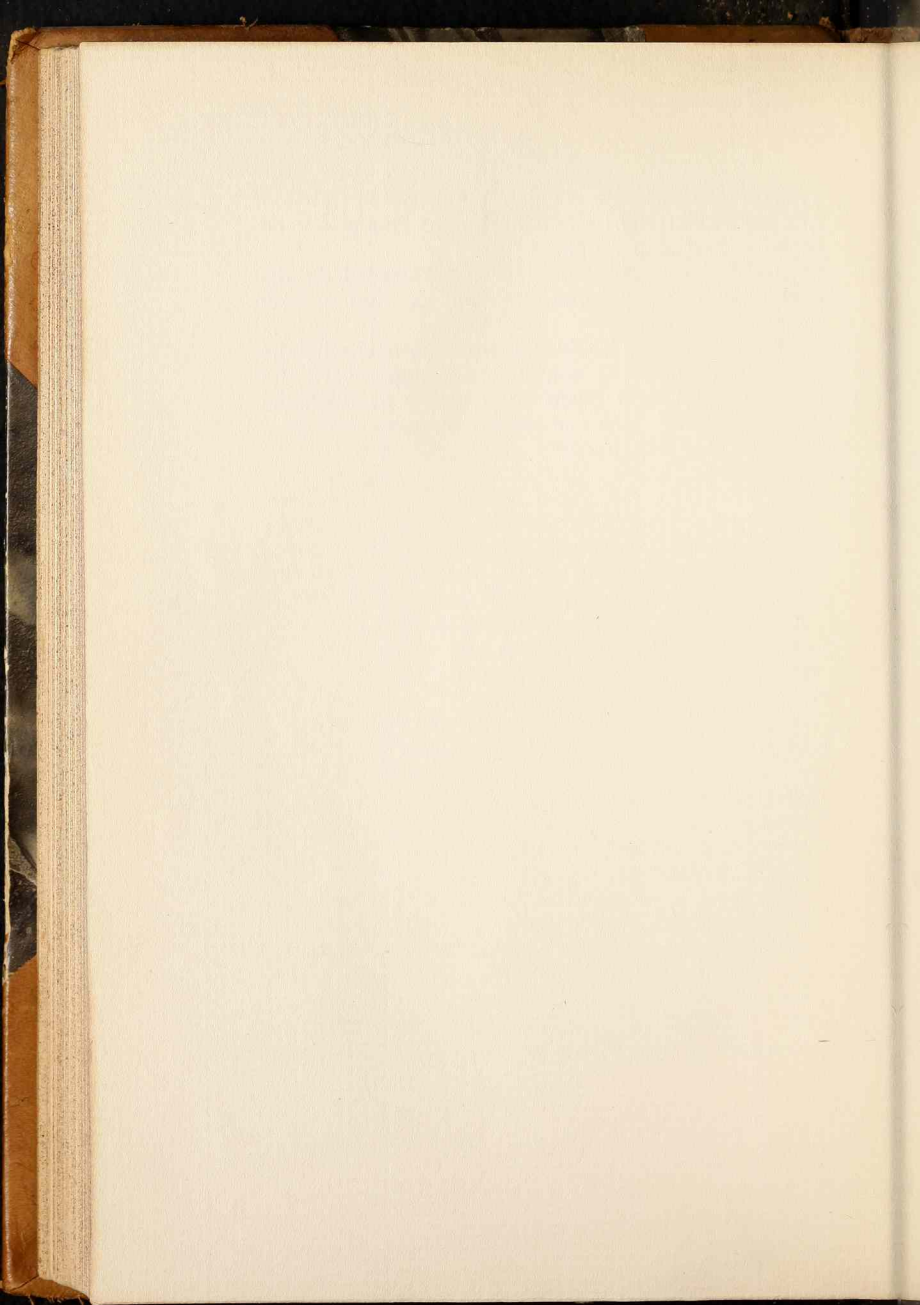
Et var sikkert, naar et Menneske følte en Lov, et Kald, et bestemt Krav, saa var det Menneske Forbryder mod sig selv, om det ikke adlød. — Som hendes Oldefader havde gjort, da han talte mod den mægtige Herremand, vilde hun tale imod Kirken, den Stand der havde Verdens største Ansvar, Moralens Vækst og Liv og derfor *skulde* samle om sig Verdens Generalstab af Intelligens, i Stedet for som nu at være en Enfoldigheds-Anstalt med Salighedspræmie for den mest Enfoldige. Den skulde forstaa, at et Menneske lettere kan gøre sig vis end gøre sig enfoldig, og den der forlanger Urimeligheder mister Herredømme. Den maatte udskille de Dele af sine Bøger og sin Lære,

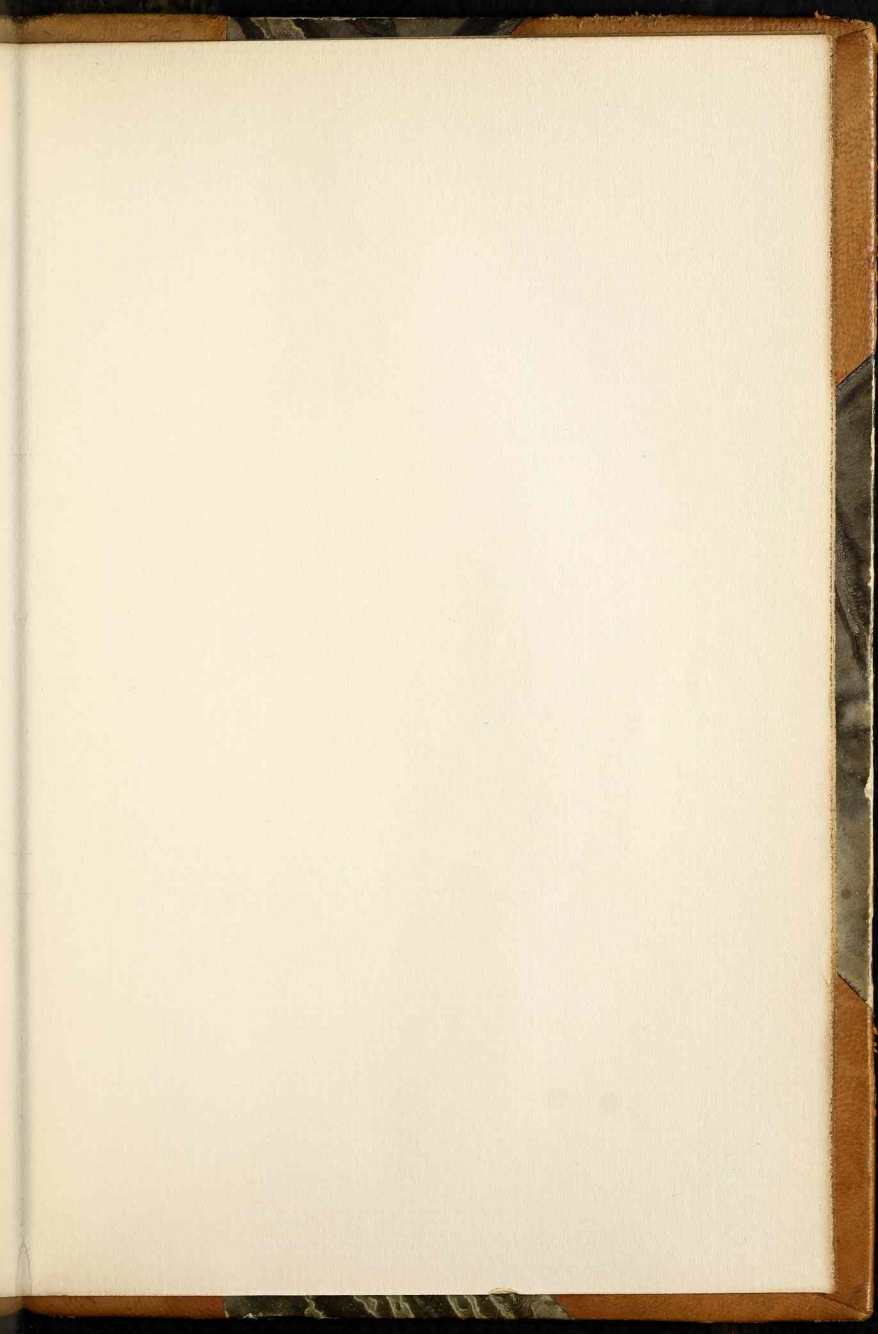
som trodsede al Forstand — endmere de Dele der forargede Moralen! Først da kunde den paany begynde med sine Talenter.

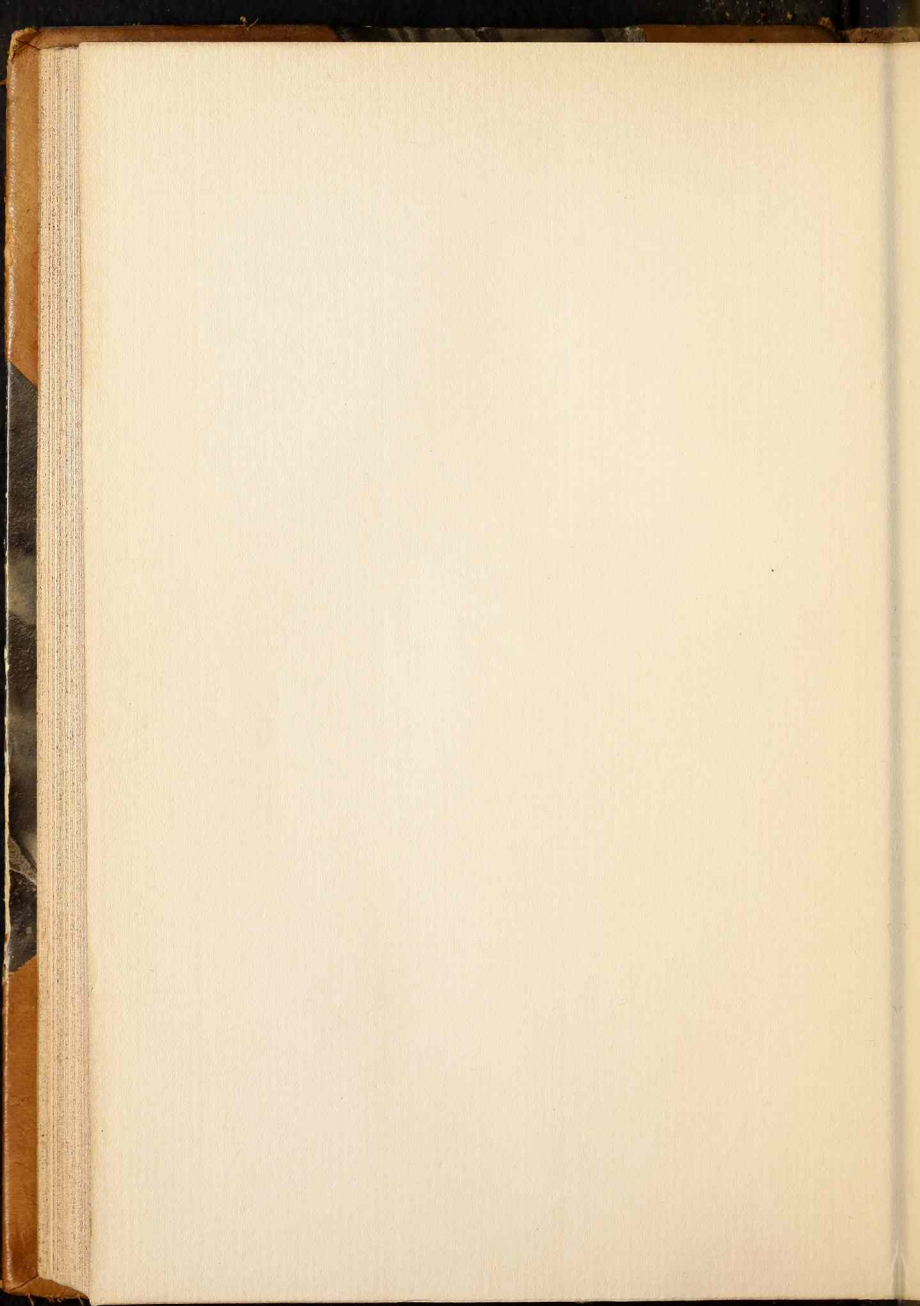
Lysmyldret kom nærmere. Skibet gled med sagte Sylren ind imod det som et Møl imod en Flamme.

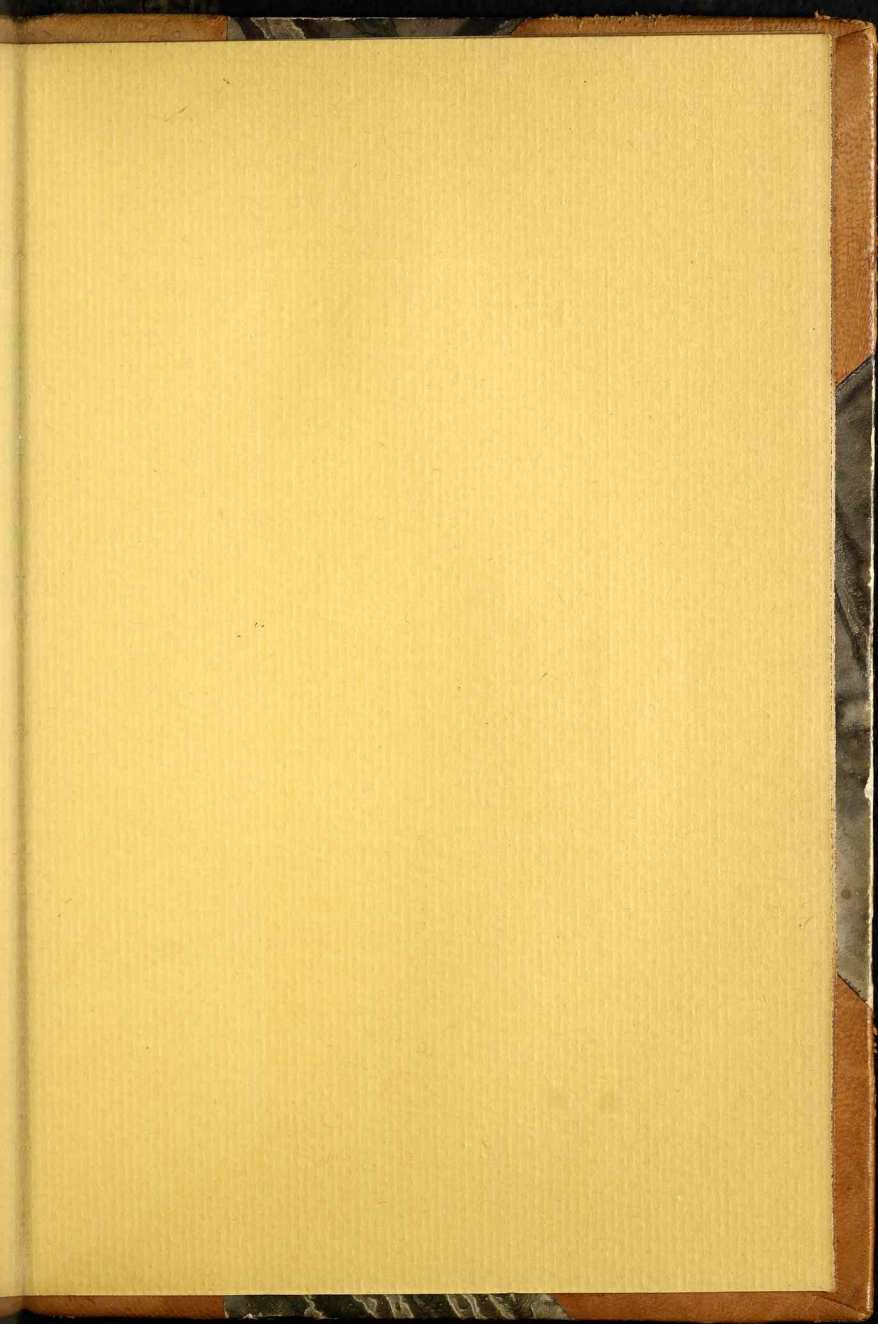
Mona følte en højtidsfuld Ro, hun havde handlet som hun troede til, som hendes Religion var. Hun nikkede ind mod Byen og strøg sig over Panden — uvilkaarlig — for at stryge Skytten væk.

„Min Tid begynder.“

THIT JENSEN

MARTYRIUM

SAMFUNDSROMAN

5 Kr. 50 Øre

ØRKENVANDRING

SAMFUNDSROMAN

5 Kr. 75 Øre

PRINS NILAUS AF DANMARK

SAGNFORTÆLLING

3 Kroner

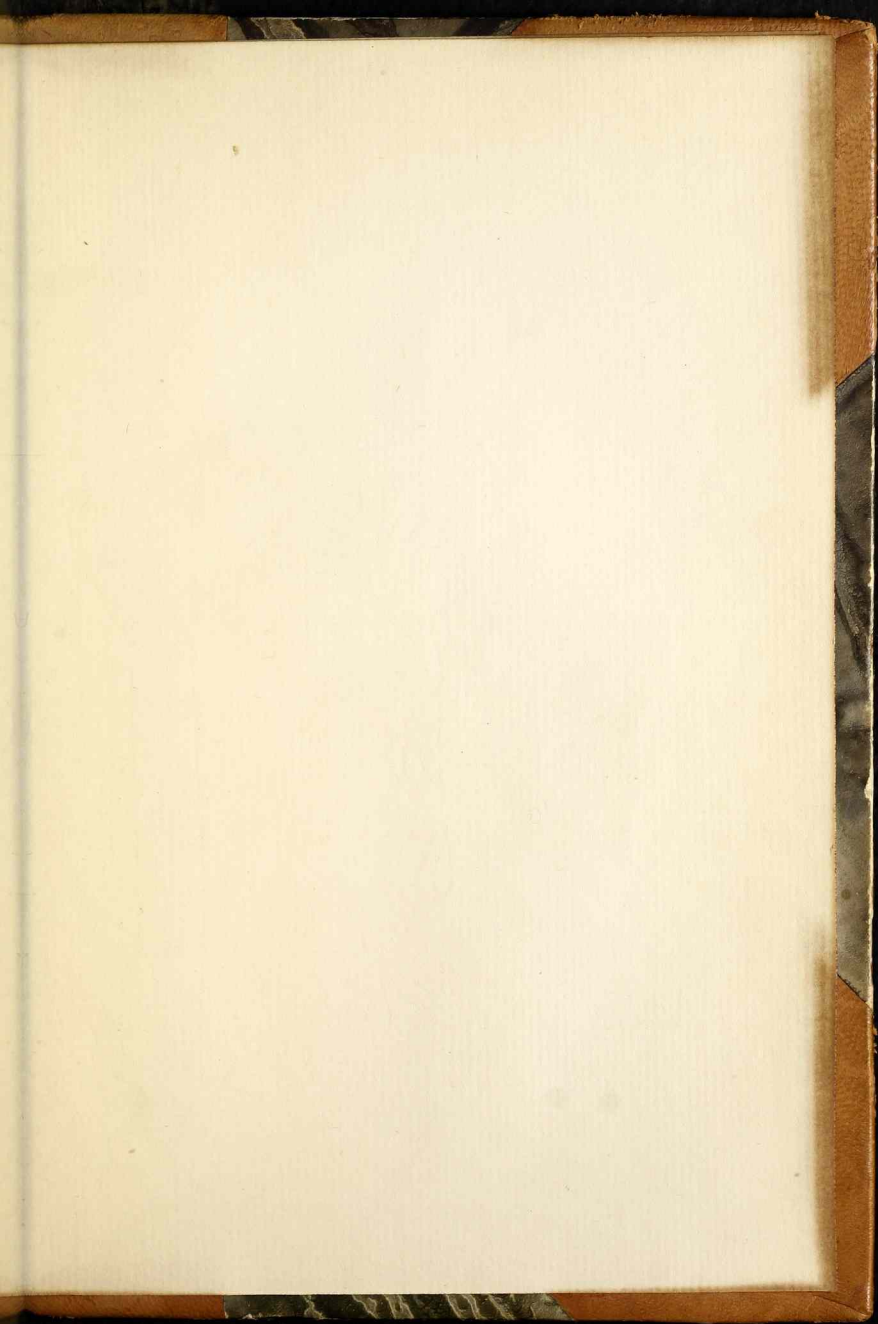
SAGN OG SYNER

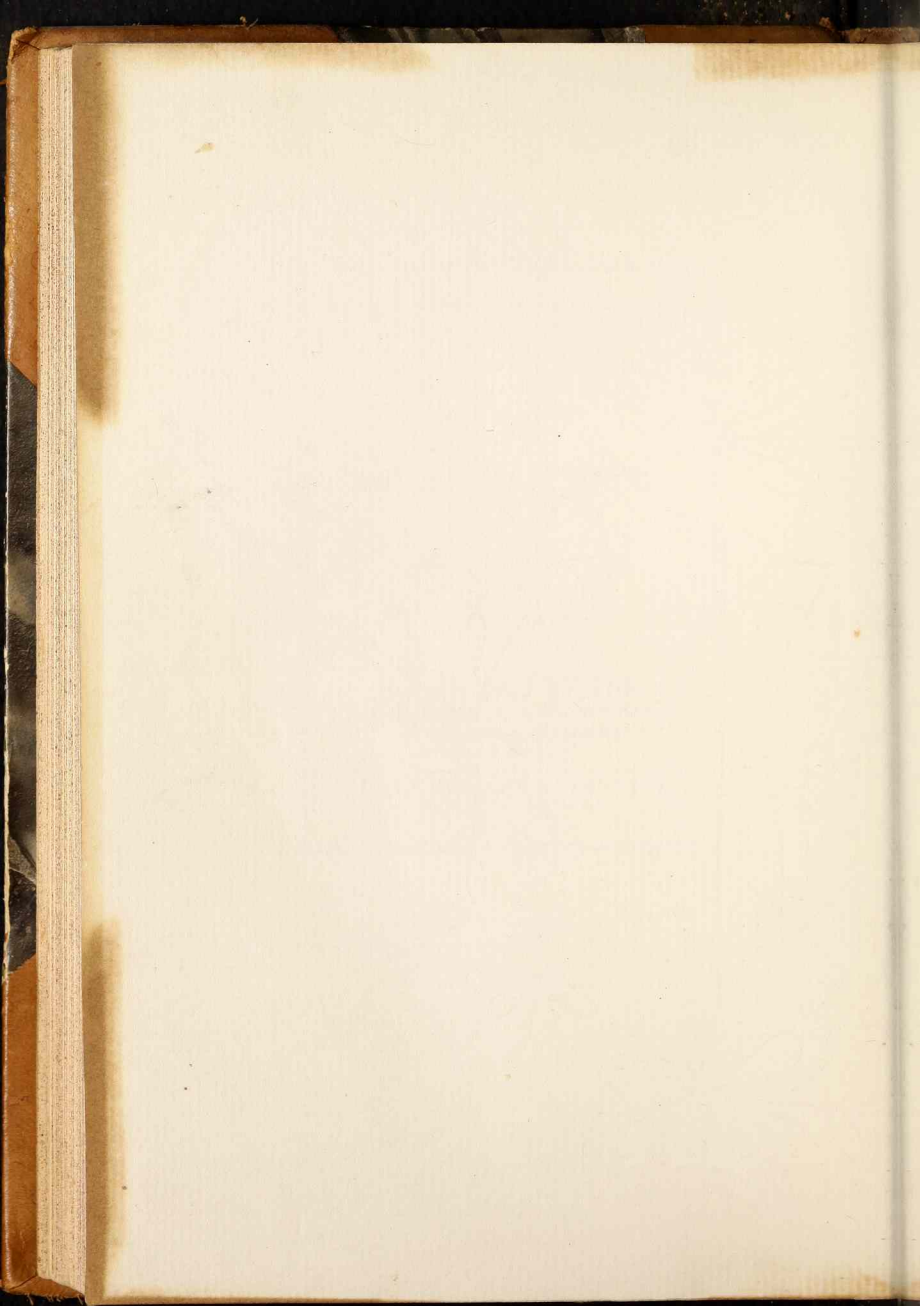
MYSTISKE FORTÆLLINGER FRA ISLAND

Omslagstegning af Louls Moe

2 Kr. 50 Øre

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

OSCAR
JACOBSEN

